
*Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın
Restorasyon ve Konservasyonu
Değerlendirme Anketi
Sonuç Raporu ve Düşündürdükleri*

Uğur GENÇ

Ankara - Mayıs 2020

Bu kitap, Türkiye’deki restorasyon ve konservasyon alanı ile ilgili mevcut durum tespiti yapılmasına yönelik katılımcılara yöneltilen “Türkiye’de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi” sonuçlarının tüm paydaşlarla paylaşılması amacıyla hazırlanmıştır. İstatistikî bilgiler, katılımcı değerlendirmeleri ve yazar görüşleri ışığında ortaya çıkan bu çalışmanın, ilgili çevrelere ayna tutması ve yol gösterici bir görev görmesi umut edilmektedir.

ISBN: 978-605-06741-2-5

Hazırlayan/Yazan

Uğur GENÇ

Kapak Görseli: Medula Organizasyon Kongre Hizmetleri

Elektronik Kitap

Yayıncı: Uğur Genç & Arkeologlar Derneği

Koru&Yorum Serisi No:1

Ankara 2020

Her hakkı saklıdır. Yazarın izni olmadan, kısmen veya tamamen basılamaz, başka bir dile çevrilemez. Elektronik, mekanik, fotokopi ya da diğer bir çoğaltma aracıyla yayınlanamaz.

İÇİNDEKİLER	03
Takdim	05
Önsöz	07
Sunuş	09
Giriş	10
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi Uygulaması	
Web Uygulamasının Hazırlanması	11
Örneklem Seçimi	11
Anket Şablonu ve Sorular	12
Ankete Davet	18
Katılımcı Profili	
Yaş Dağılımı	20
Şehir Dağılımı	21
Cinsiyet Dağılımı	22
Çalışma Durumu Dağılımı	22
Eğitim Durumu Dağılımı	22
Çalışma Alanı Dağılımı	23
Arkeolojik Kazılarda Görev Alma Dağılımı	23
Müze Çalışmalarında Görev Alma Dağılımı	23
Mimari Projelerde Görev Alma Dağılımı	23
Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarında Görev Alma Dağılımı	23
Anket Sonuçları	24
Genel Değerlendirme, Düşünce ve Öneriler	48
EK-1 Araştırmada Yer Alan Sorular ve Alınan Cevaplar	71
1. Türkiye'de arkeolojik eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?	73
2. Türkiye'de mimari eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını doğru buluyor musunuz?	75
3. Kazı ya da şantiye yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz?	77
4. Müze yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz?	83
5. Yerel yönetimleri koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz?	88
6. Restorasyon sizin için ne ifade ediyor?	93
7. Konservasyon sizin için ne ifade ediyor?	95
8. Türkiye'de 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyor musunuz?	97

9.	Türkiye'de 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyor musunuz?	99
10.	Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?	101
11.	Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmalarınız için uygun malzemeyi laboratuvarınıza aldırabiliyor musunuz?	108
12.	Türkiye'de akademi dışında bir kuruluşun restorasyon ve konservasyon kursu düzenleyerek sertifika vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz?	110
13.	Türkiye'de restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşıldığını düşünüyor musunuz?	117
14.	Türkiye'de Restoratör/Konservatör olarak çalışma ekibi içindeki öneminizin yeterince anlaşıldığını düşünüyor musunuz?	119
15.	Türkiye'de bir Restoratör/Konservatörün vasfı sizce ne olmalıdır?	125
16.	Türkiye'de restoratör/konservatörlerin arkeoloji ve sanat tarihi alanında eğitilmiş olduklarını düşünüyor musunuz?	127
17.	Türkiye'de yapılan arkeolojik kazılardan ele geçen buluntular sizce koruma ve onarım çalışmaları yapılarak müzelere teslim ediliyor mu?	132
18.	Türkiye'de restoratör/konservatör ücretlerini yeterli buluyor musunuz?	137
19.	Türkiye'de bir restorasyon ve konservasyon standartının oluştuğunu düşünüyor musunuz?	142
20.	Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitimi sizce nasıl verilmelidir?	144
21.	Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmaları sizce nasıl olmalıdır?	149
22.	Türkiye'de restoratör/konservatör olarak yaşadığınız sorunlar nelerdir?	154
	+ Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz. Ekleme istedikleriniz nelerdir?	159
	EK-2 Konservasyon-Restorasyon Alanında Mesleki Yetkinlik ve Unvan Tanımları Çalıştay Raporu (2016) -İlgili Bölümler-	163
	EK-3 III. Kültür Şurası Sonuç Raporu ve Eylem Planı (2017) -İlgili Bölümler-	174
	Teşekkür ve Son Söz	181
	Kaynakça	182
	Biyografi	183

Takdim

Konservatör-Restoratörler Derneği

Uluslararası düzeyde kabul gören Konservatör-Restoratör unvan tanımlarının ne derece önemli olduğunun anlaşılmasına ve ülkemizde karşılık bulmasına önemli ölçüde katkısı olacağına inandığım araştırmanın hazırlanmasında emek veren değerli meslektaşımı kutlarım. Gerekli tüm faaliyetler için kararlılıkla çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Vildan YARLIGAŞ
Eş Genel Başkan

Arkeologlar Derneği

Arkeologlar derneği olarak, bu değerli araştırmanın sonuçlarını sizlere ulaştıran ortak yayımcı olmaktan kıvanç duymaktayız. Anket sonuçlarının geniş kitlelere ulaşmasında emek vereceğimiz gibi, kitapta yer alan bilgiler ışığında iyileştirici tüm çabalarda görev alacağımızı da belirtmek isterim. Sayın Uğur GENÇ'i sektörün tüm paydaşlarının görüşlerine yer vererek alanın ihtiyaçlarını çözüm önerileri ile aktaran bu faydalı çalışmayı hazırlayıp literatüre kazandırdığı için kutlar, başarılarının devamını dilerim.

İlkay İVGİN
Genel Başkan

Mimari Restorasyon Kültür Varlıklarını Koruma Derneği

Mimari yapılardaki restorasyon çalışmalarının konservasyon ihtiyaçları ile birlikte, doğru ekiplerle yapılması gerektiğini pek çok platformda dile getiren ve farkındalık amacıyla seminerler düzenlemeye gayret gösteren bir STK olarak, alandaki sorunların yakından tanıklığını da yapmaktayız. Mevcut sorunların derinlemesine ele alınarak bu denli açık ifadelerle ortaya konulmuş olması, bizlerin kadar tüm tarafların sorumluluğunu arttırmaktadır. Ancak şikayet edip yakınmanın yerine somut adımların atılarak beklenen sonuçların ısrarla talep edilmesi zamanı gelmiştir. Anketi cevaplayan tüm katılımcılara teşekkür eder, kitap çalışmasından dolayı Konservatör-Restoratör Uğur GENÇ'i kutlarım. Daha nice verimli çalışmayı bizlere kazandırmasını dilerim.

Serhat ŞAHİN
Genel Başkan

Bir zincirin gücü en zayıf halkası kadardır.

Anonim

Önsöz

Değerli okuyucu; öncelikle samimi olarak şunu belirtmek gerekir ki, eğer ülkemizdeki somut kültürel miras ile ilgili herhangi bir endişe taşıyorsanız, restorasyon ve konservasyon alanında her şeyin olması gerektiği gibi dünya standartlarında ve hatta ilerisinde olduğunu düşünüyor, ve bu düşüncenizin etkilenmemesini istiyor, değişmeyeceğine inanıyorsanız, bu kitabın ilerleyen sayfalarını görmezden gelerek hiç okumamanız -zaman kaybı olmaması açısından- belki de sizin için en iyisi olacaktır. Ama öğrenmeye ve yüzleşmeye açık, tüm sonuç ve görüşleri olgunlukla karşılayabilecek yapıcı insanlardan biriyerseniz, aydınlatıcı bilgiler sizi beklemektedir. Hele ki, bu alandaki sıkıntıların bir muhatabı, muzdaribi veyahut mücadelecisi iseniz, muhtemelen kuşkularınızı ve tespitlerinizi haklı çıkaran, dertlerinize ortak sayfalarla karşılaşacak ve kendinize bir kılavuz edindiğinizi farkedeceksiniz. Dikkatli gözler ise yazım hataları, cümle bozuklukları ve de haddini aşan cümleleri hemen farkedecek ama böylesine vaziyetin başka türlü ifade edilemeyeceğine hak verip ya gülecek ya da somurtacak, ama hoşgörü ile karşılayacaktır.

Bu kitap, uzun yıllarca kazılarda, şantiyelerde, müzelerde, laboratuvarlarda ve üniversitelerde sürekli dile getirilen, sesli veya sessiz düşünülenlerin, yaşanan ve yaşatılanların anket tekniği ile yazıya alınmış halidir. 100 katılımcı ile yazarın sohbetidir. Anketler bilimsel bilgi için önemli temel kaynaklardır ancak bu kitap, kendisini bilimsel bir kitap olarak tanımlamaz. Onun yerine kendisini; restorasyon ve konservasyon alanında ülkemizin bilimsel çalışmalarında nicelik ve nitelik isteyen, doğru ellerde tıpkı bilimin yaptığı gibi yenilik ve ilerencilik sağlayabilecek, bilmemiz için gerektiğinde acı söyleyen, bilinmeyen gerçeklerle okuyucusunu yüzleştiren bir dost olarak görülmek ister. Hatta içinde yer alan tüm tespitlerin, düşünce ve görüşlerin ilgilileri tarafından dikkate alınarak ilgi görmesini, duyarsız kalınmadan sıralanan tüm ihtiyaçlara yönelik gereken hassasiyetlerin gösterilmesini dileyerek, okuyanı düşündürmek ister. Vekil göreviyle sonuçları duyurmak ve yetkilileri bilgilendirmek ister. Yazar ise, tüm bunları ideal ve verimli çalışmalar için oluşturulması elzem koşulların sağlanması amacıyla, mantığının ve kalbinin sesini dinleyerek ahlak, liyakat, adalet, eşitlik arzusuyla, yurttaş, aydın, bilim insanı ve mesleki sorumluluğuyla paylaşmak ister.

Çünkü, görüyorsan, duyuyorsan ve biliyorsan sorumlusundur.

Uğur Genç
Mayıs 2020, Ankara
Covid-19 Salgın Günleri

Sual de bilgiden doğar, cevap da..

Hz. Mevlana

Sunuş

Son yıllarda hissedilir ölçüde restorasyon ve konservasyon kelimelerinin kültürel miras alanında, sempozyumlarda ve medyada daha sık yer bulduğu söylenebilir. Bunda neredeyse son 10 yıl içinde açılan restorasyon ve konservasyon ile ilgili üniversite bölümlerinin, kurulan sivil toplum kuruluşlarının, koruma uygulama ve denetleme büroları ile bölge laboratuvarlarının ve mesleği icra eden restoratör ve konservatörlerin sayısındaki artışla birlikte aktiviteleri etken olmuştur. Arkeolojik kazılara, müzelere ve yerel yönetimlere ayrılan restorasyon amaçlı ödenekler, uzman ellerin tarihi eserlerle buluşmasına imkan sağlayarak bu yapıtların gelecek kuşaklara sağlıklı şekilde aktarılmasına katkı sunmuştur. Bir önemli katkı da 2015 yılında ilk kez özel bir girişimle Heritage İstanbul Restorasyon, Arkeoloji, Müzecilik Teknolojileri Fuarı ve Konferansı'nın düzenlenmeye başlamasıyla olmuştur. Restorasyon ve konservasyon ile ilgili tüm tarafları buluşturarak iletişim imkanı sağlamış, etkinlikleri içinde yer alan söyleşi, çalıştay ve konferanslar ile sektöre dinamizm katmıştır.

Buraya kadar her şey kulağa hoş gelmektedir. Üniversitelerde eğitimi verilen, kazılarda, müzelerde, mimari projelerde ve laboratuvarlarda görev alma imkanı sağlanan restoratör ve konservatörler var iken nasıl oluyor da hala ülkemizde bir taraftan da hatalı restorasyon faciaları ya da korunmamış, zamanla yok olmuş kültür varlıkları ile ilgili haberlerle karşılaşılıyor? Bu soruyu toplumumuzda kültürel mirasa duyarlı olan her birey yöneltebilirken mesleğin içinden olanlar çok daha fazlasını sorgulamaktadır. Eğer uzun yıllardır bu alanda aktif görev alıyor ve hatırı sayılır bir çevreyle iletişiminiz oluyorsa, hem bizzat gözlemlediğinizden hem de tarafınıza aktarılanlardan belirli bir sorunsal bilgiye sahip oluyorsunuzdur. Çeşitli sunumlardan sonra gerçekleştirilen sohbetlerde ya da sosyal medya hesabım üzerinden iletilen mesajlarda gerek öğrenciler gerekse yıllarını bu alana vermiş deneyimli isimler, mesleklerini ne zor şartlarda icra ettiklerinden, zihniyet ve algı yanlışlıklarından o denli bahsetmiştir ki, bu alanın ne ölçüde sorunlar içinde olduğunu anlatmalarını isteyerek mevcut durumu istatistiki olarak görmenin ülkemiz için yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu araştırma probleminden hareketle, konservasyon ve restorasyon alanını ilgilendiren 22 soru hazırlanarak katılımcılara yöneltilmiş, görüş ve önerileri alınmıştır. Anket katılımcılarının tamamına yakın kısmını restorasyon ve konservasyon ile ilişkili olan akademisyen, öğrenci, mezun ya da profesyonel çalışanlar oluşturmaktadır. "Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi" Nasrettin Hoca fıkrasında olduğu gibi bir anlamda damdan düşenler ile, yani sorunları doğrudan yaşayıp bilerek çözümü için düşünce geliştirmiş kişilerden oluşmaktadır. Bu yapıtın sahibi toplumumuzdur. Bu nedenle anket sonuçları ile yazar görüşlerinin bir e-kitap olarak hazırlanması ve açık erişim yoluyla paylaşımı çok daha uygun görülmüştür.

Araştırma çalışmasının ülkemiz, tarihimiz, kültür varlıklarımız ile restorasyon ve konservasyon alanı için yararlı olması temennisiyle..

Giriş

Hiç bir kurum nezdinde yapılmayıp, bireysel ilgiyle tasarlanan ve 8 mart 2012 tarihinde duyurusuna başlanan bu anketin ilk çalışması, restorasyon ve konservasyon alanından elli katılımcı ile sınırlandırılarak gerçekleştirilmiştir. Sonuçlarının bir makale çalışması ile paylaşılması amaçlanmışsa da zamanın ruhu içinde bunu hayata geçirmek mümkün olamamıştır. Ancak elde edilen geri bildirimler, sonraki yıllarda yürütücülüğümde ortaya konan standartlaşmaya yönelik malzeme özelindeki çalıştayların ve çalışma kurulunda görev aldığım unvan tanımları çalıştayının düzenlenmesinde motivasyon kaynağı oluşturmuştur. Bilgi notu niteliğinde Cumhurbaşkanlığı ile paylaşımı sağlanan 2012 yılı sonuçlarının ardından -herhangi bir katkısının olup olmadığı bilinmese de- 2013 yılında dokuz restorasyon ve konservasyon bölge laboratuvarı müdürlüğünün açılması, sonrasında kadrolu ve sözleşmeli restoratör istihdamları memnuniyet ile karşılanmıştır. Yine aynı yıllarda Gazi Üniversitesi bünyesinde güçlü akademik kadro ile Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım lisans bölümünün açılması, ayrıca kazılarda ve mimari projelerde mezun restoratörlerin daha fazla görev aldığı görülen bir atmosferde, 2012 yılı mart ayı sonuçlarının güncelliğini yitirdiği düşünülerek paylaşılması fikri de rafa kaldırılmıştır. Onun yerine, anket sonuçlarının sekiz yıllık süredeki seyrinin analiz edilmesi, görüşlerin hangi yönde geliştiği ya da değiştiğinin izlenmesi çok daha yararlı görülmüştür. 2012 ve 2020 yılları, katılımcıların cevaplarında sekiz yılda değişimler olup olmadığının yüksek ölçüde belirleyicisi olurken, görüşlerine baş vurulan 2016 yılı katılımcıları anketin ara durağı olarak -nispeten umutlu ve pozitif bir ortamda-, iki ana durak arasında referans noktası görevi üstlenmiştir. Bu sayede 2012 yılında 50 kişi, 2016 yılında 10 kişi ve 2020 yılında 40 kişi ile olmak üzere değerlendirme sonuçları istatistiki anlamlı veri gözetilerek 100 katılımcı ile tamamlanmıştır (kotalı örneklem). EK-1’de yer alan cevaplarda belirtilen katılımcı görüşlerinde sadece gerekli görülen imla ve noktalama düzeltmeleri yapılmıştır. Onun dışında ankete katılanların tüm yazdıkları olduğu gibi sonuç raporuna eklenmiştir.

Görüşler arasında üzüntü uyandıranlar olsa da, 2012’den 2020’ye Türkiye’nin restorasyon ve konservasyon alanındaki durumunun restoratör ve konservatörler tarafından nasıl değerlendirildiğine yönelik hayatın içinden bilgilerin ortaya konulması bir başlangıç olarak görülmelidir. Geri dönüşü olmayan, en iyi uygulamalarla, etkin ve sürdürülebilir çalışmaların yürütülmesi vazgeçilmez olan tüm kültür varlıklarımız için olduğu kadar onların korunmaları sorumluluğunu meslek edinmiş, gerekli teknik inceleme, takip, bakım ve onarımlarını gerçekleştiren Konservatör-Restoratörler için görevlerini uygun şartlar altında gerçekleştirebilmeleri amacıyla bundan sonra da düzenli anketler yapılarak raporlanması ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ilgili çevrelere iletilmesi amaçlanmaktadır.

Bu rapor, anketin birinci versiyonudur. Raporun bir elektronik kitap olması, yazım sürecinde varsa gözden kaçan, hatalı değerlendirilen hususların ya da eklenmesi önem arz eden konuların, öneriler bölümünde yer alan işaretlemelerin -ek oldukları belirtilerek- güncellenmesine, gerektiğinde yeni ek bölümlerin eklenmesine imkan sağlamaktadır.

Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi Uygulaması

Daha yaygın olarak sağlık sektöründe ve eğitimcilerce çok sık uygulanan anket yöntemi ile geri bildirim alınarak iyileştirici hedefler belirlenebilmektedir. Somut kültürel mirasın restorasyon ve konservasyonu ile ilgili değerlendirme anketinin konu ile ilgili olan herkese ulaşabilmesini sağlamak amacıyla internet üzerinden çevrimiçi doldurulabilen bir form oluşturulmuştur.

Web Uygulamasının Hazırlanması

Anket, Google Formlar uygulaması kullanılarak hazırlanmıştır. Anketin bu hizmet sağlayıcı üzerinden yanıtlanması sayesinde formun gönderilmesi işleminin ardından iletilen yanıtların excel formatında satır dizinine eklenmesiyle katılımcı profili ile cevaplar arasındaki tutarlılığın izlenmesi kolaylıkla mümkün olmuştur. Yine bu sayede mükerrer form gönderimleri fark edilerek silinmiş ve yanıltıcı istatistik oranlarının oluşması önlenmiştir.

Örnekleme ve Soruların Seçimi

Anket çalışmasında, araştırma problemine en uygun araştırma tipi olarak özellikleri ve verdikleri cevaplar açısından evreni (araştırmayı ilgilendiren grubun tümü) yansıtan ve temsil eden daha küçük bir gruptan (örneklem) bilgi toplama yoluna gidilmiştir. Bu şekilde örneklemde elde ettiği bulgular evrene genellenmiştir. Araştırmaya kimlerin dahil edileceğinin belirlenmesinden sonra ise veri toplama süreci başlamıştır. Bu süreçte araştırmanın güvenilirliğinin ve geçerliğinin sağlanmasına önem verilmiştir. Anketin dörder yıl aralıklarla tekrarlanması ile güvenilirlik derecesi de ortaya konabilmiş, ayrı ayrı ölçümlerde benzer, kararlı sonuçlar elde etme yeteneği ya da araştırma tekrarlandığında benzer bulguların elde edilme ölçüsü yansıtılabilmektedir. Katılımcının evreni ne ölçüde temsil ettiğinin anlaşılabilmesi için mesleği, çalışma durumu, eğitim durumu anketin işaretlenmesi zorunlu olan soruları olarak yöneltilmiştir. Kuşkusuz yöneltilen soruların çok daha fazla sayıda olması veya detaylandırılması söz konusudur. Ancak istatistiki oranların belirlenmesi amacıyla yöneltilen temel sorular ile birlikte açık uçlu yorum sorularının da yöneltilmesi tercihi ile beklenen cevapların yanı sıra farklı bilgilere de ulaşılması sağlanmıştır.

Katılımcılara yöneltilen sorular ile Türkiye’de;

- Tarihi eserlerin koruma ve onarım çalışmalarının yeterliliği,
- kültürel miras alanında karar verici yönetimlerin koruma ve onarıma duyarlılıkları,
- restorasyon ile konservasyonun ne ifade ettiği,
- 2 ve 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitiminin yeterliliği, eksikliklerin olup olmadığı, varsa eksikliklerin neler olduğunun açıklanması,
- çalışmalar için uygun malzemelerin aldırılabilirliği,
- restorasyon ve konservasyon kursu ile sertifika verilmesi hakkındaki görüşler,
- restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşılıp anlaşılmadığı,
- restoratör/konservatör olarak çalışma ekibindeki önemli rolün anlaşılıp anlaşılmadığı,
- restoratör/konservatör vasfının ne olması gerektiğinin düşünüldüğü,
- arkeoloji ve sanat tarihi alanında eğitilmiş olup olunmadığı,
- arkeolojik kazılardan ele geçen buluntuların müzelere tesliminde koruma-onarım çalışmaları,
- restoratör/konservatör ücretlerinin yeterliliği ve
- restorasyon ve konservasyon standartlarının olup olmadığı hakkındaki görüşler ile,
- restorasyon ve konservasyon eğitimi ve çalışmalarının nasıl olması gerektiğinin düşünüldüğü öğrenilmek istenmiş, varsa yaşanan sorunlar ve eklemek istenenler için açıklamalar alınmıştır.

<https://docs.google.com/spreadsheet/gform?key=0AqMuvYg9DBgJdHJJR1cxNIJ3N19LNW1FQIpnOUFodUE#invite>

Anket Şablonu ve Sorular

Anket; katılımcı profilini anlamaya yönelik olarak sorulan 11 temel soru ile restorasyon ve konservasyon alanını ilgilendiren 22 sorudan oluşmaktadır. Anket formatı ve sorular şu şekildedir:

Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi	
Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki olanakların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.	
Yaş	Yanıtınız
Yaşadığınız Şehir	Yanıtınız
Cinsiyet	☐ Erkek ☐ Kadın
Çalışma Durumu	☐ Üniversite ☐ Kamu ☐ Özel Sektör ☐ İşsiz ☐ Ev Hanımı ☐ Öğrenci ☐ Diğer:
Eğitim Durumu	☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Diğer:
Restorasyon Bölümü Öğrencisi iseniz	☐ İki Yıllık ☐ Dört Yıllık

<p>Çalışma Alanınız</p> <p>☐ Arkeolojik</p> <p>☐ Etnografik</p> <p>☐ Mimari</p> <p>☐ Hepsi</p> <p>☐ Diğer:</p>
<p>Arkeolojik Kazılarda Görev Alıyorsanız</p> <p>☐ Restoratör-Konservatör</p> <p>☐ Arkeolog</p> <p>☐ Sanat Tarihçisi</p> <p>☐ Antropolog</p> <p>☐ Mimar</p> <p>☐ Diğer:</p>
<p>Müze Çalışmalarında Görev Alıyorsanız</p> <p>☐ Restoratör-Konservatör</p> <p>☐ Arkeolog</p> <p>☐ Sanat Tarihçisi</p> <p>☐ Diğer:</p>
<p>Mimari Projelerde Görev Alıyorsanız</p> <p>☐ Restoratör-Konservatör</p> <p>☐ Mimar Restoratör</p> <p>☐ Sanat Tarihçisi</p> <p>☐ Şehir Plancısı</p> <p>☐ Diğer:</p>
<p>Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarında Görev Alıyorsanız</p> <p>☐ Restoratör-Konservatör</p> <p>☐ Arkeolog</p> <p>☐ Sanat Tarihçisi</p> <p>☐ Mühendis</p> <p>☐ Diğer:</p>

1.Türkiye'de arkeolojik eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?

- Evet, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılıyor
- Hayır, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılmıyor
- Fikrim yok
- Diğer: _____

2.Türkiye'de mimari eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını doğru buluyor musunuz?

- Evet, mimari eserler doğru korunup onarılıyor
- Hayır, mimari eserler doğru korunup onarılmıyor
- Bazen doğru uygulamaların olduğunu görüyorum
- Fikrim yok
- Diğer: _____

3. Kazı ya da şantiye yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen Açıklayınız

Yanıtınız

4. Müze yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen Açıklayınız

Yanıtınız

5. Yerel yönetimleri koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen Açıklayınız

Yanıtınız

6. Restorasyon sizin için ne ifade ediyor?

- Eserin görünümünün ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin mevcut parçaları ile ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin yeniden işlevlendirmeye uygun hale getirilmesi
- Eserin arkeolojik çalışmaya bilgi sağlaması
- Eserin bakıldığı zaman kendisini anlatabilmesi
- Diğer: _____

7. Konservasyon sizin için ne ifade ediyor?

- Esere müdahale etmeden uygun sergileme/saklama koşullarının hazırlanması
- Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin bulunduğu fiziki şartların uygunluğunu sağlamak (bina seçimi, koleksiyon seçimi vb.)
- Uygun kimyasallar kullanılarak bozulmanın önüne geçmek
- Uygun kimyasallar kullanılarak uzun süreli korumanın yapılması
- Perodik bakım yapmak
- Diğer:

8. Türkiye'de 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyor musunuz?

- Evet, yeterli buluyorum
- Hayır, yeterli bulmuyorum
- Fikrim yok
- Diğer:

9. Türkiye'de 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyormusunuz?

- Evet, yeterli buluyorum
- Hayır, yeterli bulmuyorum
- Fikrim yok
- Diğer:

10. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

11. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmalarınız için uygun malzemeyi laboratuvarınıza aldirabiliyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Diğer:

12. Türkiye'de akademi dışında bir kuruluşun restorasyon ve konservasyon kursu düzenleyerek sertifika vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

Yanıtınız

13. Türkiye'de restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşıldığını düşünüyor musunuz?

- Evet, doğru anlaşılıyor
- Hayır, doğru anlaşılmıyor
- Fikrim yok
- Diğer: _____

14. Türkiye'de restoratör/konservatör olarak çalışma ekibi içindeki öneminizin yeterince anlaşıldığını düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

15. Türkiye'de bir restoratör/konservatörün vasfı sizce ne olmalıdır?

- Kültürel her malzeme için korumacı olmalıdır
- Bir malzeme üzerinde uzmanlaşmalıdır
- Temelde her malzemi korumasını bilmeli ve bir alanda uzmanlaşmalıdır
- Belirli alanlarda uzmanlaşmalıdır
- Diğer: _____

16. Türkiye'de restoratör/konservatörlerin arkeoloji ve sanat tarihi alanında eğitilmiş olduklarını düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

17. Türkiye'de yapılan arkeolojik kazılardan ele geçen buluntular sizce koruma ve onarım çalışmaları yapılarak müzelere teslim ediliyor mu? Lütfen açıklayınız.

Yanıtınız

18. Türkiye'de restoratör/konservatör ücretlerini yeterli buluyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

19. Türkiye'de bir restorasyon ve konservasyon standartının oluştuğunu dűřünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

Evet, bir standart var

Hayır, bir standart yok

Diğer: _____

20. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitimi sizce nasıl verilmelidir? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

21. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmalarını sizce nasıl olmalıdır? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

22. Türkiye'de restoratör/konservatör olarak yaşadığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz. Ekleme istedikleriniz nelerdir?

Yanıtınız

[Bu formu düzenle](#)

Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonunu Değerlendirme Anketi

Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki olanakların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen veriler bilimsel bir makale çalışmasında kullanılacak ve devletimizin ilgili birimlerine sunulacaktır. Son katılım tarihi 18 Mart 2012

Yaş

Yaşadığınız Şehir

Ankete Davet

Ankete davet, sosyal medya hesapları üzerinden açık çağrı olarak yapılmıştır. Davet metnini ve ilgili bağlantıyı paylaşan kullanıcıların kültürel miras alanında eğitimi ve aktif görevleri olan kişiler veya ilişkili üniversite bölümleri oldukları gözlemlenmiştir. Ankete davet çağrıları dört yılda bir olacak şekilde 2012, 2016 ve 2020 yıllarının mart ve nisan aylarında duyurulmuştur.

Restorasyon ve Konservasyon
8 Mart 2012 ·

Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki olanakların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen veriler bilimsel bir makale çalışmasında kullanılacak ve devletimizin ilgili birimlerine sunulacaktır.

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

4 1 Paylaşım

MSGÜ Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu Bölümü
8 Mart 2012 ·

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform...>

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü
8 Mart 2012 ·

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Yunus Akalın ▶ Arkeologlar ve Sanat Tarihçileri Birliği
8 Mart 2012 · İstanbul ·

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform...>

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

2 1 Yorum

Restoratör Konservatör
8 Mar 2012 · · docs.google.com

Sanatın Yolculuğu
Sayfa : 10 B kişi beğendi · Görsel Sanatlar

8 Mar 2012 · · ...bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki olanakların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen veriler bilimsel bir makale çalışmasında kullanılacak ve...

1 1 Yorum · 2 Paylaşım

TÜM RESTORATÖRLER VE KONSERVATÖRLER DERNEĞİ
8 Mar 2012 · · docs.google.com

2 2 Yorum

Yunus Akalın ▶ SEVİ:Sanat Emekçileri Evi
8 Mart 2012 · İstanbul ·

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform...>

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

1 Yorum

Restorasyon ve Konservasyon Platformu
8 Mar 2012 · · docs.google.com

Yunus Akalın ▶ Kültür Sanat Emekçileri Derneği

8 Mar 2012 · · <https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dHJJR1cxNIJ3N19LNW1FQlprnOUFodUE6MQ>

1 1 Yorum

Uğur Genç
19 Mart 2016 · 🌐

2012 yılında hazırlanan bu anketi belki hatırlayanlarınız olacaktır. O günlerde sağ olsunlar 59 katılımcı formu doldurarak araştırmaya katılmıştı. Aradan geçen 4 sene sonrasında anket katılımcılarının görüşlerinde değişiklik olacağını sanmamakla beraber hem yeni görüşleri eklemek hem de istatistiki açıdan anlamlı olan 100'e ulaşabilmek için makale sürecindeki anket yeniden aktifleştirilmiştir. Yalan olmasın biraz vaktinizi alabilir. Bu önemli araştırmaya içinizden geldiği gibi yazarak katkıda bulunmanız dileğiyle.. Son gün 26.03.2016

Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

UGURGENC.COM.TR
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi ve...

15

Yasemin Berber
5 Nis, 12:54 · 🌐

Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki alanların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yaş
Your answer

Yaşadığınız Şehir
Your answer

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

6

Uğur Genç
tarafından paylaşıldı [?] · 5 Nisan, 12:02 · 🌐

Sevgili dostlar, vakti geldi 😊
"Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi" tüm katılımcıların görüşlerini olduğu gibi yansıtmak üzere 20 Mayıs 2020 tarihinde yayınlanacaktır. Belirli tarih aralıkları ile katılımcılara sunulacak yıllar içindeki varsa görüş değişimlerinin de değerlendirilmeye çalışıldığı bu formu eğer daha önce doldurmadıysanız 15 Nisan 2020 tarihine kadar doldurabilirsiniz. Formu doldurmakla kalmayarak bu bağlantıyı ilgili kişilerle de paylaşarak daha çok kişinin görüşlerini aktarmasına vesile olabilirsiniz. teşekkürler..

Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki alanların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan...

Gönderinin Performansı

575 Kişiyi Erişildi

29 İfadeler, Yorumlar ve Paylaşımlar 📊

15 Beğen	3 Gönderide	12 Paylaşımlarda
8 Muhteşem	0 Gönderide	8 Paylaşımlarda
2 Yorum	0 Gönderide	2 Paylaşımlarda
4 Paylaşım	4 Gönderide	0 Paylaşımlarda

50 Gönderi Tıklaması

0 Fotoğraf	38 Bağlantı Tıklaması	12 Diğer Tıklama 📊
---------------	--------------------------	-----------------------

Uğur Genç
tarafından paylaşıldı [?] · 13 Nisan, 15:06 · 🌐

Ortalama 7 dakika süren ankete katılımınız için son çağrı.. Gösterdiğiniz ilgiye çok teşekkürler..

Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Hazırlanan bu anket çalışmasında, Türkiye'de restorasyon ve konservasyon alanında yapılan çalışmaların, eğitim ve mesleki alanların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yaş
Your answer

Yaşadığınız Şehir
Your answer

DOCS.GOOGLE.COM
Türkiye'de Somut Kültürel Mirasın Restorasyon ve Konservasyonu Değerlendirme Anketi

Gönderinin Performansı

617 Kişiyi Erişildi

11 İfadeler, Yorumlar ve Paylaşımlar 📊

7 Beğen	7 Gönderide	0 Paylaşımlarda
4 Muhteşem	4 Gönderide	0 Paylaşımlarda
0 Yorum	0 Gönderide	0 Paylaşımlarda
0 Paylaşım	0 Gönderide	0 Paylaşımlarda

20 Gönderi Tıklaması

0 Fotoğraf Görüntülemesi	17 Bağlantı Tıklaması	3 Diğer Tıklama 📊
-----------------------------	--------------------------	----------------------

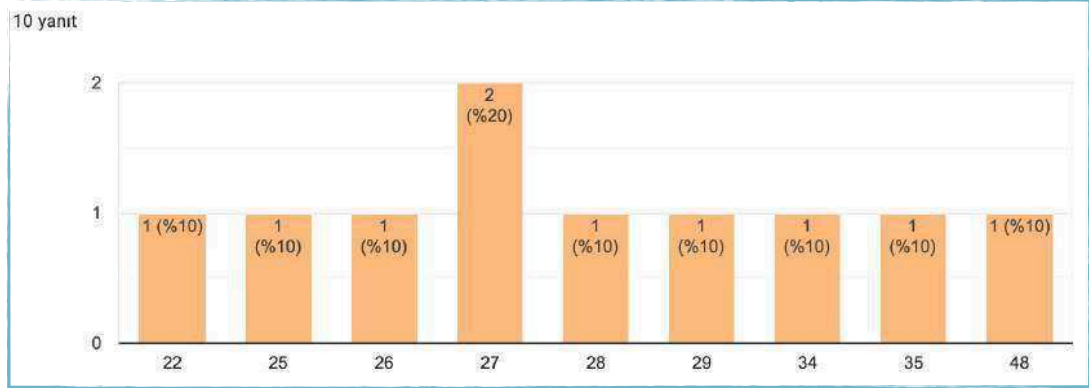
Katılımcı Profili

Yaşınız

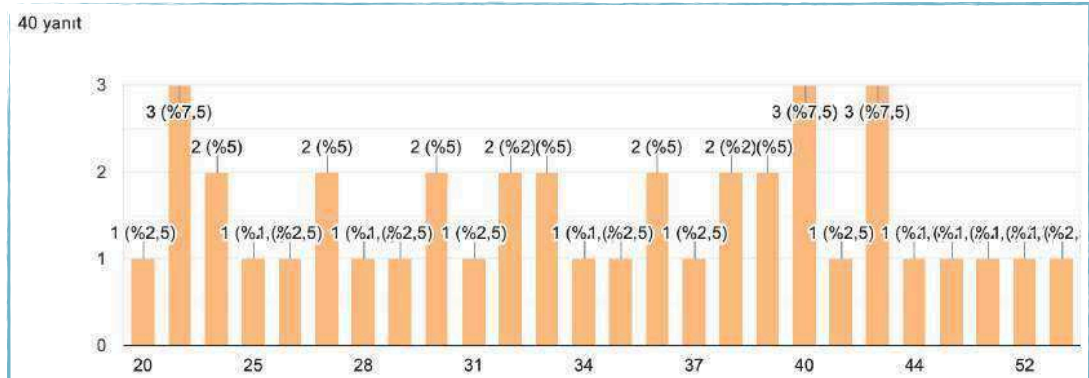
2012

2016

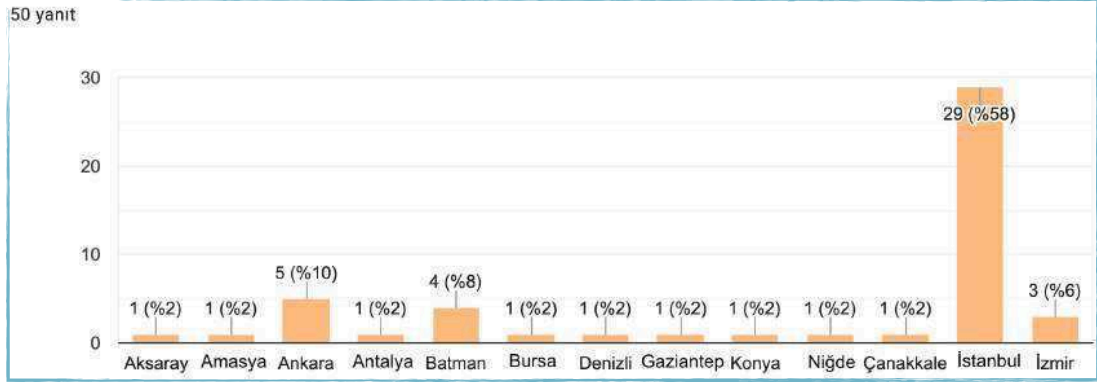

2020

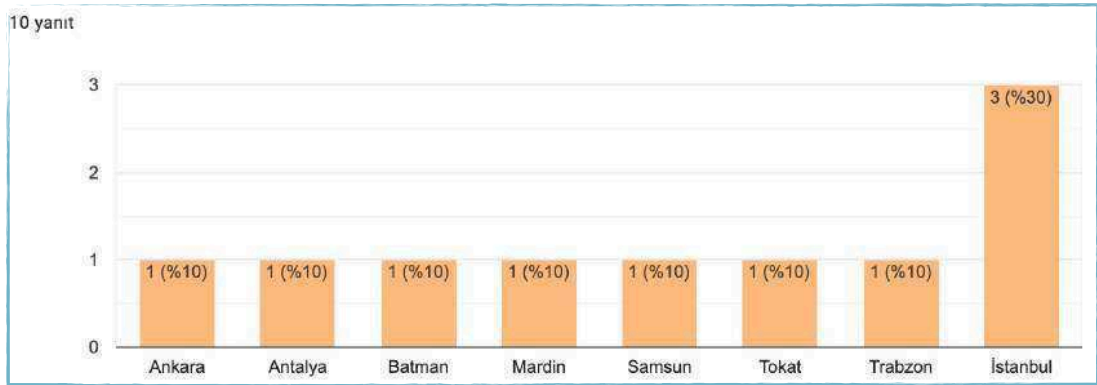

Yaşadığınız Şehir

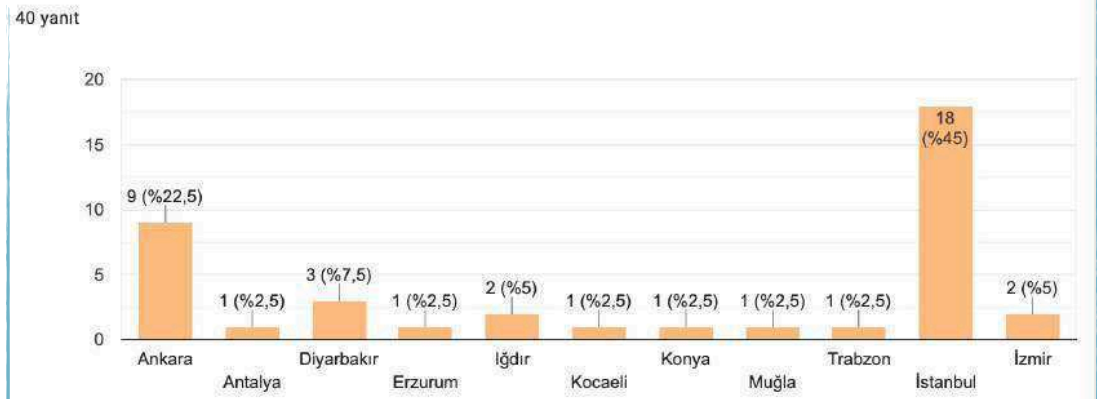
2012

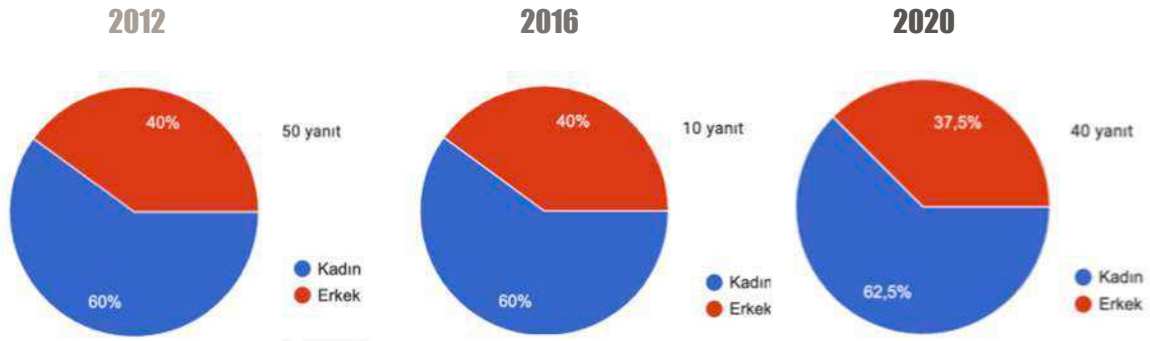
2016

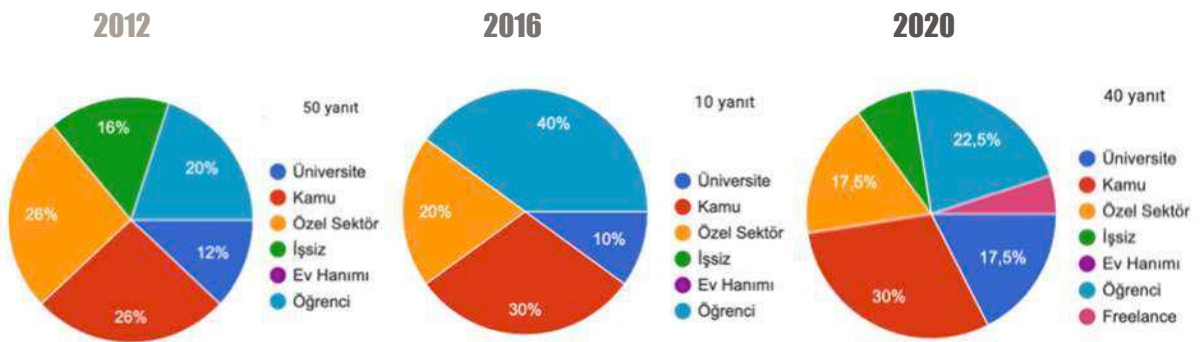
2020

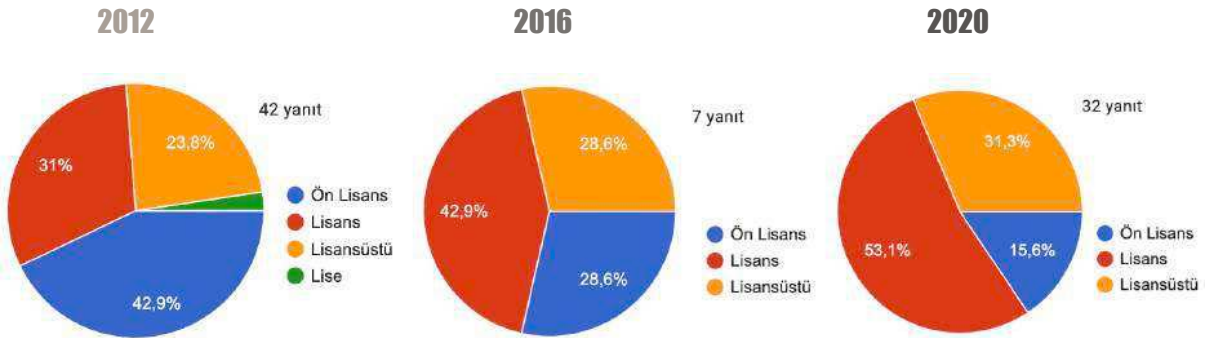
Cinsiyetiniz

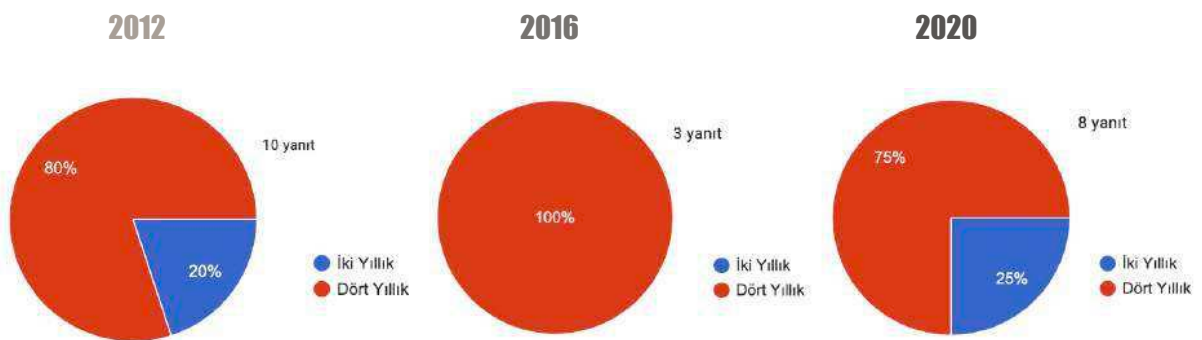
Çalışma Durumunuz

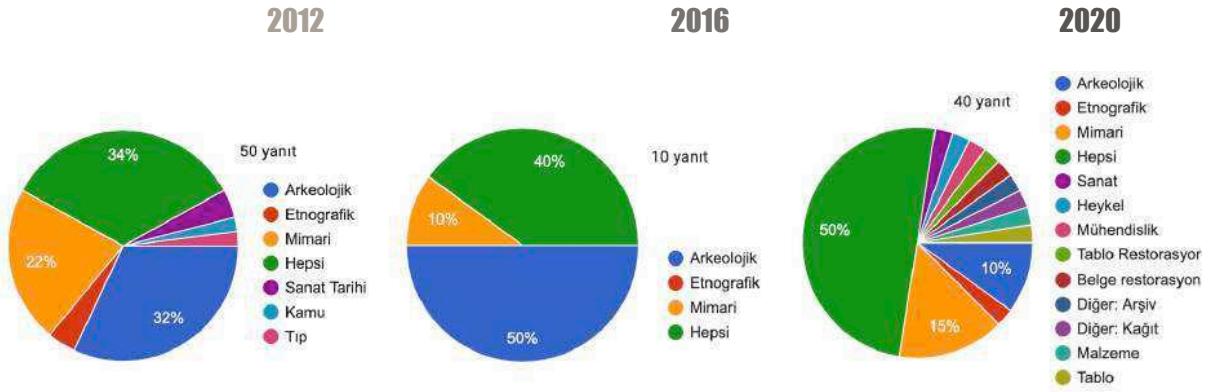
Eğitim Durumunuz

Restorasyon Bölümü Öğrencisi iseniz

Çalışma Alanınız

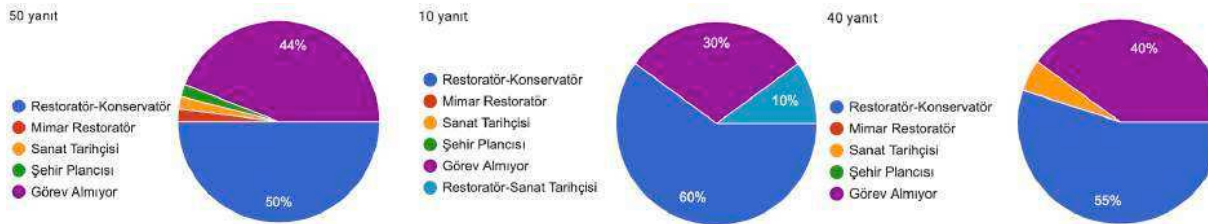
Arkeolojik Kazılarda Görev Alıyorsanız

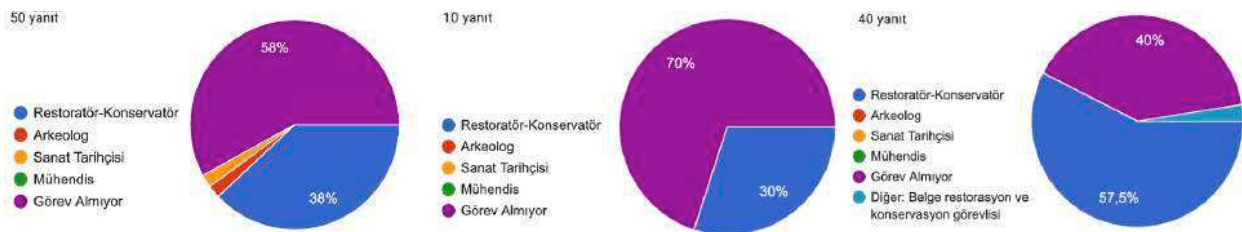
Müze Çalışmalarında Görev Alıyorsanız

Mimari Projelerde Görev Alıyorsanız

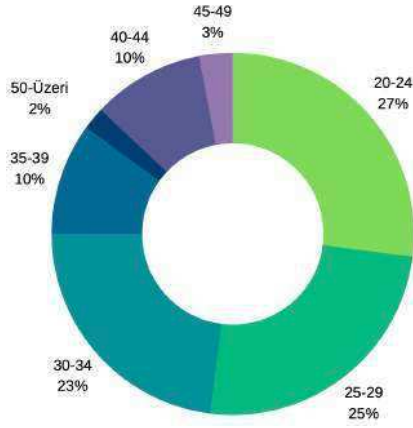

Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarında Görev Alıyorsanız

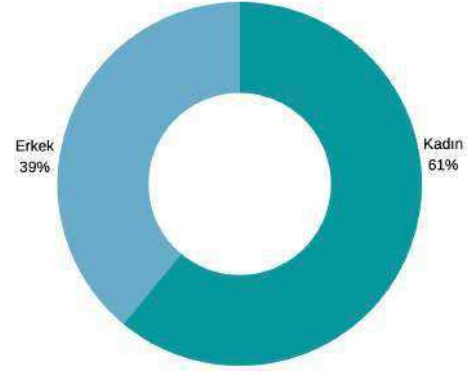

Anket Sonuçları

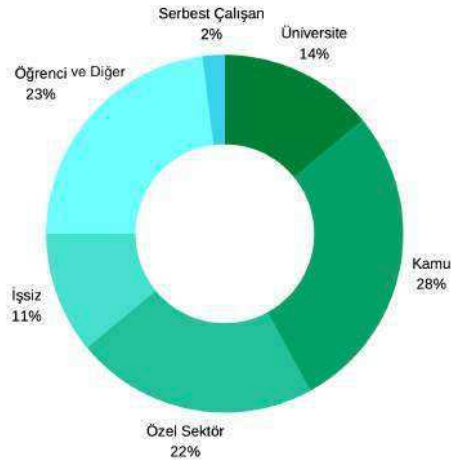
Yaş Dağılımı

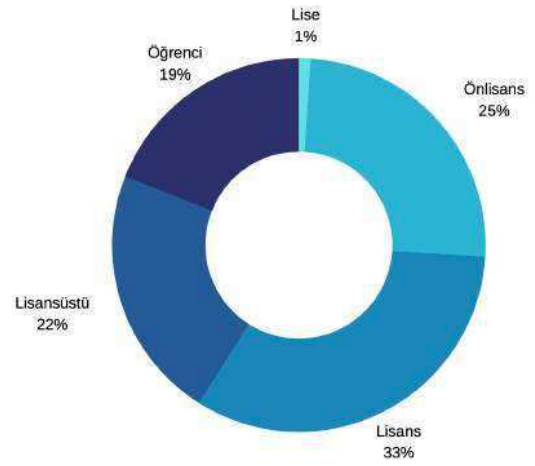
Cinsiyet Dağılımı

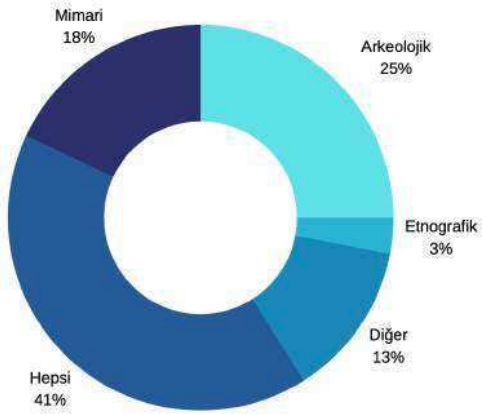
Çalışma Durumu Dağılımı

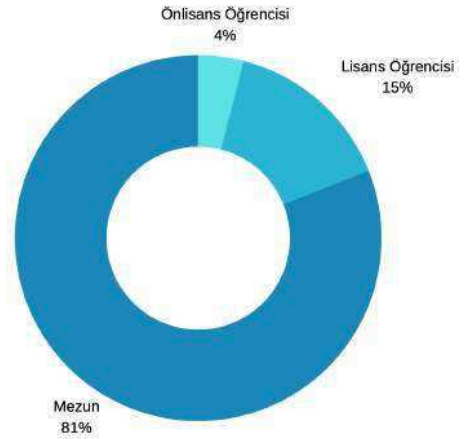
Eğitim Durumu Dağılımı

Çalışma Alanı Dağılımı

Öğrencilerin Dağılımı

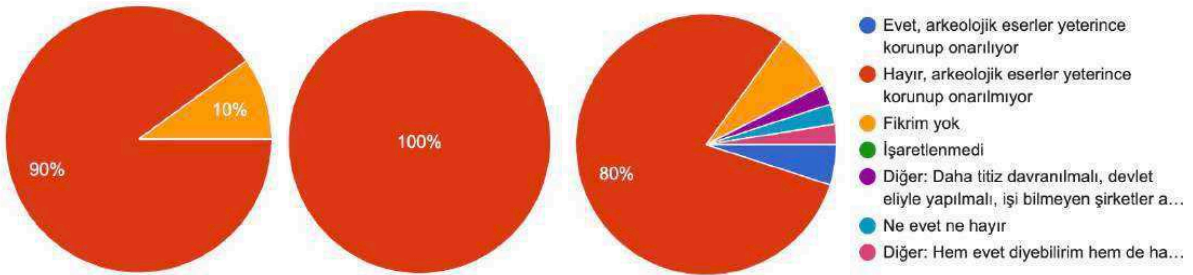
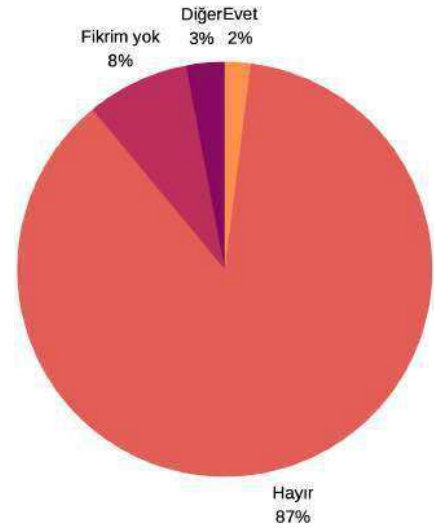
1.Türkiye'de arkeolojik eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?

- Evet, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılıyor
- Hayır, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılmıyor
- Fikrim yok
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%2	Evet, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılıyor.
%87	Hayır, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılmıyor.
%8	Fikrim yok.
%1	Diğer: Ne evet, ne hayır.
%2	Diğer: Ek görüş belirtmiştir.

- ❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda arkeolojik eserlerin **yeterince korunup onarılmadıklarını** düşünmektedir.
- ❖ 2012 yılında %90 olan Hayır oranı, 2016'da %100, 2020'de ise %80'dir.
- ❖ %2 olan Evet yanıtı ile sadece 2020 yılında karşılaşılmıştır.
- ❖ Fikrim yok diyen katılımcıların çalışma durumları ve çalışma alanları işaretlemeleri ile uyumludur.
- ❖ Bu soruya dört yıl arayla verilen yanıtlar tutarlı seyretmiştir. Hayır yanıtı 2012 yılına oranla 2016 yılında en yüksek seviyeyi görmüş, 2020 yılında ise %20 oranına düşmüş ve en düşük seviyesini kaydetmiştir.
- ❖ Hayır yanıtına ek olarak 2 görüş bildirilmiştir.

1. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 73'de detaylı verilmiştir.

2.Türkiye'de mimari eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını doğru buluyor musunuz?

- Evet, mimari eserler doğru korunup onarılıyor
- Hayır, mimari eserler doğru korunup onarılmıyor
- Bazen doğru uygulamaların olduğunu görüyorum
- Fikrim yok
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%1	Evet, mimari eserler doğru korunup onarılıyor.
%29	Hayır, mimari eserler doğru korunup onarılmıyor.
%64	Bazen doğru uygulamaların olduğunu görüyorum.
%5	Fikrim yok.
%1	Diğer: Ne evet, ne hayır.

❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda mimari eserlerin **bazen doğru uygulamalar ile korunup onarılmadıklarını** düşünmektedir.

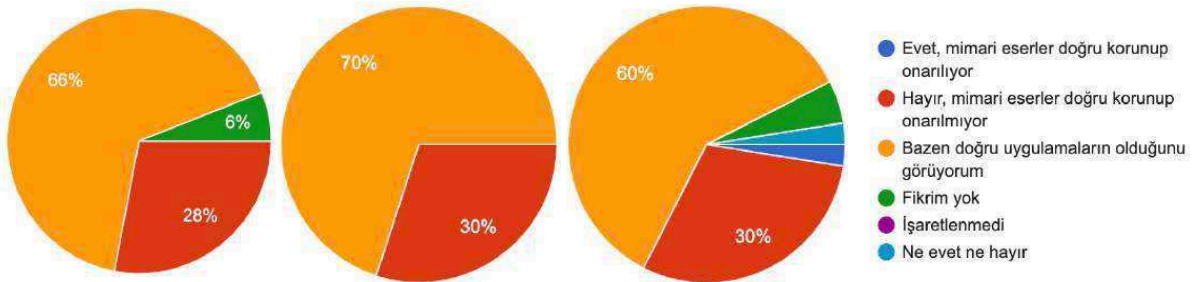
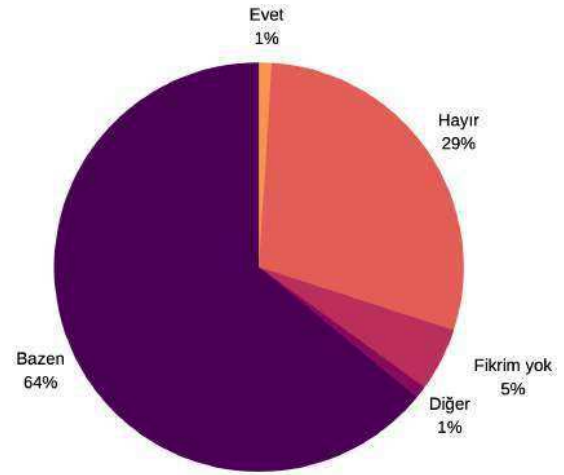
❖ 2012 yılında %66 olan bu yanıt oranı, 2016'da %70, 2020'de ise %60'dır.

❖ %1 olan Evet yanıtı ile sadece 2020 yılında karşılaşmıştır.

❖ %29 olan Hayır yanıtı oranı 2012'de %28, 2016'da ve 2020'de %30'dur.

❖ Fikrim yok diyen katılımcıların çalışma durumları ve çalışma alanları işaretlemeleri ile uyumludur.

❖ Bu soruya dört yıl arayla verilen yanıtlar tutarlı seyretmiştir. Hayır yanıtına ek olarak 2 görüş bildirilmiştir.

2. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 75'de detaylı verilmiştir.

3. Kazı ya da şantiye yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen Açıklayınız

Yanıtınız:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%3	Evet.
%58	Hayır.
%18	Bazen/kismen.
%21	Yorumsuz.

❖ Katılımcılar, yüksek oranda kazı ya da şantiye yönetimlerini koruma ve onarım konusunda **duyarsız** bulmaktadır.

❖ 2012 yılında %60 olan Hayır oranı, 2016'da yine %60, 2020'de ise %55'dir.

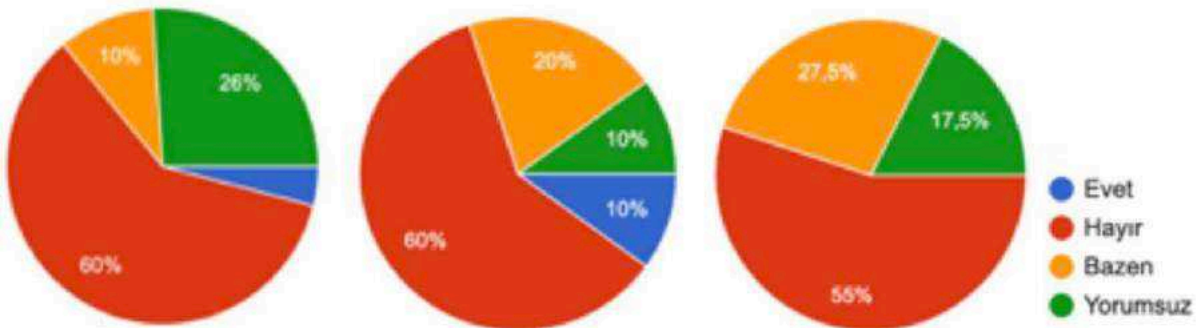
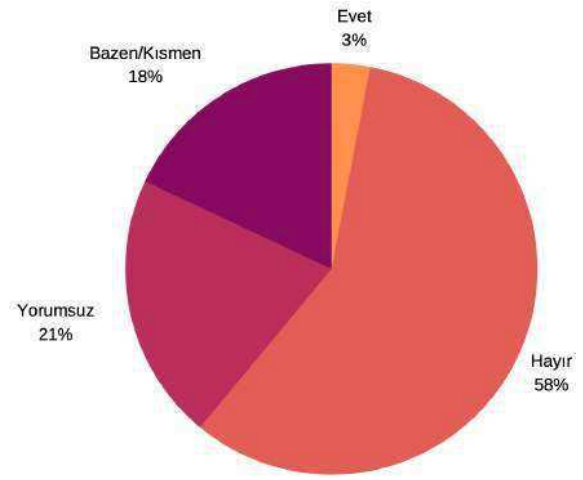
❖ %3 olan Evet yanıtı ile 2012 ve 2016 yıllarında karşılaşılmıştır.

❖ Evet yanıtı verenlerin görevleri muhasebeci, lisans öğrencisi ve restoratör-sanat tarihçisi olarak belirtmiştir.

❖ Katılımcıların çalışma alanları ile işaretlemeleri uyumludur.

❖ Yorumsuz cevap veren katılımcıların çalışma alanları sonuç ile uyumludur.

❖ Bu soruya dört yıl arayla verilen yanıtlar tutarlı seyretmiştir. Hayır yanıtı 2012 ve 2016'da %60 iken 2020 yılında Bazen/Kismen içerikli yanıt oranının artmasıyla %55 ortalamaya gerilemiştir.

3. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 77'de detaylı verilmiştir.

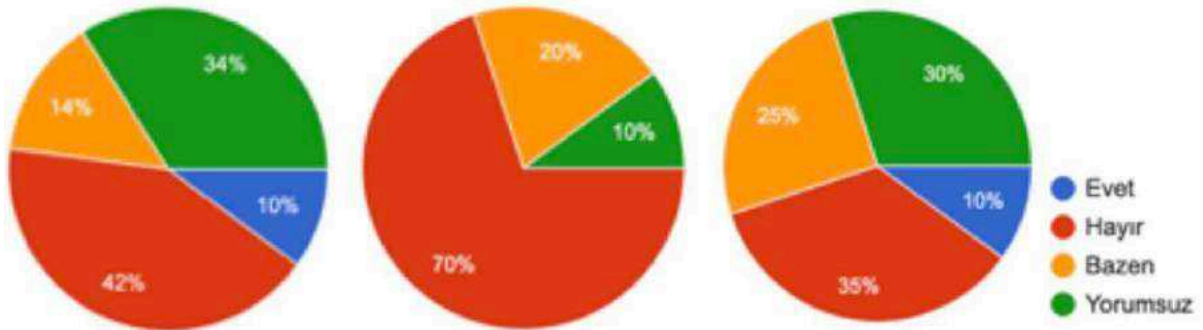
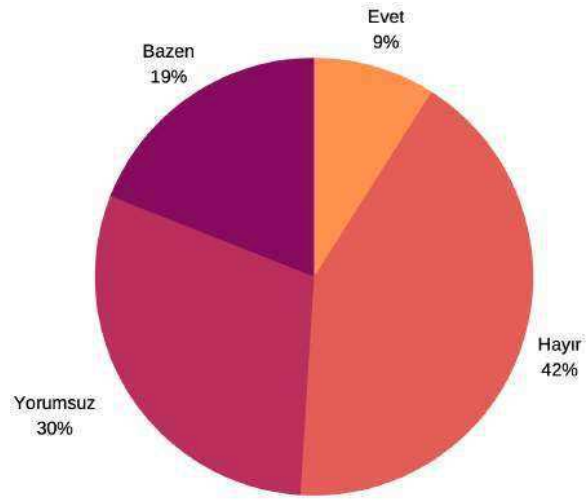
4. Müze yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz?
Lütfen Açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%9	Evet.
%42	Hayır.
%19	Bazen.
%30	Yorumsuz.

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda müze yönetimlerini koruma ve onarım konusunda **duyarsız** bulunmaktadır.
- ❖ 2012 yılında %42 olan Hayır oranı, 2016'da %70, 2020'de ise %35'dir.
- ❖ %9 olan Evet yanıtı ile 2012 ve 2016 yıllarında %10 sabit oranında karşılaşmıştır.
- ❖ Katılımcıların çalışma alanları ile işaretlemeleri uyumludur.
- ❖ Yorumsuz cevap veren katılımcıların çalışma alanları sonuç ile uyumludur.
- ❖ Bu soruya dört yıl arayla verilen yanıtlar 2016 ara yılında hiç Evet yanıtının verilmemesi nedeniyle dalgalı seyretmiştir. İki temel yıl arasında Evet yanıtlarında tutarlılık mevcuttur.

4. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 83'de detaylı verilmiştir.

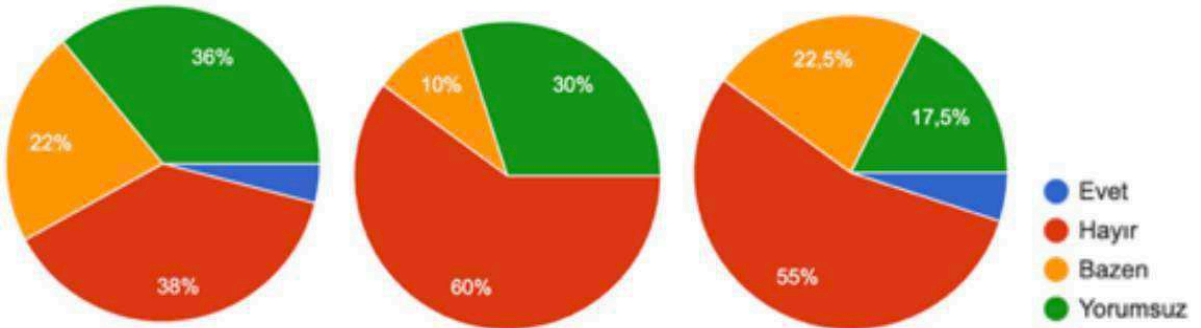
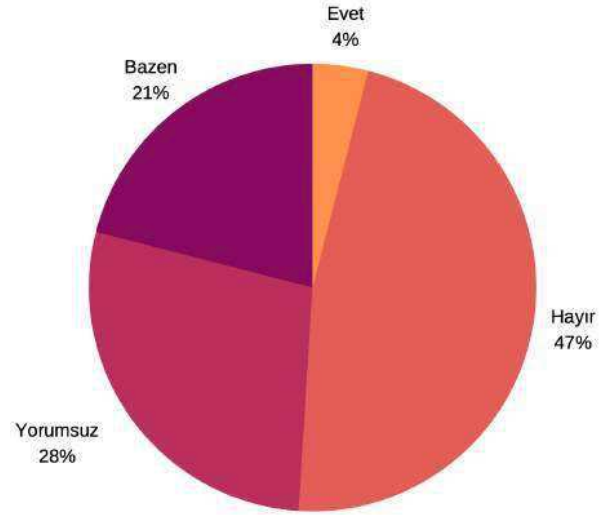
5. Yerel yönetimleri koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz?
Lütfen Açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%4	Evet.
%47	Hayır.
%21	Bazen.
%28	Yorumsuz.

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda yerel yönetimleri koruma ve onarım konusunda **duyarsız** bulunmaktadır.
- ❖ 2012 yılında %38 olan Hayır oranı, 2016'da %60, 2020'de ise %55'dir.
- ❖ %4 olan Evet yanıtı ile 2012 ve 2020 yıllarında karşılaşılmıştır.
- ❖ Evet yanıtı verenlerin görevleri mühendislik, ve öğrenci olarak belirtilmiştir.
- ❖ Yorumsuz cevap veren katılımcıların çalışma alanları sonuç ile uyumludur.
- ❖ Bu soruya dört yıl arayla verilen Hayır yanıtı yükseliş eğilimi göstermiştir. 2012 yılına oranla 2020 yılında Yorumsuz oranının yarı yarıya düşmesi sonucunda bu işaretlemenin Hayır yönüne geçtiği anlaşılmaktadır.

5. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 88'de detaylı verilmiştir.

6. Restorasyon sizin için ne ifade ediyor?

- Eserin görünümünün ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin mevcut parçaları ile ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin yeniden işlevlendirmeye uygun hale getirilmesi
- Eserin arkeolojik çalışmaya bilgi sağlaması
- Eserin bakıldığı zaman kendisini anlatabilmesi
- Diğer: _____

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%18	Eserin görünümünün ilk haline geri dönüştürülmesi
%49	Eserin mevcut parçaları ile ilk haline geri dönüştürülmesi
%8	Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi
%19	Eserin yeniden işlevlendirmeye uygun hale getirilmesi
%31	Eserin arkeolojik çalışmaya bilgi sağlaması
%41	Eserin bakıldığı zaman kendisini anlatabilmesi
%17	Diğer
%5	İşaretlenmedi

- ❖ Bu soru için birden fazla işaretleme imkanı sunulmuştur Buna göre katılımcıların %49'u gibi büyük bir kısmı restorasyon için "**eserin mevcut parçaları ile ilk haline geri dönüştürülmesi**" görüşünü bildirmiştir. Bu yanıtın sonra en çok işaretlenen ikinci görüş ise %41 oranındaki "**eserin bakıldığı zaman kendisini anlatabilmesi**" olmuştur.
- ❖ **Diğer** seçeneği işaretlenerek 17 görüş iletilmiştir. Bu görüşler sayfa 94'de yer almaktadır.

6. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 93'de detaylı verilmiştir.

7. Konservasyon sizin için ne ifade ediyor?

- Esere müdahale etmeden uygun sergileme/saklama koşullarının hazırlanması
- Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi
- Eserin bulunduğu fiziki şartların uygunluğunu sağlamak (bina seçimi, koleksiyon seçimi vb.)
- Uygun kimyasallar kullanılarak bozulmanın önüne geçmek
- Uygun kimyasallar kullanılarak uzun süreli korumanın yapılması
- Periyodik bakım yapmak
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%51	Esere müdahale etmeden uygun sergileme/saklama koşullarının hazırlanması
%9	Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi
%48	Eserin bulunduğu fiziki şartların uygunluğunu sağlamak
%35	Uygun kimyasallar kullanılarak bozulmanın önüne geçmek
%41	Uygun kimyasallar kullanılarak uzun süreli korumanın yapılması
%46	Periyodik bakım yapmak
%15	Diğer
%7	İşaretlenmedi

- ❖ Bu soru için birden fazla işaretleme imkanı sunulmuştur Buna göre katılımcıların %51'i gibi büyük bir kısmı restoratör/konservatörün vasfı için “**esere müdahale etmeden uygun sergileme/saklama koşullarının hazırlanması**” görüşünü bildirmiştir. Bu yanıtta sonra en çok işaretlenen ikinci görüş ise %48 oranındaki “**eserin bulunduğu fiziki şartların uygunluğunu sağlamak**” olmuştur.
- ❖ **Diğer** seçeneği işaretlenerek 15 görüş iletilmiştir. Bu görüşler sayfa 96'da yer almaktadır.

7. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 95'de detaylı verilmiştir.

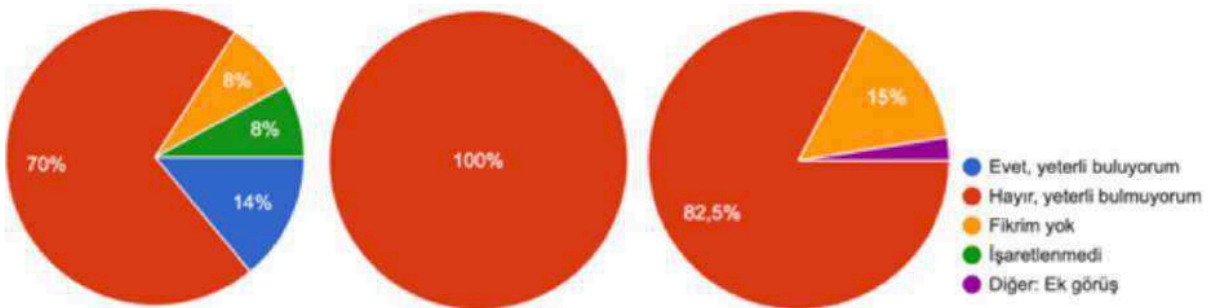
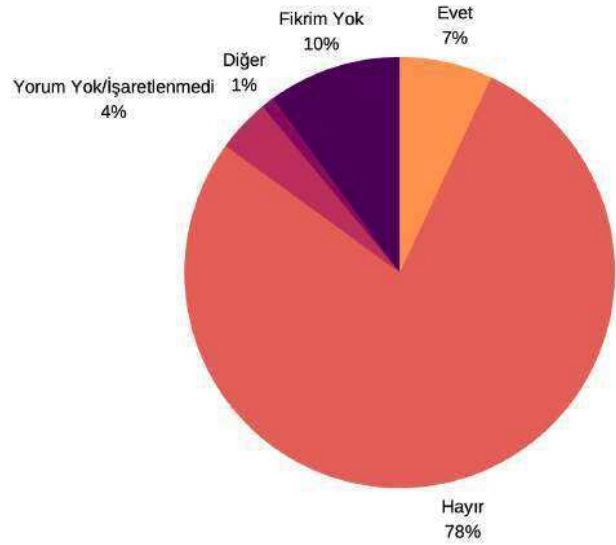
8. Türkiye'de 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyor musunuz?

- Evet, yeterli buluyorum
- Hayır, yeterli bulmuyorum
- Fikrim yok
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%7	Evet, yeterli buluyorum.
%78	Hayır, yeterli bulmuyorum.
%10	Fikrim yok.
%4	Yorum yok/işaretlenmedi.
%1	Diğer:

- ❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda Türkiye'de 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini **yetersiz** bulmaktadır.
- ❖ 2012 yılında %70 olan bu yanıt oranı, 2016'da %100, 2020'de ise %82,5'dir.
- ❖ %7 olan Evet yanıtı ile sadece 2012 yılında karşılaşılmıştır.
- ❖ Bu soruya dört yıl arayla verilen yanıtlar Fikrim yok ve Yorum yok işaretlemeleri ihmal edildiğinde tutarlı seyretmiştir.
- ❖ İşaretlemeye ek olarak 10 görüş bildirilmiştir.

8. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 97'de detaylı verilmiştir.

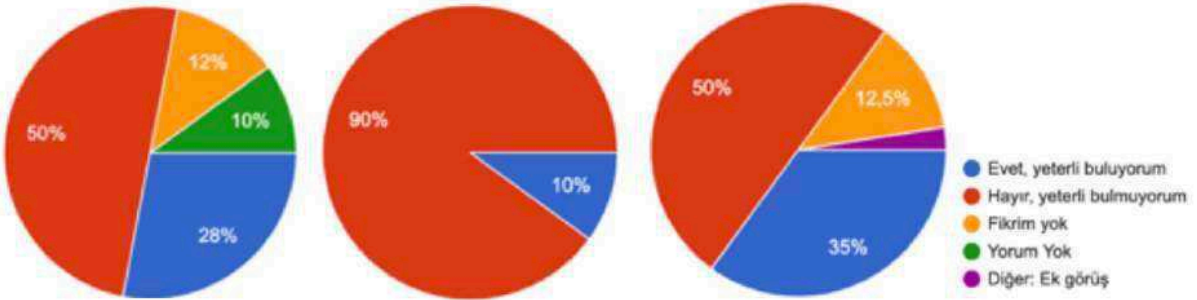
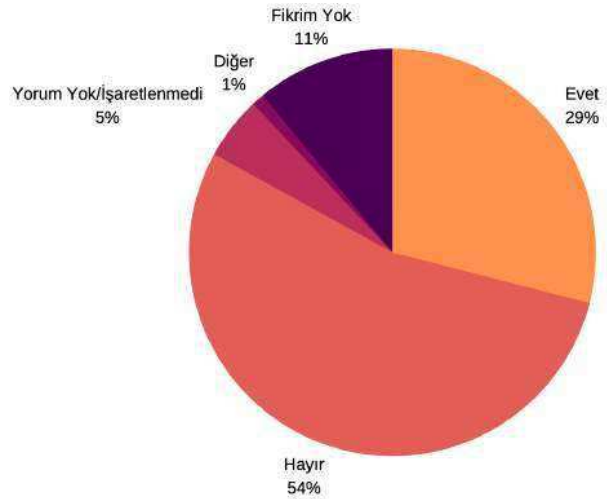
9. Türkiye'de 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyormusunuz?

- Evet, yeterli buluyorum
- Hayır, yeterli bulmuyorum
- Fikrim yok
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%29	Evet, yeterli buluyorum.
%54	Hayır, yeterli bulmuyorum.
%11	Fikrim yok.
%5	Yorum yok/işaretlenmedi.
%1	Diğer:

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda Türkiye'de 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini **yetersiz** bulmaktadır.
- ❖ 2012 yılında %50 olan bu yanıt oranı, 2016'da %100, 2020'de ise %50'dir.
- ❖ %29 olan Evet yanıtı ile tüm yıllarda karşılaşılmıştır.
- ❖ Bu soruya 2012 ve 2020 yıllarında verilen yanıtlar Fikrim yok ve Yorum yok işaretlemeleri ihmal edildiğinde tutarlı seyretmiştir. 2020 yılında Evet yönünde olumlu artış izlenmiştir.
- ❖ İşaretleme ek olarak 5 görüş bildirilmiştir.

9. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 99'da detaylı verilmiştir.

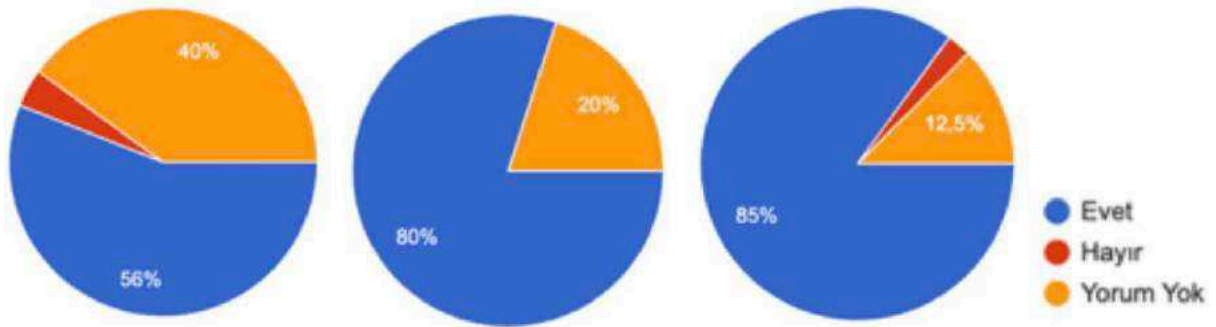
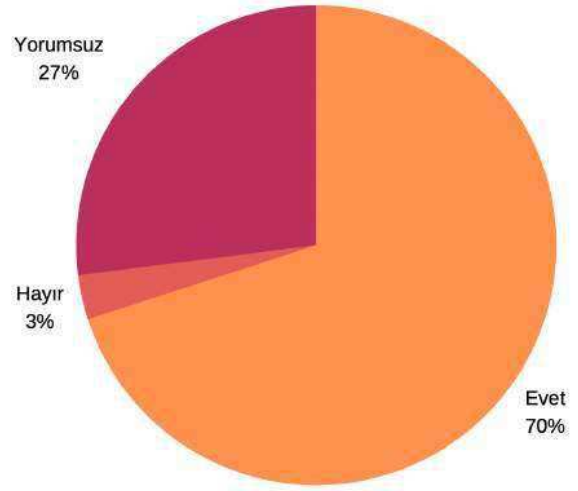
10. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%70	Evet.
%3	Hayır.
%27	Yorumsuz.

- ❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda **evet** yanıtını vererek restorasyon ve konservasyon eğitiminde **eksiklikler olduğunu** düşünmektedir.
- ❖ 2012 yılında %56 olan bu yanıt oranı, 2016'da %80, 2020'de ise %85'dir.
- ❖ %3 olan Hayır yanıtı ile 2012 ve 2020 yıllarında karşılaşılmıştır.
- ❖ Bu soruya 2012 ve 2020 yıllarında verilen yanıtlarda Fikrim yok ve Yorum yok görüşleri yerine Evet işaretlemesine yönelim olduğu izlenmiştir.
- ❖ Evet ve Hayır yanıtı veren katılımcıların eğitim durumları ve çalışma alanları uyumudur.

10. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 101'de detaylı verilmiştir.

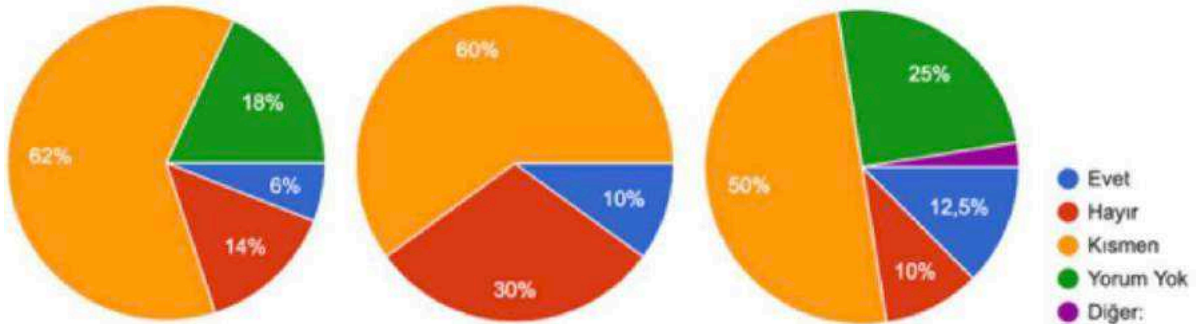
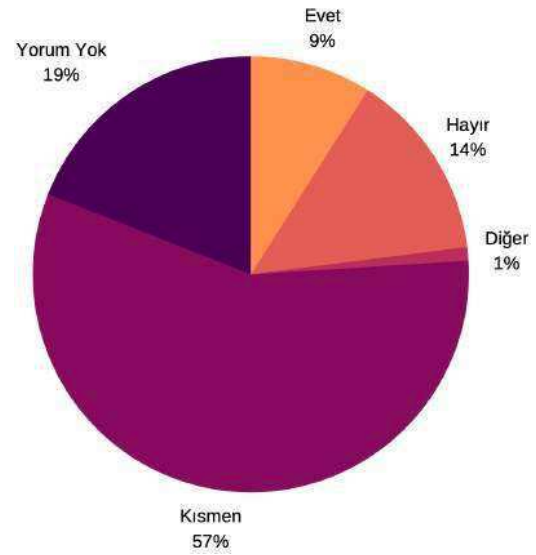
11. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmalarınız için uygun malzemeyi laboratuvarınıza aldrabiliyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kismen
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%9	Evet.
%14	Hayır.
%57	Kismen.
%19	Yorum yok/işaretlenmedi.
%1	Diğer: Ek görüş belirtmiştir.

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmaları için uygun malzemeyi **kismen** laboratuvarlarına aldrabildiklerini belirtmiştir.
- ❖ 2012 yılında %62 olan bu yanıt oranı, 2016'da %60, 2020'de ise %50'dir.
- ❖ %9 olan Evet yanıtı ile tüm yıllarda karşılaşılmıştır.
- ❖ Evet ve Hayır yanıtı veren katılımcıların çalışma alanları uyumudur.
- ❖ Bu soruya 2012 ve 2020 yıllarında verilen yanıtlar Fikrim yok ve Yorum yok işaretlemeleri ihmal edildiğinde tutarlı seyretmiştir. 2020 yılında Evet yönünde olumlu artış izlenmiştir.
- ❖ İşaretlenmeye ek olarak 2 görüş, işaretleme yapılmadan 1 görüş bildirilmiştir.

11. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 108'de detaylı verilmiştir.

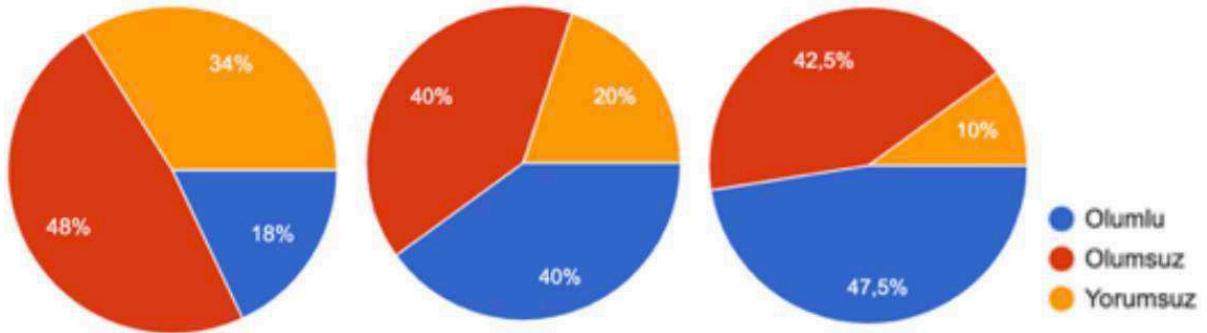
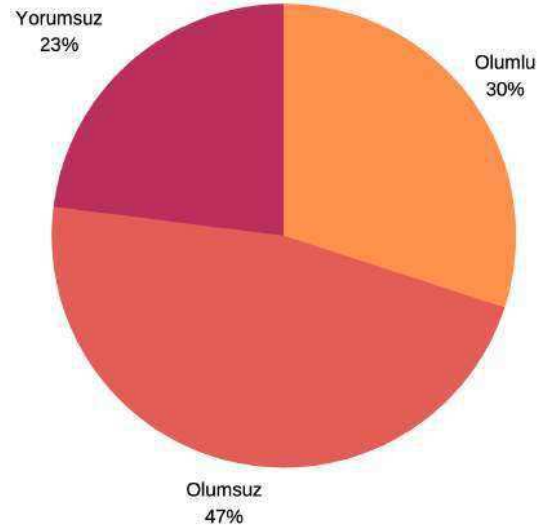
12. Türkiye'de akademi dışında bir kuruluşun restorasyon ve konservasyon kursu düzenleyerek sertifika vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%30	Olumlu.
%47	Olumsuz.
%23	Yorumsuz.

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda Türkiye’de akademi dışında bir kuruluşun restorasyon ve konservasyon kursu düzenleyerek sertifika vermesini **olumsuz** değerlendirmektedir.
- ❖ 2012 yılında %48 olan bu yanıt oranı, 2016’da %40, 2020’de ise %42,5’dir.
- ❖ Bu soruya 2012, 2016 ve 2020 yıllarında verilen yanıtlarda; Yorumsuz oranda kademeli azalma gözlenerek olumlu görüşe yönelim olduğu izlenmiştir.
- ❖ Görüşler çalışma alanları ile uyumludur.

12. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 110’da detaylı verilmiştir.

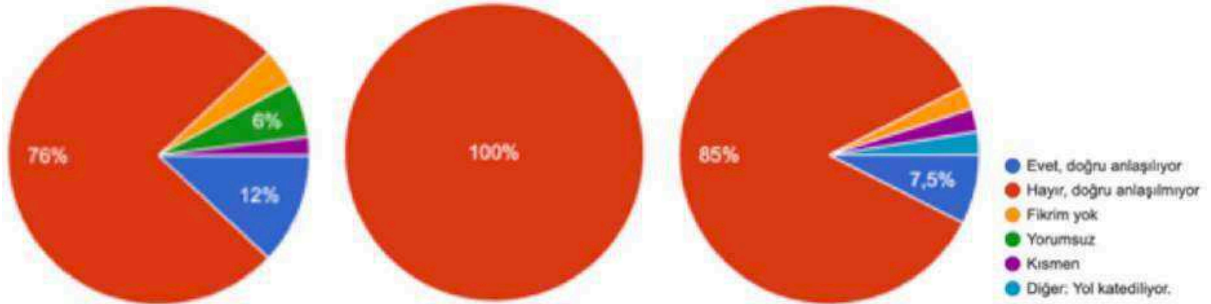
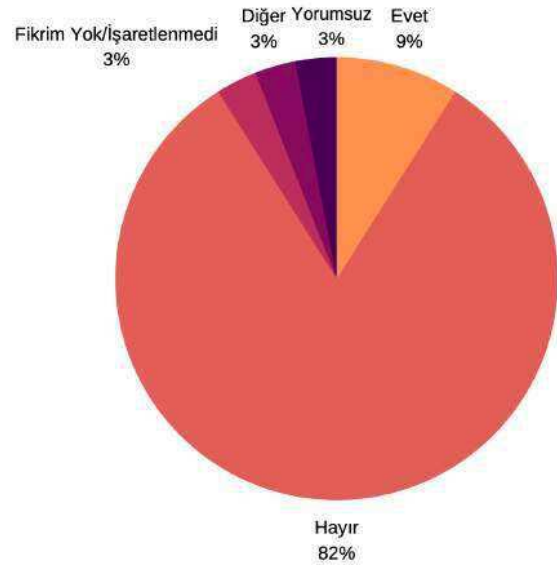
13. Türkiye'de restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşıldığını düşünüyor musunuz?

- Evet, doğru anlaşılıyor
- Hayır, doğru anlaşılmıyor
- Fikrim yok
- Diğer: _____

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%9	Evet.
%82	Hayır.
%3	Fikrim yok.
%3	Diğer
%3	Yorumsuz/işaretlenmedi.

- ❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda **hayır** yanıtını vererek Türkiye'de restorasyon ve konservasyonun **doğru anlaşılmadığını** belirtmiştir.
- ❖ 2012 yılında %76 olan bu yanıt oranı, 2016'da %100, 2020'de ise %85'dir.
- ❖ %9 olan Evet yanıtı ile 2012 ve 2020 yıllarında karşılaşılmıştır.
- ❖ Bu soruya 2012 yılında verilen Fikrim yok ve Yorum yok işaretlemeleri 2020 yılında Hayır yönündedir. Diğer işaretlenerek Kısmen (2012-2016) ve Yol Katediliyor (2020) görüşleri bildirilmiştir.
- ❖ İşaretlenmeye ek olarak 3 görüş, işaretleme yapılmadan 3 görüş bildirilmiştir.

13. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 117'de detaylı verilmiştir.

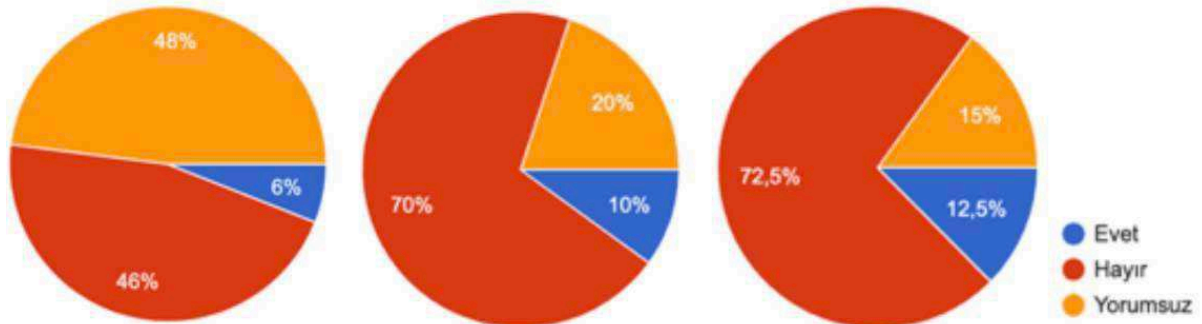
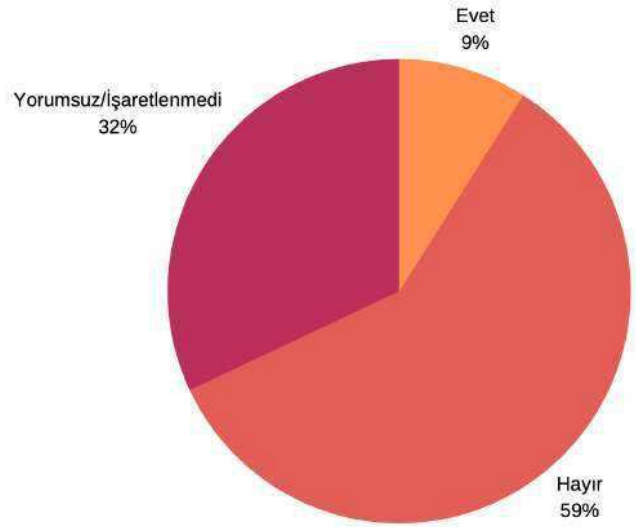
14. Türkiye'de restoratör/konservatör olarak çalışma ekibi içindeki öneminizin yeterince anlaşıldığını düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%9	Evet.
%59	Hayır.
%32	Yorumsuz/işaretlenmedi.

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda **hayır** yanıtı vererek Türkiye'de restoratör/konservatör olarak çalışma ekibi içindeki önemlerinin **yeterince anlaşılmadığını** belirtmiştir.
- ❖ 2012 yılında %46 olan bu yanıt oranı, 2016'da %70, 2020'de ise %72,5'dir.
- ❖ %9 olan Evet yanıtı ile her yıl karşılaşılmıştır.
- ❖ Bu soruya 2012 yılında verilen Yorum yok işaretlemeleri ya da boş bırakmalar sonucunda düşük olan Hayır yanıtı diğer yıllarda sorunun cevaplanmasındaki artışa orantılı olarak yükselmiştir.
- ❖ Görüşler çalışma alanları ile uyumludur.

14. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 119'da detaylı verilmiştir.

15. Türkiye'de bir restoratör/konservatörün vasfı sizce ne olmalıdır?

- Kültürel her malzeme için korumacı olmalıdır
- Bir malzeme üzerinde uzmanlaşmalıdır
- Temelde her malzemeyi korumasını bilmeli ve bir alanda uzmanlaşmalıdır
- Belirli alanlarda uzmanlaşmalıdır
- Diğer: _____

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%27	Kültürel her malzeme için korumacı olmalıdır
%9	Bir malzeme üzerinde uzmanlaşmalıdır
%77	Temelde her malzemeyi korumasını bilmeli ve bir alanda uzmanlaşmalıdır
%21	Belirli alanlarda uzmanlaşmalıdır
%2	Diğer
%4	İşaretlenmedi

- ❖ Bu soru için birden fazla işaretleme imkanı sunulmuştur Buna göre katılımcıların %77'si gibi çok büyük bir kısmı restoratör/konservatörün vasfı için “**temelde her malzemeyi korumasını bilmeli ve bir alanda uzmanlaşmalıdır**” görüşünü bildirmiştir.
- ❖ **Diğer** seçeneği işaretlenerek 2 görüş iletilmiştir. Bu görüşler sayfa 126'da yer almaktadır.

15. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 125'de detaylı verilmiştir.

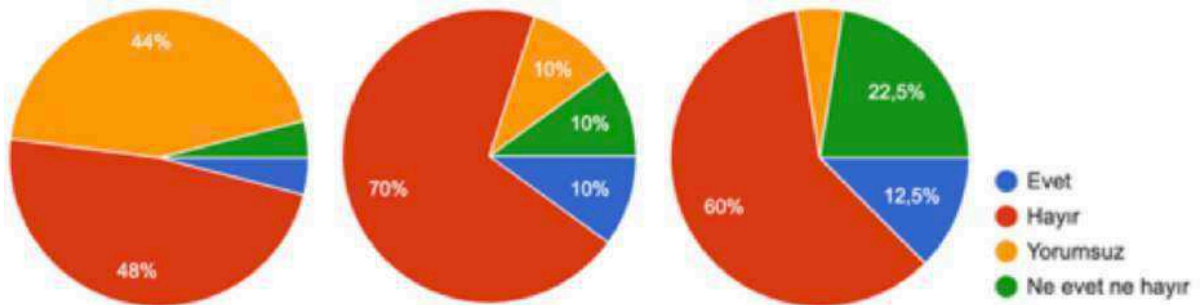
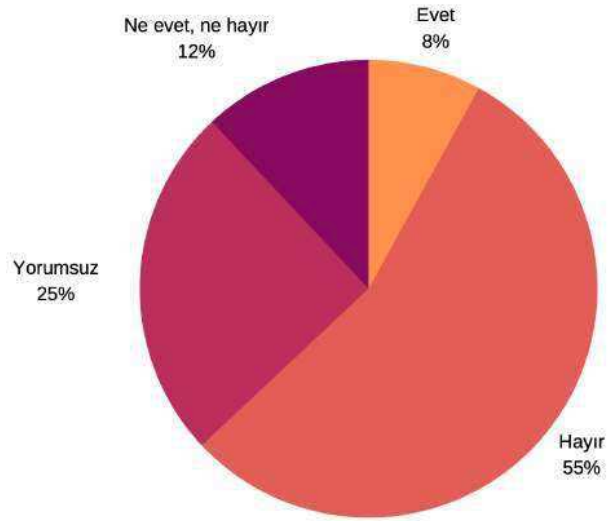
16. Türkiye'de restoratör/konservatörlerin arkeoloji ve sanat tarihi alanında eğitilmiş olduklarını düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%8	Evet.
%55	Hayır.
%25	Yorumsuz.
%12	Ne evet, ne hayır.

- ❖ Katılımcılar, yüksek oranda **hayır** yanıtı vererek Türkiye'de restoratör/konservatörlerin arkeoloji ve sanat tarihi alanlarında **eğitilmiş olmadıklarını** düşünmektedir.
- ❖ 2012 yılında %48 olan bu yanıt oranı, 2016'da %70, 2020'de ise %60'dır.
- ❖ %8 olan Evet yanıtı ile her yıl karşılaşmıştır.
- ❖ Bu soruyu 2012 yılında Yorumsuz bırakılma oranı, diğer yıllar azalmıştır. Ne evet ne hayır yönündeki görüşler artış göstermiştir.
- ❖ Görüş bildirilmesi ile alınan eğitim uyumludur.

16. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 127'de detaylı verilmiştir.

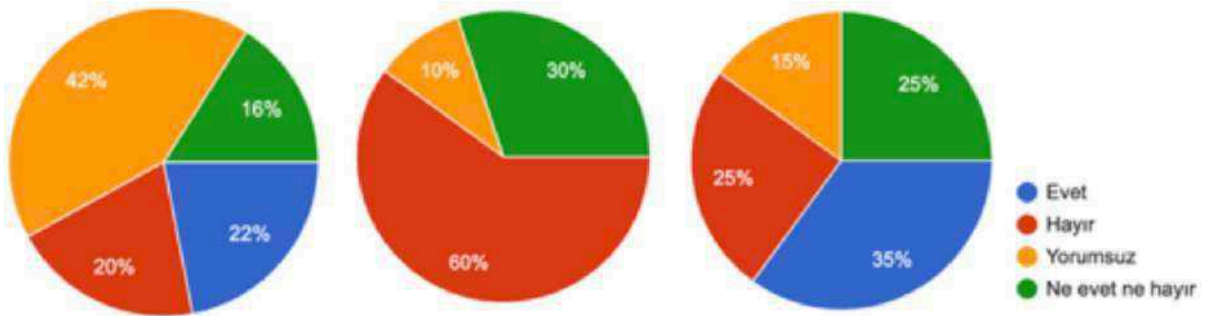
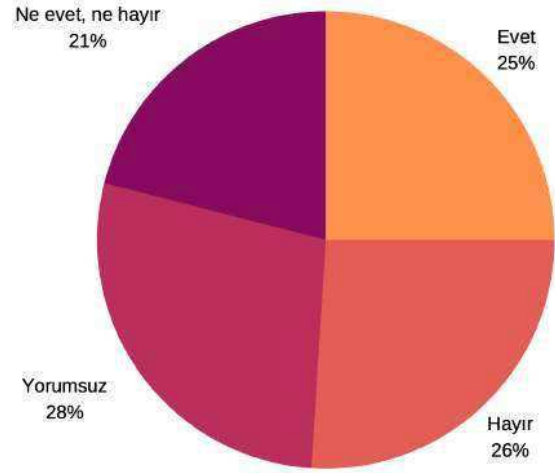
17. Türkiye'de yapılan arkeolojik kazılardan ele geçen buluntular sizce koruma ve onarım çalışmaları yapılarak müzelere teslim ediliyor mu? Lütfen açıklayınız.

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%25	Evet.
%26	Hayır.
%28	Yorumsuz.
%21	Ne evet, ne hayır.

- ❖ Katılımcılar, bu soruya yüksek oranda **yorumsuz** kalmıştır.
- ❖ 2012 yılında %42 olan bu yanıt oranı, 2016'da %10, 2020'de ise %15'dir.
- ❖ %25 olan Evet yanıtı ile 2012 ve 2016 yıllarında karşılaşılmıştır.
- ❖ 2012 ve 2020 sonuçları uyumlu seyretmektedir.
- ❖ Yorumsuz işaretleme ihmal edildiğinde ve Ne evet, ne hayır yanıtı eşit dağıtıldığında bu konudaki görüşün Evet ve Hayır yönünde eşit seyrettiği görülmektedir.
- ❖ Görüş bildirilmesi, çalışma alanları ve eğitim durumu ile uyumludur.

17. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 132'de detaylı verilmiştir.

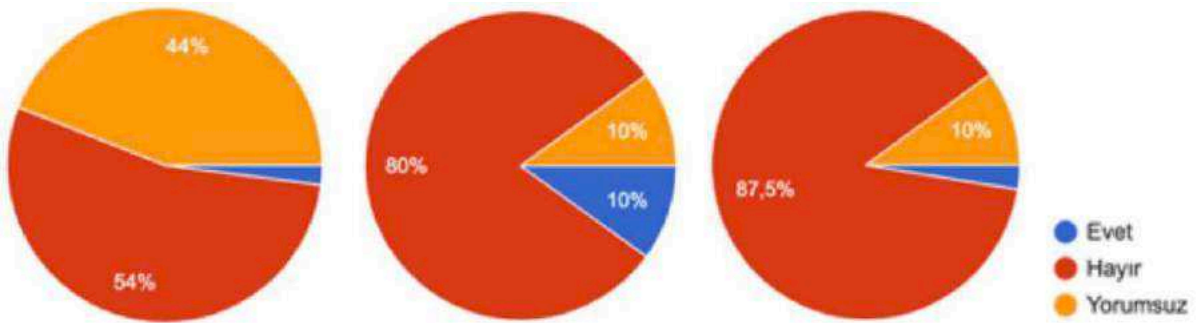
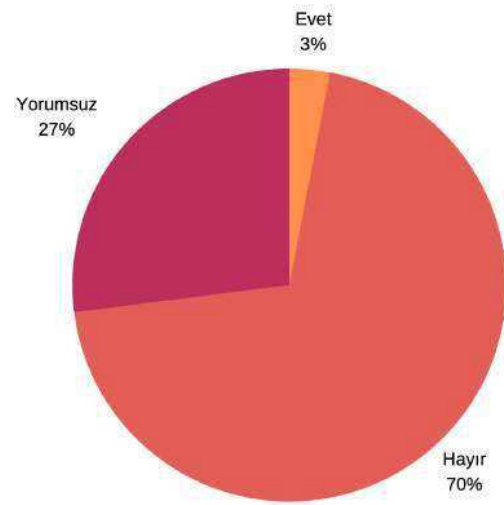
18. Türkiye'de restoratör/konservatör ücretlerini yeterli buluyor musunuz? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı değerlendirildiğinde;

%3	Evet.
%70	Hayır.
%27	Yorumsuz.

- ❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda **hayır** yanıtı vererek Türkiye'de Restoratör/Konservatör ücretlerini **yetersiz** bulmaktadır.
- ❖ 2012 yılında %54 olan bu yanıt oranı, 2016'da %80, 2020'de ise %87,5'dir.
- ❖ %3 olan Evet yanıtı ile tüm yıllar karşılaşılmıştır.
- ❖ Evet yanıtını veren katılımcıların alan dışından oldukları görülmektedir.
- ❖ 2012 yılında %44 olan Yorumsuz görüş 2016 ve 2020'de %10'dur ve Hayır yanıtına yönelim olmuştur.

18. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 137'de detaylı verilmiştir.

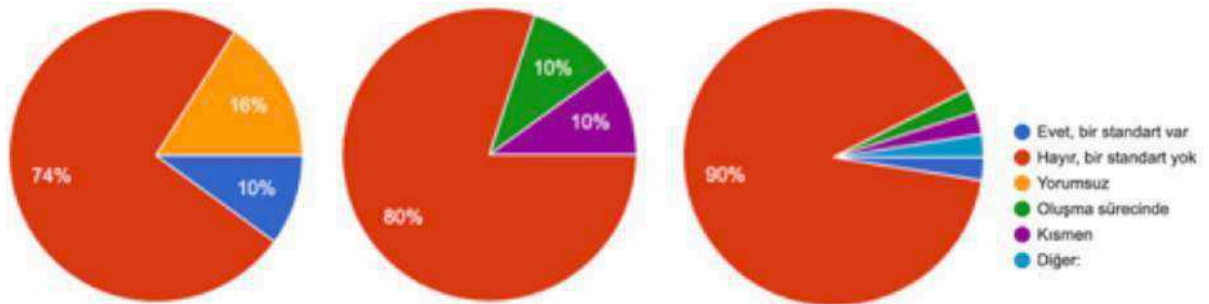
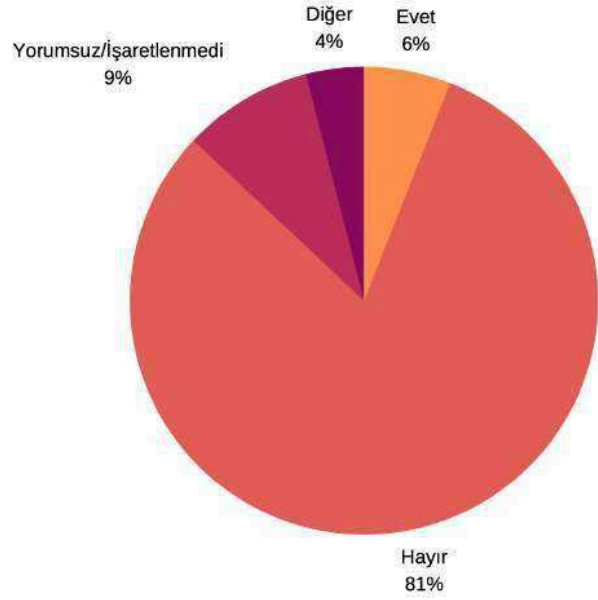
19. Türkiye’de bir restorasyon ve konservasyon standartının oluştuğunu düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

- Evet, bir standart var
- Hayır, bir standart yok
- Diğer:

Ankete katılan 100 kişinin yanıtı

%6	Evet, bir standart var.
%81	Hayır, bir standart yok.
%4	Diğer: Kısmen
%9	Yorumsuz/işaretlenmedi.

- ❖ Katılımcılar, çok yüksek oranda **hayır** yanıtı vererek Türkiye’de bir restorasyon ve konservasyon standartının **oluşmadığını** düşünmektedir.
- ❖ 2012 yılında %74 olan bu yanıt oranı, 2016’da %80, 2020’de ise %90’dır.
- ❖ %6 olan Evet yanıtı ile 2012 ve 2020 yıllarında karşılaşılmıştır.
- ❖ Bu soruya 2012 yılındaki Yorumsuz katılım oranı diğer yıllar azalarak Hayır yönünde geçişler olduğu gözlemlenmiştir. Diğer işaretlenerek “kısmen ve yeni yeni” (2012) görüşleri ile “kısmen ve oluşuyor” (2020) görüşleri bildirilmiştir.
- ❖ Görüşler çalışma alanları ile uyumludur.

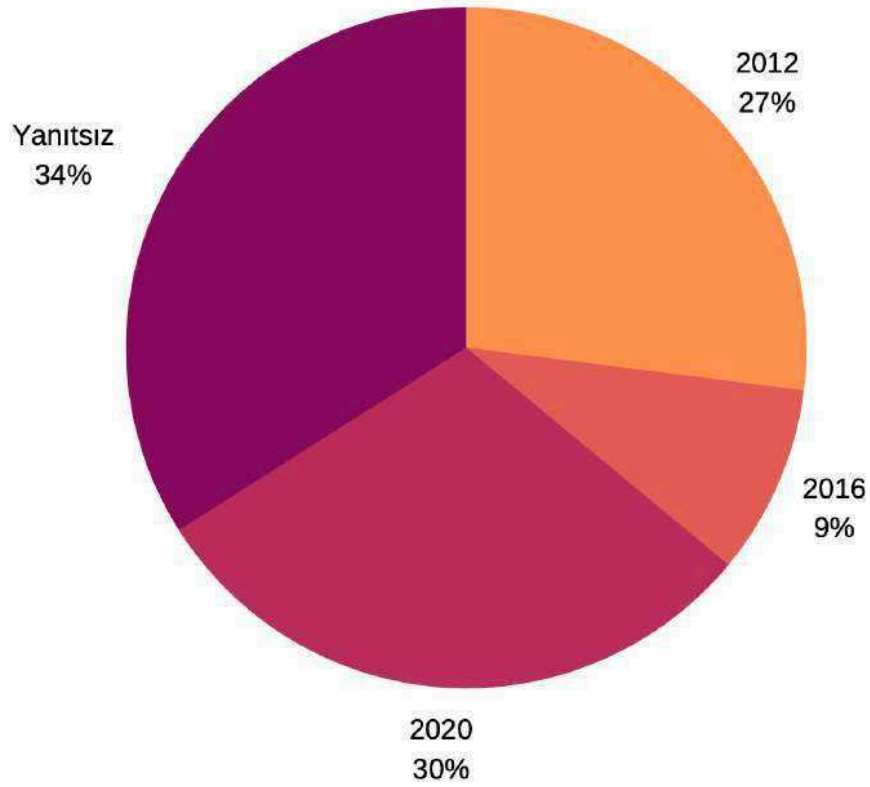
19. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 142’de detaylı verilmiştir.

20. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitimi sizce nasıl verilmelidir? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Bu soruya;

- ❖ 2012 yılı katılımcılarının %54'ü (27 kişi)
 - ❖ 2016 yılı katılımcılarının %90'ı (09 kişi)
 - ❖ 2020 yılı katılımcılarının %75'i (30 kişi)
- 100 katılımcının %66'sı yanıt vermiştir.

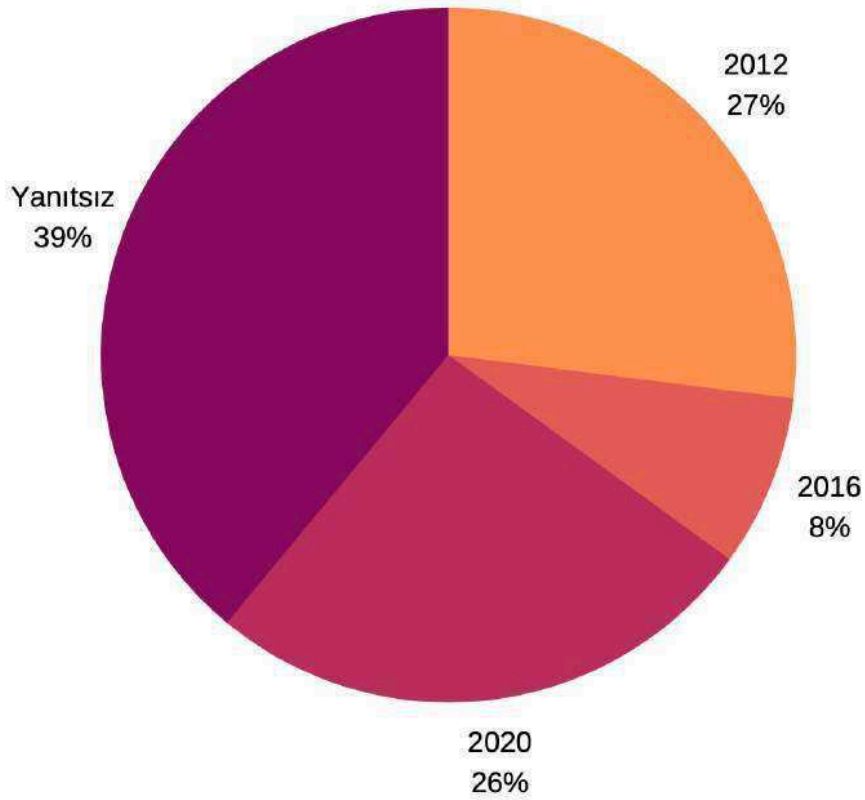
20. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 144'de detaylı verilmiştir.

21. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmaları sizce nasıl olmalıdır?
Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Bu soruya;

- ❖ 2012 yılı katılımcılarının %54'ü (27 kişi)
 - ❖ 2016 yılı katılımcılarının %80'i (08 kişi)
 - ❖ 2020 yılı katılımcılarının %65'i (26 kişi)
- 100 katılımcının %61'si yanıt vermiştir.

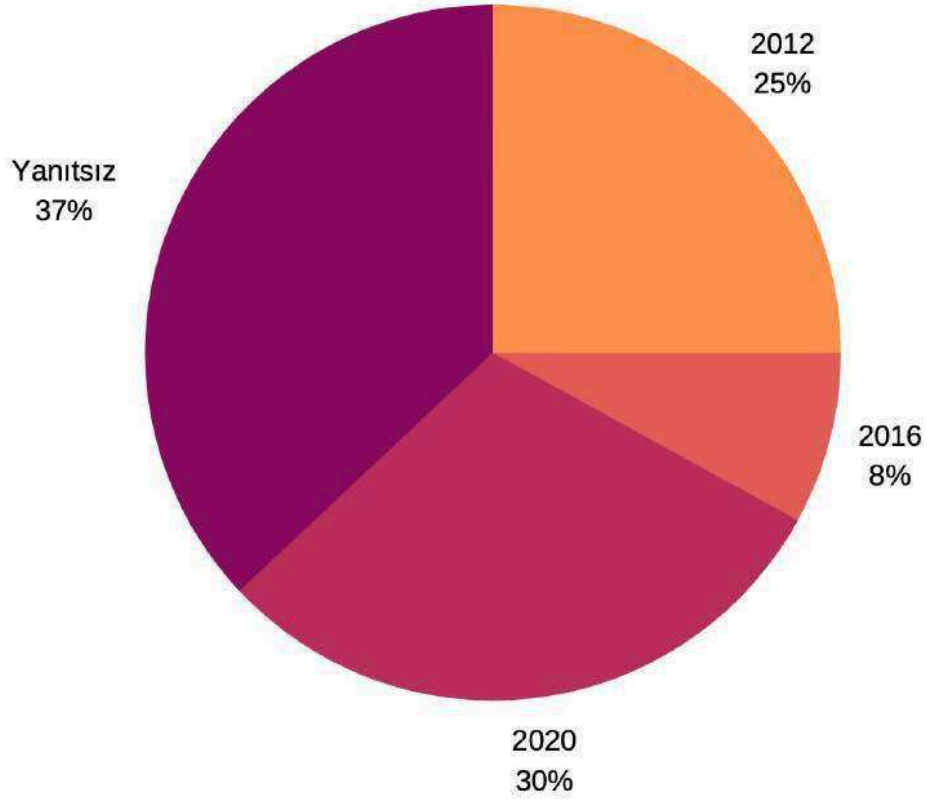
21. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 149'da detaylı verilmiştir.

22. Türkiye'de restoratör/konservatör olarak yaşadığınız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız

Yanıtınız

Bu soruya;

- ❖ 2012 yılı katılımcılarının %50'si (25 kişi)
 - ❖ 2016 yılı katılımcılarının %80'i (08 kişi)
 - ❖ 2020 yılı katılımcılarının %75'i (30 kişi)
- 100 katılımcının %63'sü yanıt vermiştir.

22. sorunun 2012, 2016 ve 2020 sonuçları sayfa 154'de detaylı verilmiştir.

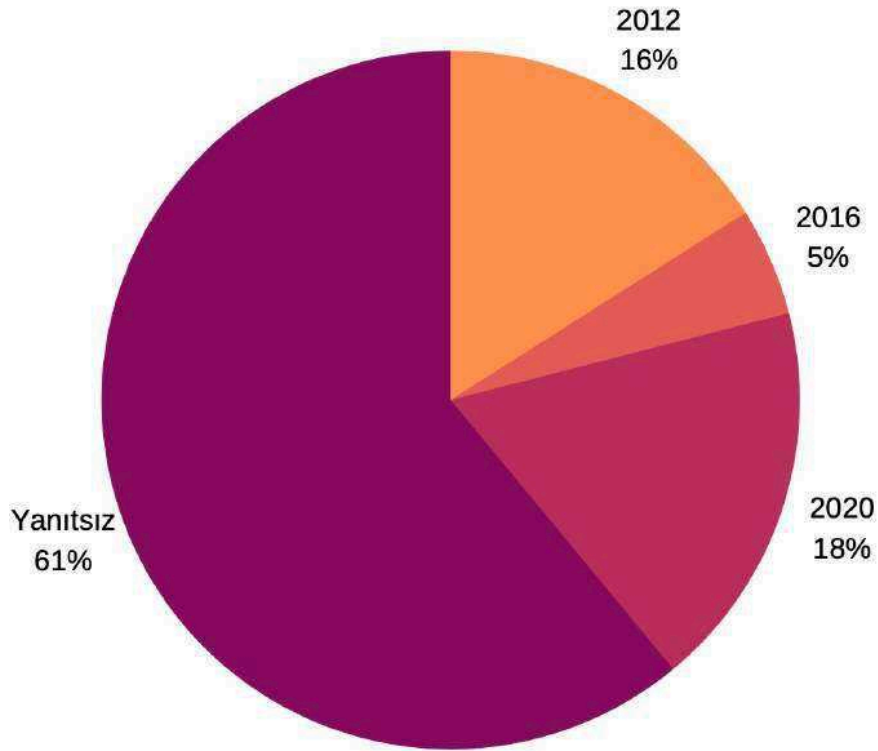
Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz. Ekleme istedikleriniz nelerdir?

Yanıtınız

Anketin bu tercihi kısmını;

- ❖ 2012 yılı katılımcılarının %32'si (16 kişi)
- ❖ 2016 yılı katılımcılarının %50'si (05 kişi)
- ❖ 2020 yılı katılımcılarının %45'i (18 kişi)

100 katılımcının %39'u doldurmuştur.

2012, 2016 ve 2020 yıllarına ait ek görüşler sayfa 159'da detaylı verilmiştir.

Genel Değerlendirme, Düşünce ve Öneriler

Katılımcı Profili

- Ankette göze çarpan ilk belirgin veri, katılımcıların yıllara göre değişmeyen oranda tutarlı seyreden cinsiyet dağılımıdır. Anket katılımcılarının 5/3 oranında kadın, 5/2 oranında erkek olmasının, örneklemeden hareketle, camia popülasyonu hakkında fikir verebileceği düşünülebilir. Kadınların ankete katılım duyarlılığının daha fazla olduğu gibi bir çıkarım anketin tesadüfi örneklem seçiminden dolayı hatalı genelleme olmaktadır. Sonuçlara göre alan-daki kadınların sayısı erkeklerden fazladır (K= Ex1,5).
- Katılımcıların yaşları değerlendirildiğinde %50'den fazla bir kesimini 20-30 yaş arası genç nüfus oluşturmaktadır. Bu yaş aralığındaki işsiz mezun ve çalışan meslek elemanlarının cevaplarının yine bu yaş aralığındaki öğrencilere göre, ayrıca 30 yaş üzeri yaşlardaki katılımcılara göre daha karamsar oldukları görülmüştür.
- Katılımcıların yaşadıkları şehirler değerlendirildiğinde İstanbul'dan %50, Ankara'dan %15, İzmir'den %5, Batman'dan %5, Antalya'dan %3, Diyarbakır'dan %3 ve diğer iller (%1-2 dağılımla) %18 katılım olarak kaydedilmiştir. Bu iller, ilgili çalışma alanlarının ve eğitimlerin mevcut olması bakımından uyumludur.
- Eğitim durumunda lisans ve lisansüstü eğitimde yıllar içinde düzenli artış olduğu görülürken önlisans eğitiminde düşüş olduğu gözlemlenmiştir. Ankete katılma sırasında öğrenci olanlar da yüksek oranda lisans öğrencileridir ve önlisansa oranı 4/3'dür.
- Anket katılımcılarının bildirilen çalışma alanları, soruları yanıtlama gereksinimlerini karşılamaktadır. Arkeolojik kazılarda, müzelerde ve mimari restorasyon projeler ile laboratuvarlarda görev alma durumları ile örtüşen yanıtlamalar tutarlıdır. Katılımcıların görev ve eğitim almadıkları alanlarla ilgili yorum yapmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir.
- Laboratuvarlarda görev alma sayısında artış gözlemlenmektedir. Bölge laboratuvarlarına personel alımının yanı sıra hem kamuda hem özel sektör girişimlerinde ve arkeolojik kazılarda laboratuvarların oluşturulması ile ortaya çıkan bir artış olduğu düşünülebilmektedir.
- Çalışma durumu dağılımı sırasıyla kamu %28, özel sektör %22, öğrenci %19, üniversite %14, çalışmayan %11, serbest çalışan %2, diğer %3 olarak kaydedilmiştir. Kamu ve üniversite görevlisi katılımı istikrarlı seyretmiş, çalışmayanların ve özel sektör çalışan katılımcılarının sayısı azalma göstermiştir. Bu durumun, 2013 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restoratör personel istihdamının bir yansıması olabileceği düşünülebilir.
- Restorasyon ve konservasyon bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin katılımında lisans öğrencilerinin fazlalığı istikrarını korumuş ve önlisansa oranı ortalama olarak 4 kat seyretmiştir.
- Katılımcı profilinde restoratör ve konservatör meslek çalışanları dışında ankete katılanların (arkeolog, sanat tarihçisi, mimar gibi) yanıtlarının "evet" ve "yeterli" şeklinde olumlu seyrettiği gözlemlenmiştir.
- Üç yılın yanıtları değerlendirildiğinde 2012 ile 2020 yıllarındaki görüşler arasında kayda değer bir değişimin olmadığı, ancak "yeni yeni" ve "oluşmaya başlıyor" şeklindeki umut içeren görüşlerin arttığı gözlemlenmektedir. Tüm yanıtlar Ek-1'de verilmiştir.

Yanıtlar

1 Katılımcıların %87'si tarafından arkeolojik eserlerin koruma ve onarım çalışmalarının yeterli düzeyde yapılmadığı düşünülmektedir. Bu yanıtın kişisel gözlem ve deneyimler sonucunda verildiği muhakkaktır. Diğer yandan öğrencilerin ya da çalışmayan mezunların istihdam açılması için istatistiki oranın yükseltilmesi amaçlanmış olabilir şeklinde bir düşünce de geliştirilebilir. Ancak çalışma durumu aktif ve alandan kişilerin bu düşüncede olması, konservasyon ve restorasyon alanında eksikliklerin olduğuna ve bazı iyileştirmelerin ihtiyacına işaret etmektedir. Soruda da ifade edildiği gibi "yeterince" korunulup onarılmadıkları düşünülmektedir. Bu noktada yöneltilen sorunun bir konservatör-restoratör tarafından nasıl algılandığını ifade etmek gerekir. Çalışma yeri, çalıştığı malzeme grubu ne olursa olsun tüm işlemini tamamladığı materyalin kendisinden sonra sürekli bulunacağı koşullar ile ilgili bir endişesi, ilgisizlik kaygısı ya da olumsuz başka gözlemleri var ise, koruma ve onarım çalışmalarının yetersiz olduğunu düşünmekte haklıdır. Bunu düşünürken henüz işleme alınmamış, uzman elleri bekleyen varlıkları da hatırlayacaktır. Kültürel miras alanında yer alan herkesin sorumluluğuyla ve toplumumuzun duyarlılığıyla ortaya konan örneklerin artması ve paylaşılması, bu soruya olumlu yanıt verilmesine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Zira, toplumdan arkeolojik varlıklara karşı vandalizm örnekleri göz önüne alınarak defnecilik ve kaçakçılık faaliyetleri yüzünden bu yanıtın verilmesi de muhtemeldir. Koruma ve onarımın olması gereken hakkıyla hayatımızda yer alması için diğer sorulara verilen yanıtlar ile birlikte sıralanan öneriler sayfa 66'da listelenmiştir. Bir diğer konu ise hali hazırda görev alan Konservatör-Restoratör ekipler tarafından laboratuvarlarda, kazılarda ve müzelerde gerekli çalışmaların yürütülüyor olmasıdır. Bu çalışmaların ne şekilde, hangi boyutta olduklarının sık sık toplumla ve yayıncı yoluyla ilgilileri ile paylaşılması, bu algının değişmesi açısından yararlıdır. Çok yakın bir tarihte "7 yılda 86 bin eser restore edildi" başlığı ile paylaşılan haberde "Farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan eserlere adeta doktor hassasiyetiyle dokunuşlar yaparak bunların gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan restoratörler, son 7 yılda müzelerin envanterine kayıtlı yaklaşık 86 bin eserin bakım ve onarımını tamamladı." bilgisi paylaşılmıştır.

<https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/7-yilda-86-bin-eser-restore-edildi-480138.html>

Bilindiği gibi bir şeyin yapılması kadar nasıl yapıldığı da önemlidir. Tabi kültürel miras alanında nasıl yapıldığı daha önemlidir. Bu alandaki tüm çalışmaların bilimsel referansla, doğru koşullarda yürütülerek yayınlara dönüştürülmesi kuşkuyla da ortadan kaldıracaktır.

what people think it looks like

what it actually looks like

KÜMİD FOCUŞ KÜLTÜREL MİRASIN DOSTLARI DERNEĞİ - KUMİD

COVID 19 ile Mücadele ve «Evde Kal» Günlerinde

WEBINAR SERİSİ - II
ARKEOMETRİ SÖYLEŞİSİ -2

SÖYLEŞİ BAŞLIKLARI

Restorasyon, Konservasyon ve Analiz Laboratuvarlarının Önemi

Türkiye'de yeterli sayıda bu laboratuvarlar mevcut mudur?

Mevcut kültürel miras laboratuvarlarında altyapı olanakları

Restorasyon ve konservasyon uygulamaları ve tarihi eser analizlerinde çalışan personel eğitimi

Analiz protokolleri

Analiz sonuçları hakkında

Bu alanda uzmanlık eğitimi

Bu laboratuvarlardan çıkan çalışmalardan uluslararası indekslerde taranan dergilerde yayın sayısı nedir?

Laboratuvar yeterliliği ve Akreditasyon

Sorularda ve yorumlarda geçmekte olan Restoratör, Konservatör, Restoratör-Konservatör, Restoratör ve Konservatör gibi unvanlar uzun yıllardır kurumların ve meslek elemanlarının tercihi göre kullanılmıştır. Ancak E.C.C.O ve ICOM tarafından kabul edilen sekiz seviyeden oluşan Konservatör-Restoratör tanımı, 2016 yılında ülkemizde yapılan çalıştay ile kabul edilmiş ve tanınmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, kitap içinde doğrusu olan bu tanım kullanılmıştır.

2 Katılımcıların %64'ü, mimari eserlerin koruma ve onarım çalışmalarında bazen doğru uygulamalar gördüklerini aktarılmıştır. Bu soruda “bazen” ibaresinin kullanılması soruyu soranın evet yanıtı beklememesinden kaynaklıdır. Yüz katılımcıdan sadece biri tarafından mimari eserlerin doğru korunup onarıldıkları işaretlenmişse de bu katılımcının öğrenci olması ve bir önceki soru dahil diğer tüm sorulara çoğunluğun aksine “evet” ve “yeterlidir” gibi marjinal cevaplar vermedeki tutumu gözlemlenmiştir. Diğer yandan “bazen” kelimesi, içinde olumlu ve olumsuz unsurları kapsamaktadır. “Bazen doğru uygulamaları görüyorum” demek ile “bazen de doğru uygulamaları görmüyorum” demek aynı anlamdadır. Bu açıdan %64 yanıt oranı, evet ve hayır yanıtları ile eşit dağıtıldığında aslında %33 evet ve %61 hayır yanıtı ile karşılaşmaktadır. Evet yanıtının verilmesine neden olan başarılı projeler bir yana, bugün alanda çalışan herkes bilir ki, yorumlarda da bahsedildiği gibi, mimari projelerde kaliteli çalışan istihdamı, gerekli restorasyon teknik analizlerinin yapılması, yapılsa dahi kağıt üstünde kalmayıp uygulanması ya da kontrol edilebilirliği hep sorgulanmaktadır. Müteahhit algısı da dahil sistem ile ilgili ciddi problemler mevcuttur. Problemlere yönelik çözüm önerileri, bu bölümün öneriler kısmında sıralanmaktadır. Bu önerilerden en temel olanı, restorasyon adı altında ihya etme hevesi ile olanca malzeme yenilenmesi yerine, yapının tarihsel anısına ve eskiliğine saygı duyan, çevresel faktörler ile doğru işlevlendirme ve bakım prosedürlerinin işlendiği konservatif uygulamaların esas alınması gerektiği olduğudur. Dekoratif güzelliklerin ortaya çıkartılması ve döneminin heybetini yansıtmaları makuldür. Ancak hakedişlerde maliyetin fazla gösterilmesi çabası ile hiç gerekli olmayan uygulamaların ve yenilemelerin yapıldığı, bu durumun tarihi mirasımıza büyük zararlar verdiği paylaşılmıştır. Yine başka bir sorun, bu projelerde konservatör-restoratörden uzmanlığı ile imza yetkisinde yararlanılmamasıdır. Restoratör mimarlarca alan koruması refleksiyle ve tek söz sahibi olma isteğiyle Konservatör-Restoratörler dahil edilmemek istense de koruma raporlarını hazırlayarak, konservasyon uygulamalarını yönlendirip kontrol etmek bu kişilerin sorumluluğunda ve ilgili rölöve, KUDEP ve bölge laboratuvarların koordinasyonunda uyumlu ve başarılı işlerin çıkmasına çok büyük katkısının olduğunu alandan bazı örneklerde görmekteyiz.

3 Katılımcıların %58'i tarafından kazı ya da şantiye yönetimleri, koruma ve onarım konusunda duyarlı bulunmamaktadır. Bu soruya olumsuz yanıt verildiğini görmek üzücüdür. Kazı yönetimleri denildiğinde kazı başkanının en az Doç.Dr. seviyesinde bilim insanı, şantiye yönetimi denildiğinde lisansüstü eğitimle restoratör-mimar titrindeki yöneticilerin olduğu akla gelmektedir. Yorumlardan anlaşıldığı kadarıyla zaman yetersizliği gerekçe gösterilerek aslında olması gerektiği uygulamalar yerine daha hızlı bitirilen, eksik, özensiz ve aceleye getirilmiş işler yaptırılmak istenmektedir. Duyarlı bulanların (%3), bazen/kısmen yanıtının (%18) olumlu görülmesiyle, hatta yorumsuz (%21) kalanların da bu orana eklenmesiyle bile aktarılan tabloda katılımcıların yarısından fazlasının olumsuz görüşte olmaları düşündürücüdür. Duyarlı kazı ve şantiye yönetimlerini saygı ve sevgi ile baş üstünde bir kenarda tutarak, bunların dışında kalan ve sorunlara yol açan yönetimlere karşı ciddi çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Bu konuda katılımcıların yorumları neredeyse her şeyi anlatmaktadır. Koruma ve onarım konusunda duyarlılık göstergesi olan her davranışın konservatör-restoratörlerce yeni kurulmuş olan Konservatör-Restoratörler Derneği'ne bildirmelerini önemle rica ediyoruz. Gerekli mecralara rapor edilecekleri gibi kendileri hakkında uyarı, kınama ve ifşa çalışmaları başlatılacaktır. Peki duyarlılıktan ne anlaşılmalıdır? Bahanelere sığınmadan; konservatör-restoratör ile çalışması, hak edilen ücretlerin ödenmesi, talep edilen çalışma koşullarının ve malzemelerin sağlanması, gerekli sayıda çalışanın optimum sürelerde görev alması, konservatör-restoratörün (seviye 6 ve üzeri) tüm önerilerini (önleyici koruma dahil) dikkate alıp konservasyon ve restorasyon planlamasına saygı duyması. Tam da bu noktada bir sistem hayal edelim. Konservatör-restoratör kazı başkanı ya da mimar ile

oturmuş koruma ve onarım ihtiyaçlarından konuşarak iş planlaması yapıyor. Sonra kazıda görevli konservatör-restoratör bulunduğu ildeki müzede görevli meslektaşı ile istişare ediyor. Aynı şekilde şantiyede bulunan konservatör-restoratör de aynı ilde bulunan rölöve anıtlar müdürlüğündeki meslektaşı ile irtibat halinde. Malzeme karakterizasyonu ya da teşhis için ileri teknik incelemelere veya uzman görüşüne ihtiyaç duyulduğunda ilgili bölge laboratuvarında görevli olan yetkili konservatör-restoratör bu çalışmalara yardımcı oluyor, koordinasyonu sağlıyor. Tekrarlamak gerekir ki, konu geri dönüşü olmayan kültür varlıkları olduğunda bu hayalin sınırlarını mümkün oldukça ideale ulaştırmak için ne kadar zorlarsak o kadar iyidir. Hayatta hayaldi gerçek oldu dedirten şeyler olmuyor değil.

4 Katılımcıların %42'si müze yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarsız bulduklarını bildirmektedir. Yanıtlarda müze yönetimlerinin epeyce eleştiri aldıkları görülmektedir. 2012 yılı ile 2016 yılı sonuçları arasında sadece hayır yanıtlarından “bazen”e geçişler olduğu görülmektedir. Bu bir gelişmeysen evet gelişmedir. Bunda bir etken, laboratuvarında görevli konservatör-restoratör ile müzecilerin birlikte mesailerinin olabilmeleri ve gözlemlerde bulunabilmeleridir. Pek çok yorumda ifade edilen “musluk tamircisi” muamelesi bir yana, nasıl ki müzede güvenlik/koruma görevlisi bulunuyorsa konservatör-restoratörün de hazır bulunması gerekli bu alanda laboratuvar ve çalışanınin olmayışı ile de duyarsız oldukları belirtilmektedir. Durum aslında bu kadar vahim değildir. Müze yönetimlerinin yıllarca konservatör-restoratör kadro taleplerinde buldukları, bu ihtiyaçlarına karşılık olarak da merkez laboratuvarın personel istihdamına gidilerek bölge laboratuvarlarının kurulduğu bilinmektedir. Bu laboratuvarlar imkanlarının çok üzerinde bir çabayla bu müzelere en iyi şekilde yardımcı olmaktadır. Laboratuvarında görevli konservatör-restoratörün sorumlu olduğu müzesi düzenli olarak takip etmesi beklenmektedir. Ancak pek çok yorumda belirtildiği gibi esasen olması gereken her müzede müzenin şartlarına bağlı olarak uygun becerilerde konservatör-restoratör (seviye 6 ve gereken sayıda seviye 5)

<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/biserica-monument-de-valoare-universala-distrusa-ca-sa-se-monteze-aer-conditionat-procurorii-au-deschis-dosar-penal.html>

istihdamının sağlanmasıdır. Müze yönetimlerinin konservatör-restoratör görev, yetki ve sorumluluklarını tanımasıyla, taleplerini yerine getirmesiyle (önleyici koruma tedbirleri dahil) hiç bir olumsuzluk yaşanmayacağı açıktır. Diğer yandan gün geçtikçe daha çok müzede uygun depolama şartlarına geçişler mevcuttur ancak yine bilgilendirici müzecilik yayınlarının yapılması oluşan algının değişmesinde yararlı olacaktır. Yorumlarda ifade edilen, müzecilere kültür varlıklarının konservasyonu ile ilgili hizmet içi bilgilendirme sunumları yapılması muhakkak algı değişiminde yararlı olacaktır. Müzecilik sempozyumlarını deneyimlemiş biri olarak yaptığımız işlerin aslında ne boyutta olduğunu farkettiler, bilgi aktararak bizlere hangi konularda ulaşmaları konusunda aydınlatıcı olan sunumların müzecilerce memnuniyetle takip edildiklerini belirtmeliyim. Bir kesimin “bizleri bilmesinler, yoksa sürekli iş gelir” anlayışı ile müzelerden ve müzecilerden kaçan yanlış yaklaşımlar neticesinde maalesef bir zaman kopukluk olmuş ve mevcut istihdam geç sağlanmıştır. Özel müzeler arasında büyük isimler zaten duyarlı ve bilinçli aktivitelerini paylaşmaktadır ancak bazı koleksiyonerler ve onların müzeleri için endişe verici durumlar ifade edilmektedir. Başka bir önemli konu da müzeler hakkında çıkan yanlış ilgisizlik haberleridir. 16. yüzyıldan kalan çinilere hiçbir müze yönetiminin böylesine zarar verebileceğini düşünmek yanlıştır. Yetkililer, 1970’li yıllarda Harem bölümünde Mualla Eyüboğlu tarafından yürütülen restorasyon sırasında eksik çinilerin yerine yapılan taklit çiniler üzerine bu yangın alarm butonunun yapıldığını açıklamıştır. Yukarıda belirtilen katılımcı aktarımlara yönelik önerilere ilgili bölümde yer verilmiştir.

5 Katılımcıların %47’si yerel yönetimleri koruma ve onarım konusunda duyarsız bulduklarını bildirmektedir. Bu soruya verilen yanıtlarda ağır eleştirilerin olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin kültür varlıklarının koruma çalışmalarını ve restorasyon projelerini göstermelik yaptıkları, onları bir gelir kapısı olarak gördükleri sıklıklar tekrarlanmıştır. Bu anlayış doğru ise yerel yönetimlerin bilim kurulları ya da ilgili koruma kurulları ile çalışmadıkları düşünülebilir. Bilim kurulları gerekli işlemleri buna uygun maliyeti ve teknik şartnameyi belirleyeceği gibi çalışmaların doğru yapılmasında kontrollerde de bulunacaktır. Yerel yönetimlerin anket katılımcıları tarafından ifade edilen yorumlara kulak vermesi ve mevcut algıyı kırmak için gerekli adımları atması son derece önemlidir. Tüm yerel yönetimlerin e-posta adreslerine bu kitabın erişim bağlantısı paylaşılacaktır. Dikkate alınır ve girişimlerde bulunulması amaçlanırsa projelerde restorasyon ve konservasyon alanından bilim insanları ile çalışarak kadrolarında konservatör-restoratör istihdam etmeleri, kudep birimleri oluşturmaları ve bu birimlere işlerin en doğru şekilde yapılabilmesi için gerekli yetkilerin verilmesi, yürütülen çalışmaların şeffaflıkla yayınlanması, şüphesiz tüm çekinceleri ve eleştirileri giderecektir.

<https://teyit.org/topkapi-sarayinda-16-yuzyildan-kalan-ciniler-kesilip-yangin-alarmi-yerlestirildi-iddiasi/>

6 Katılımcıların %49'u restorasyon sizin için ne ifade ediyor sorusuna “**eserin mevcut parçaları ile ilk haline geri dönüştürülmesi**” görüşünü bildirmiştir. Bu soru yöneltilirken restorasyonun uluslararası kabul görmüş tanımlarından biri kullanılmayarak katılımcıların işaretlemeler ya da ek görüşler ile en doğru tanımı yapmak için gayret göstermeleri beklenmiştir. Aynı yaklaşım 7. ve 15. sorularda da benimsenmiştir. Restorasyonu bir bina ölçeğinde düşünerek farklı, bir yağlıboya tablo ya da seramik objeler özelinde düşünerek (o anki çağrışıma göre) ise daha farklı bir işaretleme ile tanımlamak mümkündür. Katılımcıların bu soruya yapmış oldukları birden fazla işaretleme ve ek görüşleri mesleklerine olan farkındalığı yansıtması açısından son derece memnun edicidir. Gelişigüzel işaretleme olasılığına karşı yanıtıcı bir seçenek olarak sunulan “eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi” seçeneğinin işaretleme oranının %8 olarak ve birden fazla işaretlemeyle tercih edilmesi makul düzeydedir. Katılımcıların birden fazla işaretlemeyle ve ek görüşlerle restorasyon tanımına en uygun anlatımı oluşturmaya çalıştıkları görülmüştür (sayfa 94).

7 Katılımcıların %51'i konservasyon sizin için ne ifade ediyor sorusuna “**esere müdahale etmeden uygun sergileme/saklama koşullarının hazırlanması**” görüşünü bildirmiştir. Bir önceki soruda olduğu gibi bu soruda da konservasyonun uluslararası kabul gören tanımlarından biri kullanılmamış ve katılımcıların işaretlemeler ya da ek görüşler bildirerek en doğru tanımı yapmak için gayret göstermeleri beklenmiştir. Katılımcıların %50'den fazlası bu soruyu birden fazla işaretleme ile yanıtlamıştır. Katılımcıların bu işaretlemeleri ve ek görüşleri, konservasyonda önleyici korumanın önemine de dikkat çekmektedir ve konservasyon için “kültür ve tabiat varlıklarının gelecek nesillere aktarılması için gerekli olan tüm eylemler” tanımlaması yapılabildiği görülmüştür (sayfa 96).

Yapılan değerlendirme anketinin sonuç raporu olan bu kitabın sınırlılığı nedeniyle üzerinde durularak açıklanması son derece yararlı görülen pek çok konuya Kuru&Yorum serisinin ikinci kitabında detaylı olarak yer verilecektir.

Restorasyon ve Konservasyon kavramları ile ilgili uluslararası kuruluşlarca kabul edilen çok farklı tanımlamalar mevcuttur. bkz. http://ip51.icomos.org/~fleblanc/documents/terminology/doc_terminology_e.html

8 Katılımcıların %78'i 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli bulmamaktadır. Paylaşılan yorumlarda iki yıl gibi kısa bir süre eğitim aldıktan sonra "restoratör" unvanı olarak tüm kültür varlıklarında uygulama yapılmasına yönelinmesi çok büyük teklife olarak görülmüş, özellikle de mimari restorasyon bölümlerinde çizim ağırlıklı eğitim alındığı vurgulanmıştır. Ek olarak belirteceğim, son zamanlarda görülen "restoratör" alım ilanlarında da iki yıllık mezun olması şartı arandığı olduğudur. Herkesin çok iyi bildiği üzere, iki yıllık eğitim sonrasında mimari restorasyon okundu ise restorasyon teknikeri, eser koruma ya da konservasyon bölümü bitirildi ise konservasyon teknikeri mezun olmaktadır. Bu konular yıllar önce tartışılmıştır ve uluslararası kabul gören Konservatör-Restoratör unvanı altında seviyeler tanımlanmıştır. Ancak henüz eyleme geçilmemiştir. Ülkemizde daha fazla geç kalınmadan hayata geçmesi gereken bu seviyelendirmelere göre Konservatör-Restoratörün almış olduğu eğitime karşılık gelen seviye onun görev, yetki ve sorumluluklarını da belirlemektedir. Tüm seviyeler işbirliği içinde uyumlu bir şekilde çalışmalarını yürütmektedir. Seviye 5 düzeyinde olan Konservatör-Restoratörün görevleri Ek-2'de verilmektedir. Bu tanımlamaya göre 2 yıllık eğitim tekniker olarak yardımcı meslek elemanı için yeterli olmaktadır. Ancak yorumlarda da belirtildiği gibi tüm uygulamaları yürütecek ve sorumluluk üstlenecek bilgi ve deneyim için yeterli değildir. Burada bir parantez açmak gerekir ise bir dönemin efsane kuşağı Ankara Üniversitesi Eser Koruma programı mezunlarıdır ve alanda uluslararası düzeyde Konservatör-Restoratör profilini karşılamışlardır. Bu mezunların şu an kamu kurumlarında görevli olmaları çok büyük kazanımdır. İstenen Konservatör-Restoratör unvan tanımı ve seviyelendirmesinde deneyimlerine karşılık gelen seviye 6'nın kendilerine tanınacağı çalıştayda açıklanmıştı. Bu sayede tekniker üstü çalışmalarının karşılığı olan özlük iyileştirici düzenlemeler onları da kapsamaktadır. İki yıllık mezun ile dört yıllık mezunu aynı unvanda aynı görevleri aynı sorumlulukla yaptırmanın haksızlık olması bir yana verimsizliktir, sistemseldir. Şu videoyu izlemenizi tavsiye ederim:

https://youtu.be/X_bockSNHVw

Kamu dışında çalışan ama deneyimleri ile lisanslı profilinde uğraşlar ortaya koyan ancak iki yıllık eğitim mezuniyeti olan Konservatör-Restoratörlerin Mesleki Yeterlilik Kurumu aracılığı ile yeterlilik belgesi verilmesi yine çalıştayda ortak akıl sonucu beyan edilmiştir. Ben de kabul ediyorum, bazı lisans programları var ki eğitmen eksikliğinden tam manasıyla seviye 6 donanımında mezun olamıyor öğrenciler. Şöyle bakmakta fayda var, önlisans eğitimi öğrencinin eline bir sepet verirken lisans mezuniyeti küfe vermektedir ve bu sınırlılığa göre işe başlayıp çalıştıkça, deneyim kazandıkça, hayat boyu öğrenme prensibiyle çalıştaylara, seminerlere, eğitim programlarına katıldıkça içini doldurmak mümkündür. Bronz obje özelinde bir örnek ile açıklamak gerekirse; mezun olduktan sonra her korozyon ürününün temizlenmesi gerekmediği, üretildikleri dönemde de oksitlendirildikleri, bu oksit tabakasının kararlı ya da agresif yapısını raman spektroskopisi ile araştırarak metal yüzeyinde koruyucu mu yoksa yıkıcı korozyon mu oluştuğunun öğrenilebileceği, klor görülüyorsa BTA işlemine gerek kalmadığı gibi bilgiler yıllar içinde olmuştur. Bu çerçevede karar alma sürecini yürüten seviye 6, seviyenin gerekliliklerine yönelik eğitimle mezun olduğunda seviye 5 ile daha verimli çalışması söz konusudur ve belki de raporunda şu görülecektir:

"Yapılan incelemelerde boynun karşısında görülen metal plakanın kayıp balmumu yönteminde içi boş döküm yapılabilmesi için kullanılan metal desteğe ait olduğu anlaşılmıştır. Yapım tekniğine kanıt olan kil kalıntısından alınan örnek analiz edilmiştir ve tüm kalıntılar temizlenmeden korunmuştur"

İşlem Öncesi

İşlem Sonrası

9 Katılımcıların %54'ü 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli bulmamaktadır. Katılımcılar eğitim süresini yeterli bulurken bölümdeki laboratuvar koşulları, öğretim elemanı eksikliği, mevcut eğitimcilerin yeterliliği gibi konularda eksiklikleri paylaşmışlardır. Özellikle öğrencilerin talebi eğitimi kültür varlıklarını koruma ve onarım olan eğitimcilerden ve alanda deneyimli kişilerden eğitim almaktır. Lisans öğrencileri ile bir eğitim-öğretim yılı geçirmiş bir uygulamacı olarak, onları mezun olduklarında bekleyen meslek hayatına ihtiyaçları olan teori ve uygulama bilgisi ile hazırlamanın hem çok önemli olduğunu gözlemledim hem de içim rahat dedirten vicdani huzur hissettiğimi bildirmek isterim. Öneriler kısmında yer aldığı gibi üniversitelerin restorasyon ve konservasyon içerikli bölümlerinde alanda çalışan deneyimli kişilerin misafir edilmeleri eğitim alan için yararlı olduğu kadar eğitim veren için de yararlı olmaktadır (en iyi öğrenmek öğretmektir). Kronik mesela olarak paylaşılan uzmanlaşmama sorunu çokça fazla ifade edilmektedir. Nedeni şu olabilir mi? Seramik, metal, cam, taş, tekstil, kağıt, deri, duvar resmi, mozaik, yağlıboya tablo, ahşap malzemeli kültür varlıklarının yapım tekniklerini, teknik incelemelerini, belgelenmesini, konservasyonunu öğreniyorlar, bir de restorasyon tekniklerini öğrenip uyguluyorlar. Bu bir mucize olsa gerek ve durum sadece ülkemiz eğitim sistemine has değildir. Avrupa'da da meslek elemanları Konservatör-Restoratör olmalarından dolayı müzecilerin "hadi eğitimi aldın madem, şu tabloyu restore et" gibi yaklaşımlarından dert yanmaktadır (IIC-The Conservator's Reflections, <https://youtu.be/S8PP6SICG8I>).

Eğitimleri için şunu düşünen akademisyenlerin de olduğu bilinmektedir. "Bu bölüm pratisyen hekim gibi her alandan bilgi verir, uzmanlaşma ise lisansüstü eğitimle yapılır". Bu anlayış bir anlamda doğrudur ancak ihtiyacı hissedilen ve talep edilen branşlı eğitimidir. Temel eğitimin ilk iki yıl verildiği sonraki iki yıl malzeme grubuna göre (inorganik, organik, sanat eserleri gibi) branşlaşmış mezun olunursa malzemesi ile ilgili analizler, belgeleme, konservasyon ve restorasyon işlemlerine üst düzey hakim olarak mezun olabilecektir. Stajları ve bitirme tezleri ilgi duyduğu alanla alakalı olacaktır. Personel alımlarında, işveren taleplerinde bu branşa yönelik çağrılı ilanlar verilerek yetişmiş doğru meslek elemanları görevlendirilecektir. Bu konunun, çalıştay sürecinde ideal model olarak genel kabul gördüğü gibi üniversite bölümlerinin de çalışma alanı ile ilgili olarak bulunduğu bölgenin kültür varlıklarının ihtiyaçlarına odaklı ayırım yapması yararlı görülmüştür. bir diğer tavsiye edilen odaklı eğitim ayırımı sanat eserlerin konservasyonu, taşınabilir kültür varlıklarının konservasyonu, taşınmaz kültür varlıklarının konservasyonu gibi sınıflandırması üzerinden belirtilmiştir. Bu bölüm adlarında restorasyon ya da onarım kelimelerinin belirtilmesinin gerekli olmadığı, konservasyon çalışmaları kapsamı içinde zaten gerekli ise koruma onarımları yapıldığından dolayı mimari restorasyona ya da objeyi ilk günkü haline geri döndüren restorasyonlara (*araba restorasyonu gibi tamamen yenileme yapan uygulamalar kastedilmiş olmalı*) gönderme yapabileceğinden eklenmesine gerek olmadığı ifade edilmiştir. Bu görüş doğrudur ancak üniversiteler bölüm isimlerini Yüksek Öğretim Kurumu tarafından belirlenen isimler dışında seçmemektedir. Üzerinde durulması gereken haklı bir talep ve bu düşüncüyü uluslararası meslek adı da desteklemektedir. Konservatör-Restoratör unvan tanımında vurgu konservatör kimliğindedir.

Mimari restorasyon bölümü öğretim görevlisi kadrosu için resim bölümü mezunu olmak ve resim ana sanat dalında yüksek lisans yapmış olmak gibi kriterler aranıyorsa eğitimci profilini sorgulamak için üzerinde düşünülmesi gerekmektedir. Benzer şekilde kültür varlıklarını koruma ve onarım bölümlerine de arkeoloji lisansüstü şartı aranan akademik kadro ilanları sıklıkla görülmektedir ve bu durum da öğrencilerin yeterli eğitimi alıp almadıklarını sorgulatmaktadır.

10 Katılımcıların %70'i restorasyon ve konservasyon eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların bu düşüncesi yıllar içinde artış göstermiştir. Bahsedilen eksiklikler genellikle; ezbere dayanan bilgilerin tekrarlanması, uygulama sürelerinin azlığı, pratik kazanılabilecek malzemelerin sağlanamaması, eğitimde standartlaşmanın olmaması, fırsat eşitliğinin olmayışı, deneysel çalışmalar yapılmaması, türkçe yayınların yetersiz olması şeklinde sıralanmaktadır. Ek-1'de detaylı verilmiş olan yorumların birinde “öncelikle bu işin ne kadar bilimsel ve önemli olduğu, kullanılan malzemeler ve çalışma ortamıyla eğitim alan kişilere hissettirilmelidir” denmektedir. Eğitimdeki eksiklikler bugün olur yarın olmaz, imkanlara göre değişkenlik gösterir ve bilgiye bir şekilde ulaşılabilir ama katılımcının bahsettiği konu sanıyorum en temel eksikliği oluşturmaktadır. Öğrenciye uluslararası düzeyde konservatör-restoratör meslek elemanı kimliğini kazandırmaya yönelik, yani onu mezun olduğunda ihtiyacı olan özellikleri kazandırmak için bir eğitimde bir motivasyon yok ise bu ciddi problemlere yol açmaktadır. Mesleki etik ve ilkelerin verilmesi, dünyadan örnek uygulamaların izletilmesi, mesleğin ne denli özel olduğunun hissettirilmesi, saygı ve sevginin hakim olduğu bir ortamın tesis edilmesi, bugün eğitim sisteminde en çok görülmek istenen tabloyu oluşturmaktadır. Yine yorumlardan birinde üstün görme, aşırı ego ile küçümseme gibi kusurlu tutumların eğitim alanlarında karşılaşılan sorunlar olduğu belirtilmektedir. Korumacı yetiştirilen bir bölümde yaklaşım yol arkadaşı, meslektaş yetiştiriyoruz olmalıyken öğrencinin yetişmesini rakip yetişmesi gören zihniyetin var olması oldukça üzücüdür. Korumacı lafı geçmişken, bölümlerin ne ölçüde önleyici koruma eğitimi verdiklerine bakılarak onların süreç odaklı mı sonuç odaklı mı, koruma konusunda ne derece samimi olduklarının anlaşılacağı şeklinde paylaşılan bir görüş de oldukça düşündürücüdür.

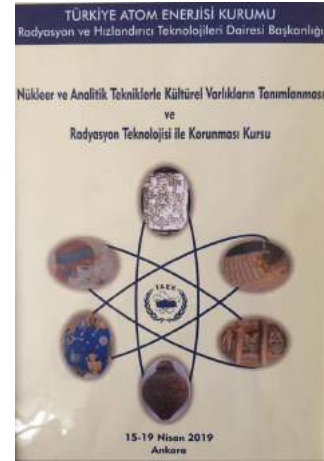
Eğitimin mimarlık, güzel sanatlar ve fen fakültelerinde kurulmuş bölümlerinde 3+2 yıl olan İtalya modeli gibi bir anlayış ile verilebileceğinin söz konusu olduğu aktarılmaktadır. Ülkemiz şartlarında 2+2 eğitim modelinde öğrenci isterse eğitimini ikinci yılın sonunda bitirebilir ve tekniker diploması ile mezun olabilir. Eğitimde uygulama eksikliği olduğu çokça yazılmıştır. Aynı ilde bulunan üniversite öğrencileri haftanın belli günleri müzede ya da laboratuvarında örgün eğitimle eş zamanlı olarak uzmanlar gözetiminde öğrencilerin deneyim kazanmalarına yol açacak işbirlikleri gerçekleştirilmesi her iki kurum ve özellikle öğrenciler için büyük kazanım getirir.

Yorumlarda eksikliği paylaşamamış önemli bir konu konservasyon bilimi çalışmaları yürüten bir lisansüstü programın olmayışıdır. Bu konudaki enstitünün aynı üniversite içindeki koruma ve onarım bölümleri ile fen bilimleri bölümleri arasında tesis edilebilmesi mümkündür. Aslında arkeometri, teknik sanat tarihi ve konservasyon biliminin içinde bulunduğu miras bilimi enstitüsü modeli ile bir yapı oluşturulmasının daha üretken olacağı muhakkaktır. Yukarıda da bahsedildiği gibi öğrencilere önce mesleki bilinç verilmesi ilgili yoruma bir katkı olması açısından şu bilgiyi paylaşmak isterim. Almanya Restoratörler Derneği tarafından 26-28 Kasım 2020 tarihlerinde yapılması planlanan “Tarihi/hikayeyi Keşfetmek İçin İzler Aramak” başlıklı sempozyum konservatör-restoratörlerin çalışmaları sırasında keşfettikleri tarihi bilgileri, aydınlattıkları, eserlerin tanıklık ettiği hikayeleri açığa çıkarttıkları çalışmalarını paylaşmaya davet etmektedir. Burada örneklerle açıklaması çok uzun olacağından içinde kültür varlıklarının konservasyon felsefesini içeren ve öğrenciler içinde büyük katkısı olacağına inandığımız yeni yayınların hazırlandığını duyurmak isterim.

11 Katılımcıların %57'si restorasyon ve konservasyon çalışmaları için uygun malzemeleri kısmen laboratuvarına alırdığını aktarmıştır. Katılımcılar için sadece işaretleme seçeneği ile sorulan bu soruya ek görüşler bildirilerek ödenek sorunlarından kaynaklı olarak gerekli malzemelerin bir bölümünün ya da muadillerinin sağlanabildiği belirtilmiştir. Restorasyon ve konservasyon laboratuvarları için gerekli kimyasallar ve küçük el aletlerinin temini görece düşük maliyet ile daha kolay erişilebilirken mesleğe özel yapııştırıcılar, boyalar vb özel malzemelerin temini biraz daha zaman istemektedir. Bu ölçekte bakıldığında katılımcıların “kısmen” seçeceğini işaretlemeleri makuldür. Bir diğer bakış açısı ile soru okunduğunda ise kısmen ve hayır yanıtlarının verileceği kesindir. O da restorasyon ve konservasyon çalışmaları için uygun malzemeler olan ileri teknik analiz cihazları ve belgeleme gereçleridir. Hangi arkeolojik kazıda taşınabilir XRF, micro raman, taşınabilir radyografi vb tanıyıcı cihaz mevcut ki? Bu cihazları talep eden uzmanına olumlu dönüş yapabilecek bütçelere sahip zengin kazılar olmadığından (ya da konservasyon laboratuvarına ayrılan bütçe zengini olmayan) kısmen uygun malzemelerin aldırılması normaldir. Ama aslında sorudan anlaşılan ve kastedilen böylesi komplike cihazların talebi değil, gereksinimi duyulan uygun malzemelerdir ve sonuç maalesef normal değildir. Bu soruya sadece %9 oranında evet yanıtı verilmesi üzücüdür ve konservasyon ve restorasyon uygulamalarının uygunluğunu da (%9 evet, %57 kısmen) sorgulatmaktadır.

12 Katılımcıların %47'si akademi dışında bir kuruluşun restorasyon ve konservasyon kursu düzenleyerek sertifika vermesine olumsuz görüş bildirmiştir. Burada katılımcılar hali hazırda üniversitelerde bölümler varken ve çalışmayan mezunlar mevcutken bu kurslardan alınan sertifikalar ile restoratör unvanı alınarak istihdamın sağlanmasından, kültür varlıklarının bu deneyimsiz ellere bırakılacağından endişe etmektedir. Yöneltilen sorunun sertifikanın yeterlilik ve unvan verdiği ile ilişkin bir algıdan kaynaklanarak verilen tepkisel cevaplar yanında aslında soruda kastedilen ve mesleki gelişime katkısı olan, yurtdışı örneklerinde olduğu gibi sivil toplum kuruluşlarınca düzenlenen sertifika etkinliklerine gönderme yaparak olumlu yanıtlar da verilmiştir. Bu sertifikalar hayat boyu öğrenmenin de vazgeçilmez unsurlarıdır ve kapasite geliştirmek için kurumların sıklıkla dışarıdan uzmanları çağırarak personeline kurum içi eğitim yoluyla bilgi ve deneyimlerinin gelişmelerine yarar sağlamaktadır. 2019 yılı nisan ayında Türkiye Atom Enerjisi tarafından düzenlenen “Nükleer ve Analitik Tekniklerle Kültürel Varlıkların Tanımlanması ve Radyasyon Teknolojisi ile Korunması Kursu” restorasyon ve konservasyon bölge laboratuvarlarından katılımı ile son derece yararlı geçmiş ve katılımcılara sertifika verilmiştir. Mesleki gelişime katkısı olacak bu kursların mutlaka meslek elemanlarına yönelik olması gerektiği yorumlarda da belirtilmektedir. Çok basit bir örnekle metal konservasyonu dersini alalı uzun yıllar geçmiş bir konservatör-restoratörün lazer teknolojisi ile metallerin yüzey temizliğini konu alan bir uygulamalı workshop katılımı geliştirici ve iş hayatında yararlı olacaktır. Diğer yandan başka bir yakın konu da, hali hazırda çok uzun yıllar devlet bünyesinde uygulamacı olarak görev alan, yıllar içinde tecrübe kazanmış, kadrosu restoratör olmayan kişilerin yeterliliklerini gösterebilecekleri sertifikalanmaya da ihtiyaç duyulmasıdır. Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun oluşturacağı bilim/değerlendirme kurulu ile bu konuda bir çalışma başlatılırsa ve bu restoratör kadrosu olmayan kurumlarda gerekli lisans mezunu istihdamı sağlanırsa, lisans mezunu konservatör-restoratör gözetiminde yeterli yıl şartı ile mesleki bilgisini sertifikalandıran mevcut uygulamacılardan tekniker düzeyinde yararlanmak mümkün görünmektedir.

13 Katılımcıların %82'si restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşılmadığını düşünmektedir. Bu soruya ek görüş bildirenler halkımızın konservasyon ve restorasyon konularında bilgilendirilmesini önermektedir. Kültür varlıklarının korunması amacıyla bilinçlendirici yayınların ve çeşitli etkinliklerin yapılması mutlaka ki çok yararlı olacaktır. Bu konuda gerekli görülen bazı uygulamalar öneriler bölümünde sıralanmıştır. Çok üzücü olan bir durum var ki, meslek dışı alanlarda restorasyon denildiği zaman (restoran mı?) tadilatın akla gelmesi, konservasyon denildiğinde ise (konserve..?) konservatuar ile karıştırılmasıdır. Şu metin internetten alıntıdır, merak edenler aynı kelimelerle aratabilirler. *“Banyonuzu yenilemek mi istiyorsunuz ? Mutfağınız çok mu demode oldu ? Sizin için en hızlı ve en iyi profesyonel tadilat ekibimiz ile birlikte en hızlı şekilde restorasyon işlemlerinizi tamamlıyoruz.”*

Hal böyle iken, önce alanda, eğitimde, uygulacılarda doğru anlaşılmadığı ile ilgili haklı sitemler yorumlara yansımıştır. Yurtdışında haftanın bazı günlerinde ve bazı saatlerinde ziyaretçilere özel oluşturulan alanlarda konservatör-restoratörler yanlarına gelen konuklara mesleklerini anlatırken vitrinlerde izledikleri objelerin hangi işlemlerden geçtiklerine yönelik aydınlatıcı bir pencere de açmaktadır. Restorasyon ve konservasyon bilincinin toplumda yaygınlaşmasına ve doğru anlaşılmasına katkı sağlayabilecek böyle uygulamaların gittikçe artmakta olduğu görülmektedir.

Dünyanın pek çok önemli müzesinde ziyaretçiler ile “Açık Konservasyon” yaklaşımıyla etkileşim kurulabilmektedir. <https://www.nytimes.com/2020/01/21/travel/Open-conservation-art-preservation.html>

Restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşılmadığına ilişkin uygulama örnekleri çeşitli ülkelerde mevcuttur. Özellikle bu konuda İspanya'dan gelen çok kötü örnekler, dünyayı şaşkına çevirmektedir. <https://news.artnet.com/art-world/art-history-restoration-fails-1591327>

14 Katılımcıların %59'u restoratör/konservatör olarak çalışma ekibi içindeki öneminin yeterince anlaşılmadığını düşünmektedir. Diğer sorulara verilen yanıtlar gibi bu soruya yapılan yorumlar da yüzdelik değeri nispetinde muhataplarını ilgilendirmektedir. Gelen yorumlarda mimari çalışmalarda herhangi bir vasıfsız işçiden farksız ve ara eleman olarak görüldükleri, konservasyon ve restorasyonun çok hafife alınarak uygulamacıların işlerini kendilerinin yapabileceklerini düşünen kişilerin olduğu, bu nedenlerle de önemsenmedikleri ifade edilmektedir. Hatta bir yorumda “şantiyelerde işçi, arkeolojik alanlarda temizlikçi olarak görülen bir meslek grubu ne kadar önemli görülürse o kadar önemliyiz” görüşüyle sitem edilmiştir. Durum ciddi de çok üzücüdür. Yorumlardan anlaşıldığı üzere konservatör-restoratörlerin çalışma alanlarında el üstünde tutulma gibi bir isteği de yoktur, sadece ekip içinde mesleklerine saygı duyulmasıdır. Asıl üzücü olan, insanların ekip olma ruhundan uzak olarak mesleklere oluşturdukları algı düzeyinde meslek elemanına da yaklaşım geliştirmesidir. Bu algı nedeniyle mesleğin hakkını veren aktiviteler yapan konservatör-restoratörler genellikle garipsenmektedir de. Çalışma ekibi içinde konservatör-restoratörlere vasıfsız işçi ya da mevsimlik işçi muamelesi göstermeleri o kişilerin kültürsüzlüğü ve ayıbıdır. Daha öncede ifade edildiği gibi unvanların hak ettikleri statü ülkemizde tanınmış olduğunda ve bu statü uygulamacı tarafından taşınarak gereği ortaya konduğunda tablo değişecektir. Mimarlık, arkeoloji ve sanat tarihi gibi konservatör-restoratörle ortak çalışmalarda bulunan bölümlerde çalışma ekibi kimlerden oluşur, disiplinler arası çalışmada kim ne görev alır gibi bilgilerin öğrencilere gerektiği ölçüde işlenmemesi demek söz konusu ki, böyle si kültürsüzlük göstergesi yaklaşımlar ortaya çıkabilmektedir. Profesyonel ekipler ile çalışan katılımcılar böyle bir sorun yaşamadıklarını bildirmektedir. Yukarıda sözü edilmişken, mesleğin neler gerektirdiğini, restorasyon ve konservasyon sürecinin şematik açıklamasını türkçe çeviri olarak aktarmak (sayfa 60) yararlı olacaktır.

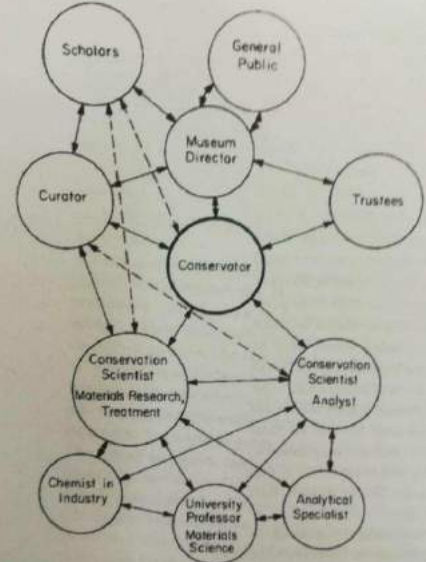
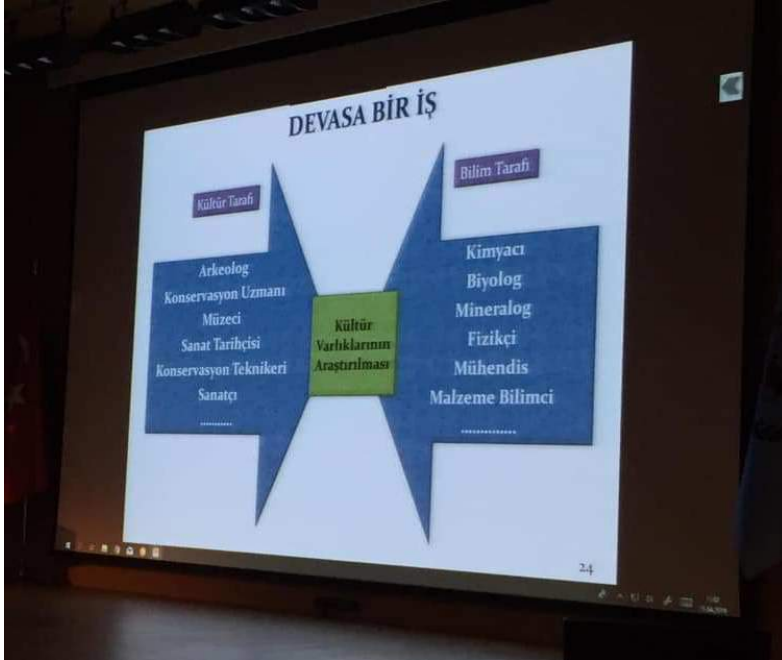

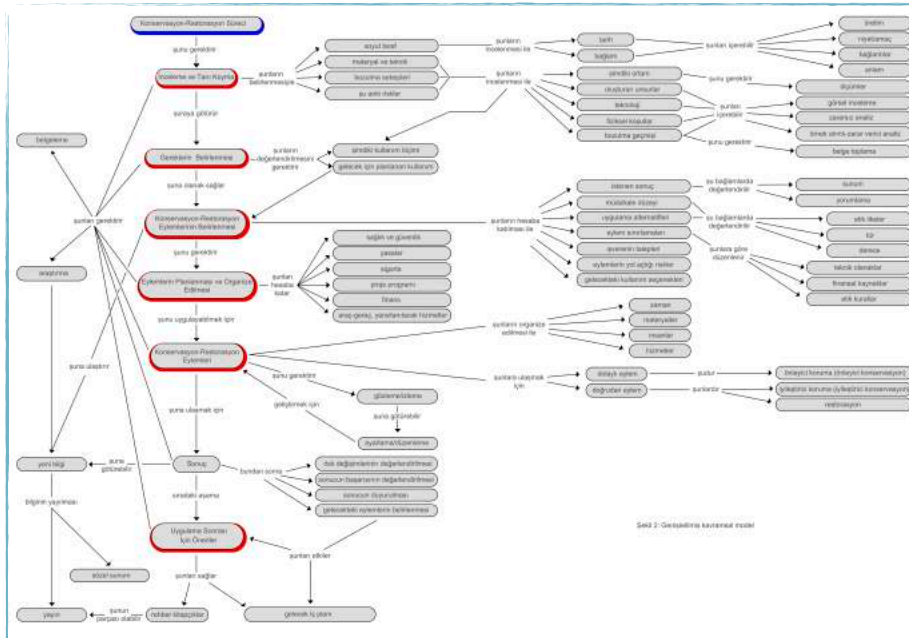
Figure 1. The conservator and those interacted with.

15 Katılımcıların %77'si restoratör/konservatörün vasfı için **“temelde her malzemeyi korumasını bilmeli ve bir alanda uzmanlaşmalıdır”** görüşünü bildirmiştir. Bu görüş, alanda hissedilen branşlaşma ve iş bölümü ihtiyacına da işaret etmektedir. Bu yanıt özelinde kısaca değinmek gerekirse, uluslararası unvan tanımı olan Konservatör-Restoratörlerin görev ve sorumlulukları E.C.C.O. (European Confederation of Conservator-restoreres' organizations) tarafından belirlenmiştir ve şu şekilde açıklanmaktadır.

Konservatör-Restoratör, gelecek için kültürel mirasın korunması amacı ile aşağıda belirtilen hususlara göre hareket etmek için eğitim, bilgi, beceri, deneyim ve anlayışa sahip olan bir meslektir. Konservatör-Restoratör'ün temel rolü, şimdiki ve gelecek nesillerin yararı için kültürel mirasın korunmasıdır. Konservatör-Restoratör, çevresel bağlamı ve önemi ve fiziksel özellikleri bakımından kültürel mirasın algısına, değerinin artırılması ve anlayışına katkıda bulunur. Konservatör-Restoratör, stratejik planlama, tanısal inceleme, koruma amaçlı imar planları ve bakım önerilerinin hazırlanması, önleyici koruma, konservasyon ve restorasyon işlemleri, gözlem ve herhangi bir müdahalenin belgelenmesi konularını gerçekleştirir.

Ayrıca bir konservatör-restoratör şunları da gerçekleştirmektedir:

- ❖ Koruma ve restorasyon alanında program, projeler ve araştırmalar geliştirmek,
- ❖ Kültürel mirasın korunması için danışmanlık ve teknik yardım sağlamak,
- ❖ Kültürel miras konusunda teknik raporlar hazırlamak,
- ❖ Araştırma yürütmek,
- ❖ Eğitim programları geliştirmek ve bunları öğretmek,
- ❖ İnceleme, değerlendirme ya da araştırmalardan elde edilen bilgileri yaymak,
- ❖ Koruma ve restorasyon alanının idrakını daha derin bir şekilde geliştirmek.

Meslek Yemini

Kültür Varlıkları korumakla sorumlu meslek üyeleri arasına katıldığım şu andan itibaren mesleğimi vicdanım dairesinde ve vekarla ifa edeceğim.

Aklım ve yeteneklerimi Kültür Varlıklarının iyiliği için onlara zarar vermeden kullanmak ve anıtların yok olmasını önlemek, onlara saygı baş kaygım olacaktır.

Din, milliyet, ırk, parti veya iktidai sınıf kaygılarının vazifemde anıtların arasına girmesine müsaade etmeyeceğim.

Tehdit altında bile olsa bilgimi insanlık kurumları ve anıtların aleyhinde kullanmayı kabul etmeyeceğim.

Kültür varlıklarının korunması yolunda yaptığım her şeyi belgeleyeceğim ve bunları elime geçen her fırsatta yayımlayacağım.

Bunları resmen ve alenen, serbestçe ve namusum üzerine yapmaya and içerim.

http://www.ecco-eu.org/fileadmin/user_upload/ECCO_professional_guidelines_I.pdf

E.C.C.O., Competences For Access to the Conservation-Restoration Profession, “Expanded conceptual model” (Türkçe çeviri Konservatör-Restoratör Gülçin Tuna tarafından yapılmıştır).

Prof.Dr. Cevat ERDER tarafından kültür varlıklarının korunmasından sorumlu meslek üyelerine yazılan Meslek Yemini.

16 Katılımcıların %55'i restoratör/konservatörlerin arkeoloji ve sanat tarihi alanlarında eğitilmiş olmadığını düşünmektedir. Bu soru, konservatör-restoratörlerin çalışma alanını oluşturan taşınabilir nitelikteki kültür varlıkları ile sanat eserlerinin üretim ve tarihsel sürecini konu alan arkeoloji ve sanat tarihinin eğitimlerinde ne ölçüde verildiğini anlamaya yönelik sorulmuştur. Yorumlarda bu eğitimleri gerekli gören ve görmeyen muhtelif görüşler paylaşılmıştır. Gerekli görmeyenler uygulama öğrensin yeter derken gerekli görenler uygulamalar esnasında sorunların daha hızlı çözüleceğine, terminoloji bilgisi ile raporların daha doğru yazılacağına dikkat çekmektedir. Yorumlardan birinde “*keşke bir kabı tümlemeyi öğretmek kadar, o seramik parçasının tarihlendirilmesini, bezemelerini, rengini biraz anlatsalardı*” siteminde de bulunmaktadır. Bu konu lisans eğitiminde yer bulabilecek ve dersleri alanın entelektüel birikimini artırarak alandaki arkeolog ve sanat tarihçileri ile ortak dil geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Bu eğitimlerin verilmesi şüphesiz daha bir çok açıdan yararlıdır ve yorumlarda sıralanmaktadır. Konservatör-restoratör adayının ilgi duyduğu çalışma alanına göre kariyeri süresince bilgisini geliştirmesi söz konusudur ve üniversite eğitimi ile bir temel oluşturulabilir. Diğer yandan arzu edilen çalışmalar esnasında arkeolog ve sanat tarihçisi ile birlikte çalışılmasıdır. Konservatör-restoratöre teslim eden obje ile ilgili form, bezeme, yapım tekniği bilgilerinin ve beklenen sonuçların da paylaşılması her zaman rastlanan bir işbirliği örneği değildir. Bir sikkenin ya da kalkerle kaplı seramik kandilin temizliğinde hassasiyeti arttırmak için olası motif, kabartma görüntülerinin paylaşılması sonuçlara katkı sunacaktır. Bu imkan kazı ve müzelerde varken bölge laboratuvarlarında sanat tarihçisi ve arkeolog bulunmadığı için gerekli değerlendirmelerde bulunulması her zaman mümkün olmamaktadır. İşini en doğru şekilde yapma kaygısında olanlar uzmanına erişerek kişisel gayretleri ile kendisini geliştirerek benimsediği uygulama süreci çizgisini korumaya çalışmaktadır. Böyle olmazda kağıt konusunda çalışan için de hilye-i şerif hat yazısı da sadece bir kağıt, m.ö. 2000’li yılların kazısında çalışan için alandan getirilen arsenikli bakır ise sadece bakır bir malzemedir. Sanat tarihinde zengi etkisini bilmeyen restorasyon uygulamacısı boyaların silindiğini düşünecektir (yaşanmış bir örnektir). Aslında birbiri ile buluşmayan bilezik parçalarının tam daire yapılması için dolgulandığı gibi tipolojisini yansıtmayan birleştirme/tamamlama örnekleri ile karşılaşıldığı da olmuştur. Bu eğitimler neyi neden koruduğumuzu içselleştirerek arkeolog ve sanat tarihçilerinin malzemede araması gereken cevaplara konservatör-restoratörlerin bakış atabilmelerini de sağlayacağından son derece yararlıdır. Bu konularda eğitilmiş olanlar ile olmayanların uygulama farklılıkları hem yayınlarda hem de müzelerde mevcuttur. Yorumlar içinde eğitimde az da olsa bilgilerin verildiği, ancak kişilerin kendilerini bu alanlarda geliştirmeleri gerektiği de vurgulanmaktadır.

17 Katılımcıların %28'i arkeolojik kazılardan ele geçen buluntuların koruma ve onarım çalışmaları yapılarak müzelere teslim edilmesi konusunda yorumsuz kalmıştır. Katılımcıların %26'sı hayır, %25'i evet, %21'i ne evet, ne hayır yanıtını paylaşmıştır. Bu soruya %26 yanıt oranı olan hayır cevabının verilmesi düşündürücü ve üzücüdür. Yorumlarda koruma ve onarım çalışmaları yapılarak teslim edildiği ancak bu çalışmaların olması gerektiği gibi yetkin ellerden çıkarak uygun şekillerde yapılıp yapılmadığı ile ilgili çekincelerin olduğu ifade edilmektedir. Her kazıda konservatör-restoratör olmadığı, varsa bile bölüm öğrencileri oldukları da aktarılmaktadır. Kazılarda bunu kontrol edecek olanlar mutlaka ki bakanlık temsilcileridir ve ilgili laboratuvarlar yürütülen çalışmaların kontrollerine dahil edilirse hiç bir çekince kalmayacaktır. Mevcut personel sayısı ile bu iş yükünün sırtlanması mümkün olmayacağından, müzelere ve laboratuvarlara yeterli sayıda personel istihdamının sağlanması, sistemdeki bu gereksinimi karşılayabilecektir.

Kamankale Höyük kazısı konservasyon laboratuvarı, çıkan buluntuların önce analiz edilerek daha sonra aktif konservasyon uygulamalarını elverişli ortamda ve uzman ekip ile yerine getirmekle birlikte işlem sonrası eser paketlemede kullandıkları RP Sistem (oksijen, nem ve aşındırıcı gaz emici) ile de sürdürülebilir korumayı amaçlayan örnek kazılardan biridir.

18 Katılımcıların %70'i restoratör/konservatör ücretlerini yetersiz bulmaktadır. %27 yorumsuz kalırken %3 katılımcı yeterli bulmaktadır. Yeterli bulan işletme sahiplerinin diğer sorulara da evet yanıtı veren mühendis, arkeolog ve öğrenci oluştukları kaydedilmiştir. Çalışma alanına göre değişiklik gösterebilen ücretlerin uluslararası kabul gören düzeylerde olması gerekmektedir. Hele ki bu meslek çalışanı bilgi, deneyim ve emek sunuyorken. Yorumlarda örnekleri sıkça verilmiştir. Kamuda lisans mezunlarının teknik hizmet sınıfında ancak tekniker olarak tanımlanmış C düzeyinde ücretlendirilmeleri büyük bir yanlışlık olarak görülmektedir. Şimdi burada lisanslılar ya layık görülen maaşlar seviyesinde tekniker sınırlılığında işler yapılacak, ya da buna rağmen eğitiminin ve işin gerekliliklerini hakkıyla yerine getirecektir. Çoğunluğun ikinci seçeneği uyguladığı, ancak gün geçtikçe düzeltilmesi gereken bu hata ile ilgili somut adımların atılmamasını görmekle kırılarak, potansiyellerini tekniker düzeye çekmeye karar verdiklerini görüyoruz. Kamu kurumlarında konservatör-restoratör kadrosunun tahsis edilerek lisan mezunlarının arkeolog ve sanat tarihçiler gibi A düzeyinde ücretlendirilmeleri olması gerekirken yıllardır bu konuda bir çalışma yapılmaması üzücüdür. Teknikerler mezuniyetinin karşılığı olarak C düzeyde kalırken önceki yanıtlarda da sözü edildiği gibi seviye 6 düzeyine geçebilecek yeterlilikleri sonrasında A düzeyinde Konservatör-Restoratör ücretleri ile çalışmaya devam edebilecektir. Yapılan uygulamalar öylesine beceri ve teknik bilgi gerektirmektedir ki, kazanımlara bakılarak ücretlendirmelerin ne denli orantısız olduğu herkesçe ifade edilmektedir. Tüm bunların yanında, 8 mart 2020 tarihinde 31062 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan tebliğ ile, İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinin Ek-1 İşyeri Tehlike Sınıfları listesine 91.02.03 satırı eklenerek "Müzelerde ve özel koleksiyonlarda yer alan eserlerin konservasyonu faaliyetleri" Çok Tehlikeli iş sınıfında değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu gelişme ile birlikte sağlık izni, yıpranma

payı, koruyucu gıda yardımı gibi çalışmalar yanında eğitime karşılık gelen ücretlendirmelerin yapılmasına yönelik çalışmaların da olması ümit edilmektedir.

Küçük bir internet araştırması yapıldığında yurtdışında mezunlar için (konservatör-restoratör seviye 6) müzelerde başlangıç ücreti genellikle yılda 20.000 £ ile 22.000 £ arasındadır. Birkaç yıllık tecrübeyle, maaş yılda 23.500 £ 'a yükselebilmektedir. Profesyonel bir akreditasyonla (en az 5 yıllık deneyimden sonra kazanılan) yılda 27.000 £ kazanmak mümkündür. Kıdemli düzeyde ise bir yılda ortalama 37.000 £ kazanılmaktadır.

<https://myjobsearch.com/careers/conservator-restorer.html>

Müze ve sanat galerilerinde görevli konservasyon teknisyenleri (konservatör-restoratör seviye 5) ise saatlik 12-34 \$ arasında kazanmaktadır.

<https://www.sk.jobbank.gc.ca/marketreport/wages-occupation/16247/ca;jsessionid=E6EF636B1A9BBA3564AF37EC06F13D4E.jobsearch76>

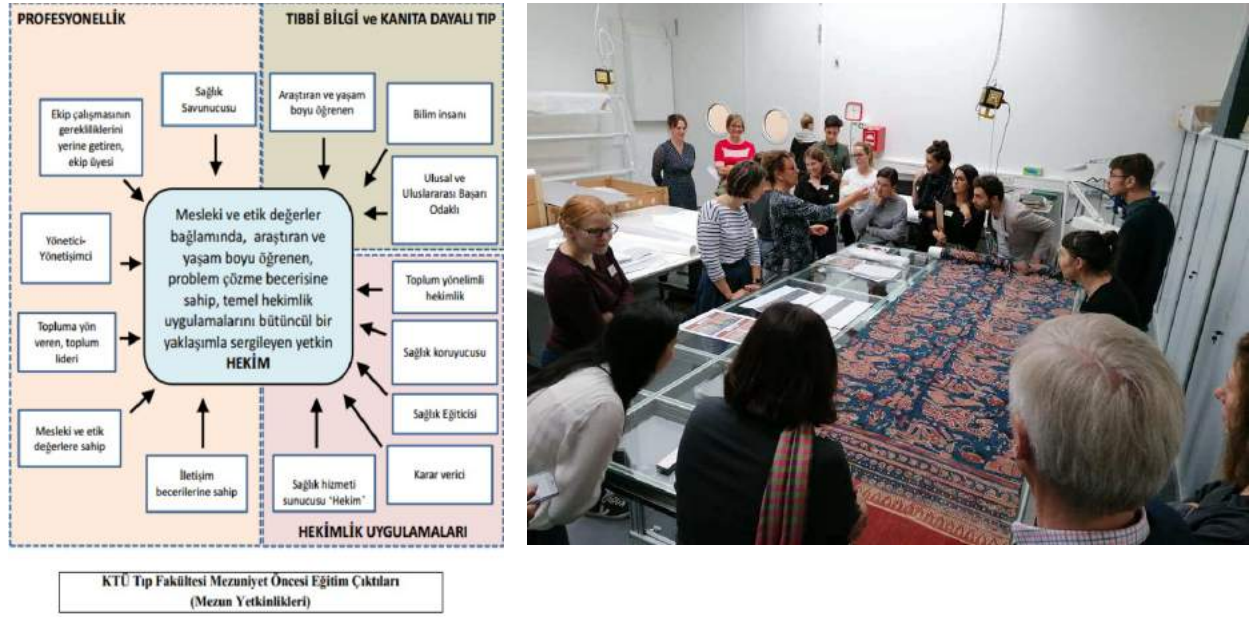
19 Katılımcıların %81'i restorasyon ve konservasyon standartının oluşmadığını düşünmektedir. İşaretlemeli olan bu soruya ek görüş bildiren bir katılımcıya göre:

“Kesinlikle hiçbir şekilde bir standart olmadığını düşünüyorum hatta neredeyse biliyorum. 4 yıllık eğitim veren üniversitelerde birbirinden farklı dersler, farklı uygulamalar, farklı ekoller benimsenmiş durumda. Çok farklı koşullara sahip, farklı eğitimcilere ve laboratuvar ortamına sahip okullar var. Bu şekilde bir eğitim düzeni, okuldan mezun olan her restoratör/konservatörün farklı biçimde çalışması demektir. Bu da standardın olmadığını ya da olamayacağını göstergesidir.”

İşin hem eğitim boyutunda hem de sahadaki uygulamalar ile kullanılan malzemelerde, analiz işlemlerinde ve karar alma süreçlerinde standartlara uygun hareket edilmesinin çok önemli olduğu herkesçe malum olduğu görülmektedir. Aynı kurumda bile farklı ellerden farklı işlerin çıkması düşündürücüdür. Bir diğer yandan imkanların değişkenliğinden aynı konservatör-restoratörün bir kazıdan diğer kazıya, bir müzeden diğer müzeye, bir laboratuvardan diğer laboratuvara uygulamalarının farklılık gösterebilmesi de düşündürücüdür. Bu konuda Konservatör-Restoratörler Derneği kurucu üyeleri ile laboratuvarlar ve üniversite eğitmenleri işbirliğinde Standartlaşma Çalışma Grubu oluşturulacaktır.

<https://www.gallerysystems.com/category/conservation/>

20 Katılımcıların %66'sının görüş bildirmesiyle restorasyon ve konservasyon eğitiminin nasıl olması gerektiğine dair yorumlar alınmıştır. Görüşler; derslerin uygulama ağırlıklı olarak etütlük malzemeler ile yapılması, branşlaşmaya yönelik olması, meslekten gelen kişilerin eğitmen görevler almaları, müfredatın her bölümde ortak olması, yerinde uygulama zorunluluğu getirilmesi, yabancı dil hazırlık şartı ile lisans düzeyinde, 2 veya 3 yıl temel eğitim sonrası 1 veya 2 yıl branş eğitimi şeklinde, temel şartları oluşturmuş üniversitelerde, mimari ve taşınabilir ayrılarak, özel yetenek ve mülakat ile öğrenci seçerek gibi çokça ifade edilen görüşler sıralanmıştır. Aktarılan bu görüşler, raporun öneriler bölümünde de maddelenmiştir. Pek çok haberde ve bölümde “tarihi eser doktorları” olarak lanse edilen konservatör-restoratörlerin, buna göre eğitimlerinden beklenen çıktılarının da şu tablo ile uyumlu olması beklenmelidir.

21 Katılımcıların %61'inin görüş bildirmesiyle restorasyon ve konservasyon çalışmalarının nasıl olması gerektiğine dair yorumlar alınmıştır. Görüşler; çalışma koşullarındaki sorunların giderilmesiyle, uluslararası kriterlerin gözetildiği, araştırma yapan, ticari kaygılardan uzak ihale sistemi ile, doğru ekip ve ekipmanlarla, bilimsel çalışma olarak, bir standarta bağlı olarak, konservatör-restoratörün karar verme görevinde, bilir-kişilerce denetlenerek, ilgili disiplinler ile çalışılarak, çok iyi eğitim verilerek, kontrollerde konservatör-restoratörlerin olmasıyla, dünya takip edilerek, doğru iş-zaman programı ile, kuruma bağlı olarak, uygulama sonrası bakım ve takiplerin düzenli yapıldığı, belgelemenin detaylı yapıldığı, bir başkanlığa ya da enstitüye bağlı olarak uzman kişilerle, sağlıklı ve yeterli çalışma koşullarında, etik ve ilkelere bağlı, modern malzemeler ve teknikler kullanılarak, korumayı öncelikli amaç görerek, gerekli ileri teknik analizler yapılarak, denetlenerek, bilim ve etik kurulu kararlarıyla, gerektiğinde işi durdurmaya yetki verilmiş müfettişler kontrolünde, işin ehline bırakılarak, uygun depolama ve laboratuvar koşulları oluşturularak, ihtiyaca yönelik istihdamların sağlanmasıyla şeffik sistemi ile, müteahhitlik sisteminden uzak, konu ile ilgili olan bilimsel danışmanlarla, toplumda bilinç oluşturacak bilgilendirmelerle yapılmalıdır şeklinde sıralanabilir. İfade edilen bu görüşler, sorulan sorunun doğası gereği, olması gerekli görülen koşulları yansıtmaktadır ve şu an hepsinin olmadığı anlamı çıkarılmamalıdır.

22 Katılımcıların %63'ünün görüş bildirmesiyle restoratör/konservatör olarak ülkemizde yaşadıkları sorunlara dair yorumlar alınmıştır. Görüşlerde yaygın olarak; vasıfsız işçi olarak görülme, taşeron çalışmalarda karın tokluğuna çalıştırılmak, ücretlerin yetersizliği, mesleğe saygı duyulmaması ve bilinç eksikliği, yanlış uygulamaları yaptırmaya zorlayan yöneticiler, personel alımlarının yetersizliği, tanımlanmış kadronun ve imza yetkisinin olmaması, çalışma koşullarının olumsuzluğu, ödemelerin düzensizliği, iş sağlığı ve güvenliğinin yetersizliği, duyarsızlık, torpil, gelecek kaygısı, ihtiyaç duyulan eğitimi alamama, uzmanlaşmama, süre kısıtlamaları, malzeme pahalılığı, öğrenciler için uygulama alanı yetersizliği, restorasyon işlerinin inşaat sektöründeki şirketlere ihale edilmesi, unvan sorunu, şantiye şartları, mobbing, koruma bilinci ve duyarlılığının eksikliği gibi pek çok sorun sıralanmıştır. Bu kadar sorunla boğuşan başka bir meslek var mıdır acaba? Hem muazzam kıymette yetenekler isteyen bir alan, hem de bir o kadar sorunlarla boğuşulan bir meslek. Marifet iltifata tabidir denir, marifetin karşılığı gerek ücrette, gerek çalışma koşullarında gerekse de mesleğine duyarsızlıklarla olumsuz yansıtıldığında kişide oluşan moral bozukluğu ve çalışma isteksizliği her meslek için geçerlidir. En iyi uygulamacıyı bile bir futbolcu gibi değerlendirirsek uygun saha, ışıklandırma, adil hakem, coşkulu taraftar, teknik bilgi, doğru ekipman, takım uyumu, koordinasyon sağlayıcı direktör olmadığında nasıl düzgün bir futbol ortaya koyabilir ki? Sayfa 154'de olduğu gibi anketin genelinde ifade edilen pek çok sorun bakıldığında meslek elemanına yaşatılan sorun olarak görülmektedir ancak sorunlar kişisel algılanmamalıdır. Bugün bir ressam, bir heykeltıraş, bir hattat, bir mimar yapıtının gelecek kuşaklara ulaşmasını istiyorsa, ya da kendisinin gün yüzüne çıkarttığı, yayınladığı, emanetini üstlendiği, hayranlıkla bakmaktan kendisini alamadığı buluntuların/sanat eserlerinin sağlığını yine en çok bu kişiler düşünmelidir. Bunu onlara sağlayacak meslek elemanlarına gereksinimlerin sağlanmasında onların da sesi çıkmalıdır ve bu sorunlar kültür varlıklarının korunmasına duyarlı her bireyi ilgilendirmektedir.

Kültür alanı ile ilgili Ek-2 ve Ek-3'de verilmekte olan toplantı sonuçları pek çok sorunu giderebilmesi açısından yararlıdır ve devamının gelebileceğine ilişkin umut vericidir.

Katılımcılar ve yazar;

Arkeolojik ve mimari eserlerin koruma ve onarım uygulamalarının doğruluğu noktasında oluşmuş olan kanaatin iyi yönde değişebilmesi için doğru ekiplerle, doğru sistem içinde faaliyetlerin yürütülmesinin özen gösterilmesi yanı sıra çeşitli yayınlar yoluyla bilgilendirmeler yapılması, ilgili mecralarda sunulan bildirimler ile aktivitelerin hesap verebilir ve sorgulanabilir olması,

Arkeolojik kazılarda bakanlık görevlilerince restorasyon ve konservasyon çalışmalarının doğru ve yeterli olup olmadığının gözlemlenerek rapor edilmesi, bu çalışmalarında bölge laboratuvarlarından destek alması, bölge laboratuvarlarının faaliyet sahası içinde yürütülen kazılardaki restorasyon ve konservasyon çalışmalarından sorumlu tutulması, laboratuvarında görevli konservatör-restoratörün en az bir kazıdan sorumlu tutularak hem kazıda hem de ilgili müzede görev alan Konservatör-Restoratör ile iletişim halinde, istişare içinde çalışmaların yürütülmesi, üzerinde çalışılan malzemeye göre ilgili uzman ile yine sorumlu konservatör-restoratör görüşerek bilgileri kazı ile paylaşım gerektiğinde ihtiyaç duyulan analizlerin yapılabilmesi için koordinasyonu sağlaması,

Kazılarda ya da müzelerde konservatör-restoratör dışında kimsenin eserin görünümünü ve kimyasını değiştirecek müdahalelerde bulunmaması,

Uzman konservatör/lisanslı konservatör-restoratör şefliğinde konservasyon ekipleri olmayan kazılara arkeoloğu olmayan kazı gözüyle bakılarak bilimsellikten uzak görülüp kazı izni verilmemesi, kazılar başlamadan önce sezona ilişkin koruma planlamasının, tasarlanan restorasyon faaliyetlerinin ilgili laboratuvarca incelenmesi,

Her arkeolojik kazıda kazının büyüklüğüne göre orantılı sayılarda konservatör-restoratör (seviye 5 ve 6) görev alması, laboratuvar sorumlusu ve gerekliyse arazi sorumlusu olacak şekilde konservasyon ve restorasyon şeflerinin görev alması,

Kazı evleri tasarlanırken/oluşturulurken konservasyon laboratuvarları için gerekli asgari gereksinimlerin temin edilmesi, bu gereksinimlerin neler olduklarının Bakanlıkça bildirilmesi ve kontrollerinin sağlanması,

Konservatör-restoratörler dışında hiç kimsenin amatör ruhla, hobi olarak, imkansızlıkları bahane ederek eserler üzerinde aktif uygulamalarda bulunmaması, bulunduğu anlaşılırsa cezai ve idari işlemlerin başlatılması,

Önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunlarını Restoratör unvanı potası içinde eritmekten kaçınılması, unvan tanımları çalıştayında belirlenen Konservatör-Restoratör unvanının tüm kurum ve kuruluşlarda kullanılması, öncelikle alınan eğitime dayalı, daha sonra ise deneyime dayalı olarak seviyelerin bu unvan ile kullanılması, seviyenin gereği olan görev, yetki ve sorumlulukların yerine getirilmesi,

Mimari restorasyon projelerinde mutlaka konservatör-restoratör seviye 6 çalıştırılması ve restoratör mimar ile ortak çalışması, arkeolojik kazılarda ve mimari restorasyonlarda zaman kısıtlılığı nedeniyle kısa sürede tüm uygulamaların bitirmeye çalışıldığı gibi bir anlayışın terk edilerek her çalışmanın ihtiyaç duyulan sürelerde ve önceliği göz önünde bulundurularak, SWOT analizi esasına göre değerlendirilerek kararlaştırılması, çalışılmayan buluntuların önleyici tedbirler ile muhafaza edilerek ileri bir tarihte çalışılması ya da müzede konservatör-restoratöre aktararak rapor edilmesi,

Restorasyon ve konservasyon çalışmalarına başlanmadan önce projenin gereksinimleri, iş programına ve takvime uygunluğu ile mevcut şartların, imkanların ve eksikliklerin değerlendirileceği bir SWOT analizin yapılması ve raporlanması, uygun görüş ardından uygulanacak yöntem ve çalışma planının raporlanması ve imza altına alınması, bu iki raporlamadan sonra yapılan tüm işlemlerin kayıt fişine işlenmesi/raporlanması, aynı anda yürütülecek işler ile ilgili iş yükü gözetilerek kurum içi ve kurum dışı görevlerin taksim edilmesi, her sabah oda/departman ziyaretleri yapılarak gün içinde yapılması planlanan çalışmalar ile ilgili kısa toplantı ve ilerleme gözlemi, görüş alış-verişi sağlanması,

Konservatör-restoratörlerin bilimsel tekniklerle malzeme incelemesine yönelik bilgilerinin geliştirilmesi ve çalışma hayatında hangi analizler ile hangi sonuçlara ulaşacaklarını bilmeleri çok büyük önem taşıdığından ve ileri tekniklerle incelemelerin her geçen gün konservasyon işlemlerinin vazgeçilmezi olması nedeniyle gerekli teknik inceleme ve araştırma yapılamıyorsa bu çalışmaların uygun koşulları sağlanana kadar beklenmesi,

Yanlış uygulamalar sonucunda sorumluların cezai işlem görmesinin sağlanması,

Hazırlanan raporların bilimsel yayınlar referansı ile yazılması,

Eğitimde belirtilen sorunlar nedeniyle tüm uygulamacıların Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından yeterlilik belgesi almış olması şartı aranması, konservatör-restoratör unvanlı meslek elemanlarının ilgili seviyeleri dışında hiç kimsenin uygulama amacıyla tarihi esere el sürmemesi,

Mimari restorasyonların konunun uzmanlarınca denetlenmesi, hazırlanan laboratuvar, koruma kurulu veya KUDEP raporları doğrultusunda uygulamaların yapılması,

Hırs ve ego gibi beşeri unsurların işlerin işleyişinde sorunlara yol açmadan kurumsal anlayışla sistemsel yaklaşımların benimsenmesi, bunun için de iş ve işleyişlerin, görev, yetki ve sorumlulukların tanımlandığı yönetmelik ve/veya genelgelerin hazırlanması,

Restorasyon ve konservasyon uygulamalarının kültür varlıklarının sahibi ve sorumlusu olan devlet eliyle yapılmasının gerekliliği sıkça dile getirildiğinden devlet kadrolarında konservatör-restoratör istihdamının artırılarak ihtiyaç duyulan altyapı ve ekipmana sahip hizmet binalarının kullanıma açılmaları, ihtiyaç halinde iş yapacak şirketlerin ne ölçüde yeterli olduğu araştırılmalı, doğrudan temin ile hizmet alımında alınan tüm tekliflerin uygunluğu ve ne şekilde edinildiği sorgulanmalı, özellikle uygulama işlerinde en düşük teklifi veren firmanın işi hak ettiği kalitede, malzeme ve ekiple yapmasının gerekli şartlarının aranması,

Rölöve müdürlüklerinin restorasyon ve konservasyon laboratuvarları ile sürekli işbirliği içinde çalışması,

Her müzede en azından önleyici koruma işlemleri ve ilkyardım müdahaleleri için izleme ve takip yapabilecek bir konservatör-restoratörün görev alması, müzenin kapasitesine göre bu sayının ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yükseltilmesi,

Konusu kültür varlıkları olan her çalışma alanında düzenli sıklıkta denetimlerin, kontrollerin çok sıkı bir şekilde yapılması,

Restorasyon ve konservasyon çalışmalarının uzun vadeli koruma planlaması tasarlanarak sürdürülebilir odaklı olması,

Kazılarda, müzelerde, laboratuvarlarda, mimari şantiyeler gibi mesleğin icra edilmeye çalışıldığı her ortamda yaşanan sıkıntılar ile ilgili Konservatör-Restoratörler Derneği ile iletişime geçilmesi,

Konservatör-restoratörlere sırf unvanından dolayı her eserin/malzemenin işlem görmesi talebinde bulunulmaması, her uygulamacının da kendisini ve imkanlarını değerlendirerek işlemlere başlama kararını alma olgunluğunda bulunması,

İş sağlığı ve güvenliği koşullarının sağlanması, bunun için uzmanların görev yapması, gerekli koşulların sağlanılmaması durumunda çalışmaya başlanılmaması/işin kabul edilmemesi,

Özel koleksiyoner ve özel müzelerin dışarıdan serbest muhasebeci gibi serbest konservatör-restoratör ile çalışma zorunluluğu getirilmesi, malzemelerin düzenli bakım ve takiplerinin konservatör-restoratör tarafından yerine getirilerek raporlanması ve imza altına alınması,

Müze depolarının koşulları ile ilgili uygun şartların sağlanması,

Müzecilere konservasyon konulu hizmetçi eğitimlerin verilmesi,

Uygulamalar ve analiz protokolleri için standartların belirlenmesi,

Her laboratuvarın bölgesindeki üniversite ve araştırma kuruluşları ile işbirliği kurması,

İçeriğinde restorasyon ve konservasyon olan etkinliklere katılım yönünde idarecilerin demokratik şekilde yönlendirici olması, kurumlarından en az bir personel ile temsil sağlanması,

Ülkemizde mutlaka bir Konservasyon ve Restorasyon Enstitüsünün kurulması,

Her sene farklı bir üniversitenin ev sahipliğinde düzenlenmekte olan “Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu” etkinliğinin içeriğinin genişletilerek üç farklı alanda gerçekleştirilen oturumlara dördüncü olarak “Restorasyon ve Konservasyon Sonuçları Toplantısı” eklenmesi ve benzeri bilimsel toplantılara personel katılımların desteklenmesi,

Kültürel miras alanındaki sivil toplum kuruluşları işbirliğinde uluslararası bir sempozyumun dizisinin düzenlenmeye başlanması,

Restorasyon ve konservasyon çalışmalarının düzenli yayınlanabileceği ve ilgili ulusal/uluslararası indekslerde taranan hakemli bir derginin oluşturulması,

Restorasyon ve konservasyon laboratuvarlarının çalışmalarından örneklere yer verdikleri düzenli yıllıkların çıkartılması,

Yerel yönetimlerin koruma ve onarım konularındaki duyarlılığı üzerine özenli olmaları, şeffaflıkla bilgilendirmeler yapmaları, toplumu aydınlatmaları,

Restorasyon projelerinin konservasyon odaklı hazırlanması ve uygulanması, kısa dönemli değil çok daha uzun yıllar korumayı amaçlayan ve tüm bozucu etkileri engellemeye/uzaklaştırmaya hedefli bütüncül koruma anlayışıyla projenin bütçelenmesi ve uygulanması,

Yetersiz, eksik, yanlış eğitim sonucunda doğru şekilde korunamayan kültür varlıkları söz konusu olduğundan eğitim kadrolarının güçlü olması, kültür varlıklarını/sanat eserlerini konu alan koruma ve onarım bölümlerinde puan + özel yetenek ve mülakat yolu ile öğrenci alımının benimsenmesi, eğitimde uygulama ağırlıklı olarak teorik bilgilerin pekiştirildiği, öğrencinin yeteneklerine hitap eden odaklı eğitimin oluşturulması,

Restorasyon ve konservasyon eğitiminde temel eğitim sonrasında branşlaşmaya yönelik tercihi eğitimin benimsenmesi,

Kültür varlıklarını koruma ve onarım bölümleri ile laboratuvarlar ya da müzeler arasında işbirliği protokollerinin hazırlanması, öğrencilerin deneyim kazanmaları için yıl içinde ve yaz döneminde staj imkanları sağlanması, eğitimcilerin müze ya da bölge laboratuvarı ile bilimsel projeler gerçekleştirmeleri yoluyla öğrenciler ve personel açısından karşılıklı kapasite geliştirici etkinliklerin yapılması,

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili bölüm öğrencilerinin daha çok uygulama yapmaları ve deneyimli kişilerle staj yapmaları için koşulların sağlanması,

Eğitim programlarında ve eğitim içeriklerinde ortak bir temel standart belirlenmesi,

Koruma ve onarım bölümleri açılırken laboratuvar ve öğretim kadrosu yeterliliklerini sağlamaları, yeterliliği sağlamayan bölümlerin bu şartları sağlayana kadar öğrenci almamaları,

Seviye 6 lisans eğitiminde öğrencilerin İngilizce bilgisinin geliştirilmesi, laboratuvar kimyası, malzeme kimyası konularının çok iyi aktarılması,

Eğitimde deneyimli meslek elemanlarının misafir edilerek seminerler yoluyla bilgi ve deneyimlerini öğrencilere aktarmaları,

Restorasyon ve konservasyon bölge laboratuvarlarının ihtisas laboratuvarı statüsünde uygun koşullarda, modern donanımlı binalarda hizmet vermeleri,

Arkeoloji, sanat tarihi ve müzecilik gibi kültürel mirası ilgililen bölümlerde öğrencilere önleyici koruma ve koruma etiğine ilişkin derslerin verilmesi, seminerler düzenlenmesi,

Koruma ve onarım bölümlerinde bilginin konservasyonu için arkeoloji, sanat tarihi ve arkeometri eğitimlerinin temel düzeyde verilmesi,

Eğitimin yaşam boyu sürdüğü ilkesiyle yurtdışındaki gelişmelerin takip edilmesi, yeniliklerin çalışmalara adapte edilmesi ve yöneticilerin personelin gelişimini desteklemesi,

Yöneticilerin işi yöneltten görevle uygulamacının yöntemini yönlendirmemesi,

Laboratuvar personelinin uzmanlaşmaya yönelmesi, literatürü takip etmesi, alanıyla ilgili bilimsel etkinliklere katılım göstermesi,

Uygulamacının çalışılacak malzeme ile ilgili ön bilgi, tarihsel hikaye, önceki işlemler ve saklama ya da bulunma koşulları ile ilgili bilgiler edinebilmesi için eser zimmetlisi/sorumlusu ile iletişiminin sürekli açık olacağı şartların sağlanması,

Uygulamacılar bazen mevcut şartlar dahilince sadece önleyici koruma ya da acil müdahale çalışmaları gerçekleştirdiğinden bu aşamadaki uygulama raporlamalarda malzemenin/eserin gerekli olan ve/veya yapılmayan, önerilen çalışmalarında yazması,

Mesleği tanıyacak, aktiviteleri hakkında toplumumuzu ve özellikle işbirliği içinde çalışılan ilgili tüm meslek ve disiplinlerin bilgilendirilmesi çalışmalarında bulunulması,

Kamu spotu, imamlar tarafından hutbe, kışlada eğitim gibi halka ulaşılmasını sağlayan platformlarda kültürel miras konusunda bilinç oluşturulması, varlıklara çeşitli yollarla zarar veren, tahrip edenlere karşı caydırıcı cezaların işleme konulması,

Eğitimde bilinç problemi sıkça ifade edildiğinden mesleki etik ve ilkelerin öğrencilere aşılması tavsiyesinin dikkate alınması,

Kamu kurumlarında görevli lisans mezunu “restoratör”lerin hak ettikleri gerçek kadrolarında (Konservatör-Restoratör seviye 6) hak ettikleri özlük hakları düzenlemelerinin yapılması,

Sertifika programların restorasyon ve konservasyon alanında eğitim almış 2 ve 4 yıllık meslek elemanlarının mesleki gelişimlerine imkan tanıyan düzeyde, kapasite geliştirici kurslar şeklinde düzenlenmesi,

Kamu kurumlarında çeşitli kadrolarda yıllardır restorasyon konservasyon işlemlerini yapan çalışanlar için deneyimlerini standartlaştıracak, mesleki bilgi arttıran sertifika kurslarının düzenlenmesi, ancak uygulamalarını Konservatör-Restoratör denetiminde, ona yardımcı olarak seviye 5 düzeyinde yapmaları,

Taş, ahşap, metal, cam ustaları gibi el işçilikleri ile zanaatkarlık yapanların ya da mimari yapı restorasyonlarında işçi, kalfa olarak çalışanların sertifikasyon ile MYK onayını almalarıyla sahada çalışma yapmalarının sağlanması, bu yeterlilik belgesinin şartnamelerde aranması,

Bir arkeolojik kazı ekibine ilk kez katılan Konservatör-Restoratörün, tüm ekibe restorasyon ve konservasyon hakkında, ayrıca mesleğinin görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili bilgilendirici sunum yapması,

Konservatör-Restoratörlerin çalışma ekipleri içindeki önemlerini yansıtacak duruşta ve temsilde olmaları tavsiyesine uyulması,

Konservatör-Restoratör temelde her malzemeyi korumasını bilerek bir ya da birbirine yakın birkaç alanda uzmanlaşmaya yönelmesi,

Bölümün eğitim ağırlığına göre mimari, arkeolojik, etnografik ya da sanat eserlerinin dönemleri, tipolojileri, tarihsel gelişimleri, yapım teknikleri gibi konular dersin içinde işlenebileceği gibi başlıbaşına arkeoloji ve sanat tarihi dersleri ile de pekiştirici olarak işlenmesi,

Restorasyon ve konservasyon konusunda düzenlenen çalıştayların sonuç raporları ile hazırlanan rehber niteliğindeki kitapların uygulamalarda temel kaynak görevi görerek mutlaka dikkate alınmaları,

Ankete ifade edilenlerle birlikte yeni görüşlerin de ortaya konulabileceği bir bilim kurulu-nun ve girişimlerde bulunacak komisyonların oluşturulması,

Hayatın her alanında olduğu gibi empati, saygı ve sevginin en üst düzeyde tutulması,

önerilerinde bulunmaktadır..

*Biz bu dünyayı atalarımızdan miras değil,
çocuklarımızdan emanet aldık..*

Çin Atasözü

EK-1

Araştırmada Yer Alan Sorular ve Alınan Cevaplar

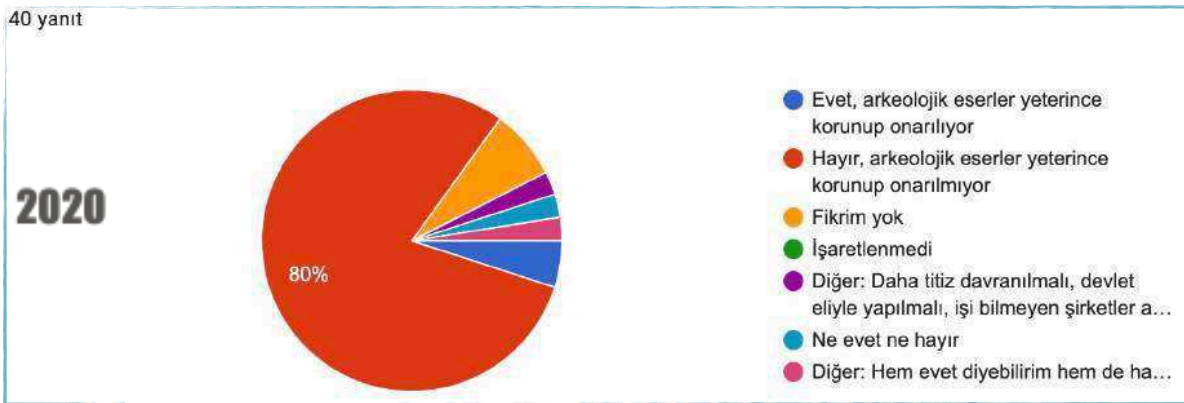
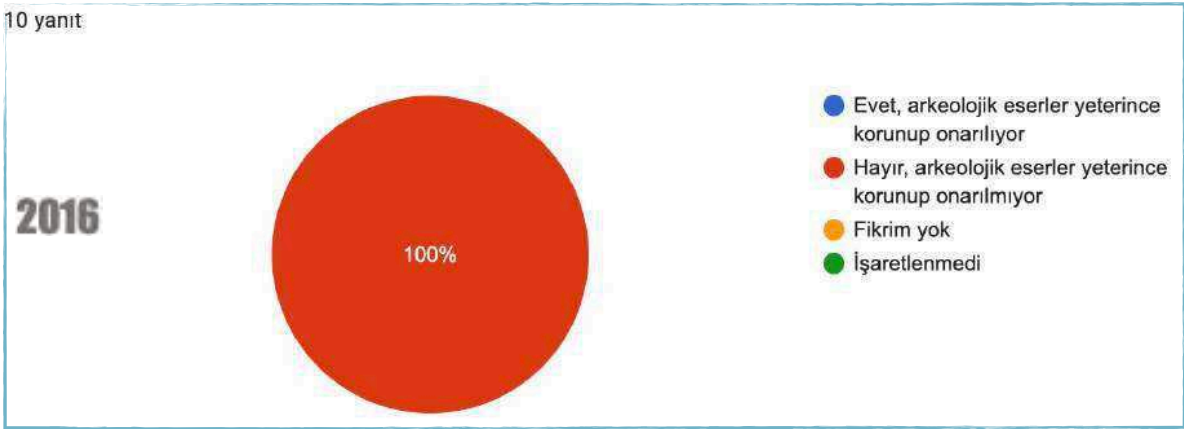
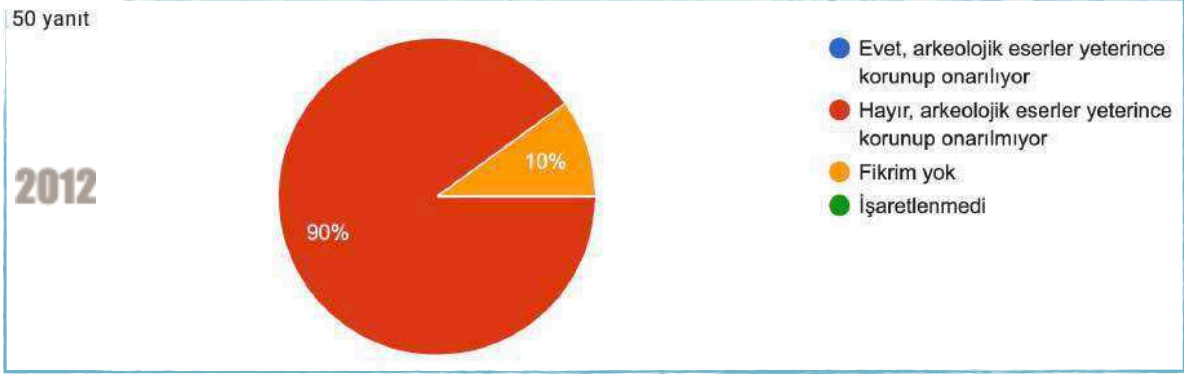

1

Türkiye'de arkeolojik eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?

	2012	2016	2020
Evet, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılıyor.	%00 (00)	%00 (00)	%05 (02)
Hayır, arkeolojik eserler yeterince korunup onarılmıyor.	%90 (45)	%100 (10)	%80 (32)
Fikrim yok.	%10 (05)	%00 (00)	%7,5 (03)
Ne evet, ne hayır.	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)
Diğer:	%00 (00)	%00 (00)	%05 (02)
İşaretlenmedi.	%00 (00)	%00 (00)	%00 (00)

Ek Görüşler

- Bu sorunun cevabını evet ya da hayır olarak vermek gerçekten haksızlık olur! Ülkemizde restorasyon ya da konservasyon kelimeleri dışında bu işleri icra eden kişileri tanımlayan Restoratör ve Konservatör kelimeleri dahi bir çok insan tarafından bilinmemekte ya da sadece duyum olarak ifade edilebilecek ölçüdedir. Her ne kadar bu mesleğin yeni yeni geliştiği söylense de 1990 yılından beri bu alanda eğitim verilmektedir. 30 yıllık süreçte birçok yüksek öğretim kurumu sayısız meslektaşımızı camiaya kazandırmıştır. Elbette yetişen bu kadrolar içerisinden pratik olarak çok yetenekli ve teorik olarak ise oldukça donanımlı meslektaşlarımız yetiştirilmiştir. Ancak gerek toplumsal olarak gelişmişlik düzeyimiz gerekse kültürel politikalarımızın özellikle siyasal bakış açısının şekillendirdiğini de düşünecek olursak, bunun bir sonucu olarak koruma ve onarım çalışmalarının yeterli olmadığı ve hatta birçok değer bu anlayışa kurban edildiğini söylemek mümkündür. İdeolojik yaklaşımlar sonucu taraflı yaklaşımlar sonucu birçok kazı kapatılmış, birçoğu sular altında bırakılmış ya da kaderine terk edilmiştir. Kültürel politikadan bağımsız olmayan ancak artık hayatımızın bir parçası haline gelen liyakatın ortadan kaldırılmasıyla birlikte konunun uzmanı olmayan ve donanımsız kişilerin bu denli önemli olan ve toplumsal ve kültürel gelişimimizi olumsuz yönde etkileyen atamalar sonucunda da arkeolojik eserlerin koruma ve onarımı konusunda yeterli çalışmalar yapıldığı konusunda bir fikrimizin oluşmadığını belirtmekte fayda olduğunu düşünmekten kendimizi alamıyoruz. Bir diğer nokta ise eğitim politikalarının yeni jenerasyon

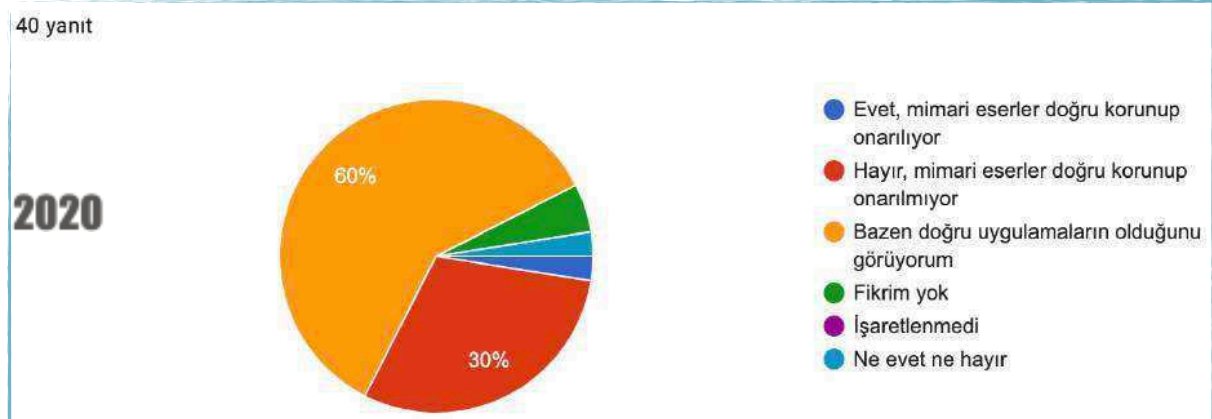
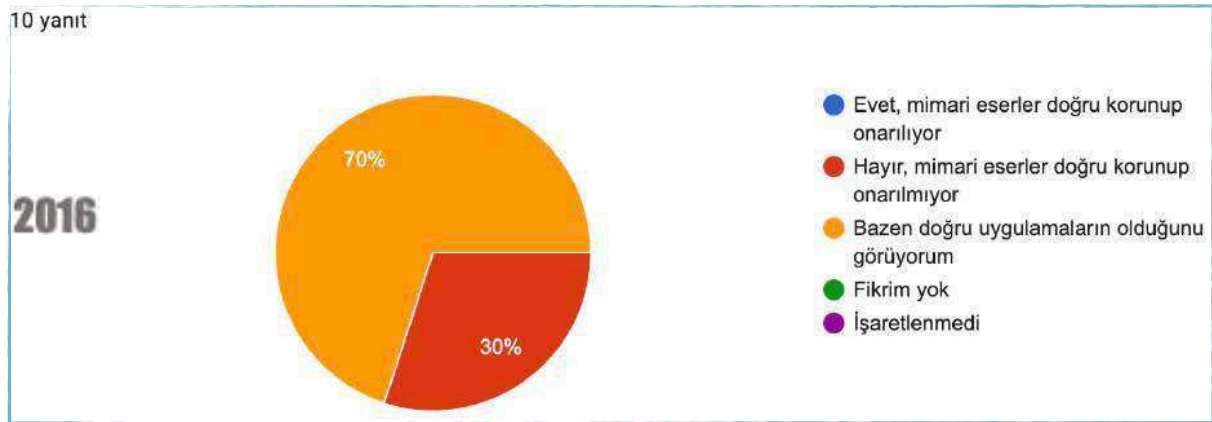
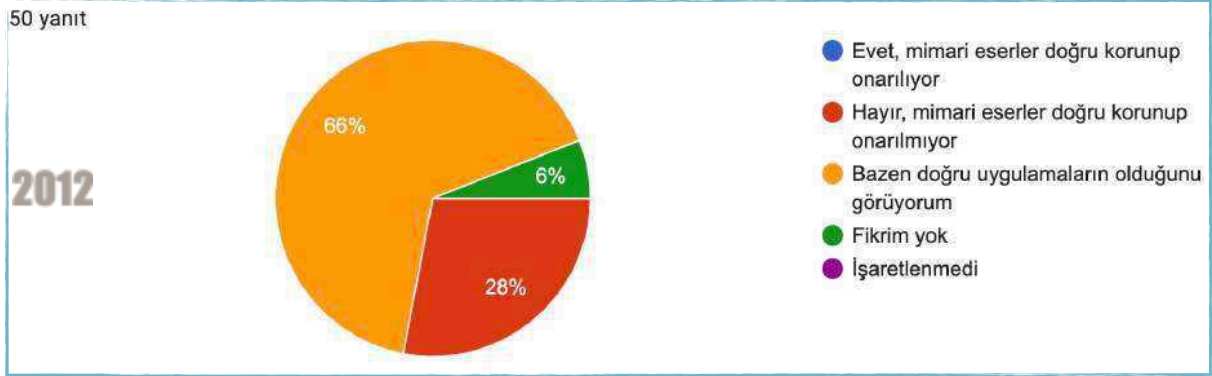
meslektaşlarımız üzerindeki etkileri olduğunu düşünmekteyim. Y ve Z kuşağı olarak ifade edilen ve son döneme ciddi bir şekilde damgasını vuran bu jenerasyondan kişilerin sadece kültürel varlıkların söz konusu olduğu bu camiada değil her alanda kendine has aşırı güveni ve ben merkezci dünyasında hayata ve insanlara karşı bile yeterince değer vermeyi bilmeden kültürel yozlaşmadan nasibini almış şekilde karşımıza çıktığı ve bu durumun sonuçlarını toplumsal olarak yaşadığımızı da belirtmeden geçemeyeceğim. Elbette bu söylenenlerle tam bir genelleme yapmak haksızlık olur. Kendisine, çevresine ve hayata karşı sorumluluk bilinciyle hareket eden ve yaptığı işe saygısını ortaya koyarak gerek bir dünya vatandaşı, gerekse bir meslektaşımız olarak ortak bilinç oluşturarak başta insanlığa, bilime, topluma sunduğu katkılarla hayatımızı güzelleştiren birçok insanın da aramızda olması ve işini layıkıyla yapması söz konusudur. Bu sebeple yapılan çalışmalarla ilgili fikrim çalışmaların yeterli olmadığı, işini yapan insanların siyasi çekişmelerin ya da kişisel egolara kurban edildiği bir sistemde olması gereken ölçüde yapılamayacağını ve yapılmadığını da buradan belirtmek isterim.

- Daha titiz davranılmalı, devlet eliyle yapılmalı, işi bilmeyen şirketler aradan çıkarılmalı.
- Hem evet diyebilirim hem de hayır. Ancak eskiye nazaran daha fazla korunduğunu düşünüyorum.
- Sayısal olarak normal diyebiliriz. Yeterlilik yani, doğruluğu, etiklik vs. kesinlikle yetersiz!
- Yeterli değil ve sürekli de bulmuyorum. Kazıdan sonra kim öle kim kala.

2

Türkiye'de mimari eserlerin koruma ve onarım çalışmalarını doğru buluyor musunuz?

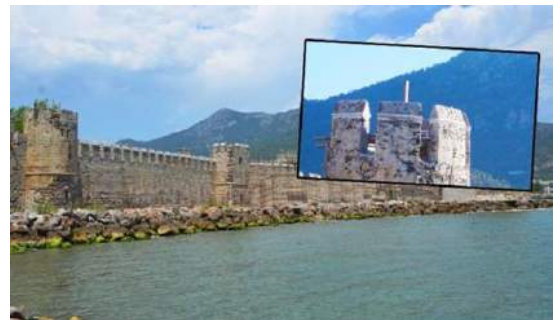
	2012	2016	2020
Evet, mimari eserler doğru korunup onarılıyor.	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)
Hayır, mimari eserler doğru korunup onarılmıyor.	%28 (14)	%30 (03)	%30 (12)
Bazen doğru uygulamaların olduğunu görüyorum.	%66 (33)	%70 (07)	%60 (24)
Fikrim yok.	%06 (03)	%00 (00)	%05 (02)
Ne evet, ne hayır.	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)
İşaretlenmedi.	%00 (00)	%00 (00)	%00 (00)

Ek Görüşler

- Mimari eserlerin korunma ve onarım çalışmalarında da bir önceki soruda verdiğim cevabın aynen geçerli olduğunu belirtmekle beraber bazı sıkıntıların olduğunu da belirtmekte fayda görmekteyim. Özellikle birçok disiplinden gelen insanların farklı bakış açılarının ortak bir düzlemde buluşması gereken durumlarda egoların çarpışması durumu sayısız defa gözlerimin önünde cereyan etmiştir. Kapitalist ya da neo liberal sistemin kaçınılmaz sonuçlarından birisi de "işinde en iyi sen olmalısın ve bunu ortaya koymalısın" anlayışının getirdiği bu ego çatışmasının sonucu "her şeyi ben bilirim", "ben böyle olmasını istiyorum, bu daha doğru" anlayışıyla hareket eden kurum, müdür, amir ya da proje sorumlularının yaklaşımlarının çalışmalara verdiği zararlar tarif edilemez ölçüdedir. Koruma-onarım alanında yeterli kurum, enstitü veya kuruluşların olmaması, üniversitelerin projelere yeterince dahil edilmemesi ya da en önemlisi olarak neredeyse kayıtsız şartsız yüklenici lehinde yürütülen ve kâr odaklı bir koruma-onarım çalışmasının kültürel politika olarak gerçekleştirilerek rantı dayalı bir sistemin parçası haline getirilmiş olmasıyla birlikte vasat denecek uygulamaların gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Eğitim şart. Bilim yoldan ayrılmamamızı sağlar, Kültür, Sanat, Edebiyat zihnimizi, vicdanımızı, zekamızı açar, Liyakat önümüzdeki kapıları açar!!! Aksi takdirde bir nebze yol alamayacağımızı ve birilerinin eskimiş teknolojisini ve birikimini taklitten öteye geçemeyeceğimiz aşikar.
- Üniversiteler işin içinde olduğunda sorun olmayacaktır düşüncesindeyim.

- Hayır, ancak bilimsel kurum raporları doğrultusunda, kabiliyetli kişilerce ve sık kontroller ile düzgün işler çıkabilir. Koruma konusu büyük sıkıntı. Boyanan tarihi çeşmeler, kurşun çatıları, ahşap kapıları, çinileri çalınan camiler..

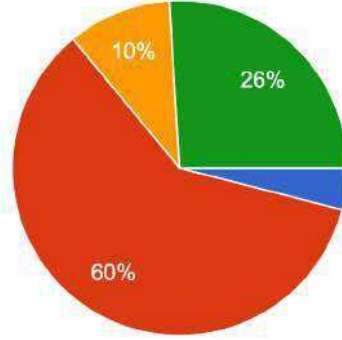

3

Kazı ya da şantiye yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

50 yanıt

2012

Evet	02
Hayır	30
Bazen	05
Yorumuz	13

• Hayır bulmuyorum. Sürekli zaman sıkıntısı ve işleri sıkıştırma problemleri var ve bu restorasyon ve konservasyonun yeteri zamanda ve kalitede yapılmasını engelliyor.

• Evet.

• Hayır bulmuyorum, genellikle işin maddi boyutu önemseniyor, iş konusunda hassasiyetleri çok zayıf. Genelleme yapmak istemezdim ama çoğunlukla böyle.

• Kazı ya da şantiyelerin bazılarında gerekli özen gösterilirken genel çalışma ortamlarında bu özeni göremiyoruz. Bunu oranlayacak olursak %10 gibi duyarlı yönetim görebiliriz.

• Hayır bulmuyorum, genellikle koruma ve onarım uygulamaları yöneticilerin kişisel görüş ve eserden istifade etme amaçlarına göre şekillendiriliyor. Yapılan uygulamalar konunun uzmanları tarafından denetlenmiyor ve yanlış uygulamaların bir yaptırımı yok. Koruma ve onarım uzmanlarının yetkileri ve yaptırımlarının artırılması, denetleyici birimler oluşturulması, uygulamalarda standartın sağlanması için yönetmelik ve genelgeler düzenlemesi bu sorunun çözümü olabilir.

• Hayır!!! hiç önem verilmiyor eserlerimiz bu yüzden yok oluyor...

• Kazı yönetimlerini şantiye yönetimlerinden daha duyarlı buluyorum. Özellikle mimari çalışmalarda eski eserlerin tahrip edilerek (özellikle bilinçsiz ve duyarsız kişilerce) yerine tamamen sıfırdan ve tamamen alakasız şekilde uygulamalar yapan şantiyeler bi hayli çoktur.

• Hayır.

• 9 yıldır restorasyon şantiyelerinde çalışıyorum, restorasyon eğitimi ve konservasyon eğitimimden sonra mimarlık eğitimi aldım ama hala duyarlı firma, duyarlı şantiye şefi ile karşılaştım diyemem. Hep konservatör olarak söz hakkımı baskın halde kullanmaya çalıştım, çalışıyorum da.

• Hayır gereken önlemler alınmıyor diye düşünüyorum.

• Hayır. Özellikle şantiyelerde koruma konusunda bilgisi olmayan firma sahipleri yapılacak işi en ucuza kim yapacaksa işi ona yaptırmaktadır. Sorun sadece bu da değil, vakıflar, il özel idareleri ve belediyelerde yapılan işleri denetleyen kişilerin sadece işin bitip bitmediği ile ilgilenip nasıl yapılacağı ile ilgili bir bilgileri yok. Bilgisi olanlarında bürokratik olarak yapılan baskılar nedeni ile iş yapabildiği yok.

- Şantiyeler içinde yüklenici firma restorasyondan çok "yeniden yapma"ya odaklanıyor. Dışardan bakıldığında estetik açıdan güzel görünsün istiyorlar. Çoğu yerlerde inşaat teknikerleri restorasyon çalışmalarında aktif rol oynuyor, ucuz işçi olarak görülüyorlar. Bazı kazılarda işler güzel yürüyor. Ama bazıları var ki, hocanın tez konusu dışındaki eserlerin çöpe atıldığı, eserin uygun şartlar altında depolanmadığı..

- Kesinlikle duyarlı olduklarını düşünmüyorum. İş, çalışma ortamı tamamen çıkara yönelik ve maddi çıkarlar üzerinde yürütülmekte. Kazı yönetimleri ne kadar iyi çalıştıklarını ispatlama yarışına girerken, firmalarda bu yarış içerisinde ne koparırsak kardır gözüyle duruma yaklaşmaktadır. Asıl amacı unutup kişisel çıkarlara doğru yönelilmektedirler.

- Hayır duyarlı bulmuyorum. Amaç koruma- onarım değil daha çok yıkıp yeniden yapmak oluyor!

- Kısmen duyarlı buluyorum. Koruma ve onarım her zaman ikinci hatta daha geri planlarda kalıyor.

- Kesinlikle hayır. Şantiye dediğiniz yer, herhalde kazı evi ve kazı alanı olsa gerek diye değerlendiriyorum. Kazı alanlarında çalışma yapan hocaların yüzde seksendokuz (%89) maalesef yeni eser çıkarma derdinde ya da malzeme toplama derdinde oluyor. Uygulanması gereken koruma yöntemlerinden bi haber ya da işlerine gelmiyor. Sanki o sezon ne kadar etütlük ya da envanterlik eser çıkarırsa kazı sezonu onun için çok verimliymiş gibi algılıyor. Var olan mevcudu koruyup bir sonraki nesile aktarmanın düşüncesinden çok başka işlerin peşinde koşuyorlar gibi..

- Hayır. İşlerini hemen bitirip gitmek taraftarları oldukları için bir çok hususta eseri üstünkörü koruyup onarıyorlar.

- Hayır.

- Maalesef hayır.

- Kimi yönetimlerde duyarlılığı gözlemlerken birçoğunda göremiyorum. Ancak restorasyon bilinci yavaş yavaş toplumuzda oturmakta, eminim birkaç yıl sonra daha da oturacak bu bilinç.

- Hayır işin başında o konu ile uzman değil mimarların bulunması tarihi yapıyı faciaya çeviriyor.

- Koruma ve onarım mantalitesine sahip ise işin başındakiler evet doğru bir şekilde yapıyor onarım işleri. Şantiye şefleri ya da kazı başkanlarının duyarlılığına daha çok bağlı yapılan iş.

- Koruma-onarım konusunda uygulama yapan kişiler doğru yöntemlerin bilincinde olsa da işverenin çeşitli bahanelerle işe müdahale ediyorlar. Dolayısıyla duyarlılığa değil, tüccar kurnazlığına sahipler.

- Eskisine oranla çok daha duyarlılar ancak yinede yeterli değil.

- Kesinlikle duyarlı bulmuyorum.

- Hayır. Sadece rant sağlamak için sanatın değeri bilinmiyor. Amaç para kazanmak az malzemeyle kısa zamanda hakediş almak denetimler daha sıkı olsun 3 ayda bir olmasın.

- Hayır bulmuyorum. Bir inşaat ustasına restorasyon işi yaptırılmamalı. Ne kadar ağır iş olursa olsun restoratörler yapmalı bu işi. Bize bu işi yaptırmayacaklarsa neden okulunu açmışlar anlamadım.. Tarihe hiç saygı yok, herkes para kazanmanın peşinde. İçinde elektronik alet olmayan restorasyon şantiyesi yok yaa !!

- Hayır yeterince duyarlı bulmuyorum. Ama hakkıyla bunu sürdürenlerin olduğunu da inkar etmemek lazım.

- Evet gayet duyarlı buluyorum ama korumak ve onarmak konusunda bence daha yeni yöntemler geliştirilmeli artık.

- Kesinlikle hayır.

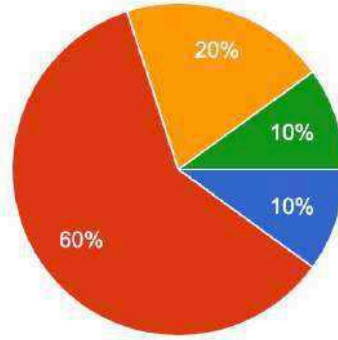
- Hayır kesinlikle. Maddiyattan kaçılıyor. Bu çok yanlış.

- Kazı alanlarında kısmen de müzelerde olup bitenlere yakından tanıklık eden bir restoratöre yardımcı olarak çalışan bir sanat tarihçi olarak eserlerin yazık ki hala etik-estetik ilkelerden bir haber, çoğunlukla yeteri kadar restoratör alamadıklarını, kazıda onarım ve koruma için yeterli zaman, bütçe (özellikle malzeme ve yeterli uzmanın finanse edilmesinde) bulunmadığını ve üniversite, müzelerde sürekli çalışan restoratör olmadığı ya da az sayıdaki laboratuvarlarda 10 yıla yakın müdahale için sıra bekleyen eserleri olduğunu gerekçe göstererek ve en trajik olanı da restorasyon ve konservasyonun özel bir eğitim, deneyim ve yetenek gerektirdiğine ikna olmayan ve eserler üzerinde deneme yanılma yöntemi (!) uygulayarak sonuçlarından da gayet mutlu görünen arkeologlar/sanat tarihçiler elinde olduğunu söyleyebilirim. Şüphesiz ilerleme kaydedildi ancak son derece yetersiz ve çoğu zaman da ortaya çıkan iş, etik ilkeler bazında çitanın çok altında kalabiliyor. Restorasyon ve konservasyon alanlarında kalifiye tekniker ve uzman çalışanın sayılarını artırmak, bu nitelikler dışında bu alanda gelişigüzel çalışmalara engel olmak zorunlu bir duyarlılık oluşturacaktır.
- Son on yılda gelişmeler olduğunu gözlemlemekle birlikte, henüz çok yetersiz.
- Kazılar değil de, şantiye yönetimlerinin koruma ve onarımda yeterince duyarlı olduklarını düşünmüyorum.

- Bulmuyorum. Konuları ile ilgili tüm yerli bilim adamları, kazılarında ve kendi çalışmalarında eserlerin sadece kendi çalışmalarına hizmet etmesini düşünür. Korunmuş veya onarılmış yahutta gelecek nesillere aktarılmış umurlarında değildir. Kültürel miras ile ilgili ahkam kesen, bununla ilgili ciddi yayınlar ve tezler yöneten kendisi ile çalıştığım hocalar dahil durum budur. Yabancı kazılarda ise, kendi ülkelerinde yapamadıkları veya yapmadıkları uygulamaları burada denediklerini gördüm, ama daha duyarlı olduklarını söyleyebilirim. Taşeronlara yaptırılan yüklenici firma işleri ise külliyen felaket. Restorasyon ve konservasyon işi, gerçek danışmanlarla ve ciddi stresler yaratılarak yaptırılmalıdır.
- Eskiye oranla gelişme olduğunu görmekle birlikte eksiklikler bulunmaktadır.
- Duyarlı olanların sayısı daha az konumda, özellikle şantiye yönetimleri bilimsellikten uzak ve daha çok ticari kaygı içerisinde oldukları için yapılan koruma ve onarım uygulamaları oldukça yetersiz kalmaktadır. Genelde yapılan koruma ve onarım uygulamaları yenilenen ve tekrar eden prosedürlerden geçmekte, tabiri caizse adam akıllı evladiyelik bir iş yapılmayarak korumaktan ziyade daha çok zarar veren ve her tekrarında zararları artan bir şekilde ilerlemektedir. Bu koşullar altında koruma-onarım olgusunun temeli olan gelecek nesillere aktarılacak bir nesne zaman içinde yok olmaya yüz tutacaktır.

Evet	01
Hayır	06
Bazen	02
Yorumsuz	01

- Kazı bilimsel bir çalışma olduğu için duyarlılık söz konusu, şantiye için aynı duyarlılık bence söz konusu değil. Çünkü müteahhit tekelinde restorasyon işinin yapılması işler acısı bir durum. Müteahhitler mimari esere sadece para gözüyle bakıyorlar ve işin binbir türlü entrikalarıyla restorasyon işini yapıyorlar. İlaveten her önüne gelenin kendini restorasyon uzmanı ilan etmesine çok karşıyım. Bir sanat tarihçi, arkeolog, mimar.. Önüne gelen restorasyon uzmanıyım diyor.. Bence herkes kendi işine ve kendi alanına baksın derim.

- Genellemek yanlış olur diye düşünüyorum. Şantiye ya da kazı yönetimlerinin koruma ve onarım konusunda zaman, bütçe, kontrol sisteminin yaklaşımıyla ilintili olarak hassasiyetlerinin değişken olduğunu düşünüyorum.

- Yeterli bir restorasyon ve konservasyon çalışması yok, bilimsel açıdan yaklaşım zayıf, duyarlılık zayıf.

- Belirli ölçüde evet. Ancak özellikle şantiye yönetimi belirli bir noktadan sonra süre ve para kaybından kaynaklı bu durumu ikinci plana atıp 'iş bitsin de nasıl biterse bitsin' diyor. Tabi onu denetleyen kurumun 'cep harçlığı' karşılında susması da eşliğinde..

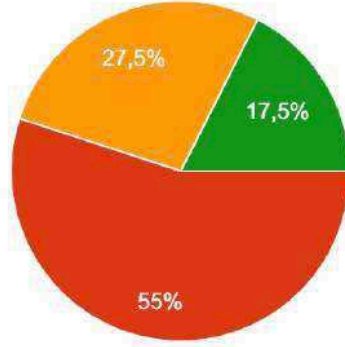
- Eğitimleri sürecinde koruma dersleri olmadığı için Hayır.. Yetkinlik, yönetim, bütçe ve mevcut sistem sorunlarıyla duyarlı olsalar da sonuç olumlu olmaz.

- Hayır yeterince duyarlı olmadıklarını görüyorum. Kimisi işin reklam kısmına yoğunlaşırken kimisi de uzun sürmesinden dolayı koruma ve onarım çalışmalarını en kısa sürede bitirmeye çalışmakta. Korumak yerine yenilemek, restore etmek yerine tamamen değiştirmek de işin başka boyutu.

- Genel olarak değerlendirmek gerekirse tabi ki hayır. Kazılar sağolsun restoratör teminini son anda eş dostu bilemedin hocaları arayarak bana ordan 2 restoratör gönder şeklinde yaptıkları için şöyle sakince bir koruma planlaması, çalışma koşulları, ekip tasarımı yapılamamakta. Şantiyelerde de duvarcı ustaları Muharrem ustalardan geçilmiyor. İşi bilen, etikti, idealdi diyeni ya gönderiyor ya bir daha yer vermiyor. El mahkum kazı dönemi, proje dönemi para kazanabilen restoratör iyi geçinmeye çalışıyor. Buna gerek kalmadan büyüklerimiz denetlese, olması gerekenleri takip etse zaten ister istemez duyarlı olmak durumunda olacaklar.

- İki kazıda kazıya katıldım. Gördüğüme göre duyarlıydılar diyemem. Korumak için kazı yapılmadığını mezun çalıştırmalarından söyleyebilirim. Fotoğrafa güzel görünmesi, çizime profil vermesi yeterli, müzeye düzgün teslim edilmesi kabul bir anlayış gözlemlerim.

- Bulmuyorum. Duyarlı olmaları için uzman restoratör ve konservatörlerle çalıştıklarını görmemiz gerekir.

● Evet	00
● Hayır	22
● Bazen	11
● Yorumsuz	07

- Kısmen.
- Çok başarılı örnekleri olduğu gibi başarısız örnekleri de var.
- Bizim için tüm tarihi yapılar, kazı alanları önemliken ben hepsinin aynı derecede korunup onarıldığını düşünmüyorum. Zaten turist çeken, ekonomiye can kazandıran yerlerde bu tür eserlere daha fazla önem veriliyor.
- Kısmen.
- Kesinlikle katılmıyorum. Şantiye şeffe­rinin restorasyon alt yapısı ve duyarlılığı olmadığından hatalar çok fazla. Ayrıca müteahhitlerin para kazanma hırsları ile iş bilmeyenlere ve en ucuz kötü işi yapanlara iş verilmesinin en büyük sorumlusu şantiye şefferi­dir. Ayrıca kontrol birimlerimiz sadece mimarlardan ve mühendislerden oluşmakta olup restoras-yon ve konser­vasyon alt yapıları kesinlikle yoktur. Yani şöyle ki, siz ameliyatta hasta kurtarıyor-sunuz ve bunu kontrol eden denetleyen hastaneyi yapan mimar ya da muhasebe birimi gibi düşünmek gerekir.
- Kazı çalışmalarında oluyorum, fakat kazıdan sonraki koruma ve onarım aşamalarını doğru bulmuyorum.
- Kesinlikle hayır.
- Kazılar üniversite denetiminde olduğu için her şey olması gerektiği şekilde yapılmaya çalışılıyor fakat şantiyeler özel sektörün elinde denetimsiz. Yapılan hatalar geri döndürülemez boyutlara ulaşıyor.

- Fazla bulmuyorum.
- Hayır. Şantiyeler müteahhitlerin ve genelde işini bilmeyen kurullar tarafından denetleniyor ve işi bilmeyen kalifiye elaman çalıştırılıyor.
- Hayır.
- Genellikle hayır.
- Bütün şantiyeler ve koruma önlemleri için değil fakat bazı şantiyelerin yetersiz kaldığını gözlemliyorum.
- Kararsızım.
- Ara ara, her zaman değil.
- Yapılan çalışmalar koruma ve onarım etiği bakımından yetersiz. Özellikle kendini restorasyon alanında geliştirmeye çalışan ya da yüksek lisans yaparak restoratör unvanı almaya çalışan arkeolog ve sanat tarihçilerde bu çabayı görmek mümkün ama yetersiz. Koruma ve onarım çalışmalarının en az lisans düzeyinde eğitimle yapılması taraftarıyım. Nasıl ki mimarlık alanında yüksek lisans yapan kişiler mimar olmuyorsa, koruma ve onarım alanında yüksek lisans yapan da restoratör olmuyor. Bu nedenle alanında yetişmiş personellerin şantiye ve arazide yönetimde olması tercihimdir.
- Onarım konusunda evet ama koruma konusunda hayır.
- İşg kurallarına riayet edildiği ve kalifiye uzman kişiler işlerini yaptığı sürece problem yaşanmaz.

• Hayır kesinlikle bu konuda duyarlı değiller. Duyarlı oldukları tek konu ; hangi uygulamayı yaparsam (esere zarar versin ya da vermesin) hakedişte daha çok para kazanabilirim düşüncesi. Bu yüzden de koruma ve onarımla uzaktan ya da yakından ilişkisi olmayan tam tersi eserin daha çok kısa ömürlü olmasına sebebiyet verecek uygulamalar yapılıyor.

• Hayır.

• Yöneticilerin idaresindeki çalışanların daha hassas olduklarını düşünüyorum. Yöneticiler politik ya da finansal kaygılardan çoğunlukla bağımsız hareket edemiyorlar.

• Kazı yönetimlerini gerek son dönemde dünyada gelişen koruma onarım anlayışından kaynaklı gerekse bakanlığın turizm politikalarının etkisi sonucu daha duyarlı olduğunu düşünüyorum. Kazı alanları ve ören yerlerinin gelir kapısı olarak gördüğünü ve bu sebeple desteklediğini ancak bu desteğin çok yetersiz olduğunu da biliyoruz. Kazı dışında bilimsel araştırma ve yayın konusunda yeterli ölçüde duyarlı olmadığını da gerek yapılan ar-ge sayısı gerekse yayınlardan takip edildiği kadarıyla yeterli olmadığını görmekteyiz. Şantiye yönetimleri konusunda ise yükleniciye problem olacak her şeyin en kısa zamanda çözülmesi aşamasında gereken her şeyin yapılması maksimum kâr elde edilecek çalışmalar programlanmaktadır. Konusunda uzman kişilerden çok ucuz iş gücü olarak değerlendirilebilecek deneyimsiz kişileri tercih etmektedirler. İşin niteliğinden çok projenin bitirilerek en kısa zamanda teslimi amaçlanmakta, bu şekilde çalışan üzerinde baskı kurulmaktadır. Akademik ve bilimsel danışmanlık söz konusu olsa da şantiyeler gerekli özeni göstermemektedir. Müteahhit kafası büyük ölçüde devam etmektedir.

• Çoğunlukla evet ama bir çok kazıda ya da arazi çalışmalarında yapılan işlerin ya da verilen kararların kültürel mirasın korunması etiğine sahip olduğunu düşünmüyorum.

• Hayır bulmuyorum. Bilim kuruluna rağmen sadece yapıyormuş gibi gösterme çabasını, müteahhitlik kurumuyla işbirliği içerisinde malzemeleri hakkıyla kullanılmıyor ama kullanıldığı süsü veriliyor, bu durum aldatacı ama iyi kamufle ediliyor. Üstelik süslü sunumlarla inandırılıyor.

• Hayır. En kolay yoldan, bir işlemi minimum sürede bitirme eğilimi var.

• Yöneticilerin bakış açısı genel kazıyı veya şantiyeyi temsil ettiği için herkesin katılımı olamıyor. Son karar yine onlara ait oluyor yanlış olsa bile. Hele hele sorumsuz bir arkeolog baştaysa berbat bir durum.

• Hayır, bulmuyorum.

• Bilemiyorum.

• Yöneticilerin bu meslek dalından gelip gelmediklerine bağlıdır. İşin ehli kişiler bu işlerde görevlendiriliyorsa duyarlılık maksimum olacaktır.

• Yetersiz. Mimarları, arkeologları, sanat tarihçileri ve mühendisleri şantiye ve kazılarda çalıştırıp bir de onlara amirlik gibi sıfatlar verildikçe sadece kendi bilgileri doğrultusunda hareket ederler. Yeni apartman inşaatına bakış açıları gibi vs.

• Çok net söyleyebilirim ki, hayır.

• Gördüğüm kadarıyla kazılar bitiş tarihine kadar bulunan arkeolojik eserlerin yetiştirilmesi kaygısında. Gerçi oniki olan kazılar için artık bu durum sakinleşmiş olmalıdır. Duyarlı olsalardı stajyerlere değil konservatörlere eser teslim ederlerdi. Şantiye şefleri restoratör adı altında işçi çalıştırıyor. Bu mu duyarlılık?

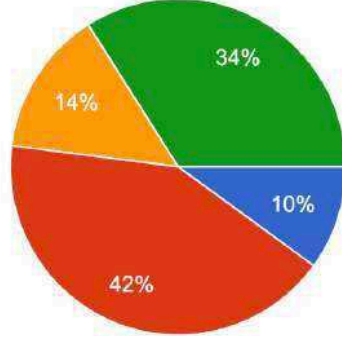
• Hayır.

4

Müze yönetimlerini koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

2012

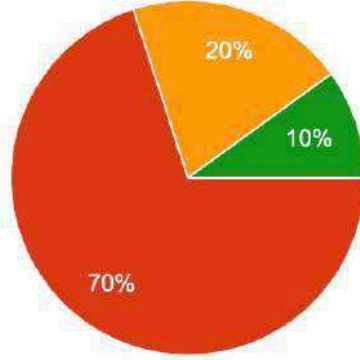
50 yanıt

Evet	05
Hayır	21
Bazen	07
Yorumsuz	17

- İstanbul ve Türkiye için önemli olan başlıca müzelerde bile doğru dürüst duyarlılık yok, bu duyarlılığı diğerlerinden beklemek biraz garip.
- Hayır. Çoğunlukla özensiz, umursamaz bir yaklaşımları olduğunu düşünüyorum.
- Evet.
- Müzeler eskiye nazaran iyi. Daha çok restoratör atanırsa daha iyi olabilir.
- Bulmuyorum. Devlet bünyesinde çalışmaya başladıklarında mesleklerini unutarak memuriyet kapsamında bürokrasi içerisinde kayboluyorlar. Bu durum gerek kişilerin mesleklerine bağlılıkları gerekse devletin bürokrasi yükünü azaltacağına arttırma girişimleri nedeniyle oluyor.
- Hayır bulmuyorum, genellikle koruma ve onarım uygulamaları yöneticilerin kişisel görüş ve eserden istifade etme amaçlarına göre şekillendiriliyor. Yapılan uygulamalar konunun uzmanları tarafından denetlenmiyor ve yanlış uygulamaların bir yaptırımı yok. Koruma ve onarım uzmanlarının yetkileri ve yaptırımlarının arttırılması, denetleyici birimler oluşturulması, uygulamalarda standartın sağlanması için yönetmelik ve genelgeler düzenlemesi bu sorunun çözümü olabilir (cevap 3 ile aynı).
- Kısmen. Çoğu müzenin depoları berbat durumda. Tabi bunların bir kısmı imkanların yetersizliğiden kaynaklanmakta.
- Hayır !! Yeterince görevlerini yapmıyorlar.
- Müzelerden gelen yetkili insanlar geliştirmekte olan restorasyon uygulamaları ve malzemelerini çok iyi takip etmiyorlar. Yabancı kazılardan öğrendiğimiz malzemeleri anlatmakta da zorluk çekiyoruz. İdarelerin kontrol beyinlerini sürekli aktif tutmaları gerekiyor.
- Özel müzelerde koruma ve onarım ileri düzeyde ama devlet müzelerinde aynısını görememekteyiz.
- Müze yönetimlerin son 1-2 senede ancak koruma konusunda kişileri istihdam etme konusunda çalışmaları var, bakalım neler olacak.
- Kısmen. İdareci olabilmek bambaşka bir şey. Etliye sütlüye karışmamak ülkede huy edinilmiş.
- Çoğu müzenin koruma ve onarıma yönelik çalışma ortamı yokken yöntemden bahsetmek biraz ütöpik olacaktır.
- Yeterince değil.
- Duyarlı bulmuyorum. Memurluğun getirdiği zorunlu bir birlikten öte değil ilişkileri. Çoğunluk için bu söylenebilir. Antikacıdan farksız olarak, güzellik ve estetik değerler daha ön planda.
- Hayır duyarlı olduklarını bulmuyorum. Müzelerde eserlere karşı yeterli önem ve özen gösterilmiyor.
- Hayır.

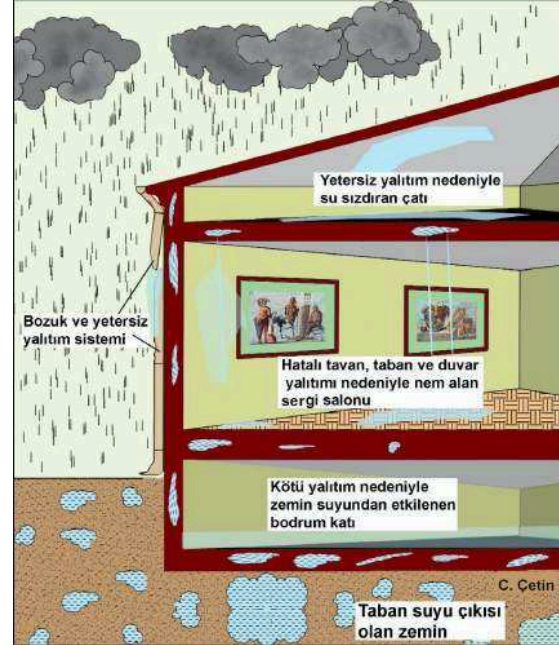
-
- Müzeciler duyarlı olsada, var olan imkanlar çerçevesinde bu çok da kolay olmuyor. Müzelerde çalışan uzmanlar bir çok işten sorumlulardır, örnek olarak eserlerin zimmetinden, depoların temizliğine, çay demlemekten, muhasip işlerine kadar vs. vs vs. Emin olun ülkemizdeki 3 ya da 5 müze haricinde diğer tüm müzelerde durum bu.
 - Müze ve müzecilik alanında yalnızca bir deneyimim olmasına karşın bulunduğum yerde oldukça duyarlı ve bilinçli olduklarını gördüm.
 - Hayır en müzelerde görevli müdürün bir kilimi temizlenmesini bilmeyip üstüne kahkaha atacak kadar duyarlılar.
 - Evet kesinlikle.
 - Müzelerde depo ve sergileme konusunda yeterli yer olmaması bahane ediliyor ancak var olan düzen içerisinde de uygun ortam şartları (pasif konservasyon) yeterince sağlanmıyor.
 - Az da olsa duyarlılar. Müze yönetimi başlarında denetleyici bir kurum olmadıkça işi yavaştan almaktalar. Bu da eser üzerindeki tahribatın koruma ve onarım ömrünü uzatıp gereksiz masraflara yol açabiliyor.
 - Sergilenen eserler evet iyi durumdadır ancak bir de depodakileri düşünseler..
 - Evet duyarlı buluyorum.
 - Yeterli bulmuyorum daha çok müze açılması ve ziyaretçi alması gerekli.
 - Müze yönetimi eserlerin korunma durumları konusunda kurullara bağlı olduğundan ve şimdiki kurulların durumu vahim olduğundan her iki kurumu da duyarlı bulmuyorum.
 - Tüm kazılarda olduğu gibi müzelerde de restoratör-konservatör kadrosunun temel ihtiyaç olduğu açıkken müzelerimizin büyük bir bölümünde bırakın restorasyon teknikerini, uzmanını gerekli laboratuvar altyapısı dahi bulunmamaktadır.
 - Evet bazıları çok istekli ama bürokrasiye takılıyor maalesef.
 - Her müzenin yeterince duyarlı olmadığını zaman zaman haberlerde duyuyoruz.
 - Bulmuyorum. Almanya'da 6000 üzeri müze vardır. Türkiye genelinde özel tüzel 300 çıkar belki. Bu sayıda müzesi olan ve aynı zamanda kültürel mirası ile durmadan övünen bir ülkenin durumu, attığın taş ürküttüğün kurbağaya değsin deyiimiyle açıklanabilir. Eserlerinin çoğunluğunu depoda tutup bir kısmını sergiye koyabilen ve ender bulunan bir müzecilik anlayışımız vardır! Topkapı Sarayı'nın 30.000 adet silah koleksiyonundan yeni açılan bölümde sadece 300 tanesi sergilenmektedir. Bir taşra müzesinde durum tamamen aynıdır, hatta bıraksanız hepsini depoya kaldırıp müzeyi kapatırlar. Bu kafa ile yürüyen müzecilerin, koruma onarımdaki duyarlılığı, restoratörlerin ve konservatörlerin musluk tamircisi veya kalaycı olduklarından ibarettir. Belirtmem gerekir ki bahsettiğim meslek gruplarını kesinlikle hor görmemekteyim, bu işleri yapanlar usta insanlardır ve tek bir müzeci onların yaptığını yapamaz. Yalnızca bir müzecinin restoratör veya konservatör için cehaletini izah etmek için kullanılmıştır.
 - Müze yönetimlerini koruma ve onarım konularında yeterli bulmuyorum, daha kat etmemiz gereken çok yol var. Müzeler eserlerin zimmet sahiplerini eserlerin tarihi ve yapısıyla ilgili kurum içi eğitime tabi tutmalıdırlar. Bunun için kurum içi eğitim sistemleri geliştirilmelidir. Ve eser sorumluları eğitime tabi tutulmalıdır.
 - Duyarlı olanların sayısı genele göre az kalmaktadır. Müzelerimizin envanterinde olan birçok eser çürümeye terk edilmiş ve daha kötüsü müze çalışanlarımızın bu iş için bir çabası bulunmamaktadır. Fakat bu sektörde çalışan insanları ekonomik olarak rahatlatmadan ve bilgilendirmeden onlara sadece zimmet verip veya koşulları sağlamadan şunu yap diyerek çalışan kişiye manevi bir çöküş yaşatarak onlardan duyarlı olmalarını beklemek riyakarlıktır.
-

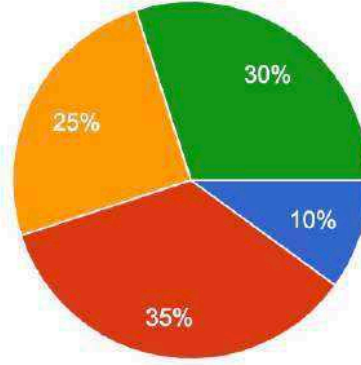

● Evet	00
● Hayır	07
● Bazen	02
● Yorumsuz	01

- Bu tamamen müze müdürüyle alakalı bir durum. Ama genel olarak ele alırsak Türkiye’de müzecilik bilimi bence yerlerde, neden diye sorucak olursanız gidin müzelerin depolarına bakın derim.
- Kesinlikle duyarlı bulmuyorum hatta müzenin, tarihi eserin ne olduğunun bize ne kadar ışık tutabileceklerinin bile idrakında olduklarını düşünmüyorum.
- Hayır. Özellikle müze yönetimlerinin bilinçsiz hareket ettiğini düşünüyorum. Kaş yaparken göz çıkarmak halindedir. Üzerlerine zimmetli olan eserleri korumaya çalışmaları, büyük ölçüde başlarına iş açmaması için, güvensizler. Ne kendilerine, ne konservatöre güvenemiyorlar. Prosedür, prosedür.. Maalesef prosedür de bazen işini düzgün yapamayan insanların saklanma yeridir bana göre.
- Hayır. Ama bu konuda bölge laboratuvarları yeni bir çözüm oluşturuyor.
- Kısmen duyarlı buluyorum. Geçmişte müzede arkeolog, sanat tarihçi, antropolog vb, alanlardan personel olurken artık restoratör ve konservatörler yavaş yavaş görev alıp çalışmaktalar. Sayı ve güncel eğitimin yeterli olmadığını düşündüğüm için müzeleri koruma ve onarım konusunda kısmen duyarlı buluyorum.

- Sorumluluk almamak için topu restorasyon laboratuvarlarına atmış durumdalar.
- Bulmuyorum. Eğer duyarlı olsalardı kadrolarında restoratör-konservatör bulundururlardı.
- Müdürüne göre değişmekte, bazen de hassasiyet gösteren müzecisine göre.
- Hayır duyarlı bulmuyorum, nitelik önemsenmiyor.

Evet	04
Hayır	14
Bazen	10
Yorumsuz	12

- Kısmen.
- Evet müzelerde restorasyon bölümleri başarılı fakat depolama alanlarında problemler var.
- Müze yönetimleri konusunda tam olarak bir bilgim yok.
- Kısmen.
- Kültür bakanlığına bağlı olan müzelerde meslektaşlarımda üzerindeki yönetici sınıfının bilimsel konulardaki bilgisizliklerinin ortaya çıkmaması ve fazla maliyet oluşmasını diye meslektaşlarımda önü keşilmektedir.
- Müzenin sergileme uygulamasını doğru buluyor olabilirim ama depolama uygulamalarını asla ve asla beğenmiyorum.
- Duyarlılar fakat koruma ve onarım sürekli kendini yenileyebilen bir olgu olduğu için gelişmeleri yeterince takip edip uygulamaları da yenilenen bilgilere göre yaptıklarını düşünmüyorum. Sürekli aynı bilgilerle aynı uygulamalar yapılıyor, gelişmeler takip edilmiyor.
- Yeterli değil. Daha çok imkan ve ödenek sağlanmalı.
- Fazla bulmuyorum.
- Nispeten evet ama yönetimlerde de sıkıntılar mevcut işi, bilmeyen yöneticiler her yerde ve yetkili merci onlar.
- Kısmen.
- En büyük sorunu onlar çıkarıyor.
- Son yıllarda daha duyarlı olduklarını, dahada iyisinin olabileceğini düşünüyorum.
- Kısmen evet. Koruma ve onarım çalışmalarının öncelikli olduğu müzelerin belki çoğunda konservatör/restoratör istihdamı yetersiz. Depolama ve teşhirde halen sanat tarihçi ve arkeolog unvanlı personelin görev yapması depoda muhafaza edilmeye çalışılan eserlerin korunmasını faydasız kılmaktadır. Yeterince duyarlı olduğu zannetmiyorum.
- Yetersiz bilgi sahibi elemanlar torpille müze yöneticileri olmuşlar.
- Genel olarak hayır. Çünkü yöneticinin şahsi düşüncelerine göre değişiklik göstermektedir.
- Lokal bir alanda oldukları için problem yaşamamaları gerek..
- Örnek birkaç müze dışında bir takım yönetimler yeni yeni bu konuda duyarlılık göstermeye başlamaktadır. Ancak her şeyde olduğu gibi müzelerde de eğreti durmakta bu durum. Sadece yönetimler değil personel de kendi zimmeti dışındaki eserlerin korunması ile ilgili olarak yeterli duyarlılığa ya sahip değil ya da önemsemiyor. Depolarda bulunan binlerce eser kaderine terk edilmiş durumda. Bozulan ve zarar gören eserin zimmetten düşmesi kanıksanmış bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Eğitim şart!!!
- Evet buluyorum.

- Müze yöneticilerinin koruma konusunda bilgi ve eğitimlerini güncellemeleri gerektiğini düşünüyorum.
 - Yeterli bulmuyorum. Halen kendi açılarından yaklaşıyorlar her şeye hassasiyet vs. eğitilmeleri şart!
 - Bir kaç müzede deneyimledim hepsi için mi bilemem ama en büyük kurumlardı. Deneyimli personellere sahip olsa bile kurum bürokrasiyi aşip esere ulaşamıyor. Kimse doğru bildiğini söyleyemiyor veya tartışmıyor. Bu da esere zarar veriyor. Özgün kayıplar yaşanıyor.
 - Hiç duyarlı ve sorumlu değiller. Müze çalışanlarının tümüne eserlere nasıl davranılacağı, hangi önlemleri alması gerektiği öğretilmediği sürece bu durum düzelmez.
 - Evet, son zaman müzeleri için.
 - Yöneticileri bu meslek alanında çalışıp liyakat ile atandılar ise mutlaka duyarlıdır.
- Evet.
 - Hayır, bulmuyorum. Bazı müzelerde konservatör ve restoratör sayısı çok az ve bazı müzelerde böyle bir kadro bulunmamaktadır. Müzelerde eser incelemesi (analiz, belgeleme işlemleri) temizliği, bakımının yapılması için laboratuvara ihtiyaç vardır. Hatta eser temizliği ve onarımı yapılan laboratuvarların ve depoların organik ve inorganik ad altında ayrılması gerekmektedir.
 - Müze yönetimleri bildiğim kadarıyla tüm konservasyon ve restorasyon ihtiyaçlarında bağlı olduğu (ya da ona bağlı olan hiyerarşiyi bilemiyorum) bölge laboratuvarları ile çalışmaktadır. Bu bakımdan duyarlı bulacakken her müzenin bahçesinde seramik küplerin kara, yağmura ve güneşin yakıcılığına bırakıldıklarını gözümün önüne getirerek duyarsız buluyorum. Hatta küplerin içleri felaket durumda.

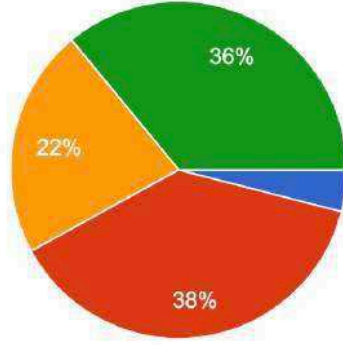

5

Yerel yönetimleri koruma ve onarım konusunda duyarlı buluyor musunuz? Lütfen Açıklayınız.

50 yanıt

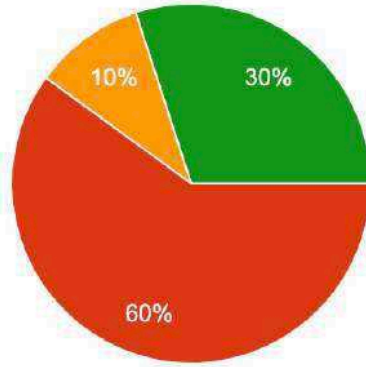
2012

Yanıt	Oran (%)
Evet	2
Hayır	19
Bazen	11
Yorumuz	18

- Göstermelik bir koruma onarımının yapıldığını düşünüyorum. Biz bunu onarıp koruyoruz demek için. Gerçekten düzenli ve doğru ilerleyen az proje var, çoğu yanlışlarla dolu. Ama doğru projelerin artması tek isteğim.
- Evet.
- Genelleme yapmak istemem ama bazı yerel yönetimler iyi, bazıları çok sorumsuz belkide verilen imkanlar dahilinde olan şeylerdir. Biraz daha bilinçlendirmek gerekiyor insanları.
- Bazı yerel yönetimler duyarlı ve samimi davranabiliyorlar. Çoğunluk koruma onarım çalışmalarının 'rant'ına kapılıp sadece parasal duyarlılık gösterebiliyorlar. Ticari düşünceler bu konuda samimiyetten uzak bir duyarlılık durumu doğuruyor.
- Hayır bulmuyorum, genellikle koruma ve onarım uygulamaları yöneticilerin kişisel görüş ve eserden istifade etme amaçlarına göre şekillendiriliyor. Yapılan uygulamalar konunun uzmanları tarafından denetlenmiyor ve yanlış uygulamaların bir yaptırımı yok. Koruma ve onarım uzmanlarının yetkileri ve yaptırımlarının mutlaka artırılması, denetleyici birimler oluşturulması, uygulamalarda standartın sağlanması için yönetmelik ve genelgeler düzenlenmesi bu sorunun çözümü olabilir.
- Hayır hiç duyarlı bulmuyorum. Alliano antik kentini bile bile betonlar içine gömen, Yenikapı kazısında çanak çömlekler yüzünden işimizi yapamıyoruz diyen, Sultanahmet'te yerine hotel yapılması için Bizans saray kalıntıları yıkılırken dur demeyen yöneticilere sahibiz.
- Hayır.
- Yarı duyarlı yarı duyarsız. Görünüşte duyarlı görünmeye çalışıyor ama iş yapmaya gelince bunu nasıl yapmaları gerektiğini bilmiyorlar.
- Bu yönetimde görev alan kişilerin donanımı ile alakalı. Herkes restorasyon yapmaya çok meraklı ve istekli fakat herkes bilir kişi...
- Hayır.
- Hayır, sadece temiz gıcır ve ne kadar çok iş yapabiliriz, kime nasıl rant elde ettiririz onun derdindeler.
- Yerel yönetimlerin koruma ve onarım çalışmasına karşı duyarlılığın en etkin olduğu kent Denizli olsa gerek. Genel olarak yerel yönetim örnekleri pek yaygın olmasa da, bilinçlenmenin başladığı da gözden kaçmamaktadır.
- Eğer korunacak kültür varlığının turistik bir değeri bulunmuyorsa kesinlikle duyarlı olduklarını düşünüyorum.
- Kesinlikle hayır.

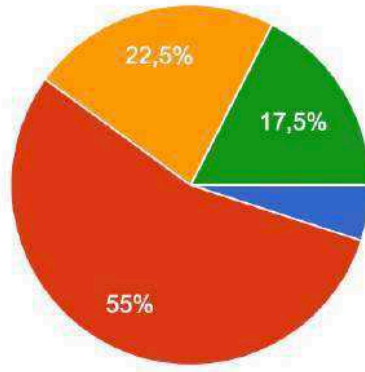
-
- Maddi getirileri olmasa yerel yönetimlerin koruma onarım konusunda duyarlı bir tutumu olmayacaktır. Eşe dosta peşkeş çekilecek eski eser var ise duyarlılık vardır bu zihniyete göre.
 - Hayır. Yerel yönetimler bu işlerden nasıl nemalanabilirim onun derdindeler.
 - Hayır.
 - Hayır. Çoğu iş göstermelik.
 - Yerel yönetimler seçmenin nasıl gözünü boyarım, projeden kendime ve yandaş şirkete nasıl rant sağlarım derdimde.
 - Bulduğum Amasya ilinin Merzifon ilçesinde yerel yönetimler koruma ve onarım konusunda mevcut uzman kişiler yerine İstanbul menşeli firmalarla işlerini yürütmekteler. Pek de duyarlı sayılmazlar.
 - Son zamanlarda İstanbul'un Avrupa kültür başkenti olması dolayısıyla daha duyarlı davrandıkları kesin, ya da duyarlı davranmaya çalıştıkları.. Ancak kesinlikle yeterli değil, hala koruma anlayışı bizde oturmuş değil. Daha yiyeceğimiz ve yedireceğimiz çok fırın ekmek var..
 - Yeterli bulmuyorum yerel yönetim çok fazla pasif.
 - Bu camiada iş verenler ve yönetimdekilerden duyarlılık beklemek ahmaklık olur. Herkes cebe incek paranın peşinde, aldığı ihalenin bi an önce bitirilmesi peşinde..
 - Daha fazla bilinçlenilmesi gerektiğini düşünüyorum.
 - Kesinlikle yerel yönetimler bu konuya çok duyarsız, ilgilenen sadece üniversiteler ve kültür müdürlükleri.
 - Bazı belediyeler dışında genelleme yapacak olursak duyarlı bulmuyorum.
 - Hayır. Gelir varsa evet yapıyorlar.
 - Git gide daha duyarlı olunmaya başladığını düşünüyorum.
 - Yerel yönetimlerin samimi bir koruma anlayışıyla değil; çoğunlukla rant duyarlı genellikle salt turizmi canlandırma ve başarılarının(!) çığırkanlığını yapmak çabasında olduklarını özellikle billboardlara bakarak dahi anlayabiliyoruz. Bu billboardlarda, tanıtım dergilerinde ışıl ışıl gördüğümüz bir Roma havuzu mesire alanı çöplüğü gibi, bir Selçuklu Devri Türbesi etrafına göstermelik yapılan parkın zeminden kot aşağıda yağmur suları içinde karşılayabiliyor bizleri.
 - Maalesef hayır. Özellikle yerel yönetimler taşınmaz kültür varlıklarını sadece bir gelir kapısı olarak görüp umarsızca ve genellikle etik değerlere aykırı olarak yapıları restore(!) ettirerek çeşitli işletmelere kiraya vererek eserlerin doğal yaşlanma sürecinden daha hızlı bir şekilde yıpranmasına, yok olmasına sebep olmaktadır. Yeniden işlevlendirmek elbette güzel bir yaklaşım, ancak ne amaçla yeniden şekillendirileceği yapıların kaderini belirlemektedir. Örneğin bir müze, konferans salonu veya işletme olacaksa bile el sanatları ile ilgili bir işletmeye dönüştürülmesi daha isabetli olacaktır kanaatindeyim.
 - Kısmen. Belediyeler içerisinde gelişen Kudeb başlıklı kurumlar doğru hizmetler verebilir düşüncesindeyim. Çalışanlarının doğru seçilmesi önemli, lokal bir alanda çalıştıkları için kontrollü olabilme potansiyelleri vardır.
 - Bazıları dışında duyarlı bulduğum pek söylenemez. Çünkü yerel yönetimler genelde işi ucuza mal etme çabası içerisinde ya da işi gereksiz veya lüks görüp yardımcı konumda olmaktan uzaktadırlar. Algılamaları gereken şey işin ne kadara mal olduğu değil ne denli bilimsel olduğu olmalıdır.
-

- Hayır.
- Maalesef bulmuyorum ki tarih ve din turizminin en yüksek olabileceği bir şehirde yaşadığım halde siyasi ve politik olarak yaklaşıldığı kanısındayım.
- Bazen evet. Öneriye daha açık olabiliyorlar. Dinliyorlar, tecrübenize saygı duyuyorlar. Ancak bir noktaya kadar.
- Kesinlikle hayır. Yeni yeni başlayan bir uyanış var..
- Hayır. Restoratör ya da konservatör kadrosu olmamasından bunu söyleyebilirim.

- Hayır denebilir. Toplumu koruma konusunda bilgilendirici faaliyetler yapabilirler.
- Maalesef bulmuyorum. Ülke olarak yapılan işin doğruluğu ve kalitesinden çok reklam kısmıyla ilgilendiğimiz için "yaptım oldu" anlayışıyla çalışıyoruz. Belediyelerde, koruma kurullarında yeterli ve eğitilmiş restoratör ve konservatör bulunmuyor. Bilirkişi yahut geçici personel ya da ihale usulü yapılan işlerle pek de duyarlı olmadığını düşünüyorum.

Evet	02
Hayır	22
Bazen	09
Yorumsuz	07

- Kısmen.
- Hayır.
- Her esere aynı özen gösterilmediğini düşünüyorum.
- Kısmen.
- Kesinlikle bulmuyorum. Bazı yönetimler davet usulü ya da bazı ihaleleri bazı firmalara özellikle verdikleri bilinmektedir. Yerel yönetimler de sadece konuya ucuz koruma en iyi koruma olarak bakmaktadır. Vakıfların ise durumu aynı. Sizden sonraki müteahhitlerde ekmek yesin mantığı bir ihanettir.
- Kısmen.
- Hayır.
- İmkanların kısıtlı olduğunu düşünüyorum.
- Hayır, fazla bulmuyorum.
- Hayır bulmuyorum. Konusunda uzman insanlar çok az. Uzmanların da etik konusunda dayanakları kısıtlı.
- Hayır.
- Bazılarını.
- Evet.
- Çok fazla değil.
- Yeterli bulmuyorum, özellikle mimari restorasyon alanında koruma etiğine pek uyulmadığı, yenileme mantığı ile ilerlendiği ve reklama yönelik çalışmalar yapıldığı fikrindeyim.
- Bazen, ama yetersiz.
- Evet.
- Hayır, kötü restorasyonlardan anlaşılıyor.
- Duyarlı olanlar, olmaya çalışanlar, duyarlıymış gibi yapanlar vb. olmak üzere bürokrasiye göre değişmektedir.
- Hayır. Kontrollük mekanizmasında standart yok.
- Çoğunlukla finansal ve politik kaygıların yerel yönetimleri epeyce yönlendirdiğini düşünüyorum.
- Yerel yönetimlerde oluşturulan koruma kurulları her ne kadar iyi niyetli olarak korumaya yönelik amaçları olsa da liyakat konusu her alanda kendini hissettirmektedir. Bunun dışında yerel yönetimlerin bütçesi ve imkanları çerçevesinde bu işleri yapmaya kalksa da gerçekten kötü işler ortaya çıkmaktadır. Burada özellikle mimari uygulamalarda işlerin kontrolü ve koruma kurullarının önemine vurgu yapmak zorundayız. Liyakat ve eğitim çok önemli.
- Hayır pek değil, herkes işin şovunda henüz bilgiler ve tecrübeler oturmamış, nasıl yaklaşacağımız konusunda da deneyimsiz, en kötüsü doğru kişilerle yürünmüyor.
- İyi niyetli ve akıllı yönetici olursa sıkıntı olmuyor.
- Gayretler var.
- Hayır.
- Yetersiz. Halen şöyle telefonlar geliyorsa; "hallediverirsiniz şu işi", sıkıntı demektir.
- Hayır, duyarlı değiller.
- Hayır, göstermelik.

- Yerel yönetimlerde duyarlılık konusu değişiklik gösterir. Yine diğer sorulara verdiğim cevapla aynı yorum yapacağım yöneticilerin eğitim öğretim becerileriyle ve en önemlisi sosyal alanda kendilerini yetiştirmeleriyle alakalıdır.
- Hayır.
- Hayır bulmuyorum. Kudeb kurumunda genellikle sanat tarihçi, arkeolog bulunmakta, konservatör bulunmamaktadır.
- Hayır, çünkü gördüğüm kadarıyla tedbir alınmıyor. Yapılarımız yok oluyor.

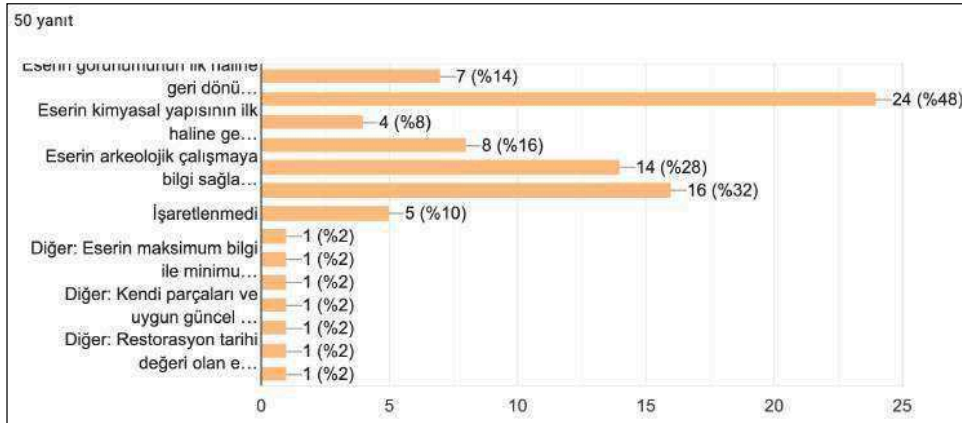
- Yerel yönetimlerdeki kişilerin konu hakkında eğitimleri olmadığı gibi, çoğunun duyarsız olduğunu görüyorum. Yerel yönetimlerde de karar verecek kadroda Arkeolog, Sanat Tarihçi, Restoratör ve Mimar gibi eğitimlilerden oluşması gerektiğini düşünüyorum. Bir belediye başkanı veya kaymakamın bu eğitimlerden birinden geçmiş olması sadece o bölge için bir şans olur. En azından karar noktasında kültür mirası eğitimi almış olan kadro ile hareket edebilirler.

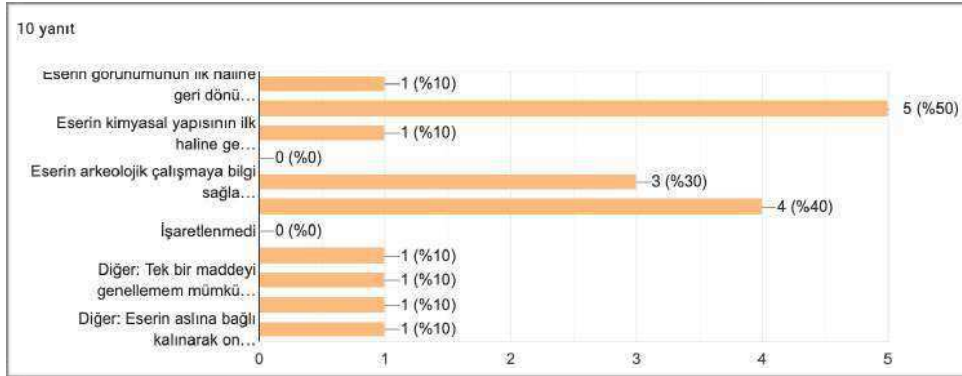
6

Restorasyon sizin için ne ifade ediyor? Lütfen açıklayınız.

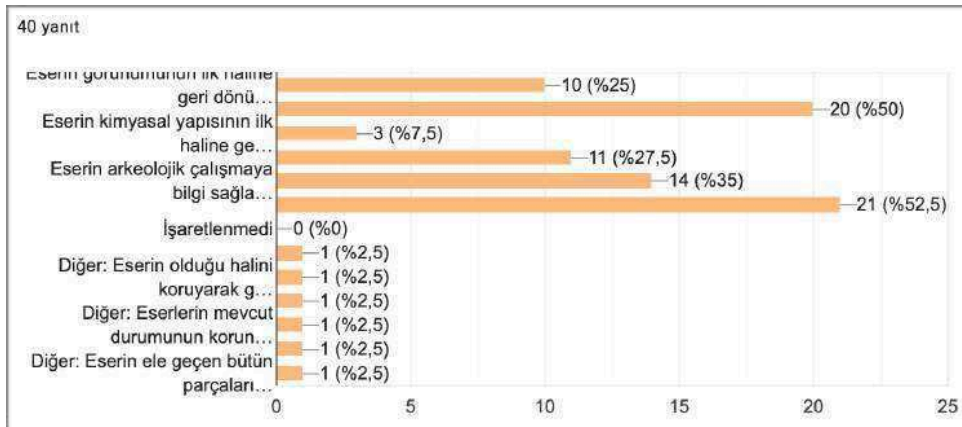
	2012	2016	2020
*Eserin görünümünün ilk haline geri dönüştürülmesi.	%14 (07)	%10 (01)	%25 (10)
*Eserin mevcut parçaları ile ilk haline geri dönüştürülmesi.	%48 (24)	%50 (05)	%50 (20)
*Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi.	%08 (04)	%10 (01)	%7,5 (03)
*Eserin yeniden işlevlendirmeye uygun hale getirilmesi.	%16 (08)	%00 (00)	%27,5 (11)
*Eserin arkeolojik çalışmaya bilgi sağlaması.	%28 (14)	%30 (03)	%35 (14)
*Eserin bakıldığı zaman kendisini anlatabilmesi.	%32 (16)	%40 (04)	%52,5 (21)
Diğer (ek görüş):	%14 (07)	%40 (04)	%15 (06)
İşaretlenmedi.	%10 (05)	%00 (00)	%00 (00)

2012

2016

2020

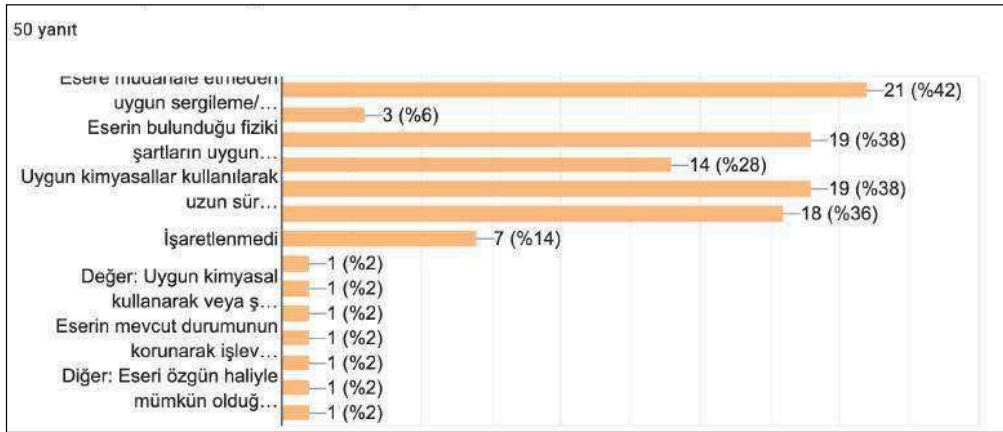
Ek Görüşler

- Gelecek nesillere aktarılabilmesi.
- Kendi parçaları ve uygun güncel malzeme kullanımı ile eserlerin yaşamasını sağlamak üzere uygun işlev verilerek onarılması.
- Restorasyon tarihi değeri olan eseri ilk haline getirmek demek değildir. esere zarar vermeden uygun yöntemlerle ve daha uzun omurlu olacağını göze alarak yapılan en az uygulamadır.
- Eserin mevcut durumunun korunması, özgünlüğünü kaybetmemesi ve yeniden işlevlendirilerek yok olma sürecinin yavaşlatılması hatta imkanı varsa bu sürecin durdurulması.
- Eserin bozulmasına neden olan etkenlerin ortadan kaldırılıp mevcut durumunun korunması.
- Eseri mevcut halinden daha zayıf hale getirebilecek kir/hastalık vbnin uzaklaştırılması ardından fiziksel/kimyasal bozulmaları onarılmış, gerekirse stabilize edilmiş; gerekiyorsa konsolide edilmiş eserin, bu haliyle korunabilir duruma getirilmesi.
- Eserin maksimum bilgi ile minimum müdahale edilmesi.
- Eserin aslına uygun bir şekilde özgün yapısını bozmadan onarılması.
- Tek bir maddeyi genellemem mümkün değil. Eserin malzemesi, ait olduğu dönem, işlevine göre restorasyon tanımım ve müdahalem değişkenlik gösterir.
- Eserin mevcut parçalarıyla ilk haline dönüştürülmesi ve mevcut korunma durumunu iyileştirecek müdahaleler.
- Eserin aslına bağlı kalınarak onarılıp hayatının sürdürülmesinin sağlanmasıdır.
- Eserin özgünlüğünü kaybetmemesi en önemli unsurdur.
- Eserin olduğu halini koruyarak gelecek nesillere aktarılması.
- Eserin ele geçen bütün parçalarıyla birlikte bir bütün oluşturması, fiziksel ve kimyasal açıdan değişime uğramadan mümkün olan en az müdahale ile özgün görünümüne döndürülmesi.
- Eserlerin mevcut durumunun korunup gelecek nesillere güvenle aktarılması için ulusal ve uluslararası koruma ilkelerine uygun olarak yapılan ve eserlere doğrudan müdahaleleri kapsayan çalışmalardır.
- Eserin korunması mevcut halini göstermesiyle bu bilgiler ışığında geleceğe ve geçmişe ışık tutmasıdır.
- Konunun etik olarak değerlendirilmesi sonucu ortaya bahsi geçen birçok maddenin imkan dahilinde bir arada olduğu bir ekol olarak tarif edilebilir. bu durumda eserin durumu, işlevi, önemi, eser sahibinin vermek istediği gibi konulara göre ortaya nesnel ya da öznel bir durum çıkabilir. Bu sebeple yukarıda sayılan maddelerin her biri ayrı ayrı değerlendirilerek interdisipliner bir bakış açısıyla yaklaşarak çözüm odaklı olmak gerekliliği ifade etmek isterim. Benim olmanın dışında bizim olmalı!!!

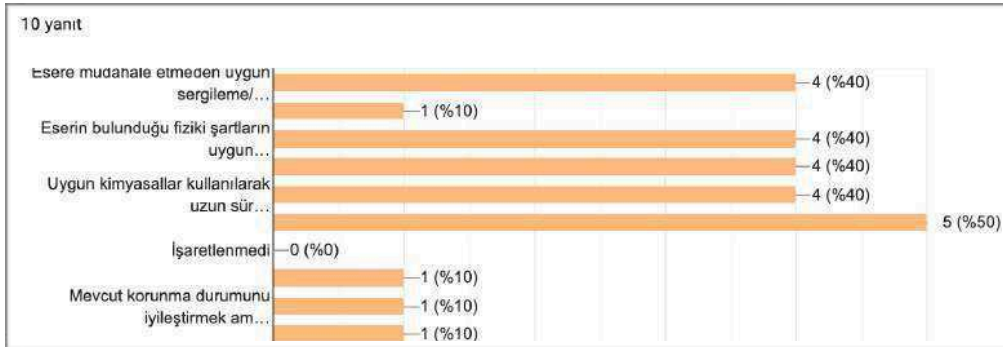
7

Konservasyon sizin için ne ifade ediyor? Lütfen açıklayınız.

	2012	2016	2020
*Esere müdahale etmeden uygun sergileme/saklama koşullarının hazırlanması.	%42 (21)	%40 (04)	%65 (26)
*Eserin kimyasal yapısının ilk haline geri dönüştürülmesi.	%06 (03)	%10 (01)	%12,5 (05)
*Eserin bulunduğu fiziki şartların uygunluğunu sağlamak.	%38 (19)	%40 (04)	%62,5 (25)
*Uygun kimyasallar kullanılarak bozulmanın önüne geçmek.	%28 (14)	%40 (04)	%42,5 (17)
*Uygun kimyasallar kullanılarak uzun süreli korumanın yapılması.	%38 (19)	%40 (04)	%45 (18)
*Periyodik bakım yapmak.	%36 (18)	%50 (05)	%57,5 (23)
Diğer (ek görüş):	%14 (07)	%30 (03)	%12,5 (05)
İşaretlenmedi.	%14 (07)	%00 (00)	%00 (00)

2012

2016

2020

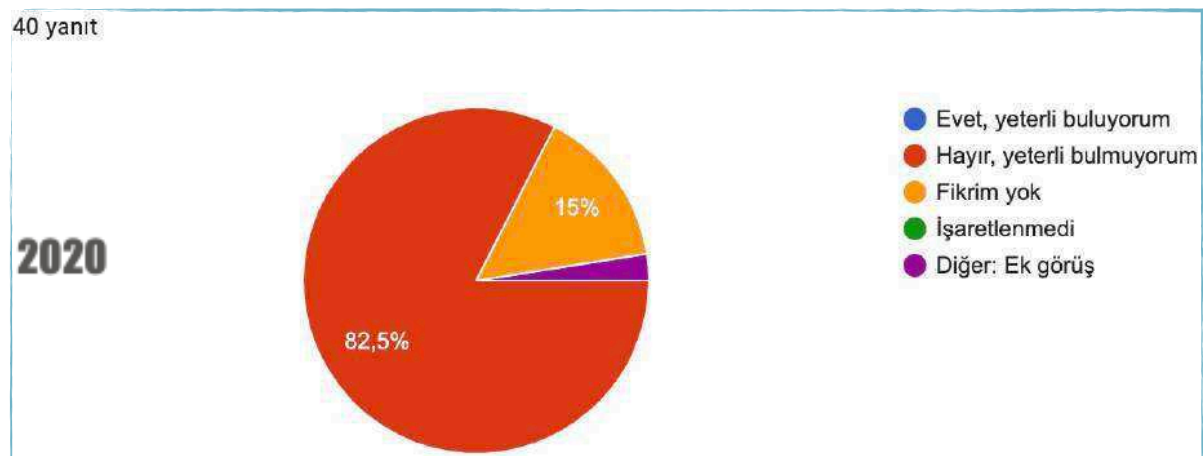
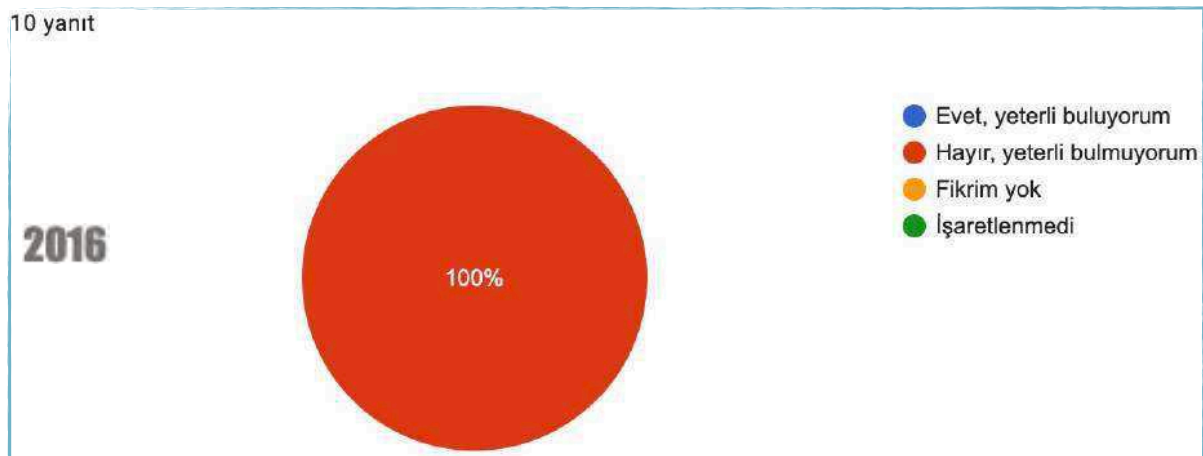
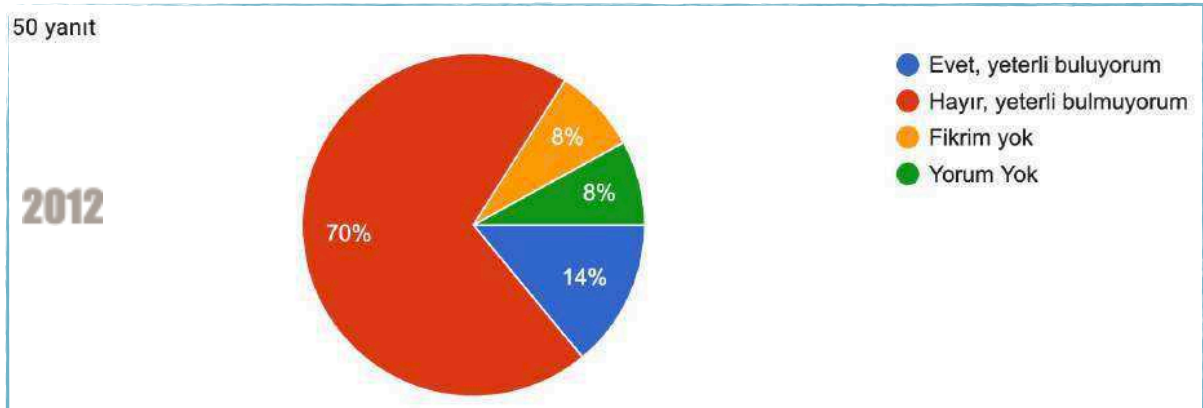
Ek Görüşler

- Gelecek nesillere aktarılabilmesi.
- Yapı ya da eser üzerindeki zararlı katmanların gerekli ve zararsız yöntemler kullanılarak uzaklaştırılması, bozulmanın dondurulması ve eserin varlığını sürdürmesi için yapılacak müdahalelerin tümü.
- Eserin bulunduğu ortamın eser için uygun hale getirilmesi; eserde oluşabilecek bozulmaların önlenmesi ile; periyodik bakım yapılması.
- Gelecek nesillere aktarılabilmesi.
- Eseri özgün haliyle mümkün olduğunca kimyasal madde kullanmadan üzerinde taşıdığı tarihi dokuya zarar vermeden onarmak ve korumak.
- Uygun kimyasal kullanarak veya şartlar oluşturarak eseri uzun süreli koruma sağlanması.
- Eserin mevcut durumunun korunarak işlevine dönmese bile yine de ayakta durabilecek hale getirip, uygun sergilenme/saklanma koşullarının hazırlanıp, periyodik olarak bakım yapıp özgün halinin korunması.
- Mevcut korunma durumunu iyileştirmek amacıyla aktif ve önleyici müdahalelerde bulunmak.
- Eserin bozulmasının durdurularak uygun şartlarda hayatının sürdürülmesinin sağlanması.
- Eserin olduğu şekliyle korunması farklı materyaller kullanmadan sağlamlaştırılması.
- Esere müdahale etmeden koruma altına almak ya da koruma altındaki eserlerin depolarda ya da sergileme alanlarında periyodik olarak bakımını yapmak.
- Bozulmayı durdurmak daha uzun yaşamasını sağlamak ve uygun koşullarda korumak.
- Her koşulu değerlendirerek uygun yöntemler belirlenmesi ve ileriye dönük olarak muhafaza şartlarının sağlanması.
- Eserlerin mevcut durumunun korunması ve gelecek nesillere güvenle aktarılabilmesi için ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda yapılan ve dolaylı tüm yöntemleri kapsayan çalışmalardır.
- Bir önceki soruda verdiğim cevaplar konservasyon açısından bakıldığında aynı şeyleri ifade etmektedir. Konservasyon için elbette bir tanım yapılabilmektedir ancak bahsi geçen maddelerin en az müdahale çerçevesinde yapılacak uygulamaların fiziksel, kimyasal müdahalelerin yanı sıra pasif konservasyonu saklama koşulları ve periyodik bakımının ne derecede yapılacağı, özellikler aktif konservasyonun (fiziksel ya da kimyasal) boyutu ve gerekliliği konusunda bilgi ve becerinin önemini ifade etmekte fayda görmekteyim. Konservasyon bahsi geçen maddelerin bir eserin ve çevre koşullarının durumuna göre konservatör tarafından değerlendirilmesi ve gerekenin yapılmasını ifade eder.

8

Türkiye'de 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyor musunuz?

	2012	2016	2020
*Evet, yeterli buluyorum.	%14 (07)	%00 (00)	%00 (00)
*Hayır, yeterli bulmuyorum.	%70 (35)	%100 (10)	%82,5 (33)
*Fikrim yok.	%08 (04)	%00 (00)	%15 (06)
Yorum yok/İşaretlenmedi:	%08 (04)	%00 (00)	%00 (00)
Diğer (ek görüş):	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)

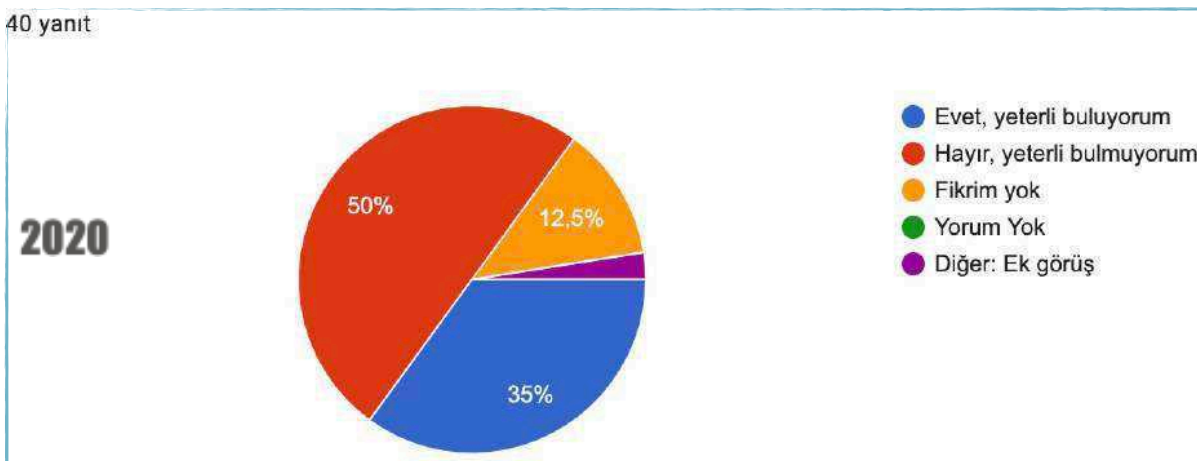
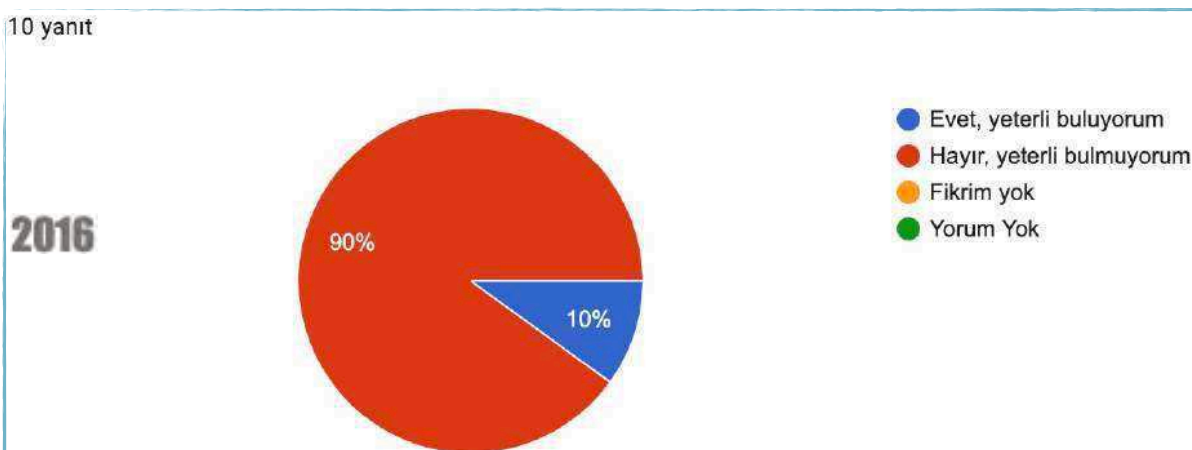
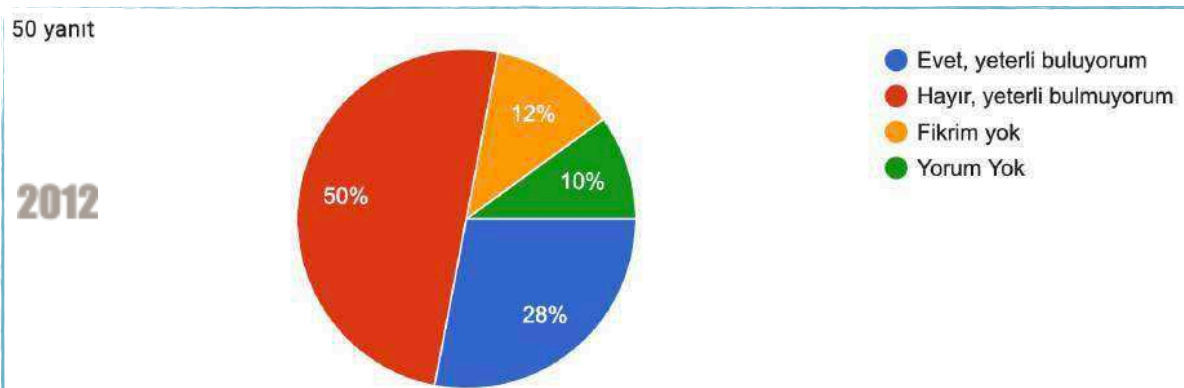
Ek Görüşler

- Hatta sakıncalı buluyorum. Gerekli eğitimi alamadan sahalarda profesyonellerin yerine çalıştırılarak esere zarar veren sadece aracıya para kazandıran durumundalar. Yetenek sınavına tabii tutulmadıklarından el becerileri de olmayan iyi eğitilemeyen veya eğitilmesi uzun zaman alacakken çok erken sahada olmaları doğru değil.
- Konunun 2 ya da 4 yıllık eğitimle alakası olduğunu düşünmüyorum açıkçası! Bilimsel yöntemlerin kullanıldığı, interdisipliner çalışmaların yürütüldüğü bir alanda restorasyon ve konservasyon eğitimi almış teknik bir personelin işin gerekliliğini yapabileceği kanısındayım. Burada önem teşkil eden durum bu iş için gereken mesleki ahlaka sahip olmak ve gelişmeleri takip etmek olmalıdır. Üniversiteler temel eğitimleri maalesef modern (şanslı olanlar etütlük) malzemeler üzerinde ve teorik olarak gerçekleştirmektedirler. Bu sebeple 2 ya da 4 yıllık eğitimi almak dışında bu işin prensipleri ve etik sorunlarının tartışıldığı yerler olması açısından bakılmalı. Eğitim (ister kurumsal ister kişisel eğitim) hayat boyu sürer, öğrenmek de öyle! Hala kendimi eğitip birilerinden bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum ve herkese tavsiye ediyorum.
- Hiç yoktan iyidir demekle yetiniyoruz şu anda, açık hava müzesi gibi kıymetli olan vatanımızda daha yeni yeni kültür mirası tanımına eğitimine yer veriliyor maalesef. Hiç yoktan iyidir.
- Hayır. Çünkü tarihimi yaşayabilmemiz için elimizde somut olarak kalan iki şey var. Kitaplar ve tarihi yapılarımız. Bunları korumak ve uygun yöntemleri gerektiği derecede iyi öğrenebilmek için 2 yıl kesinlikle çok az bir süre.
- Eğitimin hangi amaçla verildiği ve bu eğitimi alan kişilerin yeterliliği hangi konumda istihdam edileceklerine göre değişkenlik gösteriyor.
- Çok farklı. Belli bir standartı olmadığını düşünüyorum.
- Üniversitesine göre değişiyor, özelerde bomboş restoratörler piyasaya sürülüyor.
- Uzmanlık ve teknikerlik gibi iki ayrı kategoriyi görebilmek gerekir. Ancak bir taraftan lisans programından mezun olduğu halde temel sorumluluklarını yerine getiremeyen, önlisans programından mezun olan özellikle uygulamada ve hatta teorik olarak çok etkin olabilen okullar ve mezunları var.
- Yetkin hocaların önderliğinde, belli alanlarda yeterli olduğunu düşünüyorum. En net örneğini ise Aksaray Müzesi'nde görebilirsiniz. Ankara Üniversitesi'nde 2 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimi almış restorasyon teknikerinin elinden çıkmış eserlerin sergilendiği Acemhöyük kazısı Seksiyonu ve İstanbul Üniversitesi'nde 4 dört yıllık eğitim almış hatta doktora yapan restoratörlerin elinden çıkmış eserlerin sergilendiği Güvercinkaya Kazıları Seksiyonu karşılaştırıldığında bu sorunun cevabını net bir şekilde göreceksiniz. Şüphesiz 4 yıllık eğitim süresi olması daha iyi olacaktır, ancak süreden daha önemlisi yetkin, deneyimli akademisyen eksikliğidir. Öncelikle bu sorun ele alınmalı, eğitim temeli restorasyona dayanan yetkin akademisyenler üniversitelerde görevlendirilmelidir. Son yıllarda ülkemizde restorasyon-konservasyon bölümlerinin çoğaldığını görmek ne kadar mutluluk vericiyse de, bu bölümlerde görevlendirilen akademisyenlerin birçoğunun hiç restorasyon eğitimi almamış olması kaygı vericidir. Restorasyon eğitimi almış olanlar ise genellikle; sanat tarihi veya arkeoloji lisans mezunu olduktan sonra herhangi bir ülkede kısa süreler restorasyon kursuna katılarak bu eğitimi almışlardır. 2 yıllık eğitimin bile kısa olduğu tartışılan şu ortamda sadece birkaç aylık kursla restorasyon öğreticisi sıfatını alabiliyor olmak da ayrıca kaygı vericidir.
- Hatta dört yıllık sistem olarak da yetersiz.
- Mimarlığa geçiş için basamak bölümlerdir. Pek çok özel üniversite her yıl açmaktadır. Hocaları mimarlık kökenlidir.

9

Türkiye'de 4 yıllık restorasyon ve konservasyon eğitimini yeterli buluyor musunuz?

	2012	2016	2020
*Evet, yeterli buluyorum.	%28 (14)	%10 (01)	%35 (14)
*Hayır, yeterli bulmuyorum.	%50 (25)	%90 (09)	%50 (20)
*Fikrim yok.	%12 (06)	%00 (00)	%12,5 (05)
Yorum yok.	%10 (05)	%00 (00)	%00 (00)
Diğer (ek görüş):	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)

Ek Görüşler

- Tek konuda uzmanlaşma olmadığı sürece yeterli olduğu söylenemez !
- Eğitim süresinden çok aslında yetkin akademisyen ihtiyacı karşılanmalı, eğitim temeli restorasyon olan deneyimli akademisyenler eğitici kadrolarda görevlendirilmelidir.
- Öğrencilere uygulama aşamasında daha çok haklar tanınmalı, müzelere ören yerlerine araştırma yapmaları sağlanmalı, sanat tarihi ve arkeoloji dersleri eklenmeli.
- Okulun sağladığı eğitime bağlı.
- Verilen eğitim ile ya da farklı üniversitelerde hazırlanan farklı eğitim programları ile en iyisini yapmak amaçlanmış olsa dahi, laboratuvar koşulları, öğretim elemanının eksikliği, alanında uzman kişilerin eğitimi olmaması dolayısıyla sadece arkeolog veya sanat tarihçi gibi meslek elemanlarının eğitimi olmasının yetersiz olduğunu düşünüyorum.
- Öğrencilerin akademik mimari, resim, heykeltıraşlık gibi sanatsal kabiliyetleri olacak şekilde eğitilmeliler veyahut bu kurumların devamı olabilir.

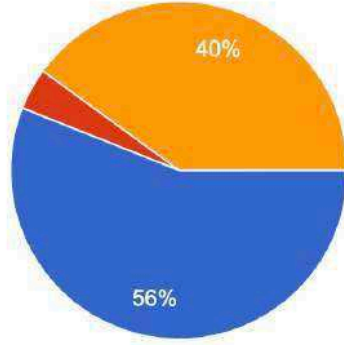

10

Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

50 yanıt

2012

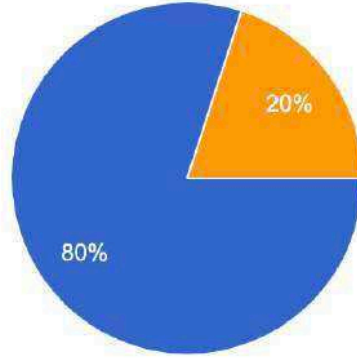

Evet	28
Hayır	02
Yorum Yok	20

- Evet var. Ezbere bilgiler çok fazla. Malzeme kimyası bilinmeden çok işler yapılıyor ve bu yöntemleri öğreten kurumlar var. Aktiflik yok. Bu işin yapılırken ne kadar ciddi yapılması gerektiği kavratılmamış.
- Uygulama anlamında yetersiz kaldığını düşünüyorum. Zorunlu staj faaliyetlerinin, uzman ekiplere ve restorasyon-konservasyonun farklı alanlarına eşit sayıda insan dağılacak şekilde yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Eksiklikler var, eğitimin uygulama ağırlıklı olması lazım ve en az 4 yıl eğitim verilmeli.
- Evet !!! tam eğitim verilmiyor...
- Tabii ki de var. Restorasyon ve konservasyon okulda sıralarda öğrenilmez. Teorinin yanında çoğunlukla deney gözlem ve tecrübeyle doğru şekilde öğrenilir. Bir kişi 4 sene üniversite okusa bile aldığı teoriyle restorasyon ve konservasyonun sadece %15-25'lik kısmını öğrenebilir.
- Kısmen denebilir. Özellikle mimari yapılar üzerinde.
- Eksik olan zaman. Daha geniş bir zamanda daha kapsamlı bir eğitim bu işe gönül verenler için çok daha iyi olacaktır.
- Çok fazla, eğitimi verecek uzman sınırlı.
- Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitimi, mevcut koruma anlayışının samimiyetine bağlı olarak sakat bir anlayışla verilmektedir. Eğitim kurumları bu konuda ticaretin içerisine karışmış eğitimciler ticari hesaplar yürüterek programlarını belirlemektedir. Bu durum gerek iki yıllık gerek dört yıllık eğitim veren kurumların tümünde hakimdir. İki yıllık bölümlerin tekniker yetiştirmekten ziyade mimarlık bölümü hazırlık aşaması haline gelmesi, gerekli kadroları olmayan okulların buna rağmen restorasyon bölümleri açması, mevcut dört yıllık bölümlerin nedense öğretim elemanı yetiştirememesi, vs. tüm bunlar biraz meslek içerisinde bulunan samimi her meslektaşın görebileceği şeyler.
- Kesinlikle var. Verilen eğitimin ne olduğu doğru tanımlanmıyor ve eğitim veren kurumların ders programlarında ve hatta program adlarında belli bir standart yok. Bu nedenle farklı alan ve konularda eğitim almış kimseler aynı ünvanı alarak aynı kadrolarda istihdam ediliyor.
- Eğitimde eksiklikler bence sunulan imkanlardan kaynaklanıyor, imkanlar genişletilirse eğitimde kaliteli olabilir.

-
- Restorasyon ve konservasyon kavramları çok geniş bir alana sahip. Ayrıca ülkemizde eğitim bakımından da çok karışık bir durumda. Bir de her üniversitenin farklı bir eğitim sistemi var. Aynı bölüm mezunu iki farklı üniversitenin öğrencilerinden biri yalnızca çizim yapabiliyorken, öbürü yalnızca seramik restorasyonu yapabiliyor.
 - Öncelikler yetişmiş uzman ve öğretim elemanı yok. Ayrıca restorasyon ve konservasyonu bölümlere ayırmak gerekir. arkeoloji, sualtı, mimari vb.
 - Lisans ya da önlisans.. Birinde çizim ağırlıklı eğitime odaklanılmışken, öğrenciler tarihi esere sadece staj döneminde dokunabiliyorken, diğerinde tarihi objelerle bol uygulamalı dersler, okul yaşamı boyunca malzemeyi iyi tanıma fırsatı var.. Ama bunlar varken örneğin verilen çizim derslerini yetersiz buluyorum.
 - Fazla olduğunu düşünüyorum. 4 yıl bu çalışma alanı için oldukça uzun bir süre.
 - Evet kesinlikle eksiklikler var. Ülkemizdeki eğitimde tüm konularda fikri olan konservatörler yetiştiriliyor, ancak temel amaç tek bir konuda yetkin konservatörlerin yetiştirilmesi olmalı.
 - Türkiye'de restorasyon ve konservasyon eğitiminin henüz oturmadığını düşünüyorum. Bu konuda ilk 4 yıl eğitim veren İst. Üniv. dahi eksiktir. Sınav sisteminden eğitim sistemine hatalar barındırmaktadır. Alanında uzman kadrolar yerine az çok fikir sahibi kişilerin eğitim verdiği bir okuldan öte değildir. Restorasyon temeli olan ve sonrasında 4 yıl eğitim alanların dahi büyük bir kısmı halen uzamanlaşmamış kulaktan dolma çalışmalar yürütmeye çalışmaktadırlar. Yeni açılan diğer okullar ise içler acısıdır. Batman Üniv. kalabalık sınıflarda uygulama adına hiç bir şey sunmadan verdiği eğitimle gelecek yıl yaklaşık 40 Konservatör sürecektir piyasaya ya da devlet kadrolarına.
 - Koruma bilinci ve kent algısı zayıflığından kaynaklanan sorunlar mevcut.
 - Kesinlikle! Yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle, ülkemiz birçok güzel esere sahipken verilen eğitimin ancak 2 veya 4 yıllık olması son derece yetersizdir. Restorasyon eğitimi ilkokuldan itibaren verilmeli ve herkese restorasyon bilinci aşılanmalıdır. Kaliteli elemanlar yetiştirilmeli, işler sırf imza yetkisine sahip olduğu için bilinçsiz mimarlara bırakılmamalıdır. 4 yıllık birçok üniversite açılmalıdır. Yalnızca İstanbul Üniversitesi bu konuda asla ve asla yeterli değildir. Biz mezunlar mağdur olmaktadır. Bu işi çok iyi yapabilecek insanlara ihtiyaç duyan Türkiye; binlerce tarihi ve kültürel mirasının doktorunu beklemektedir.
 - Kesinlikle, bu konuda uzmanlar çok az sayıda ve işin başında başka daldan kişilerin olması. Bir prof. mimar kırmızı taşı yapıya sarı taş kullanabilecek kadar bilgisiz.
 - Evet kesinlikle düşünüyorum. Restorasyon ve Konservasyon eğitimi belli bir öğrenim süresinden sonra kesinlikle branşlara ayrılıp daha yoğun bir eğitim verilip uzmanlaşılmalıdır.
 - Okul laboratuvarları ve malzemeler yeterli değil, uygulamalar yeteri kadar bilimsel temele oturtulamıyor. Deneysel çalışmalar yapılmıyor. Yeniliklerden haberdar olabileceğimiz yerli kaynak yok, yabancılardan da haberimiz yok.
 - Bir takım eksiklikler var. Yalnız akademik yönden yeterli olduğunu ve bu eksikliklerin giderilebileceğine inanıyorum.
 - Kesinlikle eksiklikler olduğunu düşünüyorum.. Kökünde yönetim bu konuda yetersiz.. Sonrasında hocalar yetersiz olmasa bile bunları öğrencilere anlatmada yetersiz.. Öğrenci sanat tarihi konusunda koruma konusunda yetersiz ve kültürel varlıklarımız da bunların sonucu olarak üzgün durumda!
 - Ankara Üniversitesi'nin restorasyon ve konservasyon dalında verdiği eğitim oldukça yeterli.
-

-
- Tabi ki de eksiklikler var ama bu eksiklikler bizim gibi öğrencilerin iş hayatına katılmasıyla güçlenebilir.
 - Evet. Öne çıkan bir kaç üniversitede az sayıda akademisyen dışında okullarda bu eğitimi vermeye çalışan arkeolog, sanat tarihçi ve mimarlar yetersiz kalıyorlar. Gerçek anlamda koruma-onarım üzerinde uzmanlığını kanıtlamış akademisyenlere ihtiyaç var. Mimari restorasyon bölümlerinde arkeolojik konservasyon ve restorasyon eğitimi kimi zaman deneme yanılma yöntemiyle acemice öğretiliyor. Öğrencilerin eserler üzerinde uygulamaları da faciaya dönüşüyor. Bu bakımdan ilgili alanların sınırlarını iyi çizmek gerekebilir.
 - Daha önce de bahsettiğim gibi; ülkemizde son yıllarda birçok restorasyon-konservasyon bölümü açılmıştır, ilk bakışta gelişme kaydedildiğine işaret gibi görünen bu durum biraz irdelendiğinde aslında kaygı vericidir. Çünkü kurulan bölümlerde görevlendirilen akademisyenlerin küçük bir kısmı herhangi bir ülkede birkaç ay restorasyon kursuna giderek restorasyon eğitimi almıştır. 2 yıllık - 4 yıllık eğitim sürelerinin bile yeterliliğinin tartışıldığı günümüzde, yabancı dilde alınmış sadece birkaç aylık restorasyon eğitimi ile restorasyon eğitici olmak korkutucudur. Asıl vahim olan ise; kurulan bölümlerde görevlendirilen akademisyenlerin çok büyük bir kısmının hiçbir restorasyon eğitimi almadan restorasyon öğreticisi(!) sıfatına erişebilmeleridir. Öğretici konumdaki akademisyenin hiçbir fikri olmadığı restorasyon konusunda öğrencilerine verebilecekleri de ortadadır. Bu koşullar devam ederken eğitim süresinin kaç yıl olması gerektiğinin de hiçbir önemi kalmamaktadır. Öncelikle öğretici konumdaki akademisyenleri kaç yıl restorasyon eğitimi aldığı, restorasyon konusunda ne kadar deneyimli olduğu konusu ele alınmalıdır. Hata yapıldığında geriye dönüşünün imkansız olduğu restorasyon konusunda ciddi adımlar atılması gerekmektedir.
 - Eksiklikler var. Türkiye'de restorasyon ve konservasyon tarihi yoktur. Tamirat ve kulbuna uydurulup bir şekilde onarılan eserler tarihi vardır. Hem mimarlık alanında hem de arkeolojik eser alanında durum bundan ibarettir. Alaylı yetişmiş ustalar, haklı olarak sadece kısıtlı bilgi donanımları ve ustalıkları ile işler yapmışlardır ve suçlu değildir. Açılmış olan okullar sayı olarak zaten yetersizdir ancak yetişmiş eleman asıl sorundur. Çoğunlukla ölü doğmuş bölümler kurulmuş, sonradan canlandırılmaya çalışılmaktadır, tabi ki iyi niyetli oldukları şüphesiz ama yetersiz. Kalite kısa mesafelerle de olsa artmaktadır. Kanada'da bir üniversite 21 yıl boyunca öğretim elemanı yetiştirmiş ve bu süre içerisinde öğrenci almamıştır, kapısına da bunu gururla yazmıştır. Türkiye'de restorasyon bölümleri lisansını yeni bitirmiş öğrenci-öğretmen durumundaki insanların katkısı? ile açılmıştır, ama bu durum da onların kabahati değildir.
 - Evet düşünüyorum. Öncelikle bu işin ne kadar bilimsel ve önemli olduğunu kullanılan malzemeler ve çalışma ortamıyla eğitim alan kişilere hissettirilmelidir. Sürekli olarak teknolojiye, disiplinler arası çalışmaya, yeni yöntemler ve gelişmeye açık olunmalıdır. Belli başlı kalıplara takılarak tek düze ilerlenmemelidir. Her daim gerekli denemeler ve testler yapılarak gelişmeye, öğrenmeye ve paylaşmaya açık olunmalıdır. Ayrıca sadece restorasyon ve konservasyon yönünden değil, arkeoloji ve sanat tarihi gibi disiplinlerden de genel anlamda eğitim vermeli, bu sayede restorasyon-konservasyon yapacak olan kişinin bakış açısını genişletmemiz gerekmektedir. Türkiye'de ilk önce insanlara restorasyon ve konservasyonun ne olduğunu, önemini anlatmalıyız önceliğimiz müze çalışanları olmalı ve yerel yönetimlerle birlikte sıradan bireylere inilmeli.
-

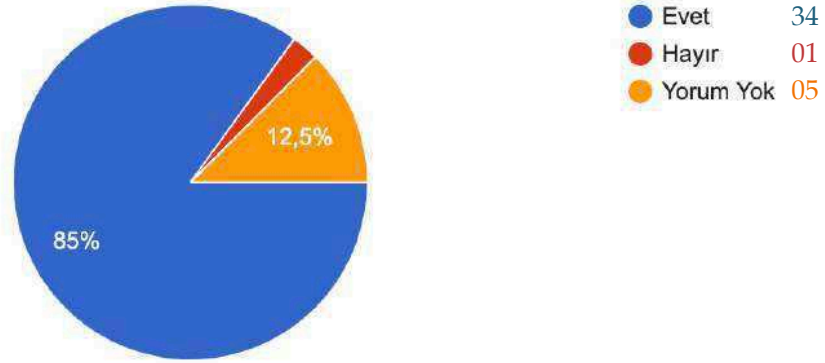

● Evet	08
● Hayır	00
● Yorum Yok	02

- Evet düşünüyorum, eksiklik bu alanda gerçek uzman bilim insanlarının olmaması.
- Bazı üniversitelerde bu iş layıkıyla öğretilirken çoğu yerde sadece mezun etme kaygısı var. Dolayısıyla yetersiz olduğunu söyleyebiliriz.
- Restorasyon ve konservasyon eğitimi ve uygulamalarında emeklemeden henüz yürümeye geçmiş durumdayız. Restorasyon ve konservasyon alanı dinamik bir alan. Ülkemizdeki pek çok okul bunu geleneksel yöntemlerden henüz kurtaramadı. Ancak açılan laboratuvarlar, yetişen akademisyenler, koruma bilinci ve bu alanın artık bilim olarak kabul görmesiyle birlikte daha iyi olacaktır. Biraz daha sürece ihtiyacımız var. Ama şimdilik maalesef yetersiz.
- Evet. Uzman eğitimci eksikliği. Eğitim mekanlarının eksikliği. Pratik uygulamalar için eser eksikliği.
- Evet ülkemizde restorasyon ve konservasyon eğitiminde eksiklikler buluyorum. Bence eğitimde yazıyı kullanmak %20, görsel kullanmak %70, uygulama yaptırmak ise %100 başarı sağlar. Maalesef eğitim sistemimiz boş kadroları doldurmak, uygulamalı eğitimden çok teorik eğitimin olması ve yeterli donanımda öğretim elemanının olmayışı gibi sorunlarla boğuşuyor. 2 ve 4 yıllık önlisans ve lisans bölümlerinde sorun sanırım hemen hemen

aynı. Öğrencilerin uygulama alanı bulamayı, gerçek eserlerle çalışamaması, restorasyon ve konservasyon işlerinin restoratör ve konservatörlerden başka birçok meslek gruplarının yapması, yasal zemin eksiklikleri vb. sorunlardan dolayı eğitimde eksiklikler görülmekte.

- Eğitimci profiline kaynaklı eksikliklerin olduğu düşünüyorum. Daha kendisi konservatör ruhunda değilken halk eğitim merkezinin biçki nakış kursu gibi öğrencileri karşısına alıp iki gösterip sonra not vereceği zaman uygulamanın başına geçen kişiler eğitimin kalitesini düşürüyor. Yaşayarak öğrendik. Hayır bir de sorsanız duayen Türkiye'de tek vs. Seni bölümün dışında kim tanıyor, kim çağırıp fikrini alıyor, ne ürettin ne yayınladın, yok. Neyse genelleme de yapmayarak kısaca eksik eğitimden kaynaklı olarak eksik.
- Şöyle eksiklik görüyorum. Her konuyu yüzeysel görmektense bir grup konuyu derinlemesine bilerek mezun olmayı tercih ederim. Yoksa “ne iş olsa yaparım abi” moduna giriyor insanlar ve bu yaklaşım en büyük zararı veriyor.
- Düşünüyorum. Güncel yayınlar ve uygulamalar aktarılsa başarılı olunacaktır sanırım. Halen 2000’li yılların ders notları önümüzde. Bir de kendini çok önemli gören bilgi paylaşma gayreti içinde olmadığını düşündüğüm hocaları.

- Restoratör alımlarının artması ve her yıl restoratör arkadaşların restorasyon üzerine eğitim verilmesi gerekir.
- Evet, kesinlikle eksiklikler var. Restorasyon bir şehrin tarihini yansıtırken, ülkemizde bu bölüme karşı işsiz kalırsınız, siz şimdi ne iş yapıyorsunuz, gibi bilinçsiz olduğumuzu gösteren sorularla karşılaşılıyor. Eğitimin eksikliğinden önce milletimizi bu konuda bilinçlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum.
- Daha çok uygulamalı ders olmalı.
- Kesinlikle eksik. Sadece kitap okuyarak, makale ve bilimsel yayınlar yaparak pasif koruma yapmak her zaman koruma değildir. Malzeme kimyası cinsi ve uygulama yöntemlerini yayınlardan öğrenen hocalarımızın büyük çoğunluğu aktif onarım da bulunmamış ya da onarımların nasıl yapıldığını veri olarak alıp incelemek ve buradan eğitim vermek çok sakıncalı ve hatalıdır. Restorasyon ve konservasyon yapan gerçek uygulamacılar maalesef ülkemizde bir avuç insandan fazlası değildir (hocalarımızda bunlara dahil). Ameliyata girmemiş bir doktor, doktor sayılmaz. Sadece muayene etmek doktorluk değildir.
- Teorik eğitimden ziyade uygulamalı eğitimler ile öğrenciler yetiştirilebilir, zira sahada doğru yapılacak işler çok kritiktir.
- Evet eksiklikler var. Çünkü nitelikli eleman sıkıntısı olduğu için haliyle eğitimler de yeterli olmuyor.
- Staj çalışma alanları, standart değil. Kimi kesim staj yeri olarak kazı bulurken, tecrübe bakımından 5-0 önde başlarken kimi öğrenciler stajda yer dahi bulamıyor. Gelelim eğitime, eğitim kaynakları İngilizce ve bu da öğrenciye pranga oluyor lakin alımlarda, İngilizcede en az B1 seviye istenmeli, tabii ki bununla bitmiyor. Bu sanat ve bilimin birleşerek kozmo yapıdaki bölüme gelen öğrenciler için yetenek sınavı yapılmalı. Bazen gelen öğrenci çok yetenekli olmasada içindeki cevheri bölümüne girdiğinde açabiliyor. En önemlisi de, eğitimin uygulama ağırlıklı olması işi zorlaştırıyor. Uygulama dersleri sadece ders süresi zamanında kısıtlı olması öğrencinin yeterli el becerisini kazanmasına olanak sunmuyor. Restorasyon ve konservasyon öğrencisi olan bendeniz, bu şekilde size merakımı anlattım. Bu işin yapılabilmesi için gerek el becerisi olan ve gerekse kaynak taramasını bilen kişilere ihtiyacı vardır.
- Evet ülkemizde bu konuda uzman insanların azlığı ve yetkin insanların bu kurumlarda yer alamaması, öğrencilerin gerekli yetenekler ve donanıma sahip olamadan bu bölümde yer almaları ve mesleğe karşı ilgisizlik.

-
- Bu bölümün çok az üniversitede bulunduğunu ve yeterli sayıda öğrenci yetiştirilemediğini düşünüyorum. Yetiştirilen öğrencilerin de maalesef bir kısmı gerçekten bilinçli olabiliyor.
 - 2 yıllık MYO eğitiminin yeterli olmadığını düşünüyorum.
 - Evet buluyorum.
 - Evet.
 - Kesinlikle.
 - Araştırma ve geliştirme konularında daha çok olanak tanınmalı. Malzeme tedarigi konusunda mutlaka ödenekler ayrılmalıdır okul laboratuvarlarına.
 - Evet, mesela organik eserler hakkında çok eksiklikler olduğunu düşünüyorum.
 - Eksiklikler çok. Özellikle taşınabilir eserlerin ve mimari eserlerin korunmasına yönelik eğitimin dengesiz olduğunu düşünüyorum. Bazı okullarda mimari eğitim verilirken bazılarında taşınabilir eserlerin korunmasına yönelik eğitim daha ağır basmakta. Özellikle yüksek okullarda verilen mimari restorasyon eğitiminde küçük eserlere yönelik eğitim de veriliyor. Eğitimde kararsızlık olarak görüyor ve yetersiz buluyorum.
 - Evet, eğitim yeterli değil.
 - Evet. Çok az sayıda üniversitede verilen bir eğitim olmasına rağmen üniversiteler arasında eğitim müfredatı ve ders çeşitliliği farklılık göstermekte ve birkaç üniversitede verilen derslerin alanında pratik olarak mesleki tecrübeler ile donatılmış uzman bir akademisyen tarafından değil sadece ünvan almış akademisyenler tarafından verilmesi eğitimin kağıt üstünde kalmasına, pratikte yetersiz öğrencilerin mezun olmasına sebep olmaktadır.
 - Evet. Çünkü donanım ve akademisyen eksikliği sebebiyle çok başındayız. Öğrencileri de doğru seçemiyoruz.
 - Bakınız, Batman Üniversitesinin 4 yıllık bölümü, eğitim kadrosu?
 - Şantiyelerde binlerce stajyer yetiştirip iş öğretmiş ve asla kimseden bilgisini saklamayan biri olarak diyeceğim şudur ki.. Eğitim veren hocalarımız pratik ve uygulama teknikleri de öğretmelilerdir. Bisturi, spatula, endodontik eks. vb.. el aleti ilk defa stajda değil okulda görmeli çocuklar.
 - Müfredatta bir bütünlük olmalı öncelikle, her bölüm kendi kafasına göre eğitim verememeli.
 - Burada saymakla bitmez! En önemlisi biz burada dünyanın en önemli işini yapmıyoruz! Lütfen kimse kendini bu kadar önemsemesin!!!! sadece kültürel mirasımıza sahip çıkmaya ve bilime katkıda bulunmaya, bunları gelecek kuşaklara aktarmaya bir nebze elimizden geleni yapıyoruz. Üniversitelerde bazı hocalarımız tarafından kurulan en iyi okul en iyi öğrenci olduğumuz konusundaki cümlelerin sonuçlarının oldukça kötü olduğu kanısında olmak dışında uzun bir meslek hayatım süresince her daim şahit oldum. Eğitim konusundaki eksiklikler her türlü giderilebilir ancak insanların karakterindeki eksiklikler giderilmedikçe bu işin sonu yok!!!! Toplumsal olarak evrimimizi tamamlamış değiliz. Tamam her daim evrilmekteyiz ancak çağımızı bile yakalamaktan o denli uzaktayız ki eminim bu anketin ortaya çıkma sebebi de bu eksikliklerin farklılığındandır.
 - Öyle olmasaydı yurt dışından bu işi yapan insanlarla çalışılmazdı? Emin değilim. Çünkü yakinen takip ettiğim uzman kişilerde var, onlara haksızlık etmek istemem.
 - Restorasyon ve konservasyon bölümü okumadım lâkin gözlemlediğim bir durumu paylaşmak isterim. Üniversitelerin bir çok bölümünde de yaşanan pratik konusunda eksiklikler olduğunu düşünüyorum. Teoride evet yeterli, pratikte eksik.
 - Hepsinden biraz olunca hiçbirinden tam anlamıyla donanımlı olunmuyor.
-

- Kesinlikle. Laboratuvar koşullarının yetersizliği, yetenek sınavı ile alım yapılmıyor olması, giriş puanlarının düşük olması ve bazı ön koşulların konulmamış olması, öğrenci kalitesini düşürmektedir. Eğitimcilerin ise bu alanda yetişmemiş ve çoğunluğu sonradan eğitilmiş kişilerden oluşuyor olması, özellikle bazı malzeme türleri ile ilgili çok az sayıda ya da hiç Türkçe yayın yapılmıyor olması, çoğu zaman bilginin saklanması ya da paylaşılmamasından kaynaklı akademik personel kaprisleri ne yazık ki ülkede bu bilimin gerçekten bilim olarak yapılmasının önüne geçmektedir diye düşünüyorum.
- Öğrenciler yeterli ve kaliteli eğitim ile buluşamıyor. Gerek öğretim elemanlarının yetersizliği gerekse maddi yetersizlikler öğrencilerin doğru eğitimi almasının önüne geçiyor. Sırf boşluk doldurmak adına konuyla alakası olmayan insanların derslere sokulması daha da acı bir tablo.
- Evet. Özellikle kağıt/belge/el yazması/cilt konularında netleştirilmiş standartların olmaması, bu konuda basılı kaynak azlığı, yetişmiş insan azlığı ve eğitim, seminer yetersizliği..
- Hayır.
- Özellikle kamularda usta-çırak olayı var. Bu kişiler akademik olarak desteklenmeli mümkünse üniversitelerle protokol imzalanıp yüksek lisans kolaylaştırılmalı.
- Evet, düşünüyorum. Dört yıllık eğitimlerde öğrenciye her malzeme konusunda teknik ve uygulama eğitimi verilmesi yerine hangi konuda uygulama ve teknik bilgi öğrenmek istiyorsa onu detaylı bir şekilde öğrenmesi ve sonrasında o konu üzerine uzmanlaşması gerekmektedir. Öğrencilerin seçtiği alanda örn: organik ya da inorganik, üzerinde seçilen konuda arkeoloji, sanat tarihi, malzeme bilgisi ve analiz yöntemleri, konservasyon ve restorasyon teknikleri ve uygulamalarını öğrenmelidir. Bu temel eğitimler lisanstan sonra kadroya atanan veya çeşitli kurumlarda bulunan kişilerin uzman olduğu alana göre çalışmasını sağlayacaktır. Konservatör ve restoratör her malzemenin bakımını ve onarımını yapmak veya bilmek zorunda değil. Metal çalışan bir kişinin kağıt malzeme restorasyonu beklenemez. Müzelerin de ihtiyaç duyduğu alanlarda kadroya alınacak kişilerdeki beklentilerini dile getirmesi gerekir. Eğer bu şekilde olmazsa eserleri korumak yerine onlara zarar vermiş oluruz.
- Seminerler ile bilgimiz arttırılabilir.
- Olmaz mı? Daha restoratör kimdir, kimlerle nasıl çalışır gibi bilgiler eksik veriliyor. Önleyici koruma eğitimi verilmemesinden anlaşılıyor kırılın yapıştıralım, yırtılın tamamlayalım anlayışı bulunduğu.
- Evet, ve bunu gören yok. Eğitim eksik ama ego tavan.

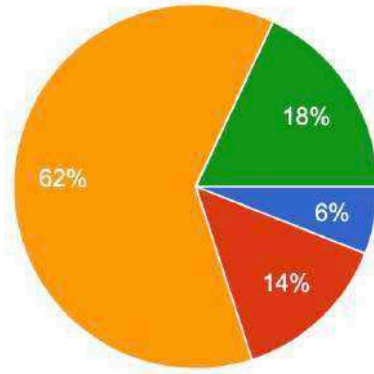
11

Türkiye'de restorasyon ve konservasyon çalışmalarınız için uygun malzemeyi laboratuvarınıza aldirabiliyor musunuz?

	2012	2016	2020
*Evet,	%06 (03)	%10 (01)	%12,5 (05)
*Hayır.	%14 (07)	%30 (03)	%10 (04)
*Kısmen	%62 (31)	%60 (06)	%50 (20)
Yorum Yok.	%18 (09)	%00 (00)	%25 (10)
Diğer (ek görüş):	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)

50 yanıt

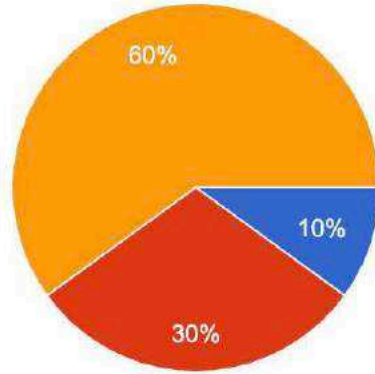
2012

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Yorum Yok

10 yanıt

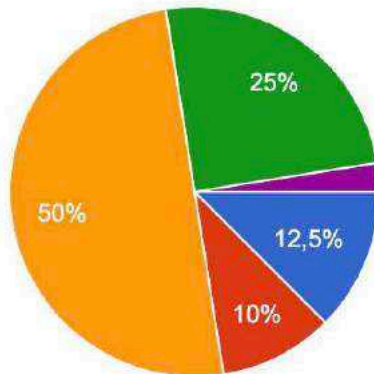
2016

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Yorum Yok

40 yanıt

2020

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Yorum Yok
- Diğer

Ek Görüşler

- Ekonomik güç devletlerin ve kurumlarının iş ve işleyişiyle doğrudan bağlantılıdır diye düşünmekteyim. Bu sebepten ötürü Bakanlığımıza ve doğal olarak bağlı kurumlarına yeterli bütçe sağlanamamaktadır. Bu da uygulamada kullanılacak malzemelerin uygun olmasından çok ekonomik olması tercihinin kullanılmasına yol açmaktadır. İşlerin kalitesi de doğal olarak seçilen malzemenin kalitesi ölçüsünde gerçekleştirilmektedir. Genelde muadil malzemeler tercih edilmektedir.
- Bir çok malzemeye ulaşabiliyoruz. Spesifik ürünler hariç, bunları da yurt dışından kişi kendisi getirebilir.
- Ödenek eksikliği nedeniyle kısmen.

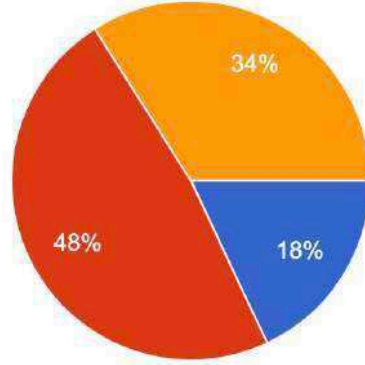

12

Türkiye'de akademi dışında bir kuruluşun restorasyon ve konservasyon kursu düzenleyerek sertifika vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

2012

50 yanıt

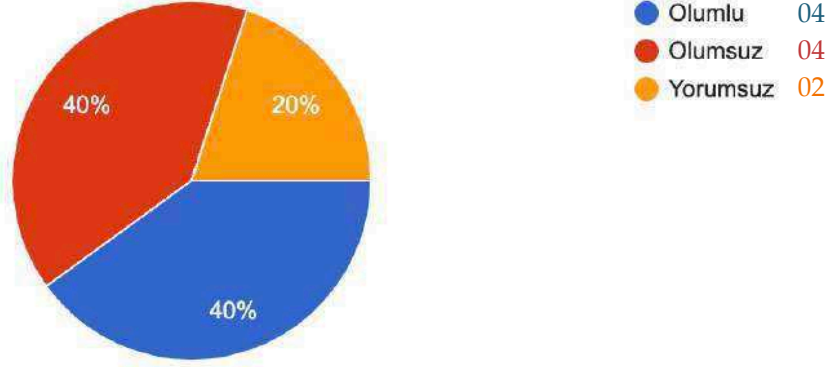

Değerlendirme	Yanıt Sayısı
Olumlu	09
Olumsuz	24
Yorumuz	17

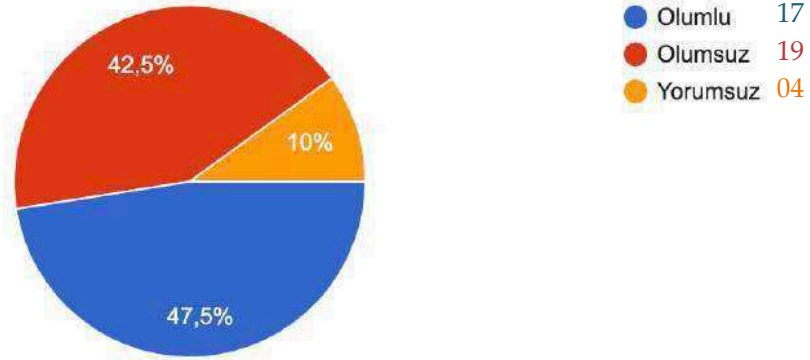
- Saçma geliyor. Belki Türk el sanatları gibi zanaatların kursu verilerek o zanaatlar yaşatılmak isteniyor olabilir ama bunun mutfağını bilmeden birkaç aylık kurslarla kavranabilecek bir iş olmadığını daha detaylı ve özenli olunması gerektiğini biliyorum. Restorasyon ve konservasyon başlığı altında olduğu sürece desteklemiyorum.
- Karşıyım. Türkiye'de bu eğitimi ard niyet-siz ve doğru verecek ölçüde uzman akademi dışı ekiplerin bulunmadığını düşünüyorum. Hatta akademik kadroların bile yeterli uzmanlığa sahip olduğu konusunda şüphe duyuyorum.
- Uygun olabilir. Ancak öncelik akdemi.
- Güzel bir çalışma ama eğitim süresi uzun olmalı.
- Türkiye'de benzer çalışmalar yapıldı ve verilen eğitim iki yıllık bölümlerdekinden farksız olarak müteahhitlerin kurduğu ve ucuz iş gücü gibi hedefleri olan topluluk tarafından halen daha yürütülmektedir. Normal verilen eğitim dışında ve herhangi bir şantiyede çırak olarak öğrenilebileceklerin dışında bir şey vermedikleri tecrübe ve gözlem ile sabittir.
- Bilgilendirme için güzel.
- Tehlikeli buluyorum. Sertifikayı alan kişilerin bu sertifikayı kullanacak kişilerin belli konumlara istihdam edilmesiyle ilgili düzenlemelerin olmayışı hem bu sertifikayı alan kişileri zor durumda bırakıyor (alınan eğitimin ve verilen maddi manevi emeğin geri dönüşü olmuyor) hem de bu kişiler piyasada kontrolsüzce serbest işler olarak yapılması çok doğru olmayan müdahalelere imza atıyor.
- Alternatiflerin olması iyidir ama bence asıl bu bölümü okuyan öğrencilerin bu işi yapmaları daha doğru olur.
- Çok yanlış, bu durumu kabul etmiyorum şahsen. Yıllarımızı verdikten sonra diploma sahibi oluyoruz ama iş sahibi olamıyoruz. Dışarıdan 3-5 ay eğitim görerek sertifika alıyorlar ardından iş sahibi oluyorlar bu hiç de adil bir durum değil..
- Teorinin yanında uygulama daha yoğunlukta olursa olabilir. Restorasyon kısa sürede öğrenilen bir şey değil. Senelerce okuyabilirsın bir şantiye görmemişsen hiç bir şey bilmiyorsun demektir.
- Kesinlikle yanlış olduğunu düşünüyorum. Bu kurs süresi neye göre şekillenir?? Kimler bu işe dahil edilir? Bence tam bir risk hele uygulama alanınız orijinal eser ise.

-
- Motorsiklet yarışına elektrikli bisikletle katılmak.
 - Restorasyona ilgi duyan herhangi bir insan hobi amaçlı böyle bir kursa gidebilir, kendini bu alanda geliştirmiş olur, bundan zevk alır.. ama bu onun restorasyon alanında yetkin olduğu anlamına tabi ki gelmez. Bizler 4 yıllık eğitimin sonunda bile kendimizi bu alanda "iyi" görmüyorken, 7-8 aylık bir kursla restoratör değil, işçi yetiştirilir. Daha ucuza çalıştırmak ve hiçbir şey öğretmemek.. Hazırlanmış harcı kalıba dökmek ama o harcın içinde ne olduğunu bilmemek gibi..
 - Restorasyon uygulama ile yapılan bir çalışma olmasından dolayı yanlış bulmuyorum. Eserin üzerinde yanlış bir uygulama yapılacağına, insanlar uzmanlardan aldığı bilgiler doğrultusunda eserler üzerinde doğru uygulamaları yaparak, çalışmaların düzenliliği açısından yararlı olduğunu düşünüyorum. Sonuç olarak bilindiği üzere bu mesleği sadece bu bölümü okumuş insanların yapmadığı da aşikardır!...
 - Çok doğru bir uygulama olur. Ancak sertifika verecek kurumun bu konuda gerçekten yetkin olması şartıyla.
 - Yanlış olduğunu savunuyorum. Eğitim ticarileşmemiş akademide verilmelidir. Günümüzde örnekleri olan bu durum bilindiği üzere müteahhit dernekleri ve yerel yönetimler tarafından öğretmek adına değil de faliyet olsun ucuz iş gücü olsun diye tertiplenmektedir.
 - Oldukça başarılı ve etkin bir proje ancak yetersiz. Restorasyon ve konservasyon bilinci okuma-yazma gibi kazandırılmalı insanlara.
 - Tamamen karşıyım. Nakış kursu gibi alelade bakılması restorasyon uygulamalarına içimi acıtıyor.
 - Okuyanlara haksızlık olur.
 - Uygundur.
 - Ben sanat tarihi mezunuyum ve şu an bir kursta restorasyon ve konservasyon alanında 8 aylık bir eğitim alıyorum. Hazırlıkları teorik ve uygulama eğitimlerinden oldukça memnunum. Bize inanılmaz güzel hocalarla tanışma imkanı, örnek atölyelere ziyaret etme imkanı verildi. Ancak bu tüm kursların pozitif bir sonuç vereceği anlamına elbette gelmez.
 - Bu çok yanlış bir uygulama olur.
 - Hayır böyle bir şeyi asla doğru bulmuyorum çünkü bu meslek dalı oldukça değerli ve özen isteyen bir meslek bu nedenle herkesin yapabileceği bir iş değil.
 - Ben yanlış buluyorum, bence okul okunması ve gerekli eğitimin alınması lazım 3-5 aylık veya haftalık eğitimlerle olmaz bence.
 - Akıl almaz! Son derece ciddiyetsiz, anlamsız, yersiz.. bu bilimsel bir disiplin olarak kalmak zorundadır!. İş evrensel sorumlulukları çok ciddi etik ilkeleri olan bir iştir. Ülkemiz dışında 6 yılda diploma veren okullar vardır. Okulda dahi bu bilgi-beceri-iş etiği kavramını edinilenemeyebiliyor. Kazı ve müzelerde bunun içler acısı örneklerini açıkça görebiliriz. Ayrıca mezun, çok sayıda tekniker ve uzmanın işsiz olduğu ve istihdam edilemediği bir ortamda bu çok hassas işi kurslara bırakmak son derece ciddiyetsiz ve bu konunun başta etik boyutu olmak üzere hiç bir şekilde kavranamamış olduğunun gözümüze sokulan bir göstergesidir. Fakülte ve enstitülerde ilgili konuda eğitim verecek akademisyen aranırken ve bazı okullarda eğitimciler bile yetersiz derme çatma kalırken. Bu iş bir zanaat değildir kurslarda ustalar tarafından öğretilsin. İşin sedefkar, mücellit taş ustası gibi sanat ve zanaatkarlarla birlikte çalışılacak kısmı koruma ve onarımdan ayrı, bambaşka bir bölümdür.
-

-
- Türkiye için yanlış buluyorum. Konu ile ilgili uzmanları ve uzmanlıkları ile kendini göstermiş ve yeterliliğini ispatlamış bir kurum Türkiye'de yoktur. Bakanlığa bağlı tek bir merkez olan İstanbul'daki Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı kendini zor toplamaktadır. Eğitim aşamasına geçilebilmesi için yeterli sayıda kalifiye eleman gerekir. ICCROM, UNESCO vb. uluslararası kuruluşların düzenlediği ve yurtdışından geti-rilen konusunda uzman kişilerin doğru kişilere eğitim vermesi, bunu müteakip ilerleyen yıllarda sadece uygulamalı eğitimle ilgilenen bir enstitünün kurulması. bu enstitülerin ülke genelinde yaygınlaştırılması görev edinilmelidir. Bu kesinlikle olmalıdır ve olacaktır, gelişme hızına bakarak muhtemel tarih 2250 civarı olarak realize edilebilir.
 - Şiddetle karşı çıkıyorum. Restorasyon alanında akademik ortamlarda verilen eğitimin bile hala yetersiz olduğu Türkiye'de, "kurs" mantalitesi ile eğitim verilmesi işleri içinden çıkılmaz hale getirecektir. Koruma amacıyla yapılan restorasyon "yıkım aracı" halini alabilir. Kaldı ki üniversitelerde bile "öğretici restoratör" sıfatında akademisyenlerin hem sayı olarak hem de nitelik olarak yetersizliği ortadayken, kurslar için görevlendirilecek öğreticilerin niteliklerini düşünmek bile istemiyorum. Zaten yetersiz olan öğreticilerin yetiştirdikleri öğrencilerin gerek kazılarda gerekse müzelerde ortaya koydukları performansları birçok müze vitrininde ya da deposunda görebilirsiniz. Yapılan yanlış uygulamalar her şeyden önce eserlere kalıcı zararlar vermektedir. Bunun önüne geçilmesinin temel koşulu ise ilk olarak eğitici akademisyenlerin eğitilmesidir.
 - Kursların verdiği sertifikaların çok sağlıklı olduğunu düşünmüyorum, restorasyon ve konservasyon üstünde uzun süre eğitim alınması gereken önemli bir dal.
 - Uygun bulmuyorum çünkü eserler kısa süreli tecrübelerle insanların eline teslim edilmemeli.
 - Açıkcası böyle bir kurum veya kuruluş var mıdır bilmiyorum. Ama bu tip kurslardan alınan sertifika sonucu kişi restoratör veya konservatör ünvanına erişiyorsa bence bu yanlış bir tutumdur. Çünkü birkaç aylık bir çalışmayla bu denli bilimsel bir disipline vakıf olunamaz. Ve bu tip kurslardan çıkan insanlar restoratör-konservatör ünvanı adı altında çalışması ne denli bilimsel ve doğru olur tartışılması gerekir. Fakat bu tip kurslar sayesinde aynı veya farklı disiplinlerde sektörde çalışan insanlara ünvan verilmesinden ziyade bilgilendirme ve temelde olan ilk müdahalelerin öğretilmesinin oldukça yararlı olacağını düşünmekteyim. Yani söz konusu esere tıbbi tabirle doktorun gelmesini beklerken gereken ilk yardım müdahalesini bilmek ve yapabilmek her açıdan bu sektör için bir artıdır ve kültürel mirasların yaşatılabilmesi için atılacak güçlü bir adım oluşturmaktadır kanısındayım.
 - Restorasyon ve konservasyon eğitiminin bilgili hocalar ışığında 4 yıllık bir çalışma sonucunda alınabileceğine inanıyorum.
 - Çok iyi olur bence!!
 - Üniversite mezunu restoratörlerin bile iş bulamadığı ülkemizde böyle bir kursun ileriye dönük bir gelişiminin mümkün olduğunu düşünmüyor ve gereksiz buluyorum.
-

- Bilimsel olduğunu düşünmüyorum. Belli kriterler dahilinde bilimin ışığında yapılacak eğitim bambaşka bir şey. Eğitim veren hocalara ve katılımcıların seçilmesine bağlı aslında.
- Bence geliştirici olur. Özellikle bu alanda otorite olan laboratuvarlarda teori ve pratik çalışmalar sentezlenirse güzel gelişmeler olur.
- Eğer bilinçli hazırlanan bir program ise; kursiyerler belirli aşamalardan geçip değerlendirilip seçiliyor ise neden olmasın. Bazen özel kuruluşlar akademiye göre daha iyi şartlara ve bağlantılara sahip olabiliyor. Katılımcılara daha iyi şartlarda eğitim imkanı sunabiliyor. Ancak bu durumu genellemek maalesef yine mümkün değil. Çünkü bu durum bir noktadan sonra bir pazar ve sektör durumuna dönüşebilir.
- Uygun olmaz. Kursun da bir eğitim olması bu düzenlemeyi bir eğitim programında yapılmasını gerekli kılar aksi durumda eğitim değil deneyim kazandırır...
- Ciddi anlamda donanımlıysa ve meslekte kaliteli işler yapıyorsa bunun paylaşılması ve sertifikalandırılması bence faydalıdır.
- Mesleki gelişme imkan tanıyan sertifika kursları yurtdışında olduğu gibi ülkemizde de olmalıdır.
- Sertifika ile unvan alacaklarsa Hayır. Ama katılım sertifikasında bir problem görmüyorum.
- Doğru bulmuyorum.

- Hayır, kesinlikle yanlış. 3-5 aylık sertifika ile bu iş öğrenilmez.
- Olabilir.
- Eğer size küçücük bir bilgi bile katıyorsa kimin eğitim verdiğinin bir önemi olmadığını düşünüyorum.
- Doğru bulmuyorum. Akademik bir eğitim almak zorunlu olmalı çünkü uzun zamanda deneyimli bir akademisyenden eğitim alınması gerektiğini düşünüyorum. Akademiden alınan diplomamızla kurstan alınan sertifikanın eşdeğer eğitim sonucunda olmadığını düşünüyorum.
- Eğer bu eğitimi veren kişi yetkin birisi ise mesleki geliştirme babında doğru buluyorum. Sonuçta 2 yıllık okullarda maalesef restorasyon eğitimi verilmiyor. Mimari tekniker yetiştiriliyor. Bununda en büyük müsebbibi mimarlar. Restorasyon bilmeyen kişilerin restorasyon bölümünde anlatılabileceği tek konu proje çiziminden ibarettir. Korumaya yönelik dersleri 2 kitap okuyup internetten bilgi edinerek vermek eğitimcilik değildir.
- Bir akademinin verdiği sertifika ile başka bir kuruluşun vereceği sertifika aynı statüde değerlendirilemez, bu nedenden dolayı sakıncalı bulmuyorum
- Yeterlilikleri önemli. Yeterliyse ve devlet onaylıyorsa evet.
- Kesinlikle yanlış. Akademide size gerçekten bir bilinç oluşturulduktan sonra titiz bir biçimde ve gerektiği gibi bir duyarlılık aşılansak uygulama yaptırılıyor. Fakat restorasyon ve konservasyon kursları bu şekilde bir disiplin olmadan ve çok kısa bir süre içerisinde sizi akademiden mezun olmuş biriyle eşdeğerde tutamaz. Bu bizim kültür varlıklarımıza haliyle tarihimize fayda değil tam tersine büyük zararlara mal olabilmektedir.
- Bilimsel ve etik anlamda yeterliliğini kanıtlaması durumunda bir engel teşkil ettiğini düşünmüyorum.
- Yeterli bir eğitim veriliyorsa sorun görmüyorum.
- Bence çok mükemmel.
- Yetkin insanlar akademide yer alamıyorsa veya akademilerde çalışmış ama yetkinliğini paylaşmak isteyen uzmanlardan kurs ve sertifika almak zaten yetkin ve bu işe gönül veren emekçilerin tercihi bu sertifikalar daha sonra değerlendirildikleri yerler ve kişilerin özümsemeleri bu duruma göre değerlendirilmeleri gerekmektedir.
- Olumlu düşünüyorum. Hepimiz için daha iyi olabilirdi (fakat çok yüksek miktarda kurs ücretleri istenmeyecek şekilde).
- Yanlış.
- Sadece akademi ve enstitüler vermeli.

-
- Eğer mesleki etik kuralları doğrultusunda veriliyorsa neden olmasın. Lâkin bu mesleki uygulama tek malzeme üzerine olmalıdır. Eğer bir kuruluş tek bir malzeme üzerine 3 aylık sıkı bir eğitim verirse, lisans eğitiminden daha iyi sonuçlar verebilir. Çünkü bizler okulda her malzemeyi gördüğümüz için okul zamanı ona göre bölünüyor, nerdeyse her malzeme için 3 aylık bir süre tanıyor. Dediğim gibi tek malzeme odaklı bir kurs düzenleyerek sadece o malzeme odaklı koruma ve onarım yapılacaksa neden olmasın. Sertifikada da aldığı eğitim malzemesinin de yazması her malzemedede de çalışma sıkıntısı sunmaz. Örneğin seramik almışsa sadece seramik koruma ve onarımı yapılmalı. Günde 6 saat seramik dersine yoğunlaşan bir kurs, 3 ayda hemen hemen 360 saat seramik üzerine yoğunlaşmış olur. Normal bir lisans eğitimde yarım dönemlik haftada 4 saat alınan bir seramik dersi, 3 ayda 48 saat eder. Durum aşikar.
 - Faydalı olarak görünse de akademi dışında verilen eğitimlerin akademiye hiçe sayıldığını düşünüyorum. Örneğin halk eğitim kurslarının restorasyona yönelik eğitim vermesi gibi olumsuz girişimlere neden olabileceğini düşünüyorum.
 - Uygun olur.
 - Bilimsellik ve deneyimden uzak, rantla ilişkili bir piyasa oluşturulmaya çalışılan, ülkede bu alanda bir niceliksel eksiklik görülmesi üzerine başlatılan bu kurslarla niteliksiz eleman yetiştirilmesi olduğunu düşünüyorum.
 - Yanlış. Açıklayacak bir şey yok. Biz dirsek çürüttük yıllarca. Restoratör bilinçli olursa yanında herhangi bir usta ya da düz işçi ile çalışabilir. Yanlış anlaşılmasın düz işçiye malzeme taşıtırsın veya ustaya bir sıva yaptırırsın rest. kons. işini restoratör yapmalıdır ama. Ustaya, düz işçiye sertifikaya gerek yok. Lise okuyan adam eğitime devam etmeli.
 - Mesleki gelişim için olacaksa evet.
 - Restorasyon ve konservasyonun bilim olduğuna dair bir bilinç gelişmesi gerekiyor. Bu bilinci meslektaşlar arasında ve akademiye geliştirmedik; eğitilen her bireyde etik kuralların bilincini oturtmadığımız sürece bu tür kurslar, atölyeler ve daha bir çok amatör kuruluş ne yazık ki bu ucuz yöntemlerle profesyonellerden daha fazla kar edeceklerdir. Tıpkı definciler derneğinin bu ülkede var olması kadar komiktir restorasyon ve konservasyon kurslarının açılması ve faaliyet göstermeleri.
 - Bu kurslar yardımıyla ancak yardımcıları yetiştirilebilir diye düşünüyorum. Sadece sertifika almış bir kişiye bir eserin sorumluluğunun verilmesinin yanlış olduğunu düşünüyorum.
 - Akademiye derken en yetkin anlamında kullanıldığını düşünerek (bütün akademisyenlerin yeterli donanıma liyakattan kaynaklı sahip olmadığını belirtmek isterim) aslında olabilir ancak akademiye bile bu kadar nitelikli insanların olmadığını bildiğimden bir enstitüden bahsetmek (yurt dışında böyle bir kurumdan eğitim almış bir kişi olarak) şu süreçte imkansız gibi bir şey demek istiyorum. Gerek kurumsal yapısı, kadrosu, donanımı, imkanları, ortaya koyduğu ar-ge çalışmaları ve yayınlarına bakıldığında şu an Türkiye'de böyle bir sertifikayı verecek kursun meslek edindirme kursundan öteye şu an için geçebileceğini düşünmüyorum. Üzgünüm.
 - Kontrollü ve desteklendiğinde neden olmasın. Belgenin zor verilmesi doğru olduğu anlamı taşıyor.
 - Daha nitelikli restoratör yetiştirilebilmesi için kurs yetersizdir. Sertifika verilmesini uygun bulmuyorum.
 - Kalitesiz restoratör(?) ve konservatörler piyasaya çıkmış olur. Akademik ve resmi olarak planlanmamış, desteklenmemiş projeler tanık olduğumuz üzere kirlilik yaratıyor, kaliteyi düşürüyor.
 - Yanlış buluyorum.
-

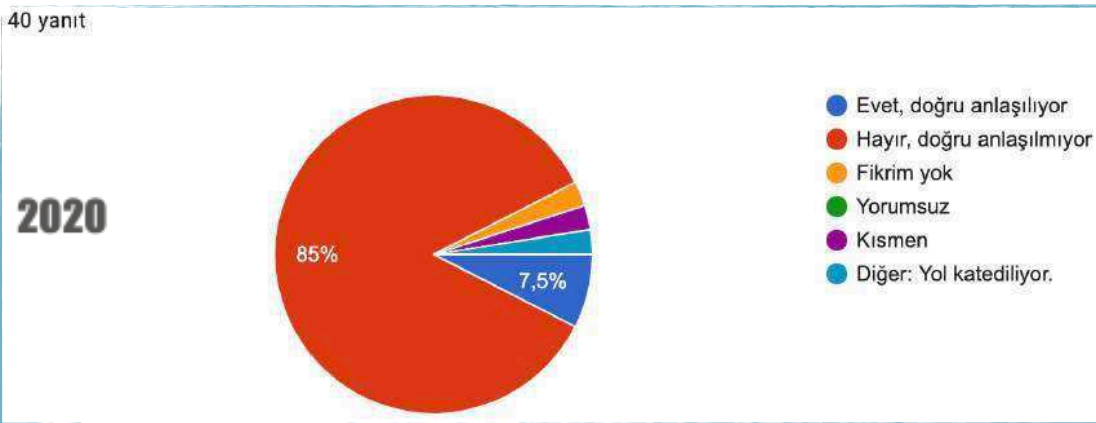
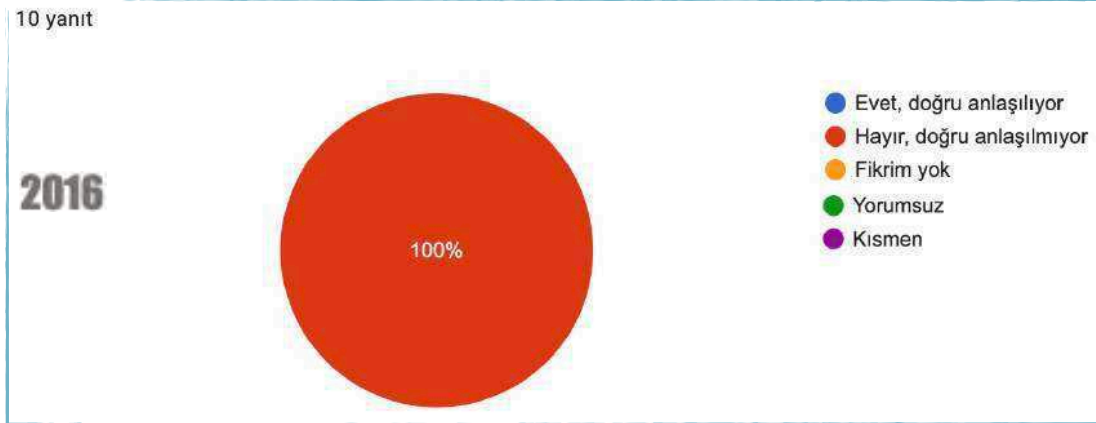
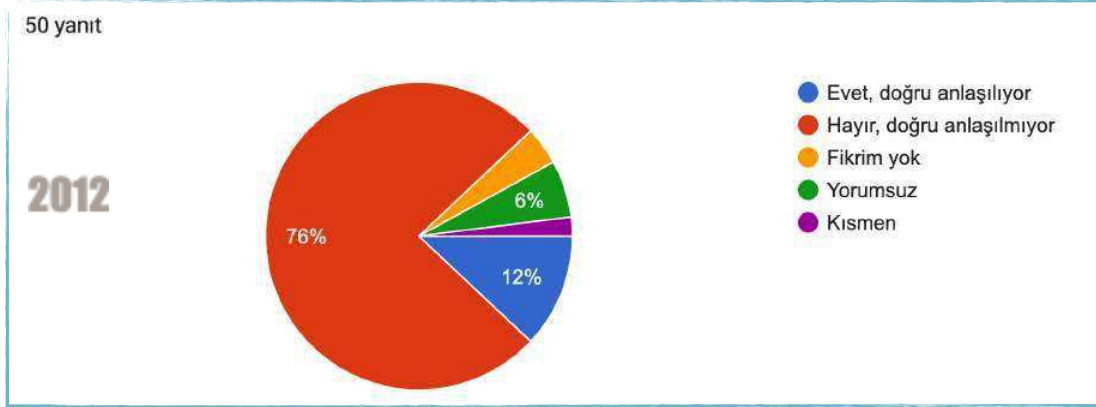
- Bazı kişiler var ki yeteneklerini hiç bir okul veremez. Taş yontan ustaya ya da sedefkar ustasına sen gel 4 yıl okul oku denemeyeceğinden sertifika programı ile kendisine etik bilgi verilebilir, bilgisi sertifikalandırılır. Olabilir yani.
- Uygun bulmuyorum.
- Üniversite okuyanlar boşuna okumuş olur.
- Doğru değil.
- Sertifikadan zarar gelmez. Ama bu katılım sertifikası mı yeterlilik sertifikası mı olacak bunu net ortaya koymak lazım.
- Sertifikalandırmanın kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum, akademisyen ve işin ehli kişilerle verilecek olan kursun yeterli olacağını düşünüyorum.
- Kötüye kullanılır kesin.
- Sadece restorasyon ve konservasyon mezunlarına yönelik bir eğitim programı olacak ise olabilir.

13

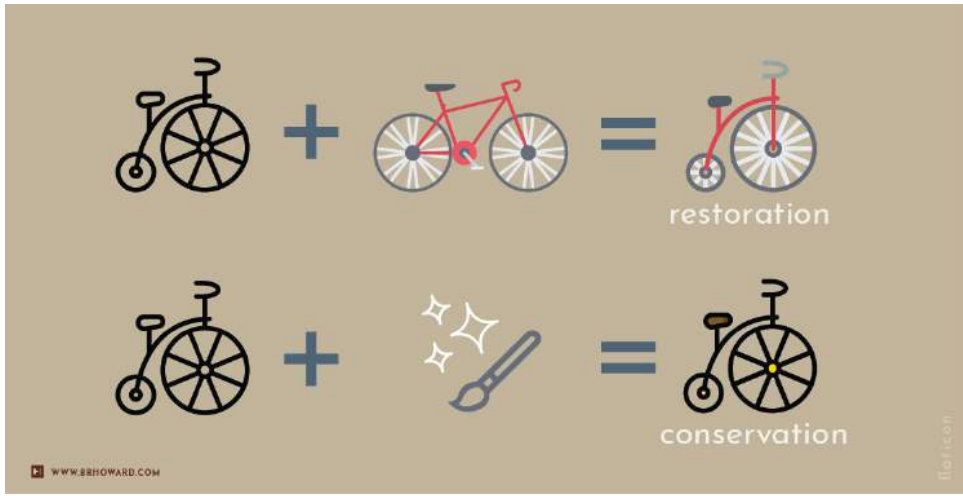
Türkiye'de restorasyon ve konservasyonun doğru anlaşıldığını düşünüyor musunuz?

	2012	2016	2020
*Evet, doğru anlaşılıyor.	%12 (06)	%00 (00)	%7,5 (03)
*Hayır, doğru anlaşılmıyor.	%76 (38)	%100 (10)	%85 (34)
*Fikrim yok.	%04 (02)	%00 (00)	%2,5 (01)
*Kısmen.	%02 (01)	%00 (00)	%2,5 (01)
Yorumsuz.	%06 (03)	%00 (00)	%00 (00)
Diğer (ek görüş):	%00 (00)	%00 (00)	%2,5 (01)

Ek Görüşler

- Hayır. Türkiye'de diye değerlendirmemek gerekiyor. Dünya çapında her yerde bir konuya ne kadar çok önem verilip üzerinde durulup, halkı bilgilendirme amaçlı seminerler düzenlenirse, halk da bu işi daha iyi anlar ve değer verir.
- Doğru anlaşılıyor. Fakat doğru uygulanmıyor.
- Doğru anlaşılana yerlere denk geliyoruz fakat, halkı da çok bilinçlendirmek gerektiğini düşünüyorum.
- Doğru anlaşılabilirse bile doğru kişiler tarafından uygulanmıyor, uygulandırılmıyor.
- Doğru anlaşıldığını düşünmüyorum. Restorasyonun her önüne geleni yapıştırmak, tülemek ve boyamak olarak algılandığını, konservasyonun ise depoda üst üste bekletilen eserlerin nasıl olsa depoda gözüyle bakıldığını düşünüyorum.
- Yol katediliyor.

<https://www.brhoward.com/new-blog/2018/8/28/whats-the-difference-between-conservation-and-restoration>

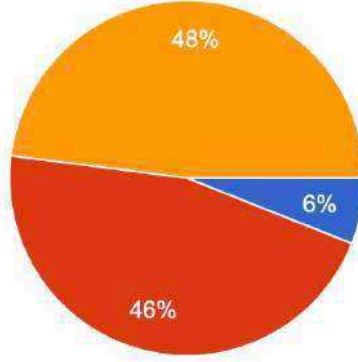
<https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/keske-korumasaydiniz-2588894/>

14

Türkiye'de restoratör/konservatör olarak çalışma ekibi içindeki öneminizin yeterince anlaşıldığını düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

2012

50 yanıt

Evet	03
Hayır	23
Yorumsuz	24

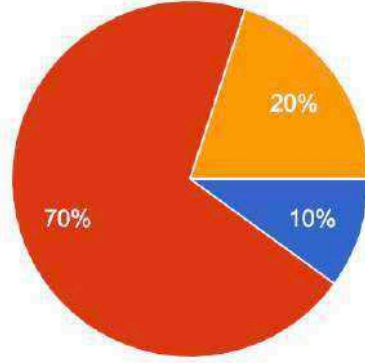
- Kısmen. Çünkü bu kavramların insanlarda tam oturmadığının farkındayım. Ama anlayanların hakkı yenilemez.
- Bu durum tamamen zamana dayalı gelişiyor. Zamanla çalışma ekibi içerisindeki yeriniz ve kıymetiniz fark ediliyor. Bu üzücü bir durum. Önemi ve kıymeti zamanla anlaşılan kişi de diğerlerinin ne kadar önemsiz, aslında bir haber bir yaşam sürdürdüğünü fark ediyor, bu daha da üzücü.
- Hayır. Bknz. soru 3,4,5.
- Arkeolojik çalışmalarda evet. Ama mimari çalışmalarda herhangi bir vasıfsız işçiden farkımız yok. Zaten birçok şantiyede ehli olmayan kişilerce bu işler bilinçsiz bir şekilde yürütülmeye çalışılıyor.
- Bu meslek başlı başına bir meslektir ama günümüzde hala ara elemanı olarak tanımlanılıyor. Ayrıca bizim mesleğimizi arkeologlar sahipleniyor. Arkeolog ne anlar solüsyonun kaçta kaçını koyulacağını, bir mozaik kaldırma tekniğini ya da bir eseri bulunacağı ortama hazırlanmasından.. Dış ülkede bu meslek 6 yıllıkken düşünabiliyor musunuz bir tıp fakültesiyle aynı seviyede Türkiye'de 2 yıllık ve 4 yıllık, hatta sertifikayla bile restoratör konservatör olunabiliyor içler acısı...
- Maalesef hep ara eleman gözü ile bakılıyordu fakat son zamanlarda kıymeti anlaşılmaya başlandı.
- Hayır düşünmüyorum yeni yeni gelişmekte olduğunu söylemeliyim.
- Hayır.
- Şimdilik anlaşılmıyor. Çünkü piyasada çok fazla egolu, uzman vasıflı insan var.
- Hayır düşünmüyorum. Arkeolojik kazılarda koruma çalışmalarını konservatörlerden çok arkeologların yapıyor olması durumun ne denli anlaşılammış olduğunun en büyük göstergesidir.
- Bilgi ve bu bilgiyi kullanabilme yeteneği ile doğru orantılıdır. Yaygın olan durum ise bilgisi olmadan kimyasal formül ezberi ile önemli insan profili çizmeye çalışılmasıdır. Asıl sıkıntı ise bu kişilerin dediklerini/hatalarını anlayacak denetleyici azlığıdır, ya da donanımlı denetleyici olmamasıdır.
- Hayır.
- Hayır. İnsanlar halen imza yetkisi ile her şeyi yapabildiğini düşünerek biz restoratör ve konservatörleri etkisiz eleman kalıbına sokuyor ısrarla. Verilen eğitimin ve yerleştirilen bilincin yetersizliği, bu gibi olaylara karşı koymamıza engel oluyor.

-
- Hayır. Nedenini bilmiyorum herkes çok sıradan ve herkesin yapabileceği bir iş yaptığımızı düşünüyor. O halde neden bizi çalıştırıyorlar ekip içinde????
 - Şantiyelerde işçi, arkeolojik alanlarda temizlikçi olarak görülen bir meslek grubu ne kadar önemli görülürse o kadar önemliyiz!
 - Hayır. Arkeologlar daha fazla ön planda.
 - Tabi ki de hayır. Restorasyon uygulama ekibindeyseniz milletimiz size amele gözüyle bakıyor. Birde kısıtlı iş imkanları sayesinde ne maaş verilerse okeyliyoruz. Hal böyle olunca herkes restoratör oluyor kimse işini ciddiye almıyor. Fakat bir turist sizi, bir şeyi restore ederken görünce o kadar mutlu oluyor ki. Buna çok üzülüyorum.
 - HAYIR, ASLA! Özellikle koruma ve onarımı ayrı bir disiplin olarak kabul edemeyen arkeolog, sanat tarihçi, mimarların restoratörler ile malzeme, zaman, yöntem/uygulama (belgeleme, taşıma, sağlamlaştırma), restorasyon ilkelerinin uygulanması konusunda çok önemli anlaşmazlık yaşamaktadır.
 - Son yıllarda, kazı ekiplerinde restoratör-konservatör kadrosunun önemi konusunda bilinçlenmenin arttığını gözlemekle birlikte halen yeteri kadar anlaşılmadığını düşünüyorum. Özellikle yerli kazılarda, kazı başkanlarının bu önemli görevi arkeoloji-sanat tarihi öğrencilerine verdiklerini birçok defa üzülerken gördüm. Bunun için kazı başkanları gerekçe olarak da restoratör-konservatör kadrosu için bütçelerinin yetersiz olduklarını belirtmeler de asıl gerekçenin kendi eğitim dönemlerinde restorasyon-konservasyon bilinci gelişmemesinden dolayı bu görevi arkeologların, sanat tarihçilerin üstlenmiş olmasını görüyorum. Birçok kazı başkanı geçmiş dönemlerde kendilerinin yaptığı bu görevi restoratöre yaptırmayı gereksiz görmekte, öğrencilerini bu alanda görevlendirmektedirler.
 - Anlaşılmıyor. Bireysel olarak ülkemiz insanın koruma bilinci sıfırdır. Daha önceki sorularda geçtiği üzere, çoğunlukla, ne kazılarda, ne yüklenici firma işlerinde, ne de müzelerde restoratör ve konservatörün ne işe yaradığı, ne yaptığı bilinmez ve basit bir tamirci algısının ötesine geçmez. Hatta konunun vehametini göstermek için 100 müzeciye "restorasyon ve konservasyon nedir, bu işleri kimler yapar" diye sorulsa, cevaplar karşısında ağlanacaktır. "Bizim çaycı Hüseyin geçen iki tane kap yaptı, alçıyı da boyadı çok güzel oldu" (Çaycı Hüseyin'in günahı yok, yapıştırıcı ayakkabı tutkalı, boya plastik duvar boyası, bu durumu onaylayan da müdür!?) Şaka ile karışık durum gerçekten bundan biraz daha iyi olabilir. Arkeolojik kazılarda ve üniversitelerin bazı bölümlerinde bu kadar acımasız olmak doğru değildir, restorasyon ve konservasyonla ilgili bilinç arttıkça buralardaki uzmanlarda daha dikkatli olmaya başlamışlardır. Restoratörler ve konservatörler zamanla kendi yaptıkları işin önemini ve gerektirdiklerini anlatabilip baskın stres oluşturdukları, arkeologlar, müze uzmanları ve yüklenici firmalar bu grup çalışanlarının önemini anlayacaklardır. (12. sorunun cevabında anlayacakları tarih verilmiştir.)
 - Doğru insanlarda doğru işlerde çalışılırsa hak edilen önem verilir.
 - Henüz belli değil okul bitince çalışınca değerlendirilir.
 - Anlaşılan yerler de var, anlaşılmayan yerler de. Bu da çalıştığımız insanların restoratöre bakış açısı ve bu konudaki eğitimleri ile alakalı.
 - Evet.
 - Kısmen.
 - Şimdiye kadar çalıştığım yerlerde genelde anlaşılmıştı. Bunun sebebi genelde ciddi profesyonel ekiplerle çalışmış olmamdır. Lakin tüm Türkiye olarak düşündüğümüzde biz restoratör ve konservatörlerin çalışma ekibi içindeki önemliliklerinin pek
-

anlaşıldığını düşünmüyorum. Türkiye’de restoratör ve konservatörler ile disiplinler arası çalışması gerekirken genelde onlara tamirci gözüyle bakılması çok yanlıştır. Gün ışığına çıkmış olan eserlerin gelecek nesillere aktarılabilmesi ve korunabilmesi için yegane kişiler restoratör ve konservatörlerdir. Bir buluntudan analizlerle çok daha farklı bilgiler elde etmek ve bir sırrı ortaya çıkarmak için profesyonel restoratör ve konservatörler yetiştirmeli ve onlara gereken önemi vermeliyiz.

www.rhm.org.tr - www.coe.int - www.lavenaria.it

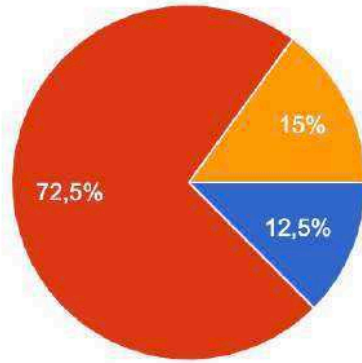

● Evet	01
● Hayır	07
● Yorumsuz	02

- Yine genellemek istemiyorum çalışma, ekibinin yapılan işi anlamasına ve önemini kavramasıyla alakalı bir durum.
- Hayır. Yüklenen anlam günü kurtaracak eleman.
- Bu durum iş tanımı ve çalışılan ekibin niteliklerine göre değişkenlik gösterir. Bilinçli bir ekipse evet, ancak değilse hayır. Koruma bilincine göre değişkenlik gösteriyor. Ancak burada en önemli faktör bizleriz. Görev tanımımızı çalıştığımız ekibe aksettirmemiz önemli. Öğretmen denildiğinde, doktor denildiğinde insanlar bu mesleğin görev tanımı nedir bilirler. Ancak bizler bu kadar şanslı değiliz. O nedenle ben en önemli faktörün bizler olduğunu düşünüyorum.
- Açıkcası adam yerine konulduğumuzu düşünmüyorum.
- Tam tersi okullu olana “okulda öğretmenler bunları” deyip tepeden bakılıyor bir de.
- Yeni yeni..

- Biz kendimizi doğru aktaramadıktan sonra, mesleğin duruşunu taşıyamadıktan sonra anlaşılmayı beklemek imkansız. Bunca yıl restoratör adı altında mesleği kötü temsil edenlerce sıkıntılı algı oluştu haliyle.
- Yeterince anlaşılmıyor. Çünkü geçmişten bu yana restorasyon ve konservasyon işleri restoratör ve konservatörler dışında arkeolog, sanat tarihçi ve mimarlar tarafından yapılmaktaymış. Bu sebeple restoratör ve konservatörlerin artık yavaş yavaş mesleki saygınlığının oturmasını bekliyoruz.

Yanıt	Sayı
Evet	05
Hayır	29
Yorumsuz	06

- Hayır.
- Bilinçli insanlarla çalıştığınız sürece değer görüyorsunuz, her okuyan insan maalesef ki bilinçli olamıyor.
- Hayır, düşünmüyorum ama zamanla bu sıkıntının aşılabacağına inanıyorum.
- Kısmen. Mimarlarca her daim önümüz ke-silmeye çalışılıyor, firmalarca da maliyet açısından düşünülerek eksik hatalı ya da yanlış işlere teşvikler çok fazla.
- Kişiden kişiye bu sorunun cevabı değişir. Ben şahsım adına anlaşıldığını düşünüyorum.
- Kısmen anlaşılıyor.
- Hayır kesinlikle. Küçümsemek için söylemiyorum ama bir inşaat işçisi gibi görüyorlar. Yaptığımız işi çok küçümseyiyorlar.
- Arkeolojik kazılar haricinde anlaşıldığını düşünmüyorum.
- Düşünmüyorum.
- Çalıştığınız kurumunuzdaki yöneticilerin durumuna göre değişiklik göstermekte.
- Hayır.
- Asla.
- Evet.
- Hayır düşünmüyorum. Çünkü genellikle arkeologlar kendilerini daha üstün görüyorlar ve para konusunda da bizim onlardan daha az almamızı talep ediyorlar. Oysa ki ekip olarak hepimiz birbirimizin tamamlayıcısıyız...
- Hayır, nerde o günler.
- Hayır. Mimari alanlardaki koruma ve onarım işlerinde inşaat mühendisi ve mimar söz sahibiyken arkeolojik alanlardaki koruma ve onarım işlerinde arkeologlar söz sahibi oluyor. Yeterince mesleki ağırlığı hissettiğimi söyleyemem ne yazık ki mümkün değil.
- Hayır, asla.
- Kısmen.
- Hayır.
- Hayır. Ekip demek her alanda uzman gerektirir.
- Bu birazda restoratör ve/veya konser-vatörün kendi mesleğine verdiği önemle ilişkilidir. Mesleğinizin önemini benimser ve ekibinizde buna uygun kararlar alırsanız, ki mesleki donanım burada çok önemlidir o zaman siz kendi öneminizi ve yaptığınız işin önemini ekip arkadaşlarınıza kanıksatabilirsiniz. Yoksa sadece bir şeyleri yapıştırmak için orada olan ve hatta bunu herkesin yapabileceğini düşünen bir ekiple çalışmak durumunda kalabilirsiniz.
- Evet. Uzm. Restoratör olarak işimin başındayım.
- Düşünmüyorum. Türkiye'de bu konuda eğitimin ve uzmanlaşmanın öneminin yeterince anlaşılmasını buna sebep olarak gösterebilirim.
- Anlamak işlerine gelmiyor.
- Hayır, muhattap bile alınmıyoruz.
- Bilmem ki, pek değil.

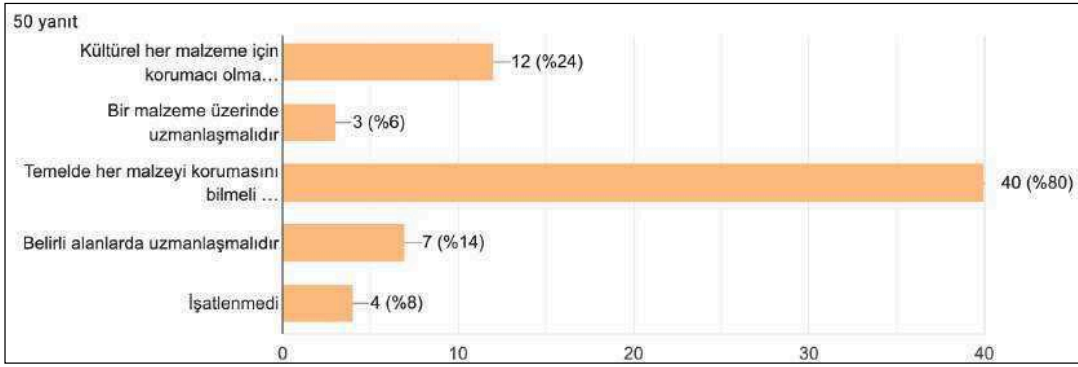
- Gözlüğünün sapı kırılan, ayakkabısı yırtılan, hatta evde kırılıp dökülenleri yaptırmak isteyen daha neler neler. Ayıptır.
- Kendimi bu kadar önemsemek istemem ancak arkadaşlarıma gereken önemin verilmediği ve onlara yeterli imkanların tanınmadığı kanısındayım.
- Düşünmüyorum. Çünkü herhangi bir kazıda eğer tekniker restoratör varsa daha değerli olacaktır deneyimi göz önüne alındığında. Eğer tekniker yok ise en iyi restoratör/konservatör kesinlikle herhangi bir arkeolog, sanat tarihçi hatta bazen ne yazık ki işçiler ya da kazı komiseri olacaktır. Bu konudaki bilincin yıllar öncesine dayandığını ve bu bilinci yıkmanın biraz zaman alacağını düşünüyorum. Elbet sonunda inanıyorum ki asıl değerine ulaşacaktır eğer meslek içerisinde bizler de fırsatı güzel değerlendirirsek.
- Hayır ne yazık ki karma, bozuk sistem var.
- İmkan sağlanmadığı, destek verilmediği sürece verim de alınmaz.
- Anlaşıldığını düşünüyorum, eskiye oranla günümüzde restoratör veya konservatör olmanın öneminin arttığını düşünüyorum.
- Anlaşılmadığımızı, anlaşılamayacağımızı düşünüyorum.. (Ben kamuda öğrendim.. Donanımlı olmaya çalışıyoruz ama çok engel var).
- Kim ne zaman bunu aştıladı bilmem ama gittiğim kazılarda restoratör algısı hep tamirci imajındaydı.
- Hayır, çünkü çok buluntu geldi bu sezon, yetiştiremeyiz desem kazıp çıkartmayı durduracaklarını sanmıyorum.

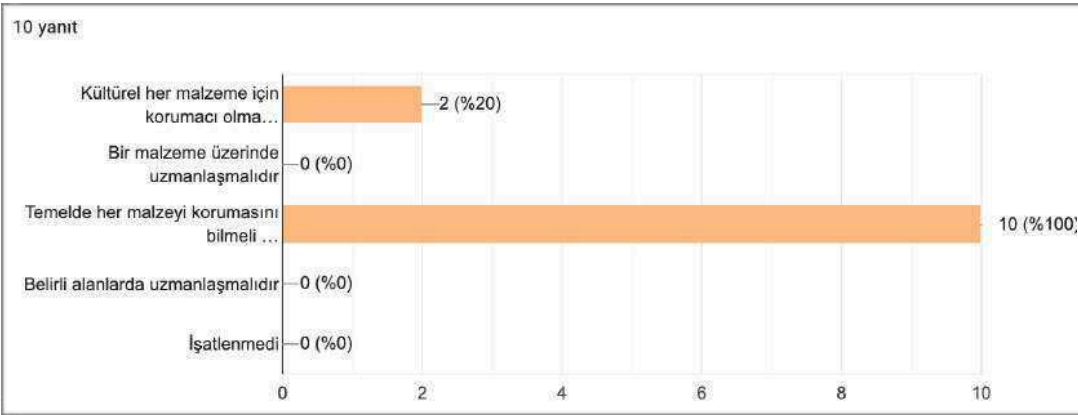
15

Türkiye'de bir restoratör/konservatörün vasfı sizce ne olmalıdır? Lütfen açıklayınız.

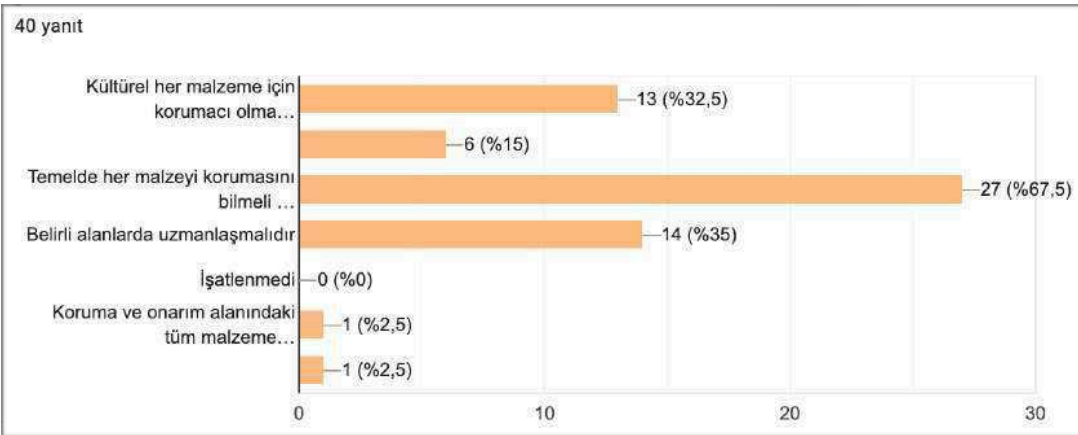
	2012	2016	2020
*Kültürel her malzeme için korumacı olmalıdır.	%24 (12)	%20 (02)	%32,5 (13)
*Bir malzeme üzerinde uzmanlaşmalıdır.	%06 (03)	%00 (00)	%15 (06)
*Temelde her malzemeyi korumasını bilmeli ve bir alanda uzmanlaşmalıdır.	%80 (40)	%100 (10)	%67,5 (27)
*Belirli alanlarda uzmanlaşmalıdır.	%14 (07)	%00 (00)	%35 (14)
Diğer (ek görüş):	%00 (00)	%00 (00)	%05 (02)
İşatlenmedi.	%08 (04)	%00 (00)	%00 (00)

2012

2016

2020

Ek Görüşler

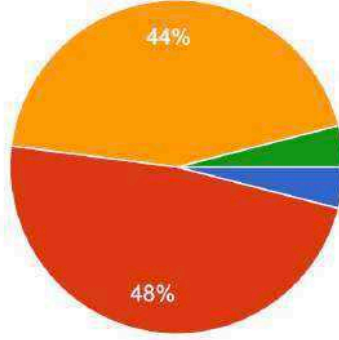
- Kesinlikle her malzeme için önleyici koruma bilgisine ve yetisine sahip olmalı fakat etkin koruma uygulamaları için mümkünse tek bir malzeme üzerinde uzmanlaşmalıdır.
- Koruma ve onarım alanındaki tüm malzemelere acil müdahale yöntemlerini uygulayabilmeli ve en az bir alanda uzmanlaşmalı. Koruma ve onarım alanındaki işlerde şantiye yönetimi, planlama ve uygulama yönetimini yapabilmesi gereklidir. Bunu için yasal düzenleme de gereklidir.

16

Türkiye'de restoratör/konservatörlerin arkeoloji ve sanat tarihi alanında eğitilmiş olduklarını düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

2012

50 yanıt

● Evet	02
● Hayır	24
● Yorumsuz	22
● Ne evet ne hayır	02

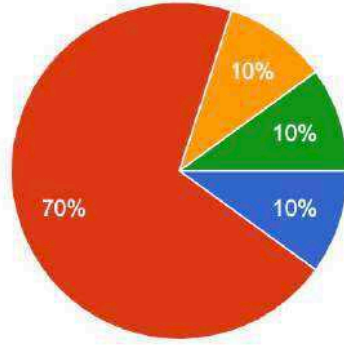
- Pek fazla bilgilerinin olmadığını farkındayım. Temel bilgilerin ihtiyacımız olanının tam olarak öğretilmediğini belirtmek isterim.
- Hayır ve bunu gerekli bulmuyorum. Bu kişiler zaten arkeolog ve sanat tarihçi ekiplerle işbirliği içinde çalıştıklarından, bu tür formasyon zorunlu değildir bence.
- Yeterli değil.
- Evet.
- Hayır.
- Düşünmüyorum. Restorasyon ve konservasyon alanında belli bir çizgi oturmadığından gereksiz ve yeteneksiz kadroların aynı nitelikte dersler vermesi bu iki alanda eğitim alınmasının önünde engel oluyor. Üniversitelerin ders seçme durumunda bu konuda engel teşkil etmektedir.
- Bu konu eğitim alan kişinin ilgi alanına göre ve kendini yetiştirmesine bağlı olarak değişkendir.
- Pek fazla değil. Kısmen bazı genel bilgiler veriliyor.
- Hayır!! Bu alanlarda yeterince eğitim verilmiyor, tarihle alakalı her şey verilmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Yeteri kadar bildiklerini düşünüyorum.
- Hayır bu kişinin merakı ve kendini bu açılardan ne kadar geliştirdiği ile alakalı.
- Hayır.
- Hayır. kendi konularında düzgün eğitim alamıyorken arkeoloji ve sanat tarihi alanı kimsenin umrunda değil.
- Maalesef.. Keşke bir kabı tımlmeyi öğretmek kadar, o seramik parçasının tarihlendirilmesini, bezemelerini, rengini biraz anlatsalardı. Bizler "uzman"laşmak istediğimiz konularda kendi imkanlarımızla bir şeyler öğrenmeye çalıştık.
- Hayır fazla bilgili olduklarını düşünmüyorum ki olmalarına da gerek yok. Sadece ellerindeki malzemeyi hakkını vererek doğru yapsınlar yeter! Gerisi kişisel gelişimle ilgilidir.
- Hayır değiller, ama uygulama alanları her ne ise o alanda bilgileri olması gerekmektedir.
- Restorasyon ve konservasyon alanında aldıkları eğitim ile doğru orantılı olarak arkeoloji ve sanat tarihi alanında da yeterli eğitimi almadıklarını ve merak da etmediklerini düşünüyorum. Bir diğer durum ise kendi konularındaki eksiklerini örtmek için bu diğer alanlarda uzmanlaşmaya çalışıyor olduklarıdır. Örnekleri devlet kurumlarında mevcuttur.
- Kesinlikle hayır. Böyle bir şey de mümkün değil zaten. Ekip çalışması yapılmalıdır.

- Tüm restoratör/konservatörler için söylenemez, maalesef akademik olarak yeterli derecede arkeoloji ve sanat tarihi eğitimi alamıyoruz. Kişinin kendisini geliştirmeyle alakalı.
- Eğitim süreci boyunca bu tip dersler verilmemekle birlikte kişisel çabalarla belli bir bilgi düzeyine ulaşılabilir.
- Hayır. Sanat tarihi mezunları haftada 2 saatten iki dönem görüyorlar bu dersi ve sadece son sınıfta, bu ders programı üniversitelerde böyleyken restoratör-konservatörlerin pek de ilgileneceğini sanmıyorum.
- Başka ülkelere nazaran ülkemiz bu konuda başarılı değil.
- Evet düşünüyorum.
- Üniversitelerde bu bölümlere yönelik dersleri de aldılarsa evet, ancak Türkiye genelinde, yeterli olduklarını düşünmüyorum.
- Yetersiz. Ancak daha önemlisi kendi alanlarında yeterlilik elde edebilmiş olmalarıdır. Restoratör(!) eliyle yanlış uygulamalara kurban edilmiş eserler görebiliyoruz. Samimi bir denetim mekanizması oluşturulabilmeli diye düşünüyorum.
- Küçük bir araştırma yaparsanız, restorasyon-konservasyon alanında eğitici akademisyenlerin en az %95'inin arkeoloji veya sanat tarihi lisanslı olduğunu görürsünüz! Bölümlerde arkeoloji ve sanat tarihi dersleri verilmektedir ancak yetersizdir.

- Hayır, gerekli görülüyor bile.
- Bunun gereklilik-zorunluluk-ihtiyaç olduğunu düşünmüyorum. Gelişmiş ülkelerdeki restorasyon çalışmalarında her konunun uzmanı malzeme üzerinde kendi alanı ile ilgili fikrini söyler ve çekilir. Ortak çalışma dediğimiz şey budur ve doğru olandır. Uzmanlık alanı dışında kişiler kendilerini geliştirmek istedikleri, ilgi ve meraklarının oldukları alanlara yönelirler ve bunları bireysel olarak yapabilirler. Bu durum artı bir değerdir ve yapılan çalışmalara derinlik katacaktır.
- Hepsinin eğitilmiş olmadığını çevremizden biliyoruz.
- Hayır düşünmüyorum ama olmalı. Kişilerin kendi gayretleriyle öğrenmeye çalıştıkları arkeoloji ve sanat tarihi gibi bilimsel disiplinler eğitim sırasında genel anlamda öğretilmelidir. Zaten restorasyonu veya konservasyonu yapmış olduğumuz eserler arkeolojik değer ve sanat tarihi değeri bakımından bir örnek teşkil etmektedir. Bu disiplinlerden elde edeceğimiz bilgiler doğrultusunda uygulama esnasında sorunları daha hızlı çözmeye destek olacaktır. Ne yazık ki bizler bu bilince zamanla ve tecrübeyle ulaşıyoruz. Zamanında yani eğitim sırasında bu türlü bilgileri öğrenebilirsek daha hızlı bir şekilde gelişerek hayal ettiğimiz noktaya rahat bir şekilde ulaşabiliriz.

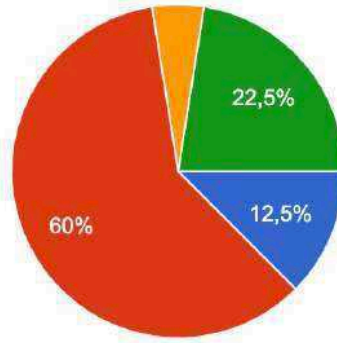

● Evet	01
● Hayır	07
● Yorumuz	01
● Ne evet ne hayır	01

- Lisans mezunu konservatör-restoratör olarak yeterince sanat tarihi ve arkeoloji alanında eğitim aldığımı düşünüyorum.
- Maalesef düşünmüyorum. Kişisel çabaları ve olanakları doğrultusunda eğitimlerini sürdürebiliyorlar.
- Hayır. Sığ bir tutum var. Benim işim bu değil algısı hat safada.
- Maalesef hayır. Ben Sanat Tarihi kökenli bir restoratörüm örneğin. Çevremdeki insanların bu alanı neden seçtiğimi anlamaları bile oldukça uzun zaman aldı. Aslında birlikte hareket eden disiplinler. Ancak ayrıymış gibi düşünülüyor. Yıllardır sektörde çalışan bir restoratörün bile bu konuya olan ilgisi ve bilgisi oldukça yetersiz. Bir de -miş gibi yapma durumu var. Ki o en tehlikelisi..
- Çok değil; eğitim sürecinde bu tür derslere önem verilmiyor.
- Kısmen eğitilmiş olduklarını düşünüyorum. Çünkü restorasyon/konservasyon bölümlerinde arkeoloji ve sanat tarihi dersleri verilmekte. Fakat bu dersler arkeoloji ve sanat tarihi öğrencilerine verilen derslerin ağırlığında değil.
- Çok yüzeysel aldığımızı hatırlıyorum. Daha gittiği kazının tarihçesini bilmeyen restoratör arkadaşlarımız vardı, hatta kazı çalışmasını anlatırken kazı bilgilerini geç diyen hocalar da. Çalışma alanımız arkeolojiye, sanat tarihine ve mimariyi ilgilendiren malzemeler hakkında olduğu için bilgilenmeliyiz diye düşünüyorum. Onun dışında temizlikçi olur çıkarız ki kendini böyle görüp bundan memnun olan meslektaşlar! var.
- Entelektüel düzeyde konuşmak çok zor.
- İyi olurdu ama değil maalesef.

● Evet	05
● Hayır	24
● Yorumsuz	02
● Ne evet ne hayır	09

- Hocalarımız yeterlidir.
- Evet.
- Gördükleri eğitim karşısında küçük bir bilgileri oluyor fakat insanların bu konuda kendilerini mutlaka geliştirmeleri gerektiğini düşünüyorum.
- Evet, çünkü üniversitelerde bu alanlarla ilgili yeterince bilgi içeren dersler veriliyor.
- Malesef çok eksik.
- Kesinlikle hayır. Sadece eleştiri konusunda çok iyiler. Doğru yanlış bilmeden eleştirirler.
- Kısmen.
- Evet verilen eğitimde bu alanlar konusunda da az çok yetkin hale geliyorsunuz ama daha sonrası tabi ki kişinin kendini geliştirmesine bağlıdır. Bazıları yerinde sayar, bazıları kendini gerçekten bu alanlarda da geliştiriyor.
- Düşünmüyorum.
- Temel bilgilerle, evet.
- Fazla değil.
- Tabi ki hayır.
- Üniversitede aldıkları eğitime göre değişiklik göstermektedir. Eğitimler eksik ve kişilerin ilgileri de bunu etkilemektedir.
- Evet.
- Kişinin kendisine bırakılmış durumda.
- Arkeoloji ve sanat tarihi dersi müfredata eklenmeli.
- Kısmen.
- Hayır, yeterli kadar değil.
- Yeterince olmadığını düşünüyorum.
- Çok az.
- Evet bir eğitimleri var, fakat bunun yeterliliği tartışılmalıdır.
- Hayır. Kendi adıma ben, malzeme bilgisi ve eserin kendi maddesi ile daha çok bilgi sahibi olmayı seçiyorum.. (eserler arasındaki bağ=malzeme).
- Eğitim yeterli oluyor mudur, henüz çok genel bilgilendirmeler var.
- Maalesef kenarından ya da köşesinden yetersiz bir eğitim verildiğini düşünüyorum.
- HAYIR!! Kültür, sanat ve edebiyat temel eğitim kapsamında olmalı ve aslında her vatandaşın sahip olması gerekliliği kanısındayım. Arkeoloji ve sanat tarihi alanında alınacak yüksek öğretimin ise uzmanlık alanına olacağı katkının önemini de bizzat tecrübe etmişliğim vardır. Gerek kişisel ve toplumsal gerekse de mesleki anlamda oldukça önem teşkil etmektedir.
- En azından kendi eğitimimi arkeolojik açıdan inanılmaz yetersiz görüyorum. Bir önceki lisans eğitimim arkeoloji alanında olmasaydı çok daha eksik kalabilirdim. Aradaki farkı önceki eğitimim sayesinde daha net görebiliyorum. Öğrenciler ne yazık ki yeterince arkeoloji öğrenmeden kazılarda ya da müzelerde eserlerle karşılaşılıyor ve geçmişini bilmediği, tarihini bilmediği yapım tekniğini, kullanım amacını bilmediği objeler ile çalışmak zorunda kalıyor.
- Kesinlikle hayır.
- Bana göre yeterli değil.

- Giriş düzeyinde kalıyor. Genel bir yapım teknikleri, üsluplar vs. verilse sonradan çalışılan malzemeye göre restoratör bu alt yapı üzerine araştırmasını yapar ve vakıf olur. En azından raporlamasında teknik terimler kullanabilir.
- Hayır. Gerek de yok. Disiplinlerarası iletişime ve yardıma inanmayı istiyorum.
- Düşünmüyorum, Kendi alanımdan örneklerle açıklamak istersem. Bizler eğitim dönemi boyunca seramik ve cam sanatı tarihi hakkında detaylı eğitimler almıyoruz, var olan dersler seçmeli ders statüsünde olunca yeterli donanıma sahip olamıyoruz. Örneğin; arkeoloji bizim bölüm için olmazsa olmaz eğitim planı içinde olması gereken bir konu.
- Eğitimli olmalılar diye düşünüyorum. Çünkü bu meslekler birbirleriyle iç içe geçmiştir.
- Doğrudan bu konuda lisans eğitimi almış olanların daha birikimli olduklarını düşünüyorum.
- Restoratörler kendini çok soyutlamak istiyorlar ama bu iş her alandan disiplinler arası bir uygulamaya daha müsait..
- Eğitimleri yetersiz ancak iş hayatlarında tecrübeyle öğreniliyor.
- Hayır düşünmüyorum. Temel eğitimde öğrencilerin koruyacağı malzemenin dönemini, tarihini, terminolojisi bilmesi gerekmektedir.
- Hayır, zaten bilgilenmeleri gerektiğini düşünüyorlar mı bilmiyorum.
- Sanat eserleri konusunda aldığım eğitimlerde sanat tarihi bilgisi edindiğimi söyleyebilirim.

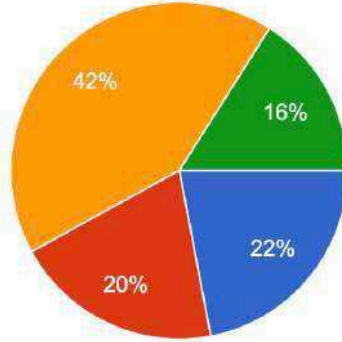

17

Türkiye'de yapılan arkeolojik kazılardan ele geçen buluntular sizce koruma ve onarım çalışmaları yapılarak müzelere teslim ediliyor mu? Lütfen açıklayınız.

2012

50 yanıt

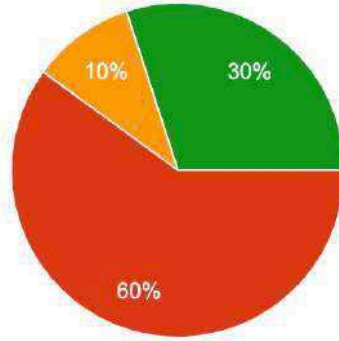

● Evet	11
● Hayır	10
● Yorumsuz	21
● Ne evet ne hayır	08

- Sözde yapılıyor. Her kazı için geçerli olmasada eserin durumunu çok düşündüklerinden değil formalite olduğundan yapılıyor.
- Ekiplerin ve restoratör/konservatörlerin elinden geldiğince yapıldığını, kişilerin maddi olanakların zıttı bir özveri ile çalıştıklarını gözlemliyorum.
- Kısmen.
- Evet.
- Genelde teslim ediyor fakat bir o kadarda kazı evlerinin depolarında bekletilmektedir.
- Kısmen. Her kazıda restoratör bulundurma gibi bir yaptırım olmadığından stajyerler ile restorasyon ve konservasyon çalışmaları yapılıyor, bu da yetersiz kalıyor. En acısı ve daha yaygın olanı restoratör/konservatör değil de bu işlemleri arkeologların şuursuzca sahiplenmesi, yürütmeye çalışmalarıdır.
- Kazılardan ele geçen malzemelerin koruma ve onarım çalışmalarının yeterliliği ekipteki uzmanların sayısına, yeterliliğine ve en önemlisi de çalışma süresine göre değişkendir. Kazılarda genellikle ilk ve acil müdahaleler yapılır, "ilkyardım" müdahalesi tamamlanmış eserlerin koruma onarım çalışmaları tamamlanmış demek değildir.
- Koruma ve onarımı yapılsın ya da yapılmazın, eserler müzelere teslim ediliyor.
- Ediliyordur fakat pek de önemsenmiyor. Kültür bakanımız bile Alliano gibi değerli kültürünü baraj için hiçe sayıyorsa bulunan küçük eserlerde bu kadar önemsenmiyordur, yani müzelere teslim edilip edilmemesi bu kadar önemsiz onlar için.
- Evet teslim ediliyor.
- Bu konu bizim dışımızda, bizler sadece uygulamacıyız gerisi kazı başkanının görevidir.
- Evet.
- Koruma ve onarım çalışmaları düzgün yapılmış eserler müzelerin hangi depolama koşullarında saklanacak ki. Ayrıca kazı yapmaya para bulamayan arkeologlar koruma onarım için nasıl para bulacak?
- Çoğu kazının ekibinde restorasyon ekibi bulunmaktadır. Kazıya katılan bakanlık görevlileri de aynı zamanda bu denetlemeleri yaparak eserleri teslim alır. Eksik bir çalışma ile eserler müzelere teslim edilmemektedir.
- Birçok kazıda bu uygulanmıyor. Yeterli eleman olmaması bunun en temel nedeni.
- Kısmen.

- Katıldığım çalışmalarda gördüğüm kadarı ile evet hepsi müzelere teslim ediliyor, fakat zaman kısıtlılığı yüzünden tümünün koruma onarım çalışmaları yapılamıyor (kazı ekibi tarafından). Müzedeki restoratör/konservatör eksikliği yüzünden de uzun bir süre onarımlarının yapıldığını düşünmüyorum.
- Edilmeyen kazıları da gördük.
- Evet.
- Evet çıkarılan eserler uygun şekilde depolama işlemine tabi tutulmakta.
- Evet, bir çoğu teslim ediliyor fakat gerekli özen gösterilmiyor.
- Evet.
- Hayır.
- Yetersiz. "tekniker-uzman, malzeme, kazı heyetlerinde konuyla ilgili duyarlılık.
- Birçok kazıda deneyimli restoratör olmadığı için eserlere ait parçalar bir araya getirilemiyor ya da deneyimsiz restoratörler ve arkeoloji-sanat tarihi öğrencilerinin ellerinde eserler zarar görüyor. En iyi ihtimalle kalitesiz bir işçilikle bir araya getiriliyor.
- Evet.
- Türkiye’de eskiye oranla bu konuda iyi bir gelişme olduğunu düşünüyorum. Tabi ki eksiklikler mevcut.
- Bilinç sahibi kazılar ve kazı başkanlarının hassasiyeti sorunun cevabıdır. Bir kazı başkanı, eserlerini restorasyon ve konservasyonunu yaptırmadan müzeye vermemelidir. Müzecilik Türkiye’de depolamanın ötesinde bir anlayışa sahip değildir ve müzelerdeki eserler, kazılardan nasıl geldiyse öyle durmaktadır. Kazılarda restoratör ve konservatör çalıştırmak yasal olarak zorunlu kılınmalıdır. Bunun da ötesinde kazı başkanlarının kontrolünde değil, direkt olarak konu uzmanlarının kontrolünde olmalıdırlar. Kazı başkanları, bütçelerinin ciddi bir oranını restorasyon ve konservasyon işlerine ayırmalı, fakat uygulamaların denetiminde tasarruf sahibi olmalıdırlar. Aksi taktirde sadece kendi çalışma alanına giren objelere yoğunlaşmaktadırlar. Bölge laboratuvarı kavramı, kazılar için ciddi bir denetleme kurumu olacaktır.
- Benim bildiğim birçoğunda öyle ama yapılmayan yerlerde mevcut. Arkeolojik kazılardan ele geçen buluntuların envanterlik olarak seçilmiş olan eserlerin koruma-onarım çalışmalarının yapılarak müzelere gönderilmesi, etüdlük eserlerinde yapılabildiği kadarının koruma-onarım çalışmasının yapılması kalanların pasif koruma ile saklanması gerekir. Kazılardan müzelere giden eserlerde prosedür böyle olmalıdır.

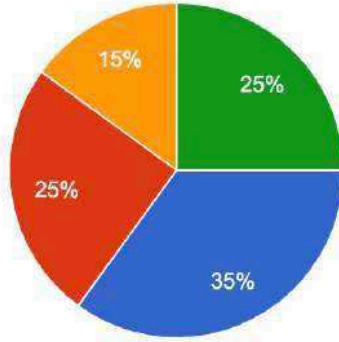

● Evet	00
● Hayır	06
● Yorumsuz	01
● Ne evet ne hayır	03

- Arkeolojik kazı alanlarında, kazı evlerinde genellikle tam teşekküllü bir laboratuvar olmadığı için eserler tam anlamıyla koruma onarım bilimine uygun bir şekilde müzelere teslim edildiğini düşünmüyorum.
- Yine kazısına, zaman aralığına ve kazıda bulunması gereken konservatöre bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.
- Hayır, çoğu arkeolojik kazıda alanında tecrübesiz elemanlar olduğu için kötü uygulamalar müzelere geri dönüyor.
- Maalesef hayır.
- Nispeten evet, imkanı olanlar.
- Tamamı edilmeyordur. Çünkü ülkemizdeki arkeolojik kazıların bir kısmının gerek laboratuvar analizleri gerekse saha donanımı açısından zayıf olduğunu düşünüyorum. Haliyle buluntulara hazırlıksız müdahale edilmesi bazen kötü sonuçlar doğurabiliyor. Bu sebeple gerekli önlemleri alıp müzeye teslim etmek daha cazip ve tehlikesiz görünüyor.
- Sözümlerine edildiği için genel itibarıyla hayır. Onlarca kazıda buldum bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Hadi aldın sikkeyi temizledin, cam elyafıyla temizledin ve bi dolu çizdin. Bak işte olmadı uygun teslim etmedin. Hadi mikroskop altında bisturi ile temizledin. Paraloid sürdün kilitli poşete koydun. Bak yine olmadı, nerde BTA, uygun paketlenme silikajel vs. Hakkıyla yapılamayan işler yüzünden cevabım hayır.
- Ediliyor gibi görülmekte edilmemektedir. Restorasyon fişleri tutulmadığı için yapılan işlemler de müzeye bildirilmemektedir.
- Çok aceleye getirildiği için hayır. Daha tuzdan arındırılmadan alçılanması istenen seramikler epey zaman alıyor ve içime sinmeden ne işler verdim. Boyası tuttu mu ondan bile haberim olmadı. Kaldı ki alçıya boyaya hiç gerek yoktu.

● Evet	14
● Hayır	10
● Yorumsuz	06
● Ne evet ne hayır	10

- Kısmen.
- Evet, teslim edildiklerini düşünüyorum.
- Evet koruma ve onarım çalışmalarının yapılarak müzelere teslim edildiğini düşünüyorum. Yoksa ki müzelerimizdeki eserler böyle sağlam kalıp sergilenemezdi.
- Öyle olduğunu ümit ediyorum.
- Arkeolog ve sanat tarihçilerin bu konuda hassas olduklarını düşünüyorum öyle olmasa bile kazılarda bir kazı başkanı ve eser bulunduğu bir yetkili mutlaka vardır. Doğru yapıp teslim edildiğini düşünüyorum.
- Olabilir.
- Türkiye'de yeterince nitelikli eleman çalıştırmadıklarını düşünüyorum. Bu eksikliklerden dolayı depolarda yüzbinlerce korunmayı ve onarılmayı bekleyen kültür varlıklarımız bulunuyor. Ayrıca yüzlerce restorasyon ve konservasyon mezunları da beklemekte.
- Evet.
- Evet.
- Bazen.
- Görülen köy uzakta değil. Normal yani seramiğin tamamının alçıldığı bir teslimat, teslimse...
- Bir kısmı evet ama her kazıda restorasyon yapılmıyor veya yetişmiyor.
- Evet.
- İstanbul dışında, diğer şehirlerde aynı hassasiyet olduğunu düşünmüyorum.
- Her zaman değil.
- Şu ana kadar gördüğüm bütün kazılarda teslim ediliyor.
- Kapsamlı laboratuvarlara sahip kazılar buluntulara gerekli koruma ve onarım uygulamalarını yaparak müzelere teslim etmektedir. Bunlar dışında birçok kazı alanında yeterli koruma ve onarım personeliyle birlikte ekipmanın yeterli olmadığını düşünüyorum. Bu nedenle çoğu buluntu yeterli müdahale olanağına sahip olmadığı gibi mevcut durumyla müzeye teslim edilmekte.
- Genellikle evet.
- Her kazıda konservatör/restoratör bulunmadığı için maalesef bu çalışmalar gerçekleştirilerek buluntular teslim edilemiyor. Konservatör/restoratör bulunan kazılarda ise bazen buluntu yoğunluğunun çok olması ve sadece tek konservatör/restoratör bulunması tüm eserlerin ihtiyacı olan çalışmalara cevap veremiyor.
- Evet, dikkatli bu konuda, kurumlar iç işlerini bilmiyorum ama uzun zamandır tecrübe edinildi.
- Bilimsel olarak temeli sağlam olan kazılarda olabilir ama Türkiye genelinde yeterince olduğunu düşünmüyorum.
- Son yıllarda kazılarda Restoratör-Konservatör bulundurma zorunluluğu getirildi. kazılardan çıkan eserlerin bir çoğunun koruma onarım çalışmalarının yapılması amaçlanmaktadır. Ancak kazılara giden meslek elemanları bu konuda yeterli tecrübeye sahip olamayabiliyor. Özellikle

2013-14 yıllarında Kültür Bakanlığınca yapılan alım sonucu özel sektörde yetişmiş birçok kişi kuruma yerleşmiş ve sektörde tecrübeli eleman bulmanın zorlaşması, tecrübe kazanması istenen yetiştirilecek kişilerin eserler üzerinde bildikleri kadar (deneme-yanılma ya da sorarak) uygulama yapılması sonucunu doğurmuş olduğunu gördük. Bu sürecin olumsuz etkilerini sadece müzelerde değil laboratuvarlarda da yaşadık. Okullarda etütlük malzemenin olmaması, kurumlarda stajyerlere uzman gözetiminde eser çalıştırılmamasının sonuçları kanaatimce ağır olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

- Gördüğüm kadarıyla bir çoğu koruma onarım işlemi görmeden depoya kaldırılıyor. Özellikle en sık karşılaşılan malzeme grubu olan seramik eserler son derece agresif temizlik yöntemleri ile arkeoloji öğrencilerinin elinde harap olup üst üste yığılarak depolara kaldırılıyor. Dolayısıyla yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen buluntuların koruma ve onarım çalışmaları yapılarak müzelere gönderildiğini düşünmüyorum.

- Olduğuna inanmak istiyorum ama tereddütlerim var.
- Her malzeme için olmasa da evet.
- Kesinlikle hayır. O an kazıdan çıkan eser arkeologların yayın yapabilmesi adına heba edilircesine yalapaşap işlem yapıp depoya atılıyor.
- Bir şekilde ediliyor ama nasıl işlemlerden sonra edildikleri muamma.
- Ediliyordur.
- Büyük çoğunluğu evet.
- Karşılaştığımız çok iyi koruma çalışmaları ve çok kötülerini görüyoruz.
- Bildiğim kadarı ile evet.
- Hayır depolarda işlem bekliyor çoğu.
- Bu konu önemli, denetlenmesi ya da kontrol edilmesi lazım ama olmuyor. Leğen içinde çitilenen, güneşin altında kurutulan, porçözle temizlenen kapları, iç yüzeyi elyaf kumaşla araldit yapıstırıp tümlenen amforaları teslim etmek teslim etmek değildir.
- Dört dörtlük değil.

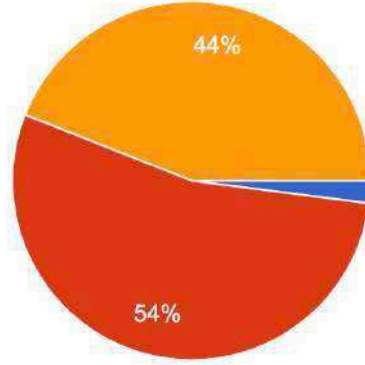

18

Türkiye'de restoratör/konservatör ücretlerini yeterli buluyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

2012

50 yanıt

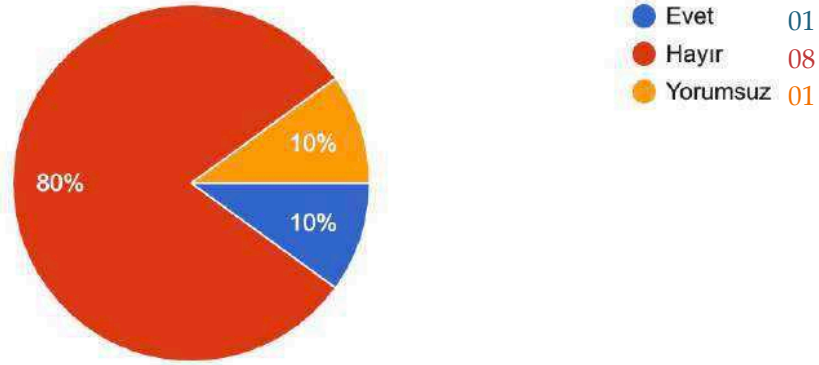
Evet	01
Hayır	27
Yorumsuz	22

- Çalışma alanlarına göre değişiyor. Fakat arada çok büyük farklar var. Yeterli değil genelde.
- Yeterli değil.
- Hayır.
- Hayır.
- Bulmuyorum. Yukarıdaki sorulardan birinde de açıkladığım gibi sertifika aldatmacası ile yaygınlaşan kurslar bu alanda ciddi darbe vurmuştur restoratörlere. Devletin işi ciddiye almaması ile de doğru orantılı olarak deneyimsiz firmaların bilmeden ucuza iş almalarına mücade edilmesi doğru ücretin konuşulmasının önünde engeldir.
- Uygulamada olduğu gibi ücretlendirmede de bir standart olmadığı için yeterli değil doğru bulmuyorum. Bazı projelerde yetkin olmayan kişiler hakettiklerinden fazla, bazı projelerde ise yetkin kişiler hakettiklerinden çok daha az ücretler karşılığında çalışıyor.
- Çoğu yerde yetersizdir.
- Evet.
- Bulmuyorum.
- Hayır.
- Yetersiz.
- Hayır.
- Hayır. Kesinlikle çok düşük maaşlar veriliyor. Koruma konusunda uzman vasıflı olan ve imza yetkisi olan mimarın aldığı maaşa yakın veya denk olmalıdır.
- Bunun bir standarta bağlanmalı diye düşünüyorum. Sonuçta teknik kadroda yer alıyorsa ekip ne 10 aşağı ne de 10 yukarı olmalı.
- Henüz tam anlamıyla anlaşılammış bir meslek grubuna verilen ücretleri yeterli bulmuyorum. Özellikle arkeolojik kazılarda sezonluk çalışıyor olmaları da ücretler konusunda ciddi düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılıyor.
- Yetersiz buluyorum. Restorasyon/konservasyon adını taşıyan kurumların bu konuda serbes çalışanlar için samimi girişimleri gereklidir.
- Hayır.
- Özel sektör ve kamu için farklılıklar göstermekte bu konu. Kamuda asgari ücretin üstünde bir ücret olarak ilk işinde çalışan biri varken, en az birkaç yılını bu işe vermiş özel sektör çalışanının asgari ücretten çok az bir farkla çalıştığını görebiliyoruz.
- Yeterli bulmuyorum.

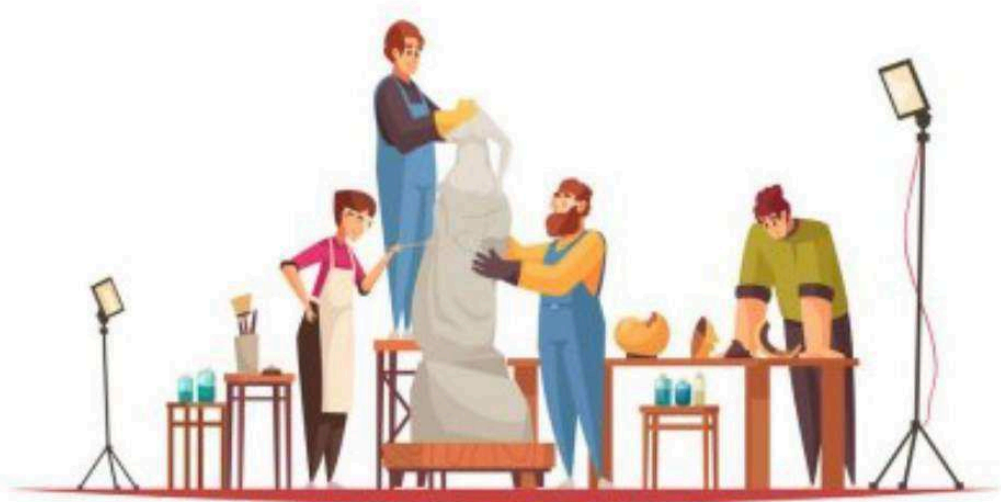
• Hayır bulmuyorum. Özel sektörde ciddi profesyonel ekiplerle çalıştığım zamanlar şu anki aldığımın yaklaşık 3 katını alıyordum ve bunun için bir konuşma veya savaşıma ihtiyacı duymuyordum. Genelde bu profesyonel ekipler yurt dışından oluyordu tabii. Bunun dışındaki diğer firmalarda da gene yeterli ücretler verilmiyor. Öncelikle bizlerin bir iş tanımına ihtiyacı var. Yani yapılan işin nasıl ne denli bilimsel ve zor olduğunu anlatan bir iş tanımı. Bu iş tanımı ile yola çıkarak ücretlerin hesaplanması gerekiyor. Bizlerin müdahale ettiği buluntular, sanat eserleri paha biçilmez değerinde olan parçalardır ve bizler aynı hassasiyette ve sanatsal biçimde müdahale de bulunan çalışma grubu olarak ücret olarak değerlendirilmemiz bir muslukçunun ötesine geçememiştir. Bizim çalışma şeklimiz ve tanımımız sadece bilimsel anlamda işeyler öğrenip bunları yazmak ve çizmenin yanı sıra bir sanatçı edası ile yetenek ve el becerisi gerektiren uygulamalardan oluşmaktadır. Bu olgu bizim artımız ekstramızdır. Yani ücretlendirilme esnasında yazıp çizen diğer meslek gruplarından daha az almamız komik görünmekte ki keza bırakın aynı seviyede ücretlendirilmemizi elimizde olan artılar ve ekstralardan dolayı onlardan daha fazla almamız icap etmektedir.

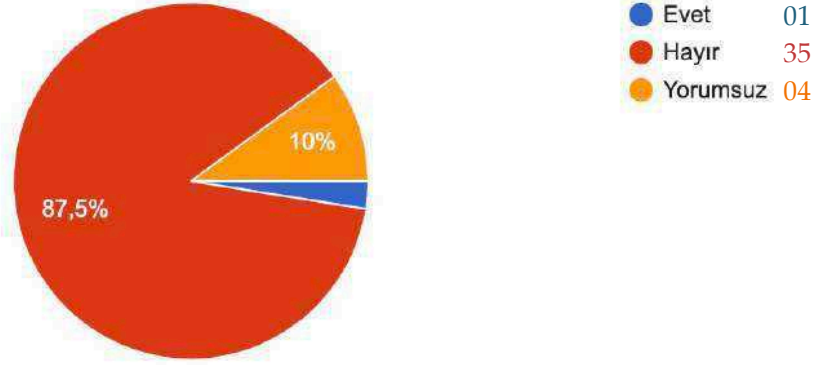
- Hayır, bulmuyorum. Türkiyede ikinci sınıf meslek olarak görülüyor yani belkide 3,4,5. sınıf...
- Emeğe saygı sadece.
- Çoğu yerde restoratörler asgari ücret alıyor. Sizce yeterli mi ???
- Türkiye'de restoratörler için yeterli bulduğum ücret, şuan 1500 dolaylarında olan kamudaki aylık maaşın 2500-3000 arası başlangıç, 25 yıllık çalışma sonunda 4500-5000 rakamlarıdır. 2250 yıllarında durumun değişmesi konusundaki umutlarım halen vardır.
- Hayır
- Türkiye'de çalışma şartlarının ağırlığına kıyasla yeterli değil.
- Hayır.
- Özellikle yerli kazılarda ücretler mümkün olduğunca düşük tutuluyor. Bu da restorasyon bilincinin henüz tam anlamıyla oluşmadığının göstergesidir.

- Hayır bulmuyorum. Restoratörler hak ettikleri ücreti almıyorlar. Genel olarak özel sektörde çalıştıkları için çoğu müteahhit doğru düzgün maaş bile vermiyor.
- Hayır, bulmuyorum.
- Tüm meslekler gibi bu meslekte de maddi imkan sorunları var.
- Maalesef bulmuyorum. Restorasyon ve konservasyon işleri meslek hastalıkları olan, yorucu ve yıpratıcı bir meslek dalı. Çalışma ortamından tutun da esneyebilen çalışma saatlerine kadar bazen yoğun tempolu bir meslek olduğunu düşünüyorum. Haliyle özel sektör ya da resmi kurumlardaki restoratör ve konservatörlerin ücretlerini yeterli bulmuyorum.
- Verilen emek yanında çok düşük. Tabi bunu şöyle de düşünmeli. 2 yıllık mısın 4 yıllık mısın? Kaç yıllık deneyimlisin gibi kriterler de var. Genel olarak ekipteki en düşük maaşlar. Neden? Çünkü bir arkeolog ya da mimar maaşını geçmesin düşüncesi var. Kompleksten olabilir bu durum.
- Hayır, kısa dönem çalışan bizler için çok çok düşük.
- Yeterli değil ve hiçbir zamanda olmayacaktır.
- Hayır, işsizlik kaygısı hakim olduğu için işveren de bunun farkında olunca düşük ücretler ile çalıştırılıyorlar.
- Hayır.

- Hayır.
- Kesinlikle yetersiz.
- Hayır.
- Hayır.
- Kamuda ve özel sektördeki ücretler birbirlerinden farklı. Kamudaki ücretlerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Özel sektörde eserin önemine göre de değişiklik gösterdiğini biliyorum. Doğru bulmuyorum, yeterince önemsendiğimiz zaman ücretlerimiz de önemimizin karşılığını görecektir.
- Kesinlikle hayır. Mimarlar ve mühendisler aldıkları ücret göze batmasın diye genellikle bizleri ucuz işçi statüsüne çekmeye çalıştıkları bir gerçektir.
- Hayır, mimarlar bizlerin işini eğitim almadan yaptığı için genelde yanlış uygulama yaparlar ve mimar oldukları için buna rağmen tercih edilirler. Bu yüzden iş alanı kısıtlı ve maaş yetersizdir.
- Hayır.
- Türkiye'de bu mesleğe duyulan önemin azlığından ötürü verilen ücretler de verdikleri değer kadar az!
- Kesinlikle hayır.
- Hayır bulmuyorum.
- Hayır.
- Canını koltuğunun altında taşıyarak çalışan insanların yakınıym pekte az değil yani ama sabır işi çok, lâkin her işin de bir zorluğu var değil mi?
- Hayır bulmuyorum. Kanuni yasal haklar da aynı şekilde değerlendirilmekte.
- Hayır.
- Çok düşük. Bu ücretler insanları meslekten uzaklaştırıyor.
- Yeterli bulmuyorum.
- Evet.
- Bence yeterli değil.
- Maalesef hayır. En azından arkeolog maaşı kadar bile değil.
- Çok yetersiz.
- HAYIR!!! Gelişmiş ülkeler bu gelişmişliklerini öncelikle tarih bilinci ve kültürel gelişimlerine borçludur. Her ne kadar teknolojiyi dışarıda ithal edip en iyisini kullanma şansına sahip olsanız da kültürel olarak gelişme sağlayamazsanız toplumsal olarak da bir yere varamazsınız. Dünyanın en güçlü ekonomisine sahip ülkeler petrole sahip olanlar değil toplumsal bilince sahip insanların oluşturduğu topluluklardır. Bu farkındalığa sahip olan gelişmiş ülkeler kültürel alanda çalışan ve sosyal bilimlerle uğraşan meslek insanlarına her türlü itibarı gerek kişisel gerekse işin karşılığını vererek göstermektedir. Bugün yurt dışında meslektaşlarımızın yaptığı işe ve pozisyonuna bağlı olarak aldığı ücretler 30.000 ila 150.000 TL arasında değişmektedir. Türkiye'de alt sınır asgari ücretin biraz üzerindedir.
- Hayır.

-
- Ücretler konusunda bir fikrim yok ancak her meslek grubunda olduğu gibi muhtemelen bu meslekte de yetersiz olacaktır.
 - Hayır.
 - Hayır. Günlük hesapla pek çok vasıfsız işten az hatta.
 - Belli olmuyor ki. Bir standart yok. Ben özelde çalışıyorum. Her firma bir fiyat biçiyor. İş arayan ya da ilk kez işe başlayacak olan restoratör konservatör arkadaşlara tek diyeceğim var. İş öğrenebileceğiniz insanlarla çalışın. Aza çoğa ilk etapta bakmamalı.
 - Hayır yeterli olduğunu düşünmüyorum.
 - Kurumlara göre değişkenlik gösterdiğini düşünüyorum.
 - Maalesef yetersiz.
 - Hayır.
 - Hayır bulmuyorum.
 - Bulmuyorum.
 - Ülkemizde çok düşük ücretlere çalışılıyor. Yapılan işin değeri ve önemi anlaşılmadığı ve yöneticilerinde liyakatsiz olduğu bir ortamda haksızca ücretin ödenmesi mümkün gözüküyor.
 - Onca emek karşısında çok yetersiz.
 - Hayır. Proje bazlı ücretlendirme yerine sıradan aylıklı işe girmiş gibi asgari ücret dolaylarında olduğu sürece yeterli diyemeyiz.

19

Türkiye'de bir restorasyon ve konservasyon standartının oluştuğunu düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

*Evet, bir standart var.

*Hayır, bir standart yok.

*Yorumsuz.

Diğer/Kısmen:

2012

%10 (05)

%74 (37)

%16 (08)

%00 (00)

2016

%00 (00)

%80 (08)

%10 (01)

%10 (01)

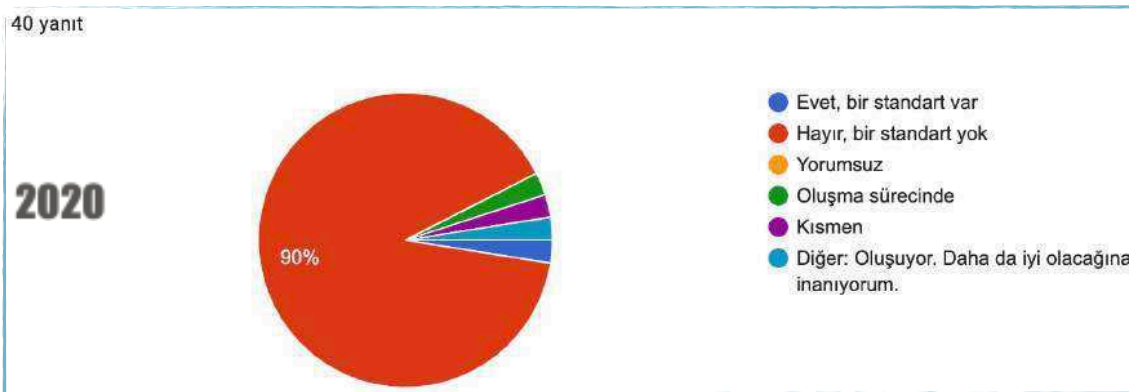
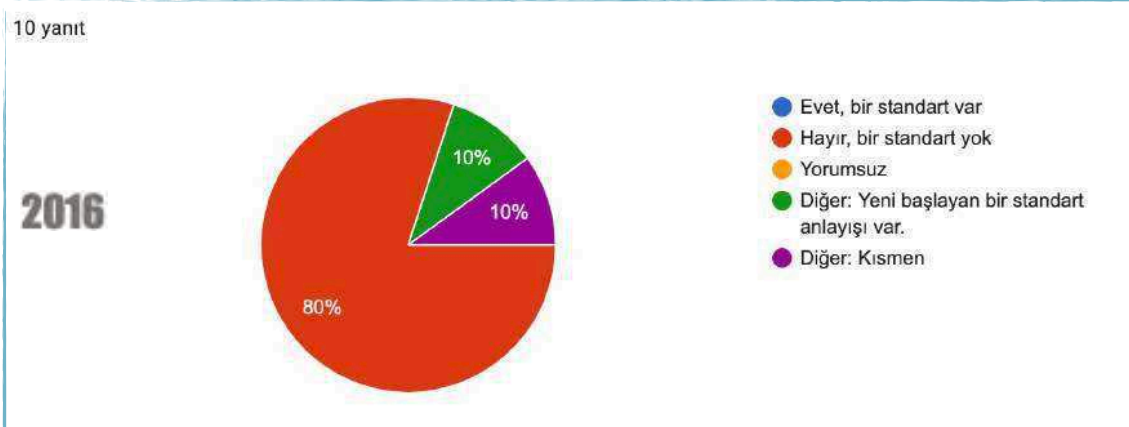
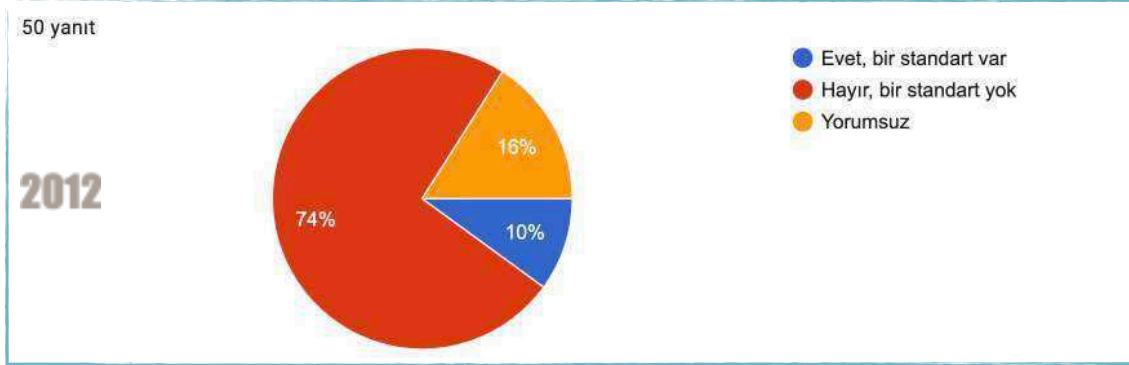
2020

%2,5 (01)

%90 (36)

%00 (00)

%7,5 (03)

Ek Görüşler

- Oluşmakta ama daha eskilere göre mesafe katedilmiş.
- Evet bir standart var, o da müteahhit gibi işlerin zamanında önce kalitesiz işçilik/malzeme kullanımı, ekonomik nedenlerle bir çok denetleyicinin bu müteahhitlerin güdümünde hareket etmesi. Hayır, bilimsel bir standart yok.
- Yeni başlayan bir standart anlayışı var.
- Ülkemizde belirli bir standart bulunmamakta. Çünkü bizden ileri seviyede olan ülkeleri ekol olarak takip etmekteyiz. Bazen restorasyon işlerinin kültürel gereklilikten çok moda olduğunu bile düşünüyorum. Haliyle hem moda anlayışı hem reklam isteği hem de bilimsellikten uzak rantsal kaygılar için içine girince standardı tutturmak zor görünüyor diye düşünüyorum.
- Oluşma sürecinde.
- HAYIR!!! En iyisini ben biliyorum, benim dediğim olur, ben tanrıyım süreci işletilmesi standartına devam.
- Kesinlikle hiçbir şekilde bir standart olmadığını düşünüyorum hatta neredeyse biliyorum. 4 yıllık eğitim veren üniversitelerde birbirinden farklı dersler, farklı uygulamalar, farklı ekoller benimsenmiş durumda. Çok farklı koşullara sahip, farklı eğitimcilere ve laboratuvar ortamına sahip okullar var. Bu şekilde bir eğitim düzeni, okuldan mezun olan her restoratör/konservatörün farklı biçimde çalışması demektir. Bu da standardın olmadığını ya da olmayacağını göstermektedir.
- Oluşuyor, daha iyi olacağına inanıyorum.
- Kişinin kendi ahlakında bir standart olsun, o bile yeter.

- Uygulama ağırlıklı ve mümkün olduğunca etütlük eserde uygulama tekniğini kavratıldıktan sonra orijinal eserler üzerinde çalıştırılarak öğrencinin konuyu tamamen anlaması sağlanmalıdır.
- Öncelikle uzman ekipler içinde ve kendi alanında çalıştığından emin olunan kişiler akademik kadrolara alınarak önce hocaların doğru bir noktada olduğu sınanmalıdır. Gerekirse hocaların da yurtdışı değişim vb. faaliyetleri ile beceri ve tecrübeleri artırılmalıdır. Eğitimde ise, zorunlu stajların sayısı ve çeşitliliği mutlaka artırılmalıdır. Sonrasında mümkünse öğrencinin bir alan üzerinde yoğunlaşması ve uzmanlaşması sağlanmalıdır.
- En az 4 yıl olmalıdır ve branşlaşmaya önem verilmelidir. Geleneksel sanatlarda verilen eğitim tipi uygulanmalıdır. Ortak okunan dönemler sonrasında alanında uzman eğitimcilerin vereceği dersler olmalıdır ya da restorasyon ve konservasyonun bütününden ziyade sadece belli başlı konularında eğitim vermeyi tercih etmelidirler. Misal olarak; arkeolojik ya da mimari restorasyon bölümü (en az 4 yıl), duvar resimi, mozaik, tablo restorasyonunu barındıran bir program, vs.
- Soru 10'da açıklanan eksikliklerin giderilmesi ve doğru tanımların yapılmasıyla.
- Bence yapılması gereken; bu bölümlerin belirli birkaç ana dallara ayrılarak okutulması ve müfredatın her üniversitede aynı şekilde olması gerekir.
- Her detayı vererek, öğretmek bilinçlendirerek eğitim verilmelidir.
- %25 teori, %75 uygulama deney-gözlem.
- Lisans eğitimi olmalı ve yerinde uygulama zorunluluğu olmalıdır.
- Uygulamalı olarak.
- Branşlaşma yapılarak, teorik ve pratik eğitim birlikte ve çok ciddi bir sanat eğitimi ile birlikte olmalıdır.
- Her konuda fikri olan, ama tek bir konuda uzman olan elemanları yetiştiren bir sistem olmalı.
- Lisans düzeyinde, yabancı dil hazırlık şartı ile, yetenek sınavı ile alım yapılacak ise tanıdık kontenjanının olmadığı, en fazla 15 kontenjandan oluşan sınıflarda, bilimsel yeterliliği kanıtlanmış kişiler ile uzmanlaşmaya yönelik bir eğitim olmalıdır. Yani şimdikilerden çok ileride bir sistem.
- İlkokuldan itibaren tıpkı okuma-yazma gibi her daim akılda kalacak ve geliştirilmeye açık bir bilinç olarak insanlara verilmeli bu eğitim.
- 2 sene temel eğitim ve 2 sene de uzmanlık eğitimi, branşlara ayrılıp.
- Deneysel ve bilimsel temellere oturan, fen ve sosyal bilim dallarıyla işbirliği kuran bir eğitim olmalı.
- İlkokuldan itibaren bu eğitime başlanmalı. Avrupa'da olduğu gibi ülke tarihlerinin yanında sanat tarihi de küçükten verilmeli.
- Uygulamalı olması halinde eğitimden daha fazla verim alınabilir.
- Pratiğe daha çok yer verilmeli.
- Yurtdışında bu eğitimin daha fazla olmasına karşın Türkiye'de bu eğitim iki yıla indirilmiş durumda. Evet bir şekilde bu eğitim veriliyor ama yoğun bir şekilde işleniyor dersler. Türkiye'de bildiğim kadarıyla restorasyon ve konservasyon adı altında iki üniversitede bulunuyor bu bölüm. 4 yıllık olsa çok daha iyi olacağını düşünüyorum.
- 4 yıllık fakültelerde verilmeli.
- Uygulamalı. Teori de değil.

- Kesinlikle ve öncelikle yalnız akademik ortamda! Temel şartları oluşturabildiğini ve yeterli akademik personeli olduğunu kanıtlayabilmiş okullarda! Derme çatma bölümlerden gelişi güzel boş mezun olmuş diplomalı insanlar bu alanın ihtiyaç duyduğu son şeydir.
- 10. sorunun cevabında bu sorunun net bir cevabını da bulabilirsiniz.
- Bu eğitim verebilecek insanların önce yetiştirilmesi gerekmektedir. Gelişmiş ülke örnekleri incelenmeli ve bizim eğitim sistemimize adaptasyonu nasıl olur bakılmalıdır. Ama 2 yıllık okulların kesinlikle kapatılması ve minimum 4 yıla çıkarılması zorunludur. Ders anlayışının tamamen değişmesi gerekmektedir.
- Lisans eğitimi olmalı.
- 3 yıl temel eğitim verilmeli, 1 veya 2 yıl uzmanlaşabileceği bir alanda çalışmalı.
- Türkiye’de restorasyon ve konservasyon eğitimi bilimsel açıdan yeterli, kullanılan malzemeler ve bulunduğumuz laboratuvar bakımından gayet modern ve teknolojik olması gerekmektedir. Eğitim sırasında bilimsel olarak disiplinlerarası çalışmaya müsait ve yöneltlen şekilde olmalıdır. Uygulama olanağı bakımından rahat ve geniş bir yelpazeye hitap etmelidir. Global olmalı ve diğer devletlerin çalışmalarını takip etmeli, koordinasyon sağlayarak ortak çalışmalara imza atmalı ve paylaşımcı olmalıdır.

- Dersler taşınabilir eserlerde daha çok uygulamaya yönelik laboratuvarlarda, mimaride ise tarihi yapı ve alanlarda görerek, hissederek, kavrayıp anlaşılabilir olması bence çok iyi olur.
- 4 yıllık lisans eğitimi verilmelidir. Mimari ve küçük buluntu tamamen ayrılmalıdır. Branşlaşma sağlanmalıdır.
- 2 ve 4 dört yıl olmalı. Hocalar yalnız bir alanda uzman ve yetkin olmalı. Programı, eğitimcisi, mekanı ve malzemesi yeterli olmalı.
- Kesinlikle ilk olarak bu alana ilgisi olan öğrenciler seçilerek başlanmalıdır. Yani ekibinizi sizin kurmanız gerekmektedir. Daha sonra bilimsel temellerde yeterli teorik eğitim sonrası uygulamalı eğitim yapılmalıdır. Her senenin sonunda öğrenciler belirlenen kurum ve kuruluşlarda zorunlu staja tabi tutulmalı ve ardından bu deneyimler tüm ekiple paylaşılmalıdır. Uygulamalı eğitimler bölüme özel laboratuvarlardaki çeşitli teçhizatlarla verilmelidir. Gerekirse gerçek eserlerle çalışmak gerekmektedir. Bunların tehlikeli olduğu düşünülürse replika eserlerle de çalışılabilir. Temelde her türlü eserin koruma ve onarım bilgisi verilmeli uzmanlık alanı ise öğrencinin tercihine bırakılarak lisansüstü eğitimle sağlanmaya çalışılmalıdır. Uzmanlık seçimi lisans eğitimi içerisinde de olabilir. Özetlemek gerekirse; yoğun teorik eğitim yerine teknik personelin ihtiyacı olan uygulamalı eğitime önem verilmelidir. Eski yöntemlerden usta-çırak ilişkisi içerisinde bile olabilir diye düşünüyorum.
- Uygulama çok önemli. Bölümlerin kazıları projeleri olacak ki orada deneyim kazanılacak. Staj çalışması kağıt üzerinde değil gerçekten, samimice yapılmalıdır. Hocalarda bakacak öğrenciye bundan restoratör konservatör olur mu diye, acımayacak gerekirse mezun etmeyecek.
- Dört yıllık ile iki yıllık eğitimin farkını ortaya koyarak olmalıdır. İki yıllık teknikerlerin el becerisi gelişirken dört yıllıkların el becerisi yanında organizasyon yönetme, araştırma yapma, bilim insanı olma sıfatları yüklenmelidir.
- Böylesi uygulama gerektiren bölümlerde pratik meslek hayatına yönelik eğitim benimsenebilir. Daha 2 durak uzaklık mesafemizdeki müzelerde uygulama yapabilecekken hatta restorasyon laboratuvarları ile ortaklaşa bilgi deneyim paylaşabilecekken bunları göremiyoruz. Şantiyelerde haftanın bir ya da birkaç günü uygulamalı dersler işlenebilir.
- Meslek yüksek okulu düzeyinde olması zaten temel olarak imkansız. Lisans eğitimi baz alarak bahsetmek gerekirse; öncelikle birinci sınıftan itibaren dört yıl boyunca en erken dönemden geç döneme kadar arkeoloji ve sanat tarihi dersleri olmalıdır. Bununla birlikte paralel giden malzemeler ve eserler belirlenmeli, bu yönde teorik ve uygulamalı eğitimler verilmelidir. Böylece öğrenci kafasında bununla ilgili bir dönem belirler ve analizi daha kolay olurdu. Laboratuvar çalışmaları ve alınan konservasyon kimyası ile çalışılan kimyasal malzemeler desteklenmeli. Kimya dersinde problem çözme öğrenip %10'luk Paraloid B72 hazırlamaktan bi haber olan pek çok insan var. Elbette okul bize yol gösterir ve yolu devam ettirmek bizlerin elimdedir. Ancak sağlıklı gösterilmeyen yol ile hiç göstermemek arasında çok fazla fark yok bana göre.
- Uzmanlaşmaya olanak sağlayan ve alanda birebir çalışarak verilmeli.

- 4+4. 4 yıl üniversite ve 4 yıl da hem kurumlarda çalışma hem de eğitime devam edilmeli.
- Alanında başarılı ve bilgili hocalar sayesinde iyi bir eğitim alınabilir.
- Her alanda küçük bir bilgi verilerek öğren-ciye hangi alanda daha mutlu olduğu gösterilmeli, bu alanlar uygulamalı verilmelidir.
- Bence daha çok uygulamalı ders olmalıdır, hatta bu dersleri alanlarda işleyebiliriz. Böyle bir eğitimin bize daha çok faydası olacağına inanıyorum.
- Laboratuvar dan ve koruma ile ilgili birimlerden yeterli derecede olabilen ve sahada uzun yıllar bu işleri doğru şekilde yürütmeye çalışan bir avuç insan tarafından verilmelidir. Çünkü bu yetkin kişiler hangi çalışmanın ne şekilde ve sırada yapıldığını çok iyi bilmektedir. Kulaktan dolma değil birebir ameliyat eden doktorlar olmalıdır eğitimeciler.
- Daha uzman ve alanında yetişmiş insanlar tarafından ve slaytlar okunarak değil sahada uygulama yaptırılarak.
- Teorik ve pratik uygulamalar. Yerinde staj eğitimi ile olabilir.
- Türkiye'de şahsen gördüğüm kadarıyla malzeme ve çalışma alanları konusunda sıkıntılar var. Yeterince laboratuvar ve koruma onarımında kullanılacak malzeme yok.
- Uygun alanda, uygun malzemelerle, alanında uzman öğretmenlerle bir eğitim, bu eğitimi pekiştirecek saha çalışmaları ve 2 zorunlu saha stajı olmalı.
- Daha kapsamlı bir şekilde verilmeli.
- Bu konu geniş bir konu nasıl anlatayım. Kafa yapısını değiştirerek nasıl ki anayasanın belirli kanunları değiştirilemiyorsa, bu alanında belirli dayatmalar ivedilikle olmalıdır. Yoksa sen istesende istemesende seramiğin her yönünü alçı badana yapan çok olur.
- Temel bilgiler verilerek ilerleyen dönemlerde farklı alanlarda bilgiler verilerek dallara ayrılmalıdır.
- Uygulamalı verilmelidir.
- En az dört yıl. İlk sene genel bilgiler. 2. sınıftan itibaren uzmanlaşma.
- Uygulamalı olarak yerinde.
- Bence her dal için bir bölüm açılmalı (seramik, mozaik, cam, ahşap, kağıt, kumaş gibi). Bizler o bölüm üzerine yoğunlaşmalıyız. Arkeoloji içinde daha sağlıklı olurdu, bilinçli ellerde olurdu.
- Öncelikle iş bölümlerinin oluşturulmasını engelleyen unvan sorunu var. Yüksek okullar mimari ve küçük buluntu alanında iki ayrı eğitim vermekte ama dengeyi tutturabilmiş değiller. Mimari eğitim veren okullar arkeoloji ağırlıklı ve küçük buluntuya yönelik eğitime yönelmişler. Yani okul ismiyle alakasız karma bir model belirlemiş. Öncelikle bu okulların "mimari koruma" ve "eser koruma" olarak ikiye ayrılması ve ardından müfredatını buna göre belirlemesi gereklidir. Lisans okullarının ise teorik başlangıç ile tüm eserlere yönelik eğitim verip bu eğitimi mimari ve küçük buluntu olarak ya da mimari, arkeolojik ve etnografik eserlere yönelik eğitim vermesi gerekir. Yüksek lisans eğitimi ise yine aynı alandan ya da farklı alandan gelen öğrencilerin koruma etiğine ve yönetimine uygun eğitimle devam etmesi gerekir. Bu konuda "unvan tanımları çalıştay" oldukça faydalı konuları gündeme getirmiştir.
- Okul eğitimi ile birlikte, şantiye eğitimi.
- Konusunda bilgili ve deneyimli akademisyen ve uzmanlarca eğitim verilmeli, gerekli teçhizat ve çalışılabilir objeler hazır olmalıdır.
- Teorik, Araştırma, Uygulama, Alan.

-
- Eğitim süresi 4+2 şeklinde olmalı ve 2 kısmında kişinin seçeceği 2 branşta uzmanlık kazanılmalı. Bu uzmanlık tamamen malzemeler üzerinden uygulamalı olarak gerçekleştirilmeli ve seçilen 2 farklı malzeme konusunda deneyimler ücretli staj/çalışma şeklinde kazılar, laboratuvarlar, müzeler vb. malzemenin çalışılabilceği ve kişinin bulunduğu kurumda uzman kişilerce denetlenip eğitilebileceği bağlı olduğu üniversiteye raporlar sunabileceği ve yeterlilik kazanması üzerine o branşlarda uzmanlık belgesine sahip olabileceği şekilde olmalıdır. Yüksek lisansın bir malzeme üzerine yapılması hatta o malzemeye dokunulmadan kağıt üzerinde yapılması bir malzeme üzerinde uzmanlık kazanmak değildir.
 - Her bölüm başka malzemede uzmanlaşmayı hedefleyebilir, müfredatta malzemeler organik ve inorganik gibi ana başlıklar altında ele alınabilir, dersleri veren hocaların yetkinliği artırılabilir, bu konuda çalışan uluslararası STK'larla işbirliği içinde çalışmalar yürütülebilir.
 - Çok yordu bu anket beni!!! söylenecek, yazılacak o kadar çok şey var ki!!! ama böyle verilmemeli onu biliyorum. Tamam ciddi olalım, hiçbir alanda eğitimin olmadığını söyleyerek sanırım her şeyin bir politika olduğunu söylemekte fayda var. İlköğretimde son yıllarda temel eğitimde uygulanan sayısız yöntem aslında bilinçli bir eğitimsizleştirme politikasının sonucudur ve bu sebeple konuşulması gereken şey mesleki değil ahlaki olmalı önce!!! Bugün öğrencilerin ödevlerini ebeveynlerin yaptığını ve sınıfta kalma olgusunun olmadığı bir ortamda öğrenme kaygısı duymayan yeni neslin temel eğitim sorunu çözülerek işe başlanmalı!!! Çünkü kadrolarınız artık bu nesillerden oluşuyor!! mezun olmadan hatta okula başlamadan alacağı ücreti düşünen bir zihniyetin amacı öğrenmek değil hedefine ulaşmak için bir aracı kullanmaktır.
 - En azından mümkün mertebe her okulda temel laboratuvar koşulları olmalı. Eğitimciler yıllar içerisinde bu meslekten lisans eğitiminden başlayarak akademide ilerlemiş olmalı. Daha fazla uygulama şansı tanınmalı. Stajların arkeolojik kazı alanları, müzeler ve laboratuvarlar arasında eşit gün sayılarında yapılması sağlanmalı. Ezbere değil, el becerisine ve etik bilince yönelinmeli.
 - Donanımlı kişilerden, yurt dışı bağlantılı kurumlarla destekli, staj süresininin daha uzun ve vasıflı geçmesi, tıp gibi uzun ve uzmanlık alanları belirlenmeli, birkaç dil eğitimi destekli. Edebiyat yönünü de ayrıca önemsenmeli ki yazılı eserler daha fazla olmalı.
 - Önce teorik sonrasında pratiğe dökülerek verilmeli.
 - Hem akademik olarak fakültelerde hem de sahada bu iş ile meşgul olanlar arasında aktif olarak eğitimlerin olması gerektiğini düşünüyorum.
 - Akademisyenlerin altlığını oluşturduğu ekiplerce kamular desteklenmelidir.
 - Koruma ve onarım bölümlerinin kadrolarına bakılınca arkeoloji ya da sanat tarihi eğitilmiş kişilerin yer aldığı görülecektir. Bu bölümlerin kadro kapısı olarak görülmeyip samimice konservasyon ve restorasyon meslek elemanı yetiştirme güdüsüyle hareket etmeleri gerekmektedir. Bir diğer konu bu bölümlerin tekstil gibi kapatılan bölümlerle zorunlu birliktelik içine girdiğidir, küçük bir araştırma yaparsanız bu bölümler kendini belli edecektir. Öyle kişiler bir anda konservatör kesilmiştir ki “haticeye değil neticeye bak” edasında ahkam keser olmuştur. Olan olmuştur artık. Bu sıkıntılar doğru eğitim seçimleriyle aşılmalıdır.
 - Uygulama ve pratik geliştirici eğitim çok önemli.
-

- Daha sistematik ve belirli kurallara uyarak ama bu kuralların bir standartı olmalı, bir kontrolörün isteği veya gözüne öyle hoş gelmesiyle karar verilerek yapılacak işler değil.
- Restoratör-konservatörler, beraber çalıştıkları ekiplere güven verecek ölçüde deneyimli olmalıdır. Bunun karşılığında ekip liderleri, söz konusu teknik kişilerle işbirliği ve yardımlaşma içine girmeli, ancak çalışma ile ilgili restoratör-konservatörlere de inisiyatif kullanma ve çalışmayı yönlendirme serbestliği tanıyabilmelidir.
- Uluslararası kriterlerden haberdar ve bunlara bağlı çalışmalar yürütülmeli, bölgesel özellikleri araştıran, araştırma aşamalarına bağlı kalan, teknik personelini barındıran ekiplerle, bunları ticari kaygılar gütmeden kontrol eden kontrol mekanizmalarının denetiminde, müteahhit zihniyetinden mümkün olduğunca uzak durularak hazırlanmış bir ihale sistemi ile bilimsel bir çalışma olarak yürütülmelidir.
- Bir standarda bağlı, denetim ve yaptırım altında en önemlisi de konservatörün karar verme inisiyatifinin varolduğu şekilde.
- İlk olarak işin ehli kişilerce yapılması ve sık sık bilir kişiler tarafından denetlenmesi gerekir. İkinci olarak ise çok kısa bir süreye sıkıştırılmış çalışmalardır. Restorasyon ve konservasyon yavaş işleyen bir iştir. Bu işleri çok kısa sürelere sığdırmaya çalışmak zarardan başka bir şey getirmez.
- Bu alanla ilgili her şey eksiksiz olmalı, tüm gerekli malzemeler yeterli olmalı.
- Vasıflı insanlarla olmalıdır. Bu konuda çalışan uygulamadan gelmiş kişilerle birlikte restoratör konservatörlerin birlikteliği ile olmalıdır.
- Çok iyi eğitim verilerek.
- Doğru olmalı. Bir mimar, bir mühendis asla ama asla bir restorasyon çalışması içinde restoratörsüz çalışmamalı. Mutlaka bir sanat tarihçesine danışmalı. Kullanılacak kimyasallar varsa kimyacılarla danışılıp deney yapıp daha sonra uygulanmalı. Maliyetini düşürmek için asla malzemeden kaçınılmamalı. Kullanılacak harçlar eserde kullanılan harçla bir olmalı. Gerekirse bu harç laboratuvarlarda içindekiler öğrenilip özel olarak hazırlanmalı. Restorasyon konusunda Türkiye'de çok eksik var. Bunlar yazarak değil insanları bilinçlendirmekle olur.
- Kurumların kontrol mekanizmalarında konservatörler yer almalıdır, gerektiğinde danışmanlık hizmeti vermelidirler. Bu konu ile ilgili dünya takip edilmeli, gelişimler aktarılmalıdır. Bireysellikten bütüne giden bir yol izlenmelidir.
- Daha ileri düzeyde olmalı.
- Merkezi bir çalışma üzerinden yönetilmelidir. Her bölgeye ait bir restorasyon ve konservasyon birimleri bulunmalı, böylece çalışma ortamı bulunmayan müzelerin çoğu eseri bakımsız kalması engellenir ve daha düzenli çalışma ortamıyla eserler sorunsuz bir şekilde korunma altına alınır. Aynı zamanda işin hakkını vererek yetiştirme kaygısı gütmeden hizmet sunmuş olurlar. Ayrıca Türkiye genelinde olan bu çalışma alanları ile müzeler arasındaki ilişki bir nebze daha iyileşir. Bir zincirin halkaları olduğunu hatırlayarak daha sıkı bir şekilde bağlar kurulur.
- Daha geniş alana yayılmalı.
- İş makinelerinin olmadığı, tarihin ihalelere kurban gitmediği bir çalışma olmalı. 10 senelik bir iş 6 ayda bitmemeli.
- Daha düzenli ve sürekli olarak yapılmalı.

-
- Yeterlilik olarak alakasız deneyimlerin istenmediği, eş dost ilişkilerinden uzak, uzman ve yetkin, kararlı ve dürüst denetleyicilerin nezaretinde, ne tam özel ne tam devlet eli ile dengelerin korunduğu bir sistemde yürütülmelidir. Neticede bilimsel çalışmalardır ve eğitilmiş kadrolar ile yürütülmelidir.
 - Belirli standartlara uygun, ancak duruma göre en olası şekilde bir koruma ve onarım programı düzenlenmelidir çalışmalarda.
 - Tek bir kuruma bağlı (taşeron firmaların elinden kurtarılıp) ve tam uzmanlar tarafından yapılmalı.
 - Öncelikle iyi bir eğitim almış restoratör/konservatör olduğu varsayımıyla ele alırsak işverenin her türlü malzemeyi sağladığı, denetimlerin yapıldığı, kalifiye elemanların çalıştırıldığı, uygulama sonrası bakım ve takiplerin yapıldığı, belgelenen detaylı yapıldığı bir çalışma düzeni olmalı.
 - Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde kendi adıyla anılan ayrı bir başkanlık bünyesinde olmalı, işlerinde uzman kişilerle çalışılmalı, lise mezunu adamlarla ya da beden işçisi sıfatıyla alınan geçici işçilerle bu işler hafife alınmamalı.
 - Gerekli imkanlar dahilinde çok iyi şartlar altında uygun ekip ve ekipmanlarla olmalıdır.
 - Restorasyon ve konservasyon ilkeleri etkin şekilde kuşkusuz uygulanmalıdır. Bu mutlak samimiyetle denetlenmelidir. Eğitilmiş-deneyimli uzman-tekniker, yeterli kaliteli malzeme, sağlıklı, yeterli çalışma koşulları (kimyasalların yetersiz koşullarda çok sağlıksız etkileri olabiliyor) genel olarak sağlanması gerekenler.
 - Her şeyden önce işlemler ve malzemeler geriye dönüşlü olmalıdır. Geçmiş yıllardan, geriye dönüşlü olmayan malzemelerin kullanıldığı birçok restorasyon örneği mevcuttur. Yetkin restoratör-restorasyon teknikleri ile geriye dönüşlü malzemeleri kullanıldığı, etik değerlere aykırılık teşkil etmeyen uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
 - Önce eğitim, bilgi birikimi, sonra uygulama alanlarında uzmanlık ve uygulama tekniklerinin geliştirilmesi, eğitimini tamamlamış olanların akademik olarak ayrı, uygulama olarak ayrı çalışma gruplarına ayrılması, bunların tamamının ülke geneline yayılması, üniversitelerin, kazı laboratuvarlarının ve devlet eli ile oluşturulan laboratuvarların koordineli çalışmaları, Türkiye'de ihtiyaç duyulan budur.
 - Restorasyon ve konservasyonun gerçek anlamından saptırmadan.
 - Restoratör sayısının az olmasından ve uzman sayısının yetersiz olmasından dolayı ilk önce koruma amaçlı çalışmalar yapılmalıdır. Uzmanlaşma önemli olmakla birlikte ben bu konuyu sevmem onu yapmam bunu beğenmem gibi seçeneklerimiz maalesef olmamalıdır. En azından eserlerin genelini koruyabilecek bilgiye ve donanımına sahip olmalıyız.
 - Restorasyon ve konservasyon çalışmaları farklı disiplinlerden birçok uzmanı barındırarak bilimsellikten taviz vermeden ticari gaye gütmekten en iyi sonuca ulaşma çabası içerisinde olmalıdır.
-

- Kurullar oluşturulmalı ve kurul kararı ile yapılmalı.
- Bir standart oluşturularak gerçek anlamda kontrol edilerek çalışmalar sürdürülmelidir.
- Mesleğinin gerektirdiği bilince sahip olan kişiler tarafından çalışmalar yürütüldükçe yapılması gerekenin en iyisinin en doğrusunun uygulanacağına inanıyorum.
- Laboratuvarların da her şantiyede ve eser de muhakkak kontrolü ciddi oranda olmalıdır. Hatta vakıflar, kültür bakanlığı veya laboratuvar uzmanlarından yetkin birileri en az haftada 2 gün ya da şantiyede daimi olarak bulunarak şantiye yönetimini uygulamaları koşulsuz denetlemeli. İş durdurmaya, yetersiz veya sakıncalı kişilerin uzaklaştırılmasına ya da değiştirilmesine yetkisi olabilir. Gerekli işlerin birim fiyat değil de analizi çözümlenirken kullanılan malzeme ve uygulama fiyat ve sürelerini takip edip koşulsuz yaptırım uygulayabilmelidir.
- Özgün ve kontrollü.
- Denetime tabi tutulmalı ve uygun malzeme ve teknik kullanılmalıdır.
- Restorasyon ve konservasyon bölümü bitirenler kendilerini tek bir alanda yetkin hale getirip sadece bir malzeme üzerinde uzmanlaşması gerektiğini düşünüyorum. Tabi ki her malzeme konusunda belli bir bilince sahip olmalı fakat tek bir alanda uzmanlık yapmalı diye düşünüyorum. Müzelerde ve arkeolojik alanlarda da kişi uzman olduğu malzemeler üzerinde çalışmalar yapılmalıdır.
- Daha kapsamlı.
- Etik olmalı etik. Sen inciye nasıl ellersen, eserde öyle ellemelisin.
- Temel dayanaklara ve oluşturulan usullere göre devam etmelidir. uzman ve öğrenciler olmalı, sorumluluk ve yetki bu yöntemi benimsemelidir.
- İşin ehline bırakmalıdır.
- Bu işleri devlet yapmalı. İhale usulü katiyen olmamalı. Taşeron firmalar işin içine girdikçe kötüleşiyor.
- Malzemeler ve laboratuvar konularında oldukça yetersiz olduğunu düşünüyorum.
- Ekip halinde, her branşdan uzman personel ile çalışılarak.
- Kazılarda eserler için uygun ortam koşullarının olmasını ve kazılarda organik eserler çıktığında bilgili kişilerden destek ve yardım alınarak Restoratör arkadaşlarımızın bu konu hakkında bilgilendirilmelerini ve kendilerini geliştirmelerini isterdim.
- Tamamen alanında uzman kişilerce ve disiplinlerarası çalışmalarla yapılmalıdır. Mimaride müteahhit inşaatçı zihniyetten kurtulmalı, arkeolojik alanlarda ise koruma ve onarım çalışmaları arkeologlara bırakılmamalı, yine alanında uzman konservatör ve restoratörlerin fikir ve onayı ile yapılmalıdır.
- Bilimsel veriler ve etik kurallar öncülüğünde, gerekli analizler yapılarak en doğru teşhis ve tespitler yapılarak deneyimli kişilerce doğru uygulanmalı. Her kazıya veya müzeye gerekli olan ve istihdam edilmesi düşünülen restoratör/konservatör meslek elemanları 1 adet olmak üzere numune olmaktan çıkarılmalı, gerçekten ihtiyaç kadar istihdam sağlanmalı.
- Esere müdahale edecek; ekip şefleri, imalat şefleri, saha şefleri ,uzm. restoratör gibi görevlendirmeler yapılmalı. Yapıldığı zamanda bu görevde bulunanların altının dolu olması şart. Şantiye, eser tecrübesi gerekirse malzeme ile ilgili mülakat bu kişilerin bilgilerini sınamak gerek.
- Kültür kurumlarında ve kazılarda bu işi yapacak kişilerin eğitim düzeyleri ve görev tanımları önceden belirlenerek, uzmanlaşma ekseninde çalışmalar yürütülebilir.
- Bilimsel olmalıdır. rantsal değil.

- Daha bilimsel yaklaşım, uzun süreli çalışmalar müteahhitlik gibi aracı kurumlar yerine eser üzerinde çalışan; sanatçı, laboratuvar çalışanları (kimyager, biyolog) sanat tarihçi, mimar, eserin durumuna göre sanat grupları, uygulamacının beraber çalışacağı nitelikli gruplar.
- Bir standarta oturtularak yapılan iş ve işlemlerin birbiriyle çok farklı olmaması.
- Toplumun merakını uyandıracak, farkındalık düzeyini artıracak ve bilinç oluşturacak faaliyetler yapılmalı.

- Yapılacak işleme göre o konuda uzmanlaşmış kişilerin gerekli çalışmayı gerçekleştirmesi gereklidir. Herkes her şeye müdahale etmemelidir. Projeleri uzman ve yetkin kişiler yönetmeli, gerekiyorsa başka bilim dallarından da görüş ve destek alınmalıdır.
- Restorasyon baskın değil konservasyon baskın olmalıdır. İnterdisiplinel olmalıdır.
- Etik kurallara uygun ve profesyonelce yapılmalıdır.

Restoration

- İşimizdeki hassas noktaların öneminin anlaşılması.
- Restoratör-konservatör ekip liderinin kafasından geçeni harfiyen uygulattığı vasıfsız işçi değildir. Restoratör konservatör olmadığım halde çalıştığım ekiplerde kendime ve ekibime/bugüne kadar çalıştığım ekiplere getireceğim eleştiri budur.
- Her ile üniversite açılması ile neredeyse her birine de restorasyon bölümlerinin açılmasından dolayı fazlaca restoratör bulunan bir serbest piyasada sıkıntıların başında maddi sıkıntılar gelir. Sonrasında eğitilmiş kişilerin gerekli önemi görmemesi, serbest restoratörlerin taşeron çalışmalarda karın tokluğuna çalışmaya mahkum edilmesi, kontrol mekanizmasının aslında kontrol edebilecek düzeyde olmaması ile birlikte oldukça bilir kişi gibi hareket etmesi. Aslında bu konuda sonu bulamıyorum, yazacak çok şey var.
- Mesleğe saygı duyulmaması, birikime doğru orantılı olarak karşılık alınamaması.
- Kısa bir süreye sıkıştırılan işler ve yanlış uygulamaları yaptırmaya zorlayan yöneticiler var. Ayrıca güvenlik bakımından özellikle şantiyeler çok eksikliği bulunuyor. Aldığımız ücretlerde çoğu zaman yetersizdir.
- Alanımla ilgili iş bulamıyorum.
- Restoratör konusu çoğu kişi tarafın bilinmiyor. Duyarsız ve önemsizler. Özel sektörde kamuda böyle. gereksiz bir meslek, para kazandırmayan bir uğraş olarak görülüyor. Mesleklerimiz küçümseiyor. Bunlar hoş değil. Herkesin daha çok bilinçlenmesi gerekir.
- Çok zor kabul görmek söylemlerimizin dinlenilmemesi ve hep haklı çıkmamız.
- İş imkanının kısıtlılığı.
- Tanımlanmış bir kadronun olmaması ve imza yetkisinin verilmemesi.
- Anlaşılammamak, anlaşılammamak.
- Sıralarsak;
- ❖ Serbest restoratörlerin bazı iş ilişkilerinde denetleyicileri ile rekabete girmek zorunda kalmaları.
- ❖ Sunulan çalışma şartlarının tamamen restoratör/konservatörden bağımsız tasarlanıyor olması.
- ❖ Ödemelerin düzensizliği.
- ❖ Arkeolojik kazıların büyük çoğunluğunda halen çok eski ve tehlikeli yöntemlerin kullanılması ve restoratör/konservatörden bunun devamının beklenmesi. Devlet eli ile bu konuda henüz yaptırımların olmaması.
- ❖ İşçi sağlığının çok geri planda tutulması.
- ❖ Bürokrasi.
- Mimar, arkeolog gibi fakülte mezunu kişilerle ekip çalışması içerisinde “eğitimimizin yetersizliği” konusu bahane edilerek mesleğimizin önemini kaybettirmeye çalışılmasıdır en büyük problem.
- İşsizlik. İnsan ayırımı. Tanıdık kayırmalar. İnşaat şirketleri tarafından maddi mağduriyetler.
- En büyük sorun duyarsızlık, gerisi çorap söküğü gibi geliyor.
- Mesleğimizin tam olarak bilinmemesi ve yeteri kadar değer verilmemesi.
- İşsizlik.
- Özellikle Türkiye’de gerekli değerini verildiğini düşünmüyorum, bu tarz mesleklerle oysa ki kendi geçmişimizi koruyoruz . Bunlar hakkında bilinçlenmesi gerekiyor toplumun.

- En azından şimdilik 4 yıllık okuduğumuz için bir adımın konmasını istiyoruz. Uygun iş alanları yaratılmalıdır.
- Malzemelerin faiz fiyatları.
- Restorasyon ve konservasyon ilkelerini, gereklerini uygulayabilmek konusunda işbirliği içinde çalışmak zorunda olduğumuz alanların uzmanlarıyla anlaşmazlık, malzeme, sağlıklı bir laboratuvar ya da çalışma ortamı, doğru istihdam edilememe, kazı sezonları dışında iş bulamamak temel başlıklar!
- Yukarıdaki sorularınıza verdiğim cevaplardan yaşadığım sorunlar anlaşılabilir. Ancak 10 yıldır serbest olarak çalışan bir restoratör olarak yaşadığım en büyük sıkıntı gelecek kaygısıdır. Yalnızca yaz aylarında kazı sezonlarında iş olanağı bulunabiliyor. Onun dışında üniversitelerin ya da müzelerin sınırlı süreli projelerinde çalışarak iş bulunabiliyor, ancak bu projeler de yok denecek kadar az. Sınırlı süreli oluşları ise gelecek kaygısını beraberinde getiriyor.
- Şöyle;
 - ❖ İhtiyaç duyulan eğitimi alamama,
 - ❖ Uzmanlaşamama,
 - ❖ Süre kısıtlamaları, restorasyonda süre kısıtlaması olmaz,
 - ❖ Ücretler rezalet,
 - ❖ İnsanların restoratör algısı (kalaycı geldi hanım),
 - ❖ Az gelişmiş müze uzmanları,
 - ❖ Mekan sorunları,
 - ❖ Malzeme pahalılığı.
- Restorasyon denildiğinde genelde ya mimari çizim ya da kalem işi alanında işler yoğunlukta, bence restorasyonun her dalında iş imkanı sağlanmalı ki herkes ilgi duyduğu alanda çalışabilirse daha başarılı işler çıkar.
- Ne tür bir iş yaptığımızın farkında olunması gerekiyor. Yaptığımız işin nelerin önünü açacağını, ne türlü bilgiler getireceğini, nelere kadir olacağını ve ne kazançlar sağlayacağını insanların tüm kurum ve kuruluşların anlaması ve o özveride bulunarak bizlere yardımcı olmaları gerekir.

- -Kamu kurumlarının bizleri yeterince ciddiye almaması bizi yokmuşuz gibi sayması. -Bizim alanımıza kadrolarımıza hiç olmayacak farklı alandan kişilerin yerleştirilmesi. -Her önüne gelene restoratör konservatör denilmesi. -Özel sektörde müteahhitler. -Mimari alanda yapılan restorasyon işlerinin kontrollüğünün gerekli hassasiyet ve bilgi olmaksızın sadece inşaat mühendisi ve mimarların yapması.
- Ne yazık ki, tekelleşmiş, çeteleşmiş yerler var ve iş alabilmek için çanak tutmanız ve iyi geçinmeniz gerekiyor. Yaslanmışlar arkalarını abilerine, abileri iş paslasın sonra da büyük restoratörüm diye dolaşırlar.
- Genel olarak şöyle sıralanabilir; İşveren işin niteliği ile ilgili pek ilgilenmediği için kısa sürede bir nicelik bekleniyor. Bunun böyle olmaması gerektiğini vurguladığımızda çoğu zaman tercih edilmiosunuz. Gereksiz bulunuyor. Çoğu yerde tarihi eser katliamı gerçekleştiriliyor. Tablo üzücü, etikten söz edilemiyor.
- Uzmanlığımızın takdir görmemesi, çalışmada nitelikli personel, malzeme, bütçe imkanların yetersiz olması.

- Chemistry
- Arts History
- Practical Skills
- Interdisciplinary work

Fun Conservators

- En önemlisi uygulama alanlarının yetersizliği. Sonuçta bizler deneyim sahibi olmak için uygulama yapmak zorundayız. Bir diğeri restorasyon ve konservasyon işlerinin sezonluk işler olması. Sürekli olmayan işler haliyle mesleki anlamda bizleri başka işler yapmaya zorlamakta. Diğer bir sorun ise ücretlerin düşüklüğü ve yeterince önem görmememiz. Bazen ağır arazi şartlarında bazen de çeşitli kimyasal maddelerin sağlığını tehlikeye sokmasıyla iş güvenliğimizin yetersiz olması. Son olarak da işsizlik.
- O kadar çok ki, ama en temeli olarak uygun çalışma ortamının sağlanmaması diyebilirim. Bir de camiadaki kalitesiz kişilerin mesleği kötü temsili beni çok boğuyor. Ruhu amale, işleri güçleri sırf goy goy. Kaliteli bir camia olmalıyız ama nasıl olacak bakalım bilmiyorum.
- Tam olarak mesleğimizin amacının bilinmemesi. Buna bağlı olarak öneminin anlaşılmaması.
- Kadro sorunu.

- Restorasyon işlerinin inşaat sektöründeki şirketlere ihale edilmesi.
- Daha çok eğitim imkanı olmalı.
- Henüz öğrenciyim, iş hayatında yaşanan bir sıkıntım olmadı.
- Gereğinden fazla müdahale edildiğini düşünüyorum. Fazla maddi gelir elde etmek uğruna esere zarar vermek yapısını bozmak göz ardı ediliyor, önemsenmiyor. Bu çalışmanın ne amaçla başlatıldığı unutuluyor ve restoratör/konservatör zor durumda bırakılıyor.
- Mimarların bizim önümüzü kesmesi, uygunsuz fiyat ve uygulamalarla firmaların yetkin olmayanlara eser teslim etmesi. firmaların iyi denetlenmesini veya uygunsuz kişilerce denetlendi. Firmalarda yeterli yaptırımların uygulanmadığı, bazen kontrollerin yetersiz veya bilgisi dışında denetlemek zorunda kalması, onların olmayan bu yükü taşımak zorunda kalması. Uzman olmayan kişilerin uzman olduğunuz konularda ahkâm kesmesi. Her yapılan uygulama ve çalışmalarda restorator ve konservator olarak rapor yazılamaması ve bunların uygulanmaması.
- Ucuza iş verilip sonradan çok çok büyük meblağlara ulaşması ve aradaki kopukluklardan dolayı esere doğru müdahalelerde bulunulmaması.
- Şirketlerin alandan olmayışı, çalışan haklarının korunmaması, yeterli eğitim almayan kişilerin çalışması, devlet eliyle yapılan yönlendirmelerin şirket sahipleri tarafından dinlenmesi gibi.
- Unvan sorunu. Meslek koduna yönelik bilgi eksikliği cabası. Ücret zaten yetersiz. Mesleki olarak yeterince benimsenmemiş olmamız haliyle farklı alanlarda söz sahibi olmamamıza neden oluyor. Arkeolojik alanlarda ekonomik sorunlar çoğu eserlerin yetersiz korunmasına neden olmakta.
- Şantiyelerde uygun şartlarda çalışılmaktadır.
- Kadrolu alımların olmaması sebebiyle özel sektörde birkaç yıl çalışmak zorunda kaldım. Bunun bana fayda sağlaması, deneyim kazandırması gerekirken tam tersine gerilemeye başladım. Öğrendiğim konularda uygulamalar yapmak yerine bize söyleneni yanlış veya doğru sorgulamadan yaptık. Çünkü sorgulamak veya karşı çıkmak gibi bir hakkınız yok. Bunu yapacak olursak kapı gösteriliyor. Eğer gerçekten işe ihtiyacınız varsa ve mecbursanız yapıyorsunuz ama bir süre sonra yaptığınız uygulamaların esere zarar verdiğini görünce eğer o bilince gerçekten sahip iseniz büyük bir pişmanlık ve üzüntü duyuyorsunuz. Kendinize olan saygınızın azalmaması için de tabi ki kapıya doğru gidiyorsunuz. İstisnasız çalıştığım her yerde aynı şeyleri gördüm. Eserleri mahvediyorlar!
- Düzgün iş yapılmıyor.
- Yatırım. İş gücü. Yetenekli eleman ha bide kafa, tarihi eserlerin aslında ekonomik bir kazanç olduğunun kafası verilmeli. Çünkü alem parayı düşünüyor. Eseri düzgün onar gelsin görsünler. Onar. "Yenisini yapma".
- Gerekli bilgi paylaşımı ve yetkilerde sıkıntılar yer almaktadır. Genel kurallar ve sorumluluk alanları belirlenmelidir.
- Ekip bulma sorunu, uygun malzeme temini.
- Bazen müzecilerin ve şirketin bizlere müdahale etmeleri ve bazı eserlerde zaman konusunda baskıcı olmaları gibi.
- Çok fazla sorunlarla karşı karşıya kaldığım durumlar olmuştur bunlardan herkes bahsetmektedir benim söylemek istediğim ise bu sorunların gerçekleşme sebebidir. Restoratör/Konservatör olarak mesleğimizin hakkıyla gerek toplumun bireylerince gerekse devlet mevki ve makamlarınca tanınmamasıdır. Bundan kaynaklı sorunlar doğmaktadır.
- İşin aceleyle yapılmasını isteyen kim varsa problem.. Artı kış şartları..

- Görev tanımının olmaması, uzmanlaşma eksikliği, yöneticilerde koruma bilinci ve duyarlılığının eksikliği, devletin restorasyona sadece turist çeken bir eylem gözüyle bakması, ülkenin planlı bir kültür politikasının olmayışı, üst düzeydeki yetkililerin sürekli değişmesi ve altyapısı olmayan kişilerin yönetici olması, eğitim sistemindeki büyük eksiklikler.
- Mobbing, ücret düşüklüğü, yanlış ve eksik malzeme, ücreti ödenmeden mesai, yol ve yemek masrafları çok az.
- Ali cengiz oyunları, kompleksli insanlar.
- 1998 yılında başladığım okul hayatımla birlikte 22 yıllık mesleki hayatımda siyasi rantlar, ahlaksız ve liyakatsiz idareciler ve ilkesiz meslektaşlarım yüzünden Restoratör ve Konservatör olamamak!!!!!! hepsinin köküne kibrit suyu.. tek sorunum bu! bi bu halledilse gerisi hikaye.. mutlu mesut insanlarız en nihayetinde, tek mutsuz benmişim gibi hissediyorum şu an.
- Yasada dahi bir meslek tanımımızın olmaması.
- Yapılacak işleme göre o konuda uzmanlaşmış kişilerin gerekli çalışmayı gerçekleştirmesi gereklidir. Herkes her şeye müdahale etmemelidir. Projeleri uzman ve yetkin kişiler yönetmeli, gerekiyorsa başka bilim dallarından da görüş ve destek alınmalıdır.
- Çalışma şartları, yetersiz ekipman, liyakatsiz yöneticiler, yeterli desteği görememek, düşük maaş.
- Uygulamaların farklılık arz etmesinden dolayı en azından yapılmaması gerekenler bu işi yapan okullu ve alaylı şahıs ve firmalara öğretilmeli.

- Belge/el yazması eser restorasyonunda halen tıkanıklıklar yaşamaktayız. Belirli bir iş akışımız yok.
- Ben bir kamu kurumunda 12 yıldır hizmet vermekteyim. Kağıt restorasyonu ve konservasyonu ile ilgili sadece.. Bir cümle ile aşılamayacak sorunlar mevcut..
- Çok ilginç bir şekilde sorunu meslektaşlarım yaşatmaktadır. Konservatör ağır kimliğimle önleyici koruma konusundaki aktivitelerim nedeniyle küçük görüldüğümü hissediyorum.
- Fırsat eşitliği sağlamadığını düşünüyorum.
- Meslek tanımının daha doğrusu unvan tanımının olmaması çok büyük bir sorun. Mimari restorasyon projelerinde şakul tu-tup duvar ören de kendisine restoratörüm diyor, o projeyi hazırlayan mimar da.

- Bu anketi yaptığınız için teşekkür ederim.
- Uzmanlarının samimi olduğu bir kontrol mekanizması ile yürütülen çalışmaların daha doğru yol alacağını düşünüyorum. Bu alanda eğitim alan kişilerin devlet kadrolarında daha da fazla yer bulabilmeleri, bu yerlerde maddi olarak gerekli kadrodan değerlendirilmeleri. Restorasyon ve konservasyon çalışmalarında iş güvenliğinin de bu ankette bir soru ile yer alması gerekirdi. Bu konuda ciddi açıklıklar ve sakatlanmalar bilinmektedir.
- Lütfen artık bu alanın önünü açın, daha iyi bir eğitim verin, sertifikayla olacak bir iş değil bu. Kültürel varlıklarımıza sahip çıkın. Ayrıca her başvuru yapıldığında lütfen deneyim sormayın, çünkü o deneyim sorarsa bu deneyim sorarsa biz nerede deneyim kazanacağız? Gerekirse 6 ay eser yıkayalım ama yine de işimizi yapalım, ben bunlara razıyım.
- Bu anketi yaptığımız için çok teşekkür ederim. Umarım ki kültürel mirasımız daha iyi koşullarda onarılarak daha iyi korunur.
- Aslında anket arkeolojik çalışmalar ile beraber restorasyon ve konservasyon çalışmaları ilişkilendirilerek yapılmalıydı. Bilinmelidir ki bu iki çalışma alanı bir birinden ayrılmayacak iki alandır ve sorunları da benzerdir. Anketin kapsamı daha geniş tutulseydi hem kültür varlıklarının korunmasına yönelik bilgilere ulaşılırdı hem de arkeolojik çalışmalardaki eksikliklere de değinilirdi. Restorasyon ve konservasyon çalışmalarının doğru yapılması, doğru arkeolojik uygulamalarla başlamaktadır.
- Başarılar.
- Umarım birgün Türkiye tüm dünya standartlarında hatta üstünde çok iyi bir koruma/onarım bilincini kazanır ve eşsiz güzelliklerini kaybetmeden, çok geç olmadan genç yetenekli ve gerçekten bu işe gönül veren insanlar kaliteli işler ortaya koyar ve bu işten ekme yer.
- Başarılar...
- Bu anketin sonuçlarını görmek ister, hangi kurum adına bunu düzenlediğinizi öğrenmek isterim. Anketin açıklaması yetersiz.
- Başarılar dilerim. Zoru başarınız, imkansız biraz zaman alır.
- Yok.
- Binlerce işsiz Restoratöre selam olsun.
- Umarım yakın zamanda gerekli girişimler gerçekleştirilerek ülke çapında tüm müzelerde restorasyon-konservasyon laboratuvarları kurularak bu laboratuvarlarda deneyimli, yetkin restoratör - restorasyon teknikerleri görevlendirilir ve kültürel mirasımız olan tarihi eserler emin ellere teslim edilir. Bu anketin bir kıvılcım olması dileğiyle...
- 2250 yıllarındaki restoratör ve konservatör arkadaşlarımızın koşullarının çok daha iyi olacağı inancımı korumaktayım.
- Kültür miraslarımız bizlerin milli servetidir. Bu serveti boşa harcamamalı, onları korumalı ve çürümeye terk etmemeliyiz. Bu milli serveti biz değerlendiremezsek bile onları koruyarak ilerde gelecek nesillerin değerlendirebilmelerine ön ayak olmalıyız. Belki bir gün gerçek değerleri anlaşılabilir diye...
- Teşekkürler.

- Başarılar dilerim.
- Bu anket bende farkındalık yarattı. Sanırım biraz da içimi döktüm. Ülkemizde restorasyon ve konservasyon eğitimi yeterli donanım ve teçhizatlı laboratuvarlarda, uygulama alanı olan yerlerde, alanında uzman kişilerce verilsin. Yasal zeminde önlisans ve lisans mezunları hak ettiği değeri görsün. Bu alanda ilerlemek isteyenlerin, bilime katkı sunmak isteyenlerin önü açılarak desteklensin. Memuriyetten ziyade biz restoratör ve konservatörlere daha geniş çaplı ve yetkili iş alanları sağlansın. Amaç kültür varlıklarını onarıp, koruyup gelecek nesillere aktarmaksa; bu işe gönül verenlere saygı duyularak destekelensin isterim.

- İlginiz için teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim efendim.
- Teşekkürler.
- Bu konuların dile getiriliyor olması bende umut uyandırdı. Dilerim yerini bulur. İyi çalışmalar dilerim.

- Çok teşekkür ederim. Umarım bir çözüm yaratmada faydası olacağına inanıyorum.
- Mimarlar gibi restorasyon ve konservasyon mevzunlarına da imza yetkisi kesilikle getirilmelidir.
- Anket daha ayrıntılı cevaplar ile desteklenebilir.
- Ben de teşekkür ederim, umarım bu anket bir şeyleri değiştirebilir.
- Yok.
- Çok var da ne yapayım. Düzelmüyor ki yazmakla. Bunları en üst mertebelere anlatın. Sözde akademisyenlere de.
- Restorasyon ve konservasyon birbirini içine geçmiş birbirinden beslenen bilim dalı ve diğer bilim dalları ile işlevselliğini beslemektedir. Kimya gibi... Kimyager uygun kimyasalı bulur restoratör ve konservatörler eseri restore ve konserve ederler, geleceğe taşırlar, bu bilgilerle arkeologlar ve sanat tarihçiler bu bilgiler ile ileriye ve geçmişe ışık tutarlar birbirine bağlıdır. Ve kanuni haklar verilirken aynı koşullar ücretler vs. aynı şekilde birlikte verilmelidir.

- Türkiye’de restorasyon ve konservasyonla alakalı olumsuz durumların çok uzun zaman düzeleceğine inanmıyorum. Sistemin çoğunlukla değişmesi gerekiyor. Bu yaklaşımlar mümkün görünmüyor.
- Restorasyonların projelendirilmesinde yazılan malzemelerin alternatiflerinin de yazılıp pozlandırılması.
- Teşekkürler.
- Koruma ve onarım alanındaki mesleki yeterlilik, mesleki farkındalık ve yasal zemin maalesef yetersiz. Bu sorunlara yönelik çözümlerde her zaman varım.
- Ben teşekkür ederim, söyleyecek ne çok şeyimin olduğunu hatırlattığınız için, emeğinize sağlık. Umarım güzel adımlara vesile olur.
- İşimi seviyorum. Bilgisini yeni jenerasyona aktarmayan sır gibi tutan uzmanlara iki kelimem var .. ben çini uzmanıyım .. Sır da bozular unutmayın!!!
- Başarılar.
- Teşekkürler.

-
- İşler yapıldıktan sonra çıkıp seminerlerde işlerde hiç emeği olmayanların yazıp çizip sunum yapmalarını emek hırsızlığı olarak buluyorum.
 - Emeğinizi taktir ettiğim için yazdım bunları yoksa yukarıdakilerin hiçbirini ciddiye almıyorum artık.
 - Teşekkürler, başarılar.

Ek Görüşler

- Belirtmekte fayda görüyorum ki Türkiye'deki her arkeolojik kazıda zorunlu olarak en az bir adet restoratör ve konservatör bulundurulması şartı yönetmelikte olsa da bu durum uygulamada karşımıza çıkmıyor. Bu konuda arazide kazıya mihmandarlık eden Bakanlık Temsilcilerinin atlamaması gereken konuların başında gelmektedir. Yine kazı alanlarında bir konservasyon laboratuvarı olması da bir gerekliliktir. Bütün bu alt yapıyı kazı başkanının sağlaması gerekmekte. Yine dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da kazı alanından müzelere teslim edilen her eserin koruma ve onarımları yapılarak teslim edilmesi şartı aranmalıdır. Son zamanlarda ulusal basında gördüğümüz haberler doğrultusunda mimari restorasyon faciaları ile karşılaşıldığı bir gerçek. Çözüm yolu olarak kamu ihale sistemini bu konularda istisna olarak kullanmaktır. Restorasyonda ehil olmayan firmalara kesinlikle ihalelerin verilmemesi gerekmektedir. Koruma kurullarının da bu konuda yetkin kişilerden oluşturulması ve koruma kurullarında görev yapan raportörlerin koruma onarım bölümü akademisyenleri tarafından hizmet içi eğitime tabii tutulmaları doğru bir adım olacaktır. Müze yönetimleri, kazı yönetimleri koruma ve onarım uygulamalarında çok duyarlı değillerdi ancak, son yıllarda Bölge Laboratuvarlarının açılması ile bu bilinç yavaş yavaş kazandırılmaya başlansa da yine bazı yönetimler bu uygulamaları yük olarak görmekteler. Bu yöneticilere hizmet içi eğitim verilerek bilinç kazandırılmalı eğer bu bilinç de kazandırılmıyorsa söz konusu yöneticiler görevlerinden alınmalıdır. Söz konusu kültür varlığı ise bu bilinçsizlikle geri dönüşü hiç bir zaman olmayacak tahribata sebebiyet vermektedirler ve şu da bir gerçektir ki o kültür varlığının bilimsel değeri o yöneticinin varlığından daha çok daha fazladır. Konu yerel yönetimlere gelecek olursa da bu bilinç düzeyi maalesef çok da yüksek değildir. Yerelde bu konuda müzelere önemli bir görev düşmektedir. Müzeler yerel yönetimlere (Valilikler, Belediye başkanlıkları, Jandarma ve Polis Teşkilatı, Muhtarlar vb.) kültür varlıklarının korunması ile ilgili eğitimler vermesi gerekmektedir. Eğitimlerin materyali tek bir kaynaktan hazırlanmalı. Bu da Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulacak bir bilim kurulunun hazırlayacağı eğitim materyali ile sağlanabilir. Belirtmeyi istediğim bir diğer konu da ülkemizdeki eğitim sorunu. Maalesef üniversitelerimizin ilgili bölümlerinde yeterli eğitimin verildiği kanısında değilim. 2 yıllık eğitimlerin ise koruma onarım uygulamaları için yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bu eğitim standartında uygulamalara yeterinde yer verilmiyor. Zaten öğrenci sayıları da her geçen gün artmakta ve derslerde uygulama yapma standartları da ortadan kalkmakta. Uygulasız bir restorasyon eğitiminden sonra sahaya çıkan restoratörlerin yaptıkları işler de yetersiz olmakta. 4 yıllık eğitimler aslında yeterli gibi görünmekle birlikte son yıllarda o bölümlerde de öğrenci kontenjanlarının arttırılması ile uygulama standartlarında aksaklık meydana gelmiştir. Yine aynı şekilde bu bölümlerden mezun olan koruma onarım uzmanlarının herhangi bir obje üzerinde uzmanlaşmadıkları da görülmektedir. Üzülerek söylemek istiyorum ki yine bizim ülkeye has bir durum olan uzmanlaşmama sorunu mezun olduğumuz bölümlerden tutun da profesyonel hayata kadar hemen hemen her platformda karşımıza çıkmakta. Yine yukarıda anlatılanlara ek olarak karşımıza çıkan en önemli sorun ise 2012 yılında istihdam edilen restoratör ve konservatörlerin 2 yıllık veya 4 yıllık ayrımı yapılmadan aynı kadroya tahsis edilmesi olmuştur. Bu durum belki de dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. O zaman 4

yıllık bölümler niye var? Bütün bölümleri 2 yıllık yapalım hem fazladan okunmamış olur hem de kısa yoldan mezun olur olmaz kamuda iş imkanına kavuşmuş olunur. Konu 2 yıllık eğitim ile 4 yıllık eğitimin yetiştirdiği meslek elemanına farklı görev, yetki ve sorumluluk yüklenmesidir ve iş hayatında bunun karşılık görmesi sistemin sağlıklı işlemesi açısından ivedidir. Mevcut durumun ivedilikle düzenlenmesi gerekmektedir, bu durum çok açık bir şekilde kamu içinde huzursuzluk yaratmaktadır ve motivasyon eksikliği, verimsizlik nedenidir. Tek yöneticinin işi söylediği tüm personelin bunu uyguladığı sistemler kabul edilemez. İşin uzmana verildiği, organizasyonun ve iş planının bu uzmanca tasarlandığı işler kalite getirmektedir. Uygulama (proje) öncesi bilim kurulu ya da etik kurulunun değerlendirme yapması en arzu edilen tablodur. Yurt dışında da kıdemli şeflik sistemi yaygındır. Mevcut durumlar aynı şekilde kalması koşulu ile 4 yıllık mezun olan restoratörlerin maaşlarında iyileştirme yapılmalı, en azından 3600 ek gösterge seviyesine çıkarılmaları gerekmektedir. Yine aynı şekilde bu konu ile ilgili 2016 yılında yapılan meslek tanımları çalıştayından çıkan sonuçlar göz önünde bulundurulmalıdır. Son yıllarda kurulan Bölge Laboratuvarları için de bu durum maalesef söz konusu. 2012 yılında kurulan bu laboratuvarların halen bir çoğu uzmanlaşmamış personelle dolu. Bu konuya yöneticilerin yeterince ilgi duymaması ve her ne olursa olsun laboratuvara gelen bütün kültür varlıklarının restorasyonlarının işin ehli olmayan restoratör ve konservatörlere yaptırılması içinde bulunduğumuz mevcut koşullara uymayan bir yaklaşım. Bu konuda idareciler laboratuvarında çalışan personelin uzmanlaşma isteği doğrultusunda onları teşvik etmeleri gerekmele birlikte uzmanı olmadıkları konuda “sen restoratörsün, yapmak zorundasın” anlayışıyla kültür varlığı zimmetleme yaklaşımından uzak durmaları gerekmektedir.

- Günümüzde konservasyon ve restorasyon eğitimi veren birçok bölüm, yetiştirdikleri meslek elemanlarını uygulamacı olarak görmekte ve teorik bilgiler sadece meslek etikleri kapsamında verilmektedir. Bu durum, lisans ve lisansüstünde de değişiklik göstermemektedir. Halbuki uluslararası normda eserin sorununu algılamada çeşitli analitik yöntemler kullanılmakta, belgelenmekte ve bu sorunlar doğrultusunda esere uygulama yapılmaktadır. Eserin sorununu tespit etmek ve çözümlenmekte bir konservatörün asli görevlerindedir. Bu yüzden konservasyon bilimi; eserin malzemesini tanımlamak, bozulmaları teşhis etmek ve bozulmasına neden olan kaynağı tespit etmek ve korunmasında etkili olacak yeni yöntemler geliştirmek gibi geniş bir alana sahiptir. Restorasyon ise sadece eserin fiziksel, malzemesel olarak korunması, formunun veya estetiğinin algılanmasını sağlayan bir müdahale yaklaşımıdır. Türkiye’de verilen eğitim genellikle restorasyon anlayışında yapılmaktadır. Söz konusu eğitimde yetişen lisans öğrencileri sahada çalışmaya veya bu işin sorumlusu olarak söz almaya başladıklarında görsel tespitlerine yönelik sadece fiziksel olanı koruma, onarmaya yöneldiklerinden eğitim aldıkları alanda yapılan her analiz çalışmasını belgeleme veya arkeometri uygulama olarak görmektedir. Halbuki eserin sorununu tespit etmeye yönelik yapılan bütün analiz yöntemleri koruma bilimine hizmet etmektedir. Ne yazık ki bu bilinç lisansüstü programlarda da eğitimciler ya da eğitilen öğrenciler tarafından da benimsenmiştir. Bazı eğitimciler farklı alanda lisansını tamamlamış öğrencilerden uygulama yönelik çalışmalar bekleyip konservatör ve restoratörün işinin bu olduğunu bazıları ise analiz çalışmalarını arkeometri olduğunu dile getirmektedir. Bazı öğrenciler ise farklı lisansa sahip olup kazıda edindiği tecrübeye dayanarak söz konusu alanda kendini geliştirmek üzere esere müdahalede ve onarımda bulunarak lisansüstü programı tamamlamaktadır. Farklı lisanstan mezun olan ve bu alanda lisansüstü programda yer alan öğrenciler ancak ve ancak etiksel yaklaşımı, uygulama yöntemlerini bilip bu alanda uygulama yapmak yerine bu alana geçmelerindeki ana hususa odaklanıp bu bilime katkı sunmaları gerekmektedir. Çünkü lisansüstü programını tamamlayan kişi aktif uygulama yapan bir konservatör-restoratör değil, koruma uzmanı (uzman konservatör) olarak eğitimini tamamlamaktadır.

EK-2

Konservasyon-Restorasyon Alanında Mesleki Yetkinlik ve Unvan Tanımları Çalıştay Raporu

(2016)

-İlgili Bölümler-

<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-166401/konservasyon-ve-restorasyon-alaninda-mesleki-yetkinlik-.html>

<https://kumid.net/storage/zUjEQAnccIKx6qKXH01ympAMyyGk3B.pdf>

5. KONSERVASYON-RESTORASYON ALANINDA MESLEKİ YETKİNLİK VE UNVAN TANIMLARI

5.1. Tespit Edilen Gereklikler

Kültür varlıklarımızın uluslararası standartlar ve bilimsel kriterlere uygun olarak korunması amacıyla konservasyon-restorasyon alanında çalışanların nitelik ve performanslarını artırmak ve eğitim seviyelerine bağlı olarak unvan, yetki, sorumluluk, görev alanı, özlük hakları (maaş, yan haklar, yıpranma payı vb.) ile mesleki yetkinliklerine göre terfi kuralları tanımlamak için yapılan çalışmalar kapsamında aşağıdaki gereklikler belirlenmiştir:

5.1.1. Devlet kadrolarında çalışan personelin kazanılmış hakları korunmalıdır.

5.1.2. Farklı eğitim düzeylerine sahip meslek çalışanları için, eğitim seviyelerine ve yetkinliklerine uygun farklı unvanlar tanımlanmalıdır.

5.1.3. İhtiyaç duyulan alan uzmanlıklarının tanımlanması ve eğitimin bu yönde yapılandırılması mezunların daha etkin pozisyonlarda korumaya hizmet etmelerini sağlayacaktır.

5.1.4. Tecrübesi ve malzeme bilgisi ileri seviyede olan meslek erbabından (gerekli eğitim seviyesini karşılayamadığı durumlar dâhil) sahada mutlaka faydalanılması gereklidir. Bu kişilerin uzmanlık seviyelerini yükseltmesi sadece eğitimle mümkün olabilir ancak ilgili kişi çalıştığı kurumun inisiyatifıyla projelerde daha etkin rol alabilir.

5.1.5. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), konservasyon-restorasyon alanında yeterlilik ölçümlemesinde, ilk 5 seviye için aktif rol almalıdır.

5.1.6. Eserlerin bozulma/bozunma ve enderlik derecelerine göre sınıflandırma çalışmaları yapılmalıdır. Konservasyon-restorasyon alanında çalışanların sahip oldukları seviyeler ve bu sınıflandırmalar dikkate alınarak eserlere doğrudan ya da denetimli müdahale etmeleri sağlanmalıdır.

5.1.7. Mesleki yetkinlik ve unvanlarla ilgili önerilerin uygulanabilmesi ve mevzuatın oluşturulabilmesi için, kurumlar arası işbirliği gerekmektedir. Bu işbirliğine; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK), Devlet Personel Başkanlığı, T.C. Maliye Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Milli Saraylar Daire Başkanlığı, Belediyelerin ilgili birimleri gibi konservasyon-restorasyon ile ilgili çalışan tüm kurumlardan yetkililer katılabilir.

5.2. Unvan Tanımları, Görev ve Sorumluluklar

Konservasyon-restorasyon alanında mesleki yetkinlikler ve unvanlarla ilgili uluslararası standartlar ve beyan edilen görüşlerden yola çıkarak Mesleki Yetkinlik ve Unvan Tablosu hazırlanmıştır.

5.2.1. Restorasyon Kalfası ve Ustası (AYÇ Seviye 2 ve 3):

Eğitimine bakılmaksızın Kalfalık Sertifikası almış kişilere İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR) tarafından 'Restorasyoncu' unvanı verilmektedir. Ancak bu unvan bu kişilerin sahip olduğu mesleki yeterlilik ve sorumluluk alanlarını doğru tanımlamamaktadır. Bunun yerine bu tür sertifikalı kişilere Avrupa Eğitim-Öğretim Yeterlik Çerçevesi'nde (AYÇ) 2. seviyeye karşılık gelen 'Restorasyon Kalfası' unvanının verilmesi uygundur. Restorasyon kalfasının, bir üst seviyesi olan 'Restorasyon Ustası' unvanını alabilmesi için, belli bir süre (3 sene genel kabul gören süredir) tecrübenin yanında, portfolyo sunması şartı aranabilir. Böylece, yetkinliğin gözlemlenmesi de mümkün olabilecektir.

Seviye 2 ve 3 ile ilgili unvan tanımlarının uygulanmasından MYK’da ilgili düzenleme yapılanaya kadar, kurulacak bir komisyon yetkili olabilir. Restorasyon Kalfası ve Restorasyon Ustası unvanları; katıldığı sertifika programı ve çalıştığı malzemeye yönelik olarak “Sıva Restorasyonu Kalfası, Taş Restorasyonu Ustası, Malakari Restorasyonu Ustası vb.” şeklinde kullanılmalıdır.

Restorasyon Kalfası ve Restorasyon Ustasının Görev ve Sorumlulukları:

Sahada bir Restorasyon Teknikeri, Konservatör-Restoratör veya Koruma Uzmanı Mimar denetiminde kendisine verilen zanaatkârlık işlerini yapmakla mükelleftir ve inisiyatif kullanarak karar alıp uygulaması mümkün değildir. Birey olarak yapacağı her müdahaleden müştereken idari ve hukuki olarak sorumludur.

5.2.2. Restorasyon Teknisyeni (AYÇ Seviye 4):

Meslek liselerinin restorasyon bölümü mezunlarına verilen “Restorasyon Teknisyeni” unvanı AYÇ’de 4. seviyeye karşılık gelmektedir. Restorasyon Teknisyeni kullanılmaya devam edilebilecek bir unvandır. Restorasyon teknisyenleri aldıkları eğitim, beceri ve çalışma alanlarına göre; “Ahşap Restorasyon Teknisyeni”, “Taş Restorasyon Teknisyeni” vb. şekilde unvanlandırılmalıdır.

Restorasyon Teknisyeninin Görev ve Sorumlulukları:

1. Çalışma ortamını hazırlamak, düzenlemek,
2. Restorasyonda kullanılacak malzemeleri temin etmek, hazırlamak,
3. Basit teknik çizimleri hazırlamak.

Restorasyon teknisyenleri eğitim süreleri boyunca orijinal bir tarihi eserle çalışmadıkları için aldıkları eğitim ve edindikleri beceriler göz önüne alınarak çini, varak, kalemışı, kündekari, vitray gibi restorasyona yönelik çalışmalarda sadece yeni imalatlar düzeyinde etkin görevler üstlenebilir. Restorasyon Teknisyenleri kendi başlarına bir restorasyon faaliyetinde bulunamayan, ancak bir Restorasyon Teknikeri, Konservatör-Restoratör ve/veya Koruma Uzmanı Mimar gözetiminde, gerekli konularda yardımcı olan kişi olarak tanımlanmalıdır. Yapacağı her müdahaleden birey olarak müştereken idari ve hukuki boyutta sorumludur.

5.2.3. Mimari Restorasyon Teknikeri ve Eser Koruma Teknikeri (AYÇ Seviye 5):

Restorasyon alanında ön lisans eğitimini tamamlamış mezunlar “Restorasyon Teknikeri” olarak görev yapmakta ve bu unvan AYÇ’de 5. seviyeye karşılık gelmektedir. Ülkemizde kültür varlıklarının korunmasına ilişkin eğitim veren meslek yüksek okullarına (MYO) bakıldığında, programların YÖK tarafından “Restorasyon” ve “Eser Koruma” adı altında toplandığı; ilkinin mimari restorasyon, ikincisinin ise taşınabilir eser restorasyonu içerikli olduğu görülmektedir. Restorasyon Teknikerlerinin unvan, görev ve yetkilerini mezun oldukları eğitim programlarına göre değerlendirmek gerekmektedir. Restorasyon programı mezunlarına “Mimari Restorasyon Teknikeri”; Eser Koruma programı mezunlarına “Eser Koruma Teknikeri” unvanları verilmelidir.

Mimari Restorasyon Teknikerinin Başlıca Görev ve Sorumlulukları:

1. Koruma Uzmanı Mimar veya Konservatör-Restoratörün yönlendirmesiyle ve karşılıklı bilgi alışverişi esas alınarak mesleği ile ilgili teknik görevleri yerine getirmek,
2. Çalıştığı projeye ilişkin araştırma, ölçme ve uygulama aşamasında usta-kalfa ve teknisyenlerin çalışmalarını kontrol etmek,

-
3. Tarihi binaların restorasyon ve restitüsyon proje çizimlerinin hazırlanmasında Koruma Uzmanı Mimara yardımcı olmak,
 4. Tarihi binaların ve içerisinde bulunan tezyinatın çizimlerini yapmak,
 5. Yapı maliyet hesapları, kazı metraj, keşif, hak ediş ve kabulleri hazırlamak,
 6. Çalıştığı şantiye ve iş yerindeki gerekli düzenlemeyi yapmak,
 7. Yetkilerini sadece kendi çalışma konusu ile ilgili alanda kullanabilir.
 8. Birey olarak yapacağı her müdahaleden müştereken idari ve hukuki olarak sorumludur.

Eser Koruma Teknikerinin Başlıca Görev ve Sorumlulukları:

1. Konservatör-Restoratörün yönlendirmesi ve karşılıklı bilgi alışverişi esas alınarak taşınabilir kültür varlıklarını uluslararası mesleki etik kurallar çerçevesinde korumak,
2. Önleyici koruma konusunda gerekli çalışmalarda bulunmak,
3. Taşınabilir kültür varlığının mevcut durum belgelemesinde Konservatör-Restoratöre yardım etmek,
4. Taşınabilir kültür varlığının etkin koruma işlemlerini (temizlik, sağlamaştırma, bütünleme vb.) Konservatör-Restoratör ile koordineli çalışarak ve karşılıklı görüş belirterek uygulamak,
5. Çalışma ortamının hazırlanması ve düzenlenmesini, gerekli malzemelerin temin edilmesini sağlamak.
6. Yetkilerini sadece çalışma konusu ile ilgili alanda kullanabilir.
7. Birey olarak yapacağı her müdahaleden müştereken idari ve hukuki olarak sorumludur.

5.2.4. Konservatör-Restoratör (AYÇ Seviye 6):

ICOM, ECCO ve ENCORE gibi uluslararası örgütlerin ve mesleki kuruluşların benimsediği gibi, ülkemizde de lisans eğitimini konservasyon-restorasyon alanında almış kişiler, “Konservatör-Restoratör” unvanını almalıdır. Bu unvan AYÇ’de seviye 6’ya karşılık gelmektedir.

Konservatör-Restoratörün Sahip Olması Gereken Başlıca Nitelikler:

1. Kuram ve ilkeleri irdeleyici yaklaşımla algılar.
2. Konservasyon-restorasyon işinde teknik görevleri başarı ile yerine getirmeye yetecek el becerisi ve sorun çözme yetisine sahiptir.
3. Kültür varlıklarının korunması alanındaki tüm meslek elemanlarıyla ortak dil kullanımını sağlayacak ölçüde mesleki terminolojiyi kullanır.
4. Koruma ve onarım uygulamalarını mesleki etik değerler ışığında, eleştirel bakış açısıyla yorumlar ve değerlendirir.
5. Eserin tarihsel değeri, yapısı, mevcut durumu ve ihtiyacına göre mesleki etik kurallar çerçevesinde koruma-onarım uygulaması yapar. Uluslararası kabul gören temel koruma etiklerini ve geçerli koruma yaklaşımlarını uygulamalarına yansıtır.
6. Mesleki deneyimlerle bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirir; değişime, yeniliğe ve girişimciliğe açıktır.

Konservatör-Restoratörün Başlıca Görev ve Sorumlulukları:

1. Koruma Uzmanı Mimar ve/veya Uzman Konservatör-Restoratör ile koordineli olarak; koruma uygulamalarında geçerlilik kazanmış yöntemleri uygulamak,
2. Teknik araçları yönetmek ve teminini/bakımını sağlamak,

-
3. Koruma uygulaması yapılacak kültür varlığına ilişkin malzeme ve üretim teknolojisi bilgilerini tanımlamak, gerekli durumlarda konu uzmanları ile disiplinler arası çalışmalar yürütmek,
 4. Sorumlu olduğu alanla ilgili belgelemeyi planlamak,
 5. Görev aldığı çalışma ortamını uygun kılmak için planlama ve etkinlikler geliştirmek, gerektiğinde gelişim ve değişime yönelik eylemi organize etmek,
 6. Görev aldığı çalışma ortamında, koruma ve onarım konularında karşılaşılan sorunların çözümünde, deneyimini kullanarak ilgili kişi ve kurumlarla işlevsel etkileşim kurmak, çözüm önerilerini yazılı ve sözlü olarak ilgili taraflarla paylaşmak,
 7. Önleyici koruma konusunda faaliyetlerde bulunmak,
 8. Birey olarak çalışmalarında, eğitim sürecinde kazandığı sorumluluk bilinciyle mesleki yetkinlik sınırlarına uygun davranmak,
 9. Yetkilerini sadece çalışma konusu ile ilgili alanda kullanabilir.
 10. Birey olarak yapacağı her müdahaleden müştereken idari ve hukuki olarak sorumludur.

5.2.5. Uzman Konservatör-Restoratör (AYÇ Seviye 7)

Lisans eğitimini konservasyon-restorasyon alanında tamamlamış, yüksek lisans eğitimini ilgili bir alanda yapmış kişiler Uzman Konservatör-Restoratör unvanını alır. Bu unvan AYÇ'de 7. seviyeye karşılık gelir.

Uzman Konservatör-Restoratörün Başlıca Nitelik, Görev ve Sorumlulukları:

Konservatör-Restoratörün nitelik, görev ve sorumluluklarına ek olarak:

1. Bilgiyi edinir, geçerliliğini ve güvenilirliğini değerlendirir, kendi uzmanlık alanı dâhilinde verdiği kararları doğrulayabileceği biçimde bu bilgileri uygular, eğer gerekliyse, bu kararlardan ortaya çıkan eylemleri yürütür, yönetir ve paylaşır.
2. Uzmanlık alanı içinde, konservasyon-restorasyon ilkeleri, teorileri ve uygulamalarını derinlemesine bilir.
3. Problem çözümede uzmanlaşmış becerilere sahiptir. Konservasyon-restorasyon uygulamalarını uzmanlaşmış bilgi ve meslek etiğine dayandırarak gerçekleştirir.
4. Konservasyon bilimine hizmet eden yeni geliştirilen teknoloji, yöntem ve malzemeleri takip eder, kullanır, uygular,
5. Mesleği ile ilgili araştırma ve eğitimlere katılır,
6. Doktor Konservatör-Restoratör ile koordineli olarak çalışmalarını yürütür,
7. Çalışmaları ile ilgili yayın yapar, bilgi paylaşır ve sunar.
8. Yetkilerini sadece uzmanı olduğu alanda kullanır.
9. Birey olarak yapacağı her müdahaleden müştereken idari ve hukuki olarak sorumludur.

5.2.6. Dr. Konservatör-Restoratör (AYÇ Seviye 8)

7. Seviyenin gereği olan eğitim düzeyini tamamlayıp doktora eğitimini konservasyon-restorasyon ile ilgili bir alanda yapan kişiler AYÇ'de 8. seviyesine karşılık gelen Doktor Konservatör-Restoratör unvanını alır.

Dr. Konservatör-Restoratörün Başlıca Nitelik, Görev ve Sorumlulukları:

Uzman Konservatör Restoratörün görev ve sorumluluklarına ek olarak;

-
1. Uzman olduğu konuda ileri seviye ve ek olarak çalışmalarını destekleyen yan alanlar ile ilgili gerekli bilgiye sahiptir,
 2. Konservasyon-restorasyon bilimine hizmet eden yeni geliştirilen teknoloji ve malzemeleri takip eder, yeni yöntemler üretir, kullanır ve uygular,
 3. Uzmanlık alanıyla ilgili konularda eğitim, sertifika, kurs vb. programları geliştirir ve yönetir,
 4. Konusunda uzman akademisyenler ile koordineli olarak çalışmalar yürütür,
 5. Kültürel mirasın korunması için kurum ve kuruluşlara danışmanlık yapar ve teknik yardım sağlar,
 6. Ulusal gereksinimleri dikkate alarak mesleki politikaların geliştirilmesinde etkin görevler üstlenir,
 7. Yetkilerini sadece uzman olduğu alanda kullanır,
 8. Birey olarak yapacağı her müdahaleden müştereken idari ve hukuki olarak sorumludur. Not: AYÇ'de 7. ve 8. Seviyeye karşılık gelen Uzman Konservatör-Restoratör ve Dr. Konservatör-Restoratör unvanlarının devlet kadrolarında karşılıkları yoktur.

6. KONSERVASYON-RESTORASYON ALANINDAKİ EĞİTİM SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çalıştay boyunca yapılan sunumlar ve tartışmalar sonucunda bilimsel standartlara uygun koruma eğitimi ve çalışmalarının yapılabilmesi için köklü, idari, yasal, teknik ve koruma eğitimine yönelik düzenlemelerin yapılması gerekliliği belirtilmiştir. Bu bağlamda; Türkiye'de konservasyon-restorasyon eğitiminde öne çıkan sorunlar aşağıda belirtilmiştir:

1. Ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim veren kurumların müfredatları incelendiğinde; bir standarta sahip olmadıkları ve güncel gelişmelerin eğitime yansıtılmadığı anlaşılmaktadır.
2. Verilen eğitimlerin büyük bir çoğunluğunun uzmanlaşmaya yönelik olmadığı ve uzmanlaşmak için gerekli imkânları sağlayamadığı görülmektedir. Ayrıca bu bölümlerin birçoğunda yeterli akademik kadroların ve uygun fiziki şartların (laboratuvar, atölye, malzeme, vb.) mevcut olmadığı görülmüştür.
3. Eğitim sisteminde uygulama ve staj imkânlarının yeterli olmadığı görülmektedir.
4. Yabancı dil eksikliği; kaynak bulma ve yabancı dil sınavını geçip lisansüstü eğitime devam edememe sıkıntısına sebep olmakta ve yurt dışı eğitiminin önünde bir engel teşkil etmektedir.
5. Üniversitelerin mevcut ön lisans ve lisans eğitimi veren bölümlerinin sayısal oranlarına bakıldığında ön lisans bölümlerinin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu durum koruma alanındaki uygulamaları, her seviyeden eleman ihtiyacını karşılama noktasında nitelik ve nicelik açısından olumsuz etkilemektedir.
6. Gerekli niteliklere sahip olmayan kurum/kuruluşlar tarafından çeşitli sertifika programları, kurslar düzenlenmektedir. Bu program ve kurslar neticesinde alınan sertifika ve belgeler tek başlarına mesleği icra etmek için yeterli olmadığı halde işe alımlarda dikkate alınabilmektedir.

Venedik Tüzüğü'nün 9. maddesi "Onarım; uzmanlık gerektiren bir iştir." der. Bu ifade konservasyon-restorasyon işinin profesyonellik ve ciddiyet gerektirdiğinin, bu nedenle de eğitiminin özenle tasarlanması gerektiğinin en açık vurgusudur. Konservasyon-restorasyon alanındaki eğitim konusunda yapılan çalışmalar kapsamında gereklilikler aşağıda sıralanmıştır:

6.1. Akademik Eğitimin Standartlaştırılması:

Eğitim müfredatı hazırlanırken, Bologna Süreci'ne uygun olarak akreditasyon gerçekleştirilmeli ve ENCORE'un önerileri dikkate alınmalıdır.

Çalıştay çalışmaları sonucunda tüm seviyelerdeki (meslek lisesi, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) eğitim müfredatlarının ve eğitim koşullarının mutlaka bir standarda sahip olması gerekliliği üzerinde geniş kapsamlı bir mutabakata varılmıştır. Mevcut durumda; farklı üniversitelerin ön lisans programlarına giden iki öğrenciden birinin mezuniyet için 23 diğerinin ise 47 ders almak durumunda olabildiği ve bu öğrencilerin sırasıyla 67 ve 140 kredi tamamlamak zorunlulukları varken, aldıkları tek ortak dersin, kredi ağırlığı ve uygulamalı olup olmadığı farklılık gösterebilen Rölöve dersi olduğu paylaşılmıştır. İçerik açısından farklı eğitim alınmasına karşın aynı diplomaya ve yetkinliklere sahip olunmasının yanlışlığı ve böylesine hassas bir meslekteki eğitimin tüm seviyelerdeki müfredatlarının mutlaka standardize edilmesi gerekliliği önemle vurgulanmıştır. Yükseköğrenim müfredatının revize edilmesi; akademisyenler, YÖK temsilcisi ve alan uzmanlarından oluşan bir Eğitim Komisyonu çalışmaları ile mümkün olabilir.

Konservasyon-restorasyon uygulamalarının olmazsa olmaz unsurlarından biri olan disiplinler arası çalışmaların artması, ortak uygulama ve projelerin yaygınlaşması, karşılıklı ihtiyaçların ve kesişim noktalarının belirlenmesi, ortak terminoloji/dil birliğinin oluşturulması için farklı disiplinlere ait temel eğitimler müfredatlara yansıtılmalı ve meslek içi eğitimler ile ortak çalışmalar teşvik edilmelidir.

6.2. Eğitimde Uzmanlaşma :

Uzmanlaşmanın bu alandaki eğitimin her seviyesinde başlamasının, ihtiyacı duyulan branş uzmanı (cam, seramik, ahşap, metal, tekstil, kâğıt vb.) Konservatör–Restoratörün ve konu uzmanı akademisyenlerin yetişmesine önemli ölçüde hizmet edeceği belirtilmiştir. Dört yıllık lisans eğitiminde; ilk iki sene etik, konservasyon tarihi, kimya ve fizik, sanat tarihi, arkeoloji gibi temel eğitim, son iki sene ise branşlaşmaya (çini, cam, kâğıt, ahşap, metal, ...) imkân veren uygulama ağırlıklı bir eğitim planı ile bu hedefe ulaşılabileceği öngörülmüştür. Bu plan lisan-süstü eğitimde uzmanlaşma için alt yapı sağlayacaktır. Böylece, bir yandan eğitim kalitesi artırılarak sektörde ihtiyaç duyulan branş uzmanlığı sağlanacak, diğer yandan da akademik ilerleme ve araştırmaların önü açılmış olacaktır.

6.3. Proje ve Uygulama:

Çalıştayda yapılan konuşma ve paylaşımlarda, genel inanın aksine, gerek ön lisans gerekse lisans eğitimlerinin proje ya da uygulama yapılmasına olanak tanımadığı, mezunların tecrübesiz olmaları sebebiyle telafi edilemez hatalar yapabildikleri üzerinde durulmuştur. Eğitimin her basamağında proje ve uygulama (staj) yapılması eğitimin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

6.4. Eğitimde Yabancı Dil Sorunu:

Alan uzmanlığı olan akademik personel eksikliği önemli sorunlardan bir tanesidir. Yüksek lisans ve doktora eğitimleri için başvuruların sayıca yeterli olmasına karşın, yabancı dil eksikliği sebebiyle öğrencilerin yüksek lisans programlarına başlayamadığı vurgulanmıştır. Sorunun çözümü için, lisans eğitimi öncesinde hazırlık sınıfı ve yabancı dilde mesleki derslerin müfredata eklenmesi konusunda hemfikir olunmuştur.

6.5. Meslek Yüksek Okullarının Kalitesinin Arttırılması ve Dikey Geçiş Sistemi:

Ülke çapında 46 adet MYO bulunduğu ve bunların büyük çoğunluğunun yeterli eğitim kadrosu ve fiziki şartları sağlamadığı konusuna değinilmiştir. Daha kaliteli ve etkin bir eğitim için Bölge laboratuvarları kendi bölgelerindeki MYO'lar ile koordineli çalışmalıdır. MYO'ların müfredatının bölgenin yerel ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanması gerekliliği belirtilmiştir.

Öğrencilerin konservasyon-restorasyon alanında verilen ön lisans eğitimini tercih etmelerinin öncelikli sebeplerinden biri; bu bölümleri mimarlık, iç mimarlık vb. bölümlere geçmek için basamak olarak görmeleridir. Bu durum eğitim kalitesini, hatta özellikle bazı vakıf üniversitelerinde müfredatın şekillenmesini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca eğitim süresince restorasyon ve konservasyon eğitimine yoğunlaşmadıkları için mezunlar ara eleman ihtiyacını karşılama noktasında gerekli niteliklere sahip olamamaktadır.

Buna ek olarak; mevcut sistemde konservasyon-restorasyon alanında verilen ön lisans eğitiminin, mimarlık, iç mimarlık vb. gibi lisans eğitime temel oluşturmadığı; bu sebeple öğrencilerin Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile yapılacak geçişlerde fakültelerin kalitesini yakalayamadıkları konuşulmuştur.

Saha tecrübesi olan zanaatkârların, meslek liselerinde ve MYO'larda ders vermelerine imkân tanınması görüşü paylaşılmıştır. Bazı okullarda örnekleri görülen, akademik kariyeri olmasa da kendi alanında sektör bilgisi ve saha tecrübesi olan profesyonellerin misafir öğretim görevlisi olarak ders vermesi yaklaşımının, konservasyon-restorasyon eğitiminde de uygulanması görüşü dile getirilmiştir.

6.6. Sertifika Programları ve Kurslar:

Belediyeler, bakanlıkların çeşitli birimleri vb. kurum/kuruluşların hazırladığı sertifika programları ve kurslar meslek erbabının mesleğe yönelik bilgi ve becerisini geliştirecek, güncelliğini korumasını sağlayacak nitelikler kazandırmaya yönelik olmalıdır. Mesleki eğitim almamış kişilerin sadece bu kurs ve programlar ile meslek edinmeleri mümkün değildir.

7. KONSERVASYON-RESTORASYON ALANINDA KURUMSALLAŞMA VE DENETİM

Çalıştayda varılan ortak kararlar sonucunda kurumsallaşma ve denetim alanında yapılması gerekli görülen düzenlemeler aşağıda belirtilmiştir:

1. Unvan, yetki ve sorumluluklarla ilgili gerekli idari düzenlemelerin yapılması için İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü koordinasyonunda Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığı ile birlikte çalışmalar yürütülmelidir.
2. Unvan, yetki ve sorumluluklar ile ilgili bütün devlet kurumlarındaki tanımlar revize edilmelidir.
3. MYK ile işbirliği içinde "Konservasyon-Restorasyon Alanında Ulusal Meslek Standartları"nın hazırlanması ve MYK'nın Bayındır Memur-Sen ile yapmış olduğu AYÇ'de seviye 4 ve seviye 5'e karşılık gelen Tarihi Eser Restorasyon Koruma Elemanı meslek standartları revize edilmelidir.
4. AYÇ'de seviye 3, 4 ve 5'e karşılık gelen unvanlara sahip kişilerin MYK'dan çalışma alanıyla ilgili Mesleki Yeterlilik Belgesi'ni alması zorunlu hale getirilmeli ve sadece bu belgeye sahip olanların çalışmaları sağlanmalıdır.

-
5. Kùltür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde Konservasyon ve Restorasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlükleri'ni kapsayan pilot bir proje başlatılması düşünölmektedir. Buna göre; yeni istihdam edilen personelin orijinal eserlerle çalışmaya başlamadan önce tecrübeli Konservatör-Restoratörler denetiminde bir uygulama dönemi geçirmesi ve uygulama dönemi sonunda, branş uzmanlarından kurulan komisyonunun değerlendirme raporu ile mesleki yetkinliğinin belgelenmesi hedeflenmektedir. Komisyonun diğer görevlerinden biri de Güzel Sanatlar ya da vb. bölümlerde lisans derecesini almış ve yüksek lisansını koruma alanında yapmış kişilerin sorumluluk alanlarını düzenlemekle ilgilidir. Bu kişiler kendi kadroları (Ressam, Heykeltıraş gibi) ile göreve alınıp, komisyon tarafından değerlendirilecektir. Bu değerlendirmenin sonucunda uzmanlık alanına göre eser onarımıyla ilgili görevlerde yer alabileceklerdir. Bu kişilere Konservatör-Restoratör unvanı verilmesi mümkün olmamalıdır.
 6. Kùltür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılacak bir düzenleme ile kazı alanlarında çalıştırılan ya da staj yapan ön lisans ya da lisans düzeyindeki Konservasyon-Restorasyon öğrencilerinin eserle ilgili tek başlarına sorumluluk almalarının önüne geçilmelidir. Ayrıca bu düzenlemeye göre söz konusu öğrenciler, en az 6. Seviye'de olan bir Konservatör-Restoratörün gözetiminde kazı alanlarında çalışma ya da staj yapma imkânı bulabilmelidir.
 7. Yapılacak düzenlemeye göre kazılardaki Konservasyon-Restorasyon çalışmalarının planlanması ve uygulanması Bakanlık personeli branş uzmanı Konservatör-Restoratör tarafından takip edilmeli ve yönetilmelidir.
 8. Konservasyon-Restorasyon uygulamalarında yapılan yanlışlıkların önüne geçilebilmesi için uygulamaların konservasyon etiklerine ve bilimsel standartlara uygunluğunun denetlenmesi son derece önemlidir. Bu amaçla Kùltür ve Turizm Bakanlığı, Kùltür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde, denetimden sorumlu tüm birimleri kapsayan bir **"Konservasyon- Restorasyon Denetleme Komisyonu"** kurulması önerilmiştir. Denetlemenin verimli ve objektif kriterlere göre yapılabilmesi için uluslararası kabul gören mesleki standartlara ilişkin formlar oluşturulmalıdır. Denetleme standartlarının ve formların oluşturulmasında üniversitelerin ilgili bölümleri, ulusal ve uluslararası çeşitli kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerinden destek alınabilir. Bu denetlemelerde görevlendirilen personel, bir alt seviye ya da kıdem bakımından düşük olanı denetleyecek şekilde, AYÇ'ye göre 6,7 ve 8. meslek seviyelerinde çalışanlardan oluşmalıdır. Denetlemeler sonucunda tespit edilen yanlış uygulamalarda ve yanlış kararlarda ilgili kurum, kuruluş ya da tüm seviyelerdeki çalışanlar hukuki ve idari olarak sorumlu tutulmalıdır. Bunun için de Bakanlık bünyesinde en alttan en üst düzeye kadar tüm personelin yapabileceği hataların idari ve hukuki yaptırımları tanımlanmalıdır.
 9. Kùltür varlıkları ile ilgili yapılacak proje ve uygulama çalışmalarında CEN tarafından düzenlenen ve TSE tarafından kabul edilen standartlar uygulamaya geçirilmeli ve denetlenmelidir. Bunun gerçekleştirilmesi için korumadan sorumlu kamu kurum ve kuruluşlarının öncülüğünde, gerekli olan eğitim, idari, yasal ve altyapı çalışmalarına başlanmalıdır.
 10. Konservasyon-Restorasyon alanında meslek odası ve/veya enstitü kurulması fikirleri dile getirilmiştir. Buna göre Merkez Laboratuvarı Müdürlüğü'nün Konservasyon-Restorasyon alanında mesleki eğitimleri vermek, araştırmalar yapmak ve sürekli gelişimi sağlayacak uygulamaya yönelik önerilerde bulunmak üzere; objektif ve güvenilir sonuçlar üreten, tüm tarafları temsil edebilecek şekilde, yeniden yapılanması gerekliliği konusunda fikir birliği sağlanmıştır.
-

9. SONUÇ

Üzerinde çoğunluğun mutabakata vardığı hususlar:

9.1. Mesleki Unvan ve Yetkinlikler

- ❖ Devlet kadrolarında çalışan personelin kazanılmış hakları korunmalıdır.
- ❖ Gerekli eğitim seviyesini karşılamayan, ancak mesleğinde ileri seviye bilgi ve tecrübe sahibi olan meslek erbabına koruma uygulamalarında yer vermeye devam edilmelidir.
- ❖ MYK ile mesleki yeterliliklerin ölçümlenmesine ilişkin gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- ❖ Eserlerin bozulma/bozunma ve enderlik derecelerine göre yapılacak sınıflandırma çalışmalarına göre esere doğrudan ve denetimli müdahale edecek seviyeler belirlenmelidir.
- ❖ Çalıştay süresince yeniden yapılan unvan tanımlarına göre devletin idari birimlerinde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu bağlamda ilgili kurumlar arası işbirliği sağlanmalıdır.

9.2. Eğitim

- ❖ Konservasyon-restorasyon eğitiminin iyileştirilmesi için tüm ilgili kurum/kuruluşların temsilcilerinden oluşacak bir Eğitim Komisyonu kurulmasına karar verilmiştir.
- ❖ Ön lisans ve lisans eğitim müfredatları güncel gelişmeleri kapsayacak ve uzmanlaşmaya imkân sağlayacak şekilde revize edilmeli ve bir standarda kavuşturulmalıdır.
- ❖ Üniversitelerde uzman eğitim kadrolarının oluşturulmasına yönelik planlamalar yapılmalı ve gerekli fiziki şartlar sağlanmalıdır.
- ❖ Yükseköğretimde staj, proje vb. süreçlerle uygulamaya ağırlık verilmelidir.
- ❖ Lisans eğitimine hazırlık sınıfı eklenmeli ve yabancı dilde mesleki eğitim verilmelidir.

9.3. Kurumsallaşma ve Denetim

- ❖ Çalıştay süresince yeniden yapılan unvan tanımlarına göre devletin idari birimlerinde yapılacak gerekli düzenlemeler, İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü koordinasyonunda Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığı ile birlikte yapılacak çalışmalar sonucunda hayata geçirilmelidir.
- ❖ MYK ile mesleki standartların belirlenmesine ilişkin gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- ❖ MYK'dan alınan mesleki yeterlilik belgeleri uygulamalarda çalışma ön koşulu olarak aranmalıdır.
- ❖ Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlükleri'ni kapsayan bir pilot proje ile yeni istihdam edilen personelin bir uygulama dönemi geçirmesi ve sonrasında kurulacak bir komisyon tarafından değerlendirilerek mesleki yetkinliğinin belgelenmesi hedeflenmektedir.
- ❖ Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılacak bir düzenleme ile kazı alanları başta olmak üzere tüm koruma uygulamalarında Konservatör-Restoratör çalıştırılması zorunlu hale getirilmeli ve staj yapan öğrencilerin bu Konservatör-Restoratörün gözetiminde çalışmaları sağlanmalıdır.
- ❖ Bölge laboratuvarları kazılardaki konservasyon-restorasyon uygulamalarının planlanması ve yönetilmesinde etkin rol almalıdır.

- ❖ CEN tarafından düzenlenen ve TSE tarafından kabul edilen standartların uygulanması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- ❖ Konservasyon-restorasyon alanında mesleki tanımların yapılacağı, uygulama süreçlerinin belirleneceği ve uygulamalardan sorumlu kişilerin hukuki ve idari yükümlülüklerinin düzenleneceği bir Konservasyon-Restorasyon Yönetmeliği ve Tüzüğü hazırlanmalıdır.
- ❖ Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde Konservasyon Restorasyon Denetleme Komisyonu kurulmalıdır. Bu bağlamda uluslararası kabul gören mesleki standartlara ilişkin formlar oluşturulmalı ve bununla beraber tüm personelin yapabileceği hataların idari ve hukuki yaptırımları tanımlanmalıdır.
- ❖ Merkez Laboratuvarının konservasyon-restorasyon alanında mesleki eğitimleri verebilecek, gerekli gördüğü alanlarda araştırmalar yapabilecek, uygulamaya yönelik yeni çözümlerinde bulunabilecek ve ihtiyaç duyduğu teknik altyapı ve personel ihtiyacını karşılayabilecek bir yapıya sahip olabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

MESLEKİ YETKİNLİK VE UNVAN TABLOSU

Mevcut Kullanımda Eksik veya Yanlış Unvan	AYÇ ile Uyumlu, Kullanılabilir Unvanlar	AYÇ Karşılığı	Eğitim Düzeyi	Diğer Gereklilikler	Başlıca Görevleri (Detaylara raporda değinilmiştir)
Restorasyoncu (İŞKUR tarafından Kalfalık Sertifikası alanlara verilen bu unvan, Restorasyon Kalfası olarak değiştirilmeli)	Restorasyon Kalfası	2	Mesleki Eğitim Merkezleri Kalfalık Sertifikası	MYK Yeterlilik Belgesi	Mimari onarımlarda kendisine verilen zanaatkarlık işlerini yapmak
	Restorasyon Ustası	3	Mesleki Eğitim Merkezleri Kalfalık Sertifikası	3 yıl tecrübe + MYK Yeterlilik Belgesi	Çalıştığı malzemeye bağlı olarak; taş ustası, malakari ustası vb unvanla, kendisine verilen zanaatkarlık işlerini yapmak
	Restorasyon Teknisyeni	4	Meslek Lisesi Restorasyon Dalı	MYK Yeterlilik Belgesi	Çalışma ortamının hazırlanması, düzenlenmesi; restorasyonda kullanılacak malzemenin temini, basit temel mesleki çizimlerin hazırlanması
Restorasyon Teknikeri (Bu unvan, mezun olunan Meslek Yüksek Okulu'na göre 2 ayrı unvan şeklinde düzenlenmelidir).	Mimari Restorasyon Teknikeri	5	MYO Restorasyon Programı	MYK Yeterlilik Belgesi	Mesleği ile ilgili teknik görevleri yerine getirmek. Araştırma, ölçme ve uygulama aşamalarında; usta, kalfa ve teknisyenlerin çalışmalarını kontrol etmek. Tarihi binaların ve içinde bulunan süsleme elemanlarının çizimlerini yapmak. Yapı maliyet hesapları, kazı metraj, keşif, hakediş ve kabulleri hazırlamak.
	Eser Koruma Teknikeri	5	MYO Eser Koruma Programı	MYK Yeterlilik Belgesi	Taşınabilir Kültür Varlıklarını uluslararası mesleki etik kurallar çerçevesinde korumak. Önleyici koruma konusunda gerekli çalışmaları yapmak. Çalışma ortamını hazırlamak ve düzenlemek. Restorasyonda kullanılacak malzeme temini ve hazırlığı.
Restoratör	Konservatör Restoratör	6	Konservasyon Restorasyon Lisansı	Eşsiz eser Komisyon Yetkilendirmesi	Kültür varlıklarının korunmasında; malzeme ve üretim teknolojisini tanımlamak, belgelemeyi planlamak, yöntem ve uygulamaları planlamak, mesleki terminolojiyi kullanmak, uygunluğu ispatlanmış koruma ve onarım tekniklerini kullanmak, karşılaşılan sorunların çözümünde ilgili kişi ve kurumlarla işlevsel etkileşim kurmak.
Mimar Restoratör (Yüksek Lisansı ilgili alanda olmayanlar bu unvanı kullanmamalıdır)	Koruma Uzmanı Mimar	7	Mimarlık Lisansı ve Konservasyon Restorasyon Yüks.Lisansı	Eşsiz eser Komisyon Yetkilendirmesi	Mimari rölöve ve restorasyon projesi hazırlamak ve inşaat uygulamasını yürütmek.
Restoratör	Uzman Konservatör Restoratör	7	6. Seviye Eğitimi ve Konservasyon Restorasyon Yüksek Lisansı	Eşsiz eser Komisyon Yetkilendirmesi	6. Seviye görevlerine ek olarak; uzmanlık alanında verdiği kararları doğrulayacak biçimde veri toplamak, eleştirel yaklaşım getirmek, problem çözmek, karar vermek, yürütmek, yönetmek.
Restoratör	Dr. Konservatör Restoratör	8	7. Seviye Eğitimi ve Konservasyon Restorasyon Doktorası	Eşsiz eser Komisyon Yetkilendirmesi	7. Seviye görevlerine ek olarak; en ileri seviye araştırma ve geliştirme yapmak, kritik sorunları çözmek, yeni fikir ve süreç geliştirmek.

EK-3

**III. Milli Kültür Şurası Sonuç Raporu ve Eylem Planı
(2017)**
-İlgili Bölümler-

“DÜNYANIN İYİLİĞİ İÇİN TÜRKİYE”

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
III. MİLLÎ KÜLTÜR ŞURASI
03-05 MART 2017

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

SAYIN
CUMHURBAŞKANIMIZIN
TEŞRİFLERİYLE

III. MİLLÎ KÜLTÜR ŞURASI

03-05 MART 2017 SAAT: 09:30 LÜTFİ KIRDAR KONGRE VE SERGİ SARAYI

KÜLTÜR POLİTİKALARI KOMİSYON RAPORU

Kültür Politikaları Komisyonunda sırasıyla;

- ❖ Kültür ve Turizm Bakanlığının yeniden yapılandırılması,
- ❖ Millî Kültür Strateji Belgesi hazırlanması ve uygulamada takip ve devamlılığının sağlanması,
- ❖ Genel bütçe içinde, münhasıran kültüre ayrılan payın en az iki katına çıkartılması,
- ❖ Politika yapım sürecinde, kamu kurumları ve STK'larca hazırlanan tüm kültür politikası raporlarının dikkate alınması,
- ❖ Kültür politikası hedeflerinin başarısını ölçmeye yarayacak nicel ve nitel göstergelerin oluşturulması ve alınan sonuçlara göre benimsenen politikanın başarısını değerlendirecek periyodik düzeltme ve gözden geçirmelerin gerçekleştirilmesi,
- ❖ Kültürel faaliyetler yürüten ve faaliyetleri zaman zaman dağınıklık arz edebilen kurum ve kuruluşların koordinasyonunun etkin şekilde sağlanması,
- ❖ Kamu aktörleri ile sivil toplum ve özel sektör kültür ve sanat aktörlerinin işbirliği ve koordinasyonu ile şehir odaklı kültür-sanat planlarının yapılması,
- ❖ Kültürel çeşitlilik ve zenginliğimize yönelik olarak içerik üreticilerini bir araya getirecek fırsat ve platformların oluşturulması,
- ❖ Tarihî eserlerin yoğunluklu olarak bulunduğu yerlerdeki şehir planlamasında ve şehirlerin genel estetiğinin korunmasına yönelik çalışmalarda Kültür ve Turizm Bakanlığının söz sahibi olması,
- ❖ Sanat ve kültür ilişkisinin kurulduğu bir yerel kültür yönetimi modelinin benimsenmesi,
- ❖ Kültür coğrafyamızdaki çeşitliliği koruyabilmek için her alanda çok sayıda uzman yetiştirilmesi ve yerel yönetimlere arkeolog ve uzman istihdamının zorunlu kılınması,
- ❖ Türkiye'nin büyük bir çeşitlilik gösteren somut ve somut olmayan kültürel mirasının bütünüyle korunmasının, bilinmesinin, yorumlanabilmesinin sağlanması ve bu kaynaklara erişimin güçlendirilmesi,
- ❖ Üniversitelerde sanat ve kültür yönetimi ile kültür politikası bölümlerinin açılmasını sağlamak için YÖK ve ilgili kurumlar nezdinde girişimlerde bulunulması,
- ❖ Her düzeydeki sanat eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının işbirliğinin var olan imkânlar doğrultusunda sürekli gözden geçirilmesi,
- ❖ Kültür ve sanat kurumlarının devamlılıklarının temini için vergi indirimlerinden kapsamı genişletilerek yararlandırılması ve kamu bütçesi ile yönetilen kültür ve sanat kurumlarının, idari özerkliklerinin sağlanarak güçlendirilmesi,
- ❖ Genç sanatçılara, disiplinler arası eserlere ve sanatsal hareketliliğe özgü yeni destek türleri oluşturulması,
- ❖ Sanat eserlerine verilecek desteğin kriterlerinin şeffaf olması,
- ❖ Sosyal medya kullanımında ilk sıralarda yer alan Türkiye'nin, dijital alanlardaki kültür üretimi ve erişimi konusunda standart koyucu bir rol edinmeyi hedeflemesi,
- ❖ Tarihî, kültürel ve çevresel hususiyetleri sebebiyle İstanbul Tarihî Alan Başkanlığı, Söğüt – Bilecik – Bursa Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu Tarihî Alan Başkanlığı ve Sarıkamış Savaşları Tarihî Alan Başkanlığı kurularak etkin çalışmaların sağlanması teklif edildi.

KÜLTÜR VARLIKLARI, MÜZELER VE ARKEOLOJİ KOMİSYON RAPORU

Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji Komisyonunda sırasıyla;

- ❖ III. Millî Kültür Şûrası'nın Kültür ve Turizm Bakanlığının yeni bir kültür politikası oluşturması ve müzelerini yeniden yapılandırması yönünde bir seferberliğe vesile olması,
- ❖ Müzelerimizde araştırma, ölçme, değerlendirme ve raporlamayla üst yönetimi bilgilendirecek birimler kurulması veya bu işlevi müzelerimize dışarıdan sağlayacak iş paydaşlarının temin edilmesi,
- ❖ Müzelerimizde mutlaka müzenin içeriğine/koleksiyonuna uygun donanıma sahip yabancı dil bilen ve bilimsel ölçekte yayın yapma kapasitesine sahip nitelikli uzmanların görevlendirilmesi ve müzelerimizin mutlaka profesyonel kadrolarca yönetilmesi,
- ❖ Müzede çalışacak personele, eserlerin korunmasına yönelik hizmetiçi eğitim verilmesi,
- ❖ Müze uzmanı, konservasyon ve restorasyon uzmanı eksikliğini ivedilikle giderilmesi,
- ❖ Müzelerimizin konservasyon ve restorasyon laboratuvarı eksikliğini bir an önce giderilmesi,
- ❖ Müzelerimizin eser depolarının bilimsel bir yaklaşımla yönetilmesi,
- ❖ Mesleki heyecanların canlı tutulması ve üretilen hizmetlerin kalitesinin artırılmasını teminen farklı unvanlarla görev yürüten müze uzmanları arasındaki özlük hakları farklılıklarının giderilmesi,
- ❖ Ülkemizde konservasyon – restorasyon alanında bilimsel araştırmalar ve uygulamalar yürütmek üzere bir enstitü kurulması,
- ❖ Müzelerin saklama ve sergilemenin ötesinde birer eğitim kurumu olarak işlev görmesine yönelik adımların atılması,
- ❖ Müzeler ve ören yerlerini kapsayan, sürdürülebilirlik esaslı bir kültürel peyzaj politikasının derhal hayata geçirilmesi,
- ❖ Kültür varlıklarımızın turizme kaynak yaratan bir değer olarak basit kâr anlayışıyla değil, kalıcı varlıklar olarak ve koruma – kullanma dengesi içerisinde devamlı kazanç sağlayacak biçimde değerlendirilmesine yönelik politikaların hayata geçirilmesi,
- ❖ Müzelerimizin yapım ve onarımlarının mutlaka müze uzmanları ile yapılan kapsamlı görüşmeler sonucu biçimlenmesi; onarımı üstlenen ekibin mutlaka müzenin koleksiyonunun gerektirdiği koşulları tanınmasına dikkat edilmesi; koleksiyon hakkında bilgi edinerek yola çıkılması ve tasarım yapılması,
- ❖ Ülkemizin tapu senetleri sayılan eski mezarlıklarımızdaki taşların belgelenecek yayımlanması,
- ❖ Yurtdışına sergi gidişi ve yurtdışından sergi gelişinin teşvik edilmesi ve bu konuda batıdaki algının değişimine ve tanıtıma öncelik verilmesi,
- ❖ Ülkemizin mevcut kültür envanteri veri tabanlarının birleştirilerek standart hale getirilmesi ve söz konusu veri tabanının sürekli güncellenmesi,
- ❖ Kültür varlıklarının tespiti, korunması ve bunlara yönelik kaçak kazıların önlenmesiyle ilgili yeni bir yapılanmaya gidilmesi ve yurtdışındaki örnekler gibi arazi teşkilatının ihdas edilmesi,
- ❖ Müzelerde markalaşma, kurumsal kimlik, kaynak yaratma ve pazarlama konularında güntümüzün bilimsel verileri ışığında profesyonel yaklaşımlara öncelik verilmesi,
- ❖ Akreditasyon sistemlerinin teşvik edici bir yöntem olarak devreye girmesi, (Yayın sayısı, kaç kez referans gösterildiği, kaç geçici sergi gerçekleştirdiği, eğitim etkinliklerine katılım oranı, ziyaretçi sayısı, yerli ve yabancı diğer müzelerle işbirlikleri ve sonuçları gibi verilerle müzelerin performanslarını ölçmek kadar müzenin iyi yönetimini sağlamak açısından da önemlidir.) Müzelerde koleksiyon yönetiminin yanı sıra eğitim, yayın, iletişim ve tanıtım gibi faaliyetlere önem verilmesi,
- ❖ Müze ziyaretçi yönetimine özel hassasiyet gösterilmesi,
- ❖ Müzelerin kapılarını yerli ve yabancı araştırmacılara açabilecek bir sistemin getirilmesi,
- ❖ Kültür ve Turizm Bakanlığının genel bütçeden aldığı payın, bütün bu hedeflerine ulaşabilmesini sağlayacak oranda artırılması teklif edildi.

1. KÜLTÜR POLİTİKALARI
1.1 Yönetim

No	Hedef/Eylem	Açıklama	Sorumlu Birim/Kurum	İlgili Birim/Kurum	Başlangıç Tarihi	Süre	İlgili Komisyon Kararı
1	Millî Kültür Strateji Belgesi'nin hazırlanması	Kültür hayatını açan, yön veren, destekleyen, toplumun tüm katmanlarına ve yaş gruplarına hitap eden, yerelliği koruyarak, gelecekle modernizmi harmanlayan, geleceği kuram kültür politikalarının geliştirilmesine yönelik Millî Kültür Strateji belgesi hazırlanacaktır.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı tüm birimleri	2017	1 yıl	Kültür Politikaları: 1, 2, 3, 4, 6, 11, 12, 14, 22, 25, 26, 42; Kültür Diplomasisi: 1, 10; Yayınçılık ve Kütüphanecilik: 6; Görsel Sanatlar: 39; Müzik: 2; Çocuk ve Kültür: Strateji ve Programlar; Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 2, 27.
2	Yeni alan başkanlıklarının ihdas edilmesi	Tarihi ve kültürel mirasın etkin bir şekilde tespit, korunması ve yeni nesillere aktarılması bağlamında yeni tarihi alan başkanlıkları kurulacaktır.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	2018	2 yıl	Kültür Politikaları: 7; Şehir ve Kültür: 7.
3	Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın genel bütçeden aldığı payın artırılması	Kültür ve Turizm Bakanlığının kültürel değerlerini yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak ve benimsetmek temel görevlerinin yanında kültürel diplomasi faaliyetlerini de aktif ve etkin bir şekilde yerine getirebilmesini teminen bütçesinin genel bütçe içerisindeki payının %1'e yükseltilmesi için çalışmalar yürütülecektir.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Maliye Bakanlığı	2018	1 yıl	Kültür Politikaları: 8; Kültür Diplomasisi: 4; Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 37.
4	TBMM'de kültür komisyonunun oluşturulması	Millî, manevi, tarihi ve kültürel değerleri araştırmak, yaşatmak, tanıtmak üzere geliştirilen millî kültür politikalarını takip etmek ve bu konudaki kanun ve benzeri düzenlemeleri TBMM gündemine taşımak üzere Kültür Komisyonu kurulması için çalışmalar yapılacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	TBMM	2018	2 yıl	Kültür Politikaları: 10; Çocuk ve Kültür: Strateji ve Programlar.
5	Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin mal ve hizmet alımının Kamu İhale Kanunu'nun 'istisna' tanımına dahil edilmesi	Kamu İhale Kanunu'nun "istisnalar" başlıklı 3. maddesine kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin mal ve hizmet alımının da dahil edilerek ayrı bir ihale yönetmeliği çıkarılması için çalışma başlatılacaktır.	Hukuk Müşavirliği	Tefiş Kurumu Başkanlığı	2018	2 yıl	Kültür Ekonomisi: Millî Kültür Endüstrisi ve Envanteri - Mevcut Durum; Millî Kültür Endüstrisi ve Envanteri 3.
6	İl Kültür konseylerinin kurulması ve şehir odaklı kültür sanat planlarının yapılması	Şehirlerde kültürel kalkınmayı temin etmek üzere; yerel düzeydeki tüm kültür ve sanat paydaşlarının bir araya gelerek sürdürülebilir kalkınma politikaları üretebileceği bir yerel kültür yönetimi modeli olarak il Kültür konseylerinin tesis edilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Valilikler (İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri) Yerel yönetimler STKlar Kalkınma Ajansları Bölge Kalkınma İdaresi	2019	2 yıl	Kültür Politikaları: 23, 24; Yerel Yönetimler ve Kültür: 16, 18, 22, 23, 35, 36; Görsel Sanatlar: 17, 18, 19; Müzik: 7, 68, 71; Sahne Sanatları: 28, 29; Mimari ve Kültür: 17, 20; Şehir ve Kültür: 18, 20; Görsel Sanatlar: 17, 18, 19; Çocuk ve Kültür: Aile ve Çocuk Gelişiminde Kültür ve Medeniyet Değerleri Eğitimi 3; Çocuk, Mimari ve Mekan 7, 11; Şehir Kültürü ve Yönetimi 3, 6, 7; Okul Kütüphaneleri 9.
7	Dijital ortamlar da dahil olmak üzere fikri mülkiyet haklarına ilişkin tüm düzenlemelerin güncellenmesi ve geliştirilmesi	5946 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu başta olmak üzere fikri mülkiyet ile ilgili tüm mevzuat, gelişen teknoloji ile birlikte özellikle dijital ortamda artan hak ihallerini önleyecek şekilde güncellenecek ve geliştirilecektir.	Telif Hakları Genel Müdürlüğü	Hukuk Müşavirliği Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Genel Müdürlüğü Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Millî Kütüphane Başkanlığı Devlet Opera ve Baleleri Genel Müdürlüğü Meslek birlikleri	2017	1 yıl	Kültür Politikaları: 28; Kültür Ekonomisi: Millî Kültür Ekonomisinin Dünya Kültür Ekonomisinden Aldığı Fayda Artırılması; Müzik: 34, 36; Yayınçılık ve Kütüphanecilik: Yayınçılık - Genel Çözüm Önerileri 7; Telif Hakları Konusundaki Hukuki Düzenlemeler 1; Kurumsallaşma Sorunu 4.
8	Kültürel üretime ilişkin verilerin derlenmesi ve analiz edileceği istatistik birimi ve veri bankasının oluşturulması	Bakanlığımız tarafından üretilen kültür istatistiklerinin yapısının değerlendirilmesi, kurumlar arası işbirliği çerçevesinde üretilen istatistiklerin kalitesinin artırılması ve uluslararası standartlara ayarlanılan sağlanması amacıyla faaliyet gösterecek olan ve yurt içinde ve dışında kültür alanındaki üretimi ve faaliyetlere ilişkin verilerin derlenerek analiz edileceği, alanında uzman kişilerden oluşan istatistik birimi ve veri bankası kurulacaktır.	Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı	Türkiye İstatistik Kurumu Kalkınma Bakanlığı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikaları ve Yönetim Merkezi	2018	1 yıl	Kültür Ekonomisi: Millî Kültür Endüstrisi ve Envanteri 4; Yurt dışı Türkler ve Kültür: 30, 54, 55, 56, 57.
9	Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi'nin kapasitesinin güçlendirilmesi	Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi'nin fiziki koşulları ve teknolojik donatıları geliştirilerek araştırmacıların bilgi ve bulgulara elektronik ortamda erişimlerini kolaylaştırılacaktır.	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü	Strateji Geliştirme Başkanlığı	2017	2 yıl	Kültür Politikaları: 12, 14; Medya ve Kültür: 44.
10	Somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik hukuki altyapının oluşturulması	2003 UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kapsamında Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirasını korumak, yaşatmak, gelecek nesillere aktarmak ve bu suretle toplumsal ve ekonomik gelişmeye katkı sağlamak amaçlarıyla ilgili usul ve esasları düzenleyen Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Kanunu taslağı hazırlanacaktır.	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü	Dışişleri Bakanlığı; Millî Eğitim Bakanlığı; UNESCO Türkiye Millî Komisyonu STKlar Üniversitelerin ilgili bölümleri Yerel Yönetimler	2017	1 yıl	Kültür Politikaları: 12, 14; Müzik: 26; Çocuk ve Kültür: Çocuk ve Kültürel Miras 7.

1.2 Tanıtım

1	Kapsamlı bir Türk halk kültürü ve edebiyatı derleme çalışmaları gerçekleştirilerek oluşturulacak bir komisyon marifetiyle kapsamlı bir Türk halk kültürü ansiklopedisi hazırlanması için çalışmalar başlatılacaktır.	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü (Koordinatör) Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü	Millî Kütüphane Başkanlığı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Üniversitelerin ilgili bölümleri	2018	4 yıl	Dil ve Edebiyat: 23.
2	Kültürel mirasımızın tanıtımı, ulusal ve uluslararası düzeyde toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması	Kültürel miras değerlerimizle ve Bakanlığımızın bu değerlerin korunması ve ihyasına yönelik faaliyet ve projelerinin yurt içi ve yurtdışında daha etkin tanıtımı için kültürel etkinlikler, toplantılar düzenlenecek, tanıtıcı materyaller ve yayın çalışmalarını gerçekleştirilecektir.	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü (Koordinatör) Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Genel Müdürlüğü Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Millî Kütüphane Başkanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü	Dışişleri Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Yunus Emre Enstitüsü Yurt dışı Türkler ve Akademi Topulukları Başkanlığı	2017	Süresiz Kültür Politikaları: 12, 14; Yurt dışı Türkler ve Kültür: 37, 38; Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 3, 26.

No	Hedef/Eylem	Açıklama	Sorumlu Birim/Kurum	İlgili Birim/Kurum	Başlangıç Tarihi	Süre	İlgili Komisyon Kararı
1.3 Teşvik							
1	Türk sanatı ve sanatçıların uluslararası sanatsal hareketliliğe katılımını desteklenmesi	Sanatçıların, disiplinlerarası eser üretimi ve sanatsal hareketliliğe katılımına yönelik (konuk sanatçı programlarına katılım, sanatlar arası uluslararası buluşma ve atölyeler vb.) mevcut destekler geliştirilecek, yeni destek türleri oluşturulacak, diğer kurum ve kuruluşlara bu alanda sağlanan destekler (TPA vb.) kullanılacak ve uluslararası ilmi kültür alanında bu amaçlara yönelik hürkime yer verilmesi sağlanacaktır.	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü (Koordinatör) Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Sinema Genel Müdürlüğü Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Tanıtma Genel Müdürlüğü Dijital Kültür ve AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Bakanlığı STKlar	2017	Süresiz	Kültür Politikaları: 21; Kültür Diplomasisi: 8, 10; Yurt dışı Türkler ve Kültür: 31, 37, 38, 40-49; Görsel Sanatlar: 26; Kültür Ekonomisi: Milli Kültür ve Sanat Piyasası 7.
6	Kültür ve Sanat Destekleri Bilgi Sistemi'nin oluşturulması	Oluşturulacak "Kültür ve Sanat Destekleri Bilgi Sistemi" marifetiyle, Kültür ve Turizm Bakanlığına verilmekte olan kültür ve sanat teyidinin kategorik tanımları, içerikleri, kapsamları, değerlendirme kriterleri net bir şekilde belirlenecek, destekler ölçme ve değerlendirilmeyle ilgili yapılacak ayrıca verilen desteklerin pahasına analiz edilerek, elde edilen sonuçların başarıya/değerlendirme süreçlerinde kullanılmasına imkan sağlayan bir veri bankası oluşturulacaktır.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Tanıtma Genel Müdürlüğü Telif Hakları Genel Müdürlüğü Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü	2018	2 yıl	Medya ve Kültür: 46, 49; Çocuk ve Kültür: Çocuk ve Medya Kültürü 4; Yurt dışı Türkler ve Kültür: 29 Kültür Politikaları: 19
2	Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kültür ve sanat alanlarında verilen desteklerin artırılması, kapsam ve niteliklerinin geliştirilmesi.	Bakanlığımızca kültür ve sanat alanlarında verilen desteklerin artırılması için gerekli çalışmalar gerçekleştirilecek; desteklere ilişkin ölçülebilir değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi, bu desteklerin verildiği kişi ve kurumların kısa ve orta vadede sürdürülebilir niteliklere kavuşmasını hedeflendiği ve elde edilen sonuçlara göre desteklerin kapsam, nitelik ve bütçelerinin güncellenmesi bir teşvik mekanizması oluşturulacaktır.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Sinema Genel Müdürlüğü Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Tanıtma Genel Müdürlüğü Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Devlet Opera ve Baleleri Genel Müdürlüğü Telif Hakları Genel Müdürlüğü	2017	2 yıl	Müzik: 20, 60; Sahne Sanatları: 6; Kültür Ekonomisi: Milli Kültür Ekonomisi ve Sponsörlükler 5; Milli Kültür Ekonomisi ve Fikri Haklar 1.
3	Yaşayan İnsan Hazineleme İşinin kayıt ve teşvik sisteminin geliştirilmesi	Yaşayan İnsan Hazineleme, kemiklerine ve sanat iratlarına ilişkin yazılı ve görsel materyallerle birlikte kayıt altına alınacak ve usta-çırak ilişkisi içinde bilgi ve becerilerini gelecek nesillere aktarmaları teşvik edilecektir.	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü	Valiler Yerel Yönetimler	2017	2 yıl	Müzik: 50, 67; Görsel Sanatlar: 15, 21.
4	Kültür yatırımları ve girişimlerine yönelik teşvik unsurlarının artırılması ve 5225 sayılı Kanunun güçlenmesi	5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu, küçük işletmelerin de belgelendirilmesini, teşvik unsurlarının sürelerini ve oranlarını artırılması, idari yatırımların daha açık hale getirilmesi, belgeli kültür girişimlerinin bina inşaat harcı ve emlak vergisinden müstesna kılınması ve film platolarının kurulmasını temin etmek üzere yeniden düzenlenecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Hukuk Müşavirliği Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Telif Kuralları Başkanlığı	2017	1 yıl	Kültür Politikaları: 19; Sahne Sanatları: 27; Sinema, Radyo ve Televizyon: Merkez/Müze/Birimler/Platolar 6; Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 13; Görsel Sanatlar: 28.
5	Kültür Kart Projesi'nin hayata geçirilmesi	Öğrenciler ve dezavantajlı grupları kapsayan, olmak üzere serandisiz olarak tek kartla kültür ve sanat faaliyetlerine erişimlerini sağlamak, kültür ve sanat faaliyetlerine katılım ve okuma kültürünü geliştirmek ve bu yolla kültür ekonomisini canlandırmak amacıyla "Kültür Kart" projesi hayata geçirilecektir.	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Dünya Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Sinema Genel Müdürlüğü Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Devlet Opera ve Baleleri Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Millî Eğitim Bakanlığı	2018	2 yıl	Yayıncılık ve Kütüphanecilik: Genel Çözüm Önerileri 7; Kültür Politikaları: 38; Sinema Radyo ve Televizyon: Gösterim Destekleri - TRT/Bakanlık/Belediyeler 2.

4. KÜLTÜR VARLIKLARI, MÜZELER VE ARKEOLOJİ Yönetim

No	Hedef/Eylem	Açıklama	Sorumlu Birim/Kurum	İlgili Birim/Kurum	Başlangıç Tarihi	Süre	İlgili Komisyon Kararı
1	Ülkemizde ve yurt dışında bulunan kültürel miras unsurlarımıza ilişkin envanterin oluşturulması ve dijital ortama aktararak erişime açılması	Yurt içi ve dışında yer alan ve büyük bir çeşitlilik gösteren kültürel miras unsurlarımızın korunması, tanımlanması ve yayımlanabilmesi için bu unsurlar tespit edilecek, haklarında yapılacak çalışmalar derlenerek bir bibliyografya oluşturulacak, kültür ekonomisi açısından analiz edilerek elde edilen bilgiler erişime açık hale getirilecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Millî Kütüphane Başkanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Dış İşleri Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Yurtiçi/Türkiye ve Akademi Topuluklar Başkanlığı Yunus Emre Enstitüsü	2017	2 yıl	Kültür Politikaları: 12, 13, 14, 15, 30; Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 32; Şehir ve Kültür: 6, 9; Muzik: 9; Sahne Sanatları: 25; Medya ve Kültür: 44, 54, 55; Kültür Ekonomisi: Millî Kültür Endüstrisi ve Envanteri 1.
2	"Engelsiz müze" anlayışının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması	Müzeler ve ören yerlerinin engelli tüm bireylerin erişebileceği hale getirilmesi için gerekli çalışmalar gerçekleştirilecek, müzelerde görme engelli ziyaretçiler için sesli betimleme ve dokunarak görme, işitme engelli bireyler için işaret dili turları ve fiziksel engelliler için erişim kolaylaştırıcı mekansal düzenlemeler gibi olanaklar arttırılacaktır.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü	2017	3 yıl	Çocuk ve Kültür: Kültüre ve Sanat Erişim 12.
3	"Yaşayan müze" yaklaşımını hayata geçirmesi	Müzelerimizin mevcut faaliyet ve projeleri, müzelerin çevresiyle etkileşim kurmasına, halkın günlük yaşantısının bir parçası haline gelmesine yönelik bir anlayışla planlanacak, alanında uzman (pedagog, müze işletmecisi, iletişim uzmanı vb.) kişiler tarafından farkı yaş ve meslek gruplarına yönelik olarak gerçekleştirilecek eğitim programları oluşturulacak ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar değerlendirilerek mevcut faaliyetler güçlenecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü Valilikler	2018	Süresiz	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 3, 9, 15, 17, 25.
4	Müzelerde ziyaretçi memnuniyeti ölçüm sisteminin kurulması	"Gizli ziyaretçi" denetimleri de dahil olmak üzere müzecilik faaliyetlerinin ölçümü, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amaçlarına yönelik denetim uygulamaları gerçekleştirilecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü Valilikler	2018	Süresiz	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: Müzelerin Kurumsal Kimliğinin Tanıtım, İletişim, Fanzarın, Markalaşma; Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji Komisyonu Genel Değerlendirmeleri 1.
5	Müzelerin mekansal tasarımında sürdürülebilirlik anlayışının benimsenmesi	Yeni müze binalarının mekansal tasarım çalışmalarında; geçici sergi mekânları, eğitim atölyeleri, laboratuvar, çok amaçlı etkinlik salonu, bilimsel kütüphane, depolar ve rezerv alanlarına yer verilecek; ayrıca mekansal planlama, müzenin bulunduğu yerin eser potansiyeli, alternatif enerji imkânları, bölgenin mimari yapısı, coğrafi şartları ve iklim özellikleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü Valilikler	2018	Süresiz	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 4, 5, 10, 12.
6	Nümitmatik müzezi kurulması	Bakanlığımıza bağlı müzelerdeki eser varlığının % 60'ını oluşturan sikkelere mahsus bir nümitmatik müze ve laboratuvar kurulacaktır.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü	2018	3 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 6.
7	Her ile bir müze yapılması	Henüz müzezi olmayan 13 ilimizde kültürel varlık potansiyeli ölçü alınarak belirlenecek kapasite ve türde müzezi kurulacaktır.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü	Valilikler	2018	5 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 8.
8	Kültür varlıklarının envanterinin yaygınlaştırılması, standartlaşması ve uluslararası sistemlerle entegrasyonunun sağlanması	Ülkemizdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının ulusal ölçekte kayıt altına alan Tescilli Kültür Varlıkları Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemi (TUES) ve Müzeler Ulusal Envanter Sistemi (MUES) uluslararası standartlara uygun diğer envanter sistemleri ile entegre şekilde, tüm bileşenleri ile çağır hale getirilecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Strateji Geliştirme Başkanlığı	2017	3 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 11, 32.
9	Müzeler için afet ve risk yönetimi sisteminin kurulması	AFAD birimleri ve kolluk kuvvetleri başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde müzezi ve müze çalışmalarını için afet ve risk yönetimi ile acil müdahale eylem planları oluşturulacak ve buna ilişkin eğitim programları gerçekleştirilecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü	Valilikler Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Kuzay STK'lar	2017	2 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 19; Mimarî ve Kültür: 9, 22.
10	Restorasyon Teknikleri Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin kurulması	Yurt içi ve yurt dışında kültürel mirasımızın restorasyonu ve korunması ile ilgili araştırma ve uygulama laboratuvarlarının kurulması, ulusal ve uluslararası koruma ilkelerine uygun ve doğru şekilde restorasyonu ve konservasyonlarının yapılabilmesine yönelik çalışmaların planlanması, bu alanlarda etik kurallara belirlenmesi ve ihtiyaç duyulan hammadde ve teknik üretiminin yönelik bilginin iletimi ile bu alanda çalışacak personel eğitiminin gerçekleştirilmesini sağlamak üzere paydaşların katılımıyla "Restorasyon Teknikleri Araştırma ve Uygulama Merkezi" kurulacaktır.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Millî Kütüphane Başkanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Valoflar Genel Müdürlüğü Üniversitelerin ilgili bölümleri	2018	3 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 20, 21, 22, 39; Mimarî ve Kültür: 16.
11	Müze müdürlüklerinin görev, yetki ve statülerinin yeniden belirlenmesi	Müzecilik hizmetlerinin sağlıklı ve çağın gerektirdiği şartlarda yürütülebilmesi ve Bakanlığımızın müzecilik politikası ile uygulama birliğinin ülke genelinde etkin bir şekilde sürdürülebilmesini teminen, müze müdürlüklerini doğrudan merkeze bağlı olduğu bir yönetim modeli üzerinde çalışacaktır.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Hukuk Müşavirliği Teftiş Kurulu Başkanlığı	2018	Süresiz	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 23, 24, 28.
12	Mevzuatta taşınmaz kültür varlığının korunması	2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa taşınmaz kültür varlıklarının tanımı ve korunması, saklama, tadilatı, bakım, taşı, yitki taşı, eman taşı ve misafir taşı gibi Türk İslam inancının ilkeliklerini gösteren taşınmaz kültür varlıklarını da kapsayacak şekilde güncellenecektir.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Hukuk Müşavirliği Teftiş Kurulu Başkanlığı	2018	1 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 33; Kültür Politikaları: 15.
13	Kültür varlıklarının konservasyonu için kullanılan mali kaynakların artırılması	Emlak vergilerinden, kültür varlıklarına katkı payı olarak ayrılan dilimin en az %50'lik bölümünün taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının konservasyonu ve restorasyonunda kullanılmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığımıza aktarılmasını teminen 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Geçirli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da değişiklik yapılması için çalışmalar başlatılacaktır.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	Hukuk Müşavirliği	2018	1 yıl	Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji: 38.

*“Görmek isteyenler için yeterince ışık,
istemeyenler için yeterince karanlık vardır.”*

Blaise Pascal

TEŞEKKÜR ve SON SÖZ

Anket sorularına zaman ayırarak sabırla, samimiyetle ve nezaketle cevaplayan tüm katılımcılara içtenlikle teşekkür ederim. Yanıtlamış olduğunuz cevaplar sayesinde mevcut durumun değerlendirilerek bulunduğumuz noktadan daha iyiye ve daha doğruya ulaşmaya yönelik atılması gereken adımlara ışık tuttuğunuzu ve hep birlikte tarihe bir not düştüğümüzü bilmenizi isterim. Hep beraber ortaya koyduğumuz bu çalışmaya dilerim ki, ilgili tüm sivil toplum örgütleri, aydınlar, akademisyenler, politikacılar, bürokratlar ve kültür varlıklarının asıl sahipleri olan yurttaşlar sahip çıkar ve 2024 yılı anketinde çok daha farklı istatistik veriler ve görüşler ile karşılaşılır. Bu ve benzeri mesleki çalışmanın hayata geçirilmesinde şahsıma olan güven ve desteklerini bir an olsun eksiltmeyen tüm dostlara şükranlarımı sunarım.

Karamsar bir tablo ortaya çıkmışsa da bununla mücadele etmek ve tabloyu değiştirmek hepimizin elinde. Bunu bir meydan okuma olarak görüp gerek kitlesel, gerekse bireysel olarak duruş ve eylemlerimizle katkımızı sunmaya devam edeceğiz. Bu satırlara kıymet verip okuyan ve elinden geleni yapacak olan herkese çok teşekkürler.

Mesleki çalıştayların yanı sıra Konservasyon-Restorasyon Alanında Mesleki Yetkinlik ve Unvan Tanımları Çalıştayı ile III. Kültür Şurası gibi büyük organizasyonları düzenleyerek kültürel miras alanında pek çok sorunu çözmeye yönelik dev hamleler yapan Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğümüze sonsuz teşekkürler. İyi niyetli ve samimice ortaya konmuş olan anket sonuçlarını ve görüşleri değerlendirmeleriyle inanıyorum ki nasıl olumlu yol alındığını hep birlikte göreceğiz.

Son bir teşekkür de çalışmalarımnda bana her zaman destek olan sevgili eşim Bengin Bilici Genç'e. İyi ki varsın.

Son söz olarak, yakın bir zamanda kaybettiğimiz ailemizin ve Akseki'nin çok sevilen büyüğü Mehmet Ertuğrul dayımızı rahmetle anarak, kendisi ile başladığım ilk çalışma yıllarımda kulağıma küpe ettiği ve düstur edinerek sıklıkla tekrarladığım nasihati ile bitirmek istiyorum.

Zor yoktur, zoru başarmak vardır.

KAYNAKÇA

Kitap içinde yararlanılan tüm görsellerin çevrimiçi erişim tarihi 04.05.2020'dir. Görsellerin erişim web siteleri sayfa içindeki dipnotla belirtilmiştir. Yazar tarafından oluşturulanlar dışında kaynağı dipnot ile belirtilmemiş görseller, telifsiz görsel içerik sağlayıcıları olan www.shutterstock.com ve <https://tr.depositphotos.com/> internet sitelerinden çevrimiçi erişimle temin edilmiştir.

Çevrimiçi

- www.bingol.edu.tr/media/210799/sayt-bolum12-Arastirma-Evreni-Orneklem-Secimi-ve-Olcum.pdf
- www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/7-yilda-86-bin-eser-restore-edildi-480138.html
- www.ecco-eu.org
- <https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/biserica-monument-de-valoare-universala-distrusa-ca-sa-se-mon-teze-aer-conditionat-procurorii-au-deschis-dosar-penal.html>
- <https://teyit.org/topkapi-sarayinda-16-yuzyildan-kalan-ciniler-kesilip-yangin-alarmi-yerlestirildi-iddiasi/>
- www.metmuseum.org/art/collection/search/329077
- www.nytimes.com/2020/01/21/travel/Open-conservation-art-preservation.html
- <https://news.artnet.com/art-world/art-history-restoration-fails-1591327>
- www.ecco-eu.org/fileadmin/assets/documents/publications/ECCO_Compences_EN.pdf
- <https://myjobsearch.com/careers/conservator-restorer.html>
- www.gallerysystems.com/category/conservation/
- www.sk.jobbank.gc.ca/
- www.ktu.edu.tr/med-mezunyetkinlikleri
- www.arstechnica.com
- www.onedio.com
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/2202/mod_resource/content/1/KVK101_Ders_14.pdf
- www.gallerysystems.com/9-ways-boost-collections-care-integrated-museum-software/
- www.arkeolojikhaber.com/haber-kapalicarsidaki-fesciler-kapisinin-tarihi-kitabesi-kamera-icin-delindi-23673/
- www.cnnturk.com
- www.arkeofili.com
- www.museobilbao.com
- www.brhoward.com/new-blog/2018/8/28/whats-the-difference-between-conservation-and-restoration
- www.sozcu.com.tr/2018/gundem/keske-korumasaydiniz-2588894/
- www.rhm.org.tr
- www.coe.int
- www.lavenaria.it
- The C word - www.facebook.com/thecwordpodcast
- www.academia.edu/1684972/Caring_for_Artifacts_From_the_Field_to_the_Lab_Packing_and_Storage_of_Archaeological_Collections
- www.theconservationcenter.com
- www.thebalancecareers.com
- www.archeomatica.it
- www.getty.edu
- www.museunacional.cat
- www.edola.es
- www.aprendemas.com
- www.nyu.edu
- Fun Conservators - www.facebook.com/funconservators
- <https://kumid.net/storage/zUjEQAanccIKx6qKXH01ympAMyyGk3B.pdf>
- <https://kvmmg.ktb.gov.tr/TR-166401/konservasyon-ve-restorasyon-alaninda-mesleki-yetkinlik-.html>
- https://kultursurasi.ktb.gov.tr/Eklenti/50571_raporsurasonucpdf.pdf?0

BİYOĞRAFI

Araştırmacı, Konservatör-Restoratör. İşletme (lisans), Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma-Onarım (lisans) ve Sanat Tarihi (yüksek lisans) alanlarında eğitim almış olan Genç, kültür varlıklarının konservasyonu, müzecilik çalışmaları ve tarihi eser araştırmalarıyla tanınmaktadır.

İstanbul Üniversitesi, Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü'nden 2007 yılında mezun olduktan sonra Marmara Üniversitesi, Türk Sanatı yüksek lisans programında eğitimini sürdürmüş ve 2009 yılında "Haliç Zinciri Problemi" başlıklı tezini tamamlayarak 2010 yılında "Haliç Zinciri" kitabını yayınlamıştır. Aynı yıl Kültür ve Turizm Bakanlığı'na atanarak İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı'nda göreve başlamış, metal eserlerin konservasyon çalışmalarının yanı sıra disiplinler arası işbirliklerin oluşmasında ve çeşitli çalıştayların düzenlenmesinde emek vermiştir. Ulusal ve uluslararası çok sayıda bilimsel etkinlikte yer alarak metal eserlerin konservasyonu ile arkeometrik tekniklerle incelemesinde uzmanlaşmaya yönelmiştir. 2017 yılı kasım ayından itibaren Ankara Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvarı'nda görev almaktadır. TÜBİTAK da dahil olmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde her yıl pek çok konservasyon ve restorasyon projesinde görev almaktadır. Ankara Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü'nde misafir öğretim görevlisi olarak metal bilgisi ve konservasyonu dersleri vermiştir.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma Doktora programında "Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarlarında Taşınabilir Kültür Varlıklarının Otantiklik Araştırmalarına Yönelik İzlenecek Metodolojilerin Geliştirilmesi" başlıklı araştırmayı Doç. Dr. Ali Akın Akyol danışmanlığında yürütmektedir. ICOM-CC (Committee for Conservation), Kültür Araştırmaları Derneği, Kültürel Mirasın Dostları (KÜMİD) ve Azerbaycan MİRAS Derneği üyesi, İtalyan YOCOCU birliği Türkiye temsilcisidir. Kültürel Mirası Koruma ve Araştırma Derneği (KÜMAD) kurucu üyesidir. Konservatör-Restoratörler Derneği kurucu üyesi ve eş genel başkanıdır. Her yıl çeşitli seminer, söyleşi, panel ve konferanslara katılarak ve sunduğu yayınlar yoluyla bilgi, düşünce ve deneyimlerini paylaşmaktadır.

www.ugurgenc.com.tr

Bu anket bende farkındalık yarattı. Sanırım biraz da içimi döktüm. Ülkemizde restorasyon ve konservasyon eğitimi yeterli donanım ve teçhizatlı laboratuvarlarda, uygulama alanı olan yerlerde, alanında uzman kişilerce verilsin. Yasal zeminde önlisans ve lisans mezunları hak ettiği değeri görsün. Bu alanda ilerlemek isteyenlerin, bilime katkı sunmak isteyenlerin önü açılarak desteklensin. Memuriyetten ziyade biz restoratör ve konservatörlere daha geniş çaplı ve yetkili iş alanları sağlansın. Amaç kültür varlıklarını onarıp, koruyup gelecek nesillere aktarmaksa; bu işe gönül verenlere saygı duyularak desteklensin isterim.

Bu konuların dile getiriliyor olması bende umut uyandırdı. Dilerim yerini bulur.

Mimarlar gibi restorasyon ve konservasyon mevzuatlarına da imza yetkisi kesilikle

Çok düşük. Bu ücretler insanları meslekten uzaklaştırıyor.

Koruma ve onarım alanındaki mesleki yeterlilik, mesleki farkındalık ve yasal zemin maalesef yetersiz. Bu sorunlara yönelik çözümlerde her zaman varım.

Bu anketi yaptığımız için çok teşekkür ederim. Umarım ki kültürel mirasımız daha iyi koşullarda onarılarak daha iyi korunur.

Kültür miraslarımız bizlerin milli servetidir. Bu serveti boşa harcamamalı, onları korumalı ve çürümeye terk etmemeliyiz. Bu milli serveti biz değerlendiremezsek bile onları koruyarak ilerde gelecek nesillerin değerlendirebilmelerine ön ayak olmalıyız. Belki bir gün gerçek değerleri anlaşılabilir diye..

Binlerce işsiz Restoratöre selam olsun.

Türkiye tüm dünya standartlarında hatta üstünde çok iyi bir koruma/onarım bilincini kazanır ve eşsiz güzelliklerini kaybetmeden, çok geç olmadan genç yetenekli ve gerçekten bu işe gönül veren insanlar kaliteli işler ortaya koyar ve bu işten ekme yer.

Türkiyede yanlış olan restorasyona yönelik çalışmaların yoğun olarak yapılmasıdır. Şu an ülkemizde bu alanda % 80 restorasyon % 20 konservasyon çalışmaları yapılmaktadır. Bu oran tam tersi olmalıdır.

Kültür kurumlarında ve kazılarda bu işi yapacak kişilerin eğitim düzeyleri ve görev tanımları önceden belirlenerek, uzmanlaşma ekseninde çalışmalar yürütülebilir.

Daha çok uygulamalı ders olmalı.

Çok fazla sorunlarla karşı karşıya kaldığım durumlar olmuştur bunlardan herkes bahsetmektedir benim söylemek istediğim ise bu sorunların gerçekleşme sebebidir. Restoratör/Konservatör olarak mesleğimizin hakkıyla gerek toplumun bireylerince gerekse devlet mevki ve makamlarınca tanınmamasıdır. Bundan kaynaklı sorunlar doğmaktadır.